

**ТРЕТЯ ПЕРІОДИЧНА ДОПОВІДЬ УКРАЇНИ
ПРО ВИКОНАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ
МОВ АБО МОВ МЕНШИН
(надається у відповідності зі статтею 15 Хартії)**

Київ, вересень 2015

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ЧАСТИНА І.....	4
1.1. Законодавство України про мови	4
1.2. Демографічна ситуація та зміни у державній політиці, законодавстві, практичних заходах з розвитку регіональних мов або мов меншин	4
1.3. Виконання Україною рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи та Комітету експертів щодо застосування Хартії	8
1.4. Державне фінансування з реалізації заходів стосовно Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин	20
ЧАСТИНА ІІ.....	21
Застосування положень частини ІІ Хартії (Стаття 7)	21
ЧАСТИНА ІІІ.....	28
3.1. Заходи, спрямовані на виконання положень Частини ІІІ Хартії	28
БІЛОРУСЬКА МОВА	28
БОЛГАРСЬКА МОВА	38
КРИМСЬКОТАТАРСЬКА МОВА	48
ГАГАУЗЬКА МОВА.....	54
НІМЕЦЬКА МОВА.....	57
МОВИ ГРЕЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ: НОВОГРЕЦЬКА, РУМЕЙСЬКА ТА УРУМСЬКА	71
УГОРСЬКА МОВА.....	76
МОЛДОВСЬКА МОВА.....	86
ПОЛЬСЬКА МОВА	91
РУМУНСЬКА МОВА.....	116
РОСІЙСЬКА МОВА	127
СЛОВАЦЬКА МОВА	152
МОВИ ЄВРЕЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ: ІВРИТ, ІДИШ	159
3.1.1. Інформація з Донецької та Луганської областей стосовно заходів спрямованих на виконання положень Частини ІІІ Хартії	172
3.1.2. Інформація (з відкритих джерел) стосовно вивчення і навчання кримськотатарською та українською мовами в анексованій Автономній Республіці Крим	181
3.2. Виконання зобов'язань за статтею 9 стосовно всіх мов визнаних Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин»	182
3.3. Виконання зобов'язань за статтею 10 стосовно всіх мов визнаних Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин»	185
3.4. Виконання зобов'язань за статтею 13 стосовно всіх мов визнаних Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин»	191
ДОДАТОК 1 ВІДОМОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ.....	193
ДОДАТОК 2 ВІДОМОСТІ У СФЕРІ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	196

ВСТУП

Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (далі – Хартія) була підписана Україною 2 травня 1996 року та ратифікована Верховною Радою України 15 травня 2003 року відповідним законом (Закон України від 15.05.2003 №802-IV «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин»). Документ про прийняття, поданий Україною 19 грудня 2005 року. Відповідно Хартія набула чинності 1 січня 2006 року. Відповідно до Закону про ратифікацію Хартії Україна взяла на себе наступні зобов'язання:

«2. Положення Хартії застосовуються до мов таких національних меншин України: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської.

3. Україна бере на себе зобов'язання відповідно до частин I, II, IV, V Хартії, крім пункту 5 статті 7 частини II.

4. Стосовно кожної мови, на яку відповідно до статті 2 цього Закону поширюються положення Хартії, застосовуються такі пункти та підпункти статей 8-14 частини III Хартії:

а) підпункти «a (iii)», «b (iv)», «c (iv)», «d (iv)», «e (iii)», «f (iii)», «g», «h», «i» пункту 1 та пункт 2 статті 8;

б) підпункти «a (iii)», «b (iii)», «c (iii)» пункту 1, підпункт «c» пункту 2 та пункт 3 статті 9;

в) підпункти «a», «c», «d», «e», «f», «g» пункту 2, підпункт «c» пункту 4 статті 10;

г) підпункти «a (iii)», «b (ii)», «c (ii)», «d», «e (i)», «g» пункту 1, пункти 2 та 3 статті 11;

г) підпункти «a», «b», «c», «d», «f», «g» пункту 1 та пункти 2 і 3 статті 12;

д) підпункти «b», «c» пункту 1 статті 13;

е) підпункти «a», «b» статті 14.

5. При застосуванні положень Хартії заходи, спрямовані на утвердження української мови як державної, її розвиток і функціонування в усіх сферах суспільного життя на всій території України, не вважаються такими, що перешкоджають чи створюють загрозу збереженню або розвитку мов, на які відповідно до статті 2 цього Закону поширюються положення Хартії».

Відповідно до цього закону Україна взяла на себе зобов'язання захищати мови 13-ти національних меншин, що вживаються на її території.

ЧАСТИНА I

1.1. Законодавство України про мови

Законодавство України про мови складається з Конституції України, Декларації прав національностей України, законів України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», «Про національні меншини в Україні», «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» та інших законів України зі спеціальних галузей: «Про громадянство України», «Про об'єднання громадян», «Про освіту», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про культуру», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про свободу совісті та релігійні організації», Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Сімейний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Кримінальний процесуальний кодекс України та інші нормативні акти. А також міжнародних договорів, що регулюють питання використання мов, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Відповідно до Конституції України міжнародні угоди, ратифіковані Україною, є частиною національного законодавства, а Законом України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004р. (поточна редакція від 20.07.2014р.) передбачено, що коли міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору (стаття 19 Закону). Стаття 4 Закону України «Про засади державної мовної політики» послідовно наголошує «2. Якщо чинним міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені в законодавстві України про мови, то застосовуються норми, які містять більш сприятливі положення щодо прав людини».

1.2. Демографічна ситуація та зміни у державній політиці, законодавстві, практичних заходах з розвитку регіональних мов або мов меншин

Станом на 1 вересня 2014 року кількість населення України становила 45,5 мільйонів осіб. Оскільки проведення Всеукраїнського перепису населення з 2011 року перенесено на пізніший термін, то використані у доповіді дані щодо національного складу населення, а також кількості осіб, що вживають ту чи іншу мову, взяті із Всеукраїнського перепису 2001 року¹.

Стаття 10 Конституції України встановлює, що державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і

¹ Див.: Initial periodical report of Ukraine. MIN-LANG/PR (2007) 6. - P. 5 – 8.

захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Для забезпечення належного виконання зобов'язань з Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та врахування рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи, Комітету експертів Хартії за результатами першої та другої державних доповідей, Верховною Радою України в 2012 році був ухвалений Закон України «Про засади державної мовної політики».

Закон передбачає, що державна мовна політика в Україні має своїм завданням регулювання суспільних відносин у сфері всебічного розвитку і вживання української як державної, регіональних мов або мов меншин та інших мов, якими користується населення країни в державному, економічному, політичному і громадському житті, міжособовому та міжнародному спілкуванні, охорону конституційних прав громадян у цій сфері, виховання шанобливого ставлення до національної гідності людини, її мови і культури, зміцнення єдності українського суспільства.

Після прийняття цього Закону, органи місцевого самоврядування, мали можливість самостійно приймати рішення про визнання певних мов регіональними на їх території, за відповідних умов визначених в Законі. Так, російська мова, була визнана регіональною в 9 регіонах України (Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Херсонській областях, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі). Угорська мова визнана регіональною у містах Чопі та Берегові, а також в Ужгородському, Виноградівському та Берегівському районах Закарпатської області. Разом з тим, окремі території Закарпатської області визнали регіональною румунську мову (Тячівський район і 2 сільські ради Рахівського району). Також румунська мова визнана регіональною окремими місцевими радами Чернівецької області (у Герцаївському районі – 10 сільських рад, Глибоцькому районі – 1 сільська рада, Новоселицькому районі – 2 сільські ради, Сторожинецькому районі – 4 сільські ради, з яких Ніжньопетрівська сільська рада визнала дві регіональні мови – румунську і польську). Польська мова визнана регіональною лише однією сільською радою Сторожинецького району Чернівецької області. Болгарська мова визнана регіональною в Кіровоградській області Знамянською міською радою та у Вільшанському районі 1 сільською радою, а в Одеській області – Болградською районною радою, яка визнала регіональною також гагаузьку мову. Кримськотатарська мова визнана регіональною у селищі Новоолексіївка Херсонської області. Інформація з Автономної Республіки Крим наразі недоступна.

Встановлення чисельності регіональної мовної групи на певній території, повинно відбуватися на підставі даних Всеукраїнського перепису зокрема, через відповідну інтерпретацію відповіді на питання про «рідну мову» респондента.

Підготовлений Міністерством культури України текст Третьої періодичної доповіді ґрунтується на інформаційно-аналітичних матеріалах, наданих центральними органами виконавчої влади, обласними державними

адміністраціями, організаціями національних меншин, з урахуванням пропозицій та зауважень громадськості.

Анексія Кримського півострова Російською Федерацією унеможливила здійснення моніторингу стану реалізації положень Хартії на території Автономної республіки Крим. Бойові дії в зоні антитерористичної операції на територіях самопроголошених, так званих Донецької народної республіки та Луганської народної республіки, тимчасово унеможливають забезпечення виконання мовного законодавства, політики і практики України на цих територіях.

Однак, інформація стосовно виконання положень Частини III Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в даних регіонах подана в пунктах 3.1.1. та 3.1.2. Частини III даної Доповіді.

Комітет експертів ... очікує отримати у наступному періодичному звіті більше інформації щодо заходів, вжитих з метою сприяння захисту русинської мови.

Вираз «русинська мова» набув поширення в публікаціях зі славістики та засобах масової інформації наприкінці ХХ ст. у контексті обговорення питання про існування окремого «русинського етносу». На противагу усталеній в українському і слов'янському мовознавстві думці, про те, що населення Закарпатської області України та прилеглих до неї регіонів Східної Словаччини є частиною українського етносу, а їхнє мовлення представляє собою українські говірки, пов'язані численними спільними рисами з іншими українськими говірками, в окремих публікаціях, здебільшого публіцистичного характеру, пропонується твердження про етнічну та мовно-культурну відрубність українців Закарпаття і Пряшівщини та існування в цьому регіоні окремої східнослов'янської мови – русинської.

Термін «русинський» є штучно створеним прикметником порівняно недавнього походження. У минулому населення нинішнього Закарпаття та Пряшівщини, так само як і населення Галичини й Буковини, називало свою мову «руською». На межі ХІХ-ХХ ст. це слово поступилося місцем прикметникові «український» у Галичині та на Буковині, а після другої світової війни й у Закарпатті.

З певними застереженнями вираз «русинська мова» можна застосовувати щодо мовної практики (яку дехто з лінгвістів називає терміном «мікрмова») воєводинських руснаків, нащадків українських емігрантів з Південно-західної Лемківщини, які живуть у Воєводині з ХVІІІ-ХІХ ст. (у містах Новий Сад, Вербас та у селах Руський Керестур, Коцур, Петровці, Беркосово, Миклошевці та ін.). Григор Костельник – відомий церковний і громадський діяч, якому належить найбільша заслуга в літературному та науковому опрацюванні цього мовного матеріалу, вважав, що бачвансько-сримські діалекти («бачванська руска бешеда») є говорами української мови і переконував у цьому своїх співвітчизників.

Теза про існування окремої русинської мови не набула вагомого й аргументованого мовознавчого підтвердження. Діалектологічні дані не дають

підстав констатувати існування в Закарпатті і на Пряшівщині окремої мовної системи, відмінної від національної української мови, що як інші мови світу має цілий спектр ареально-говіркових особливостей. Не існує також соціологічних або соціолінгвістичних даних, які давали б підстави стверджувати, що існує як масове явище мовна свідомість, носії якої ідентифікують себе з штучно створеним терміном «русинська мова».

Такою є офіційна позиція Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні Національної академії наук України щодо питання про «русинську мову». У цьому ж дусі тлумачить вираз «русинська мова» й найповніший та найбільш авторитетний енциклопедичний довідник «Українська мова. Енциклопедія».

Враховуючи те, що ареальні варіанти української мови її та говірки й діалекти є національним надбанням українського народу, українська держава з повагою ставиться до їх носіїв локальних говорів зберегти їх як частину своєї етнокультурної спадщини. Щоб уникнути можливих протистоянь на ґрунті політизації мовного питання та загострення внутрішньоетнічних суперечностей та відповідно до букви й духу Європейської хартії регіональних або міноритарних мов в Україні створено умови для розвитку й використання цього регіонального різновиду української мови.

Найбільшживаною «русинська мова» є Закарпатті, яка різниться за лексикою і орфографією. На сьогодні в області легалізовано та діє 11 русинських громадських організацій зі статусом обласних, які мають міськрайонні та первинні осередки. Місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування надається допомога русинським громадським організаціям у реалізації їх культурно-інформаційних потреб. Зокрема, у 2005 році на обласному телебаченні виділено ефірний час для висвітлення життя русинів області, а з лютого 2008 року на базі Закарпатської облдержтелерадіокомпанії створено та функціонує редакція телепрограм мовами національних меншин (об'єднана редакція російською, русинською та ромською мовами). Редакція щотижня випускає в ефір програму «Русинська родина» (по вівторках та суботах).

Культурно-просвітницьку діяльність громадських організацій русинської спільноти представлено у виданні «Єдина родина» (2011 рік), де містяться матеріали про національно-культурні товариства Закарпаття. Щороку за організаційної та фінансової підтримки місцевих органів виконавчої влади проводиться обласний фестиваль русинської культури «Червена ружа» та у 2012 році проведено I міжнародний фестиваль русинської культури.

За даними Закарпатського обласного благодійного фонду «Русинська школа» у шести районах області функціонують 23 русинські недільні школи.

Проводилися зустрічі керівництва облдержадміністрації з головами обласних громадських організацій національних спільнот, під час яких представники русинських організацій мали можливість обговорити актуальні питання русинської громади області, зокрема 8 квітня 2011 року проведено семінар-нараду «Національно-культурні товариства Закарпаття: співпраця з органами державної влади та місцевого самоврядування». Головні

напрацювання, стратегія на майбутнє» за участі керівників громадських об'єднань національних спільнот. Так, в грудні 2011 року організовано засідання за круглим столом на тему: «Актуальні питання законодавчого регулювання захисту прав національних меншин в Україні та шляхи їх реалізації в умовах поліетнічного регіону: аналіз, оцінки»; в грудні місяці 2012-2013 років та в серпні 2014 року проведено зустрічі керівництва облдержадміністрації з лідерами обласних національно-культурних товариств; в травні 2013 року організовано конференцію «Міжетнічна та міжконфесійна толерантність як чинник консолідації українського суспільства: досвід Закарпаття».

Усі перераховані заходи відбулися за участі керівників та представників русинських організацій регіону. Під час проведення зазначених заходів обласною державною адміністрацією було рекомендовано, у ході чергового перепису населення в Україні, русинським громадським організаціям провести широку роз'яснювальну роботу згідно статті 11 Закону України «Про національні меншини в Україні», за якою громадяни України мають право вільно обирати та відновлювати національність. Відповідно, ідентифікація етнічної приналежності є актом особистого вибору кожного.

1.3. Виконання Україною рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи та Комітету експертів щодо застосування Хартії

За звітний період Україною були прийняті до уваги рекомендації Комітету міністрів Ради Європи (Рекомендація CM/RecChL(2014) 1) та Комітету експертів Хартії (ECRML (2014) 3) щодо застосування Європейської хартії регіональних мов або мов меншин Україною.

1. Прийняти для кожної мови, структурований підхід до реалізації зобов'язань, обраних відповідно до Статуту, у співпраці з відповідними представниками мов.

Відповідно до положень Конституції України, Декларації прав національностей України та Закону України «Про засади державної мовної політики», як зазначається в її Преамбулі «вільне використання мов у приватному і суспільному житті відповідно до принципів, проголошених у Міжнародному пакті Організації Об'єднаних Націй про громадянські і політичні права, та духу Конвенції Ради Європи про захист прав і основоположних свобод людини є невід'ємним правом кожної людини».

Стаття 5 Закону України «Про засади державної мовної політики» визначає, що державна мовна політика України базується на визнанні і всебічному розвитку української мови як державної та гарантуванні вільного розвитку регіональних мов або мов меншин, інших мов, а також права мовного самовизначення і мовних уподобань кожної людини. Зокрема, серед основних принципів і цілей мовної політики визначено сприяння використанню регіональних мов або мов меншин в усній і письмовій формі у

сфері освіти, в засобах масової інформації і створення можливості для їх використання у діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування, в судочинстві, в економічній і соціальній діяльності, при проведенні культурних заходів та в інших сферах суспільного життя в межах територій, на яких такі мови використовуються, та з урахуванням стану кожної мови; забезпечення умов для вивчення регіональних мов або мов меншин і викладання цими мовами з урахуванням стану кожної мови на відповідних рівнях освіти у державних і комунальних навчальних закладах.

2. Розробити і здійснити для кожної мови Частини III Хартії, комплексну політику стосовно вивчення та навчання на цих мовах на всіх рівнях освіти.

Правовою основою формування комплексної державної політики щодо забезпечення мовних прав меншин є Конституція України, закони України «Про національні меншини в Україні», «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту» та інші законодавчі акти України.

Конституція України гарантує громадянам, які належать до національних меншин, право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства (стаття 53).

Статтею 11 Закону України «Про загальну середню освіту» передбачено, що державні та комунальні загальноосвітні навчальні заклади створюються відповідно центральними, місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування з урахуванням соціально-економічних, національних, культурно-освітніх і мовних потреб.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про засади державної мовної політики» вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в рамках цього Закону. Це право забезпечується через мережу дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих державних і комунальних навчальних закладів з українською або іншими мовами навчання, яка створюється відповідно до потреб громадян згідно із законодавством України про освіту. Також, пунктом 2 статті 5 даного закону визначено забезпечення умов для вивчення регіональних мов або мов меншин і викладання цими мовами з урахуванням стану кожної мови на відповідних рівнях освіти у державних і комунальних навчальних закладах.

Інформація щодо виховання, навчання рідною мовою або вивчення рідної мови у навчальних закладах (без урахування тимчасово окупованих територій) подаються в додатку 1.

3. Поширити та посилити пропозицію радіо- і телевізійних передач мовами Частини III Хартії.

Пункти 1, 3, 4 статті 24 «Мова засобів масової інформації і видавництва» Закону «Про засади державної мовної політики» передбачають, зокрема, що:

«1. Кожному гарантується право споживати інформаційну продукцію засобів масової інформації будь-якою мовою. Це право з поважанням принципу незалежності і самостійності засобів масової інформації забезпечується створенням умов для розповсюдження інформації різними мовами і вільного вибору мови її споживання. Держава сприяє виданню і розповсюдженню аудіо- та аудіовізуальних творів, друкованих видань державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин. Інформація стосовно відомостей про випуск друкованих ЗМІ мовами меншин подана у додатку 2.

3. Телерадіоорганізації України можуть на власний розсуд вести мовлення державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин, мовами міжнародного спілкування та іншими мовами – як однією, так і кількома мовами. Обсяги загальнодержавного, регіонального і місцевого мовлення державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин мають відповідати чисельності мовних груп і визначаються самими мовниками.

4. Трансляція аудіовізуальних творів здійснюється мовою оригіналу або із дублюванням, озвученням чи субтитруванням державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин на розсуд телерадіоорганізацій. За наявності технічних можливостей телерадіоорганізації здійснюють трансляцію аудіовізуальних творів кількома мовами із забезпеченням вільного вибору споживачами мови цих творів».

Інформація щодо аудіо- та аудіовізуальної продукції мовами нацменшин власного виробництва державних телерадіокомпаній у 2011-2014 роках й аудіо- та аудіовізуальна продукція мовами національних меншин, запланована виробництвом державними телерадіокомпаніями на виконання державного замовлення у 2014 році надана у додатку 3.

4. Забезпечити використання мов Частини III Хартії у сфері управління на практиці.

Забезпечення державної мовної політики у сфері управління та практичне виконання цієї рекомендації висвітлено у статті 10 цієї Доповіді.

5. Сприяти прийняттю і використанню традиційних та правильних форм топонімів мовами меншин.

В статті 27 «Мова топонімів» Закону України «Про засади державної мовної політики» визначено, що:

«1. Топоніми (географічні назви) – назви адміністративно-територіальних одиниць, залізничних станцій, вулиць, майданів тощо – утворюються і подаються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини, що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, поруч із топонімом державною мовою

відтворюється його відповідник цією регіональною мовою (мовами). У разі потреби наводиться латиноалфавітний відповідник (транслітерація) топоніма, поданого державною мовою.

2. Відтворення українських топонімів регіональною мовою або мовою меншини (мовами) здійснюється відповідно до традицій мови відтворення. Їх відтворення іншими мовами здійснюється у транскрипції з державної мови.

3. Топоніми із-за меж України подаються державною мовою у транскрипції з мови оригіналу».

Практичне виконання рекомендації висвітлено в статті 10 даної Доповіді.

6. Забезпечити довгострокову фінансову підтримку культурної діяльності, з тим, щоб забезпечити стабільність культурних заходів мовами меншин.

Довгострокова фінансова підтримка культурних заходів мовами національних меншин відбувається відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік, за бюджетною програмою КПКВК 1801260 (код програмної класифікації видатків і кредитування) «Заходи з відтворення культури національних меншин, заходи Української Всесвітньої Координаційної Ради, заходи з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, заходи щодо встановлення культурних зв'язків з українською діаспорою, заходи щодо зміцнення зв'язків закордонних українців з Україною та забезпечення міжнародної діяльності у сфері міжнаціональних відносин». Державою за звітні роки було передбачено фінансування відповідних заходів в сумі 2 млн. 780 тис. гривень в 2012 році, 2 млн. 655 тис. гривень в 2013 році та 384 тис. гривень в 2014 році.

Бюджетні кошти використовуються Міністерством культури України як головним розпорядником відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для проведення заходів з відтворення культури національних меншин та реалізацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.2011р. № 685 та згідно із затвердженням Мінкультури Планом заходів стосовно реалізації вищезгаданої бюджетної програми.

7. Вжити рішучих заходів для сприяння караїмській, кримчацькій та ромській мовам під зобов'язаннями Частини II Хартії з метою їх збереження.

Анексія Кримського півострова Російською Федерацією унеможливила здійснення моніторингу щодо стану реалізації положень Хартії на території Автономної республіки Крим стосовно захисту і збереження караїмської та кримчацької мов, які знаходяться під загрозою зникнення.

Стосовно ромської меншини, то відповідно до даних Всеукраїнського перепису населення 2001 року, 47,6 тис. осіб визначили свою належність до ромської національності. Неофіційні джерела називають іншу кількість ромів – від 120,0 до 400,0 тис. осіб. Правове поле України гарантує всім

національним меншинами, у т.ч. ромській, рівні політичні, соціальні, культурні, мовні та інші права. Проте, враховуючи низький рівень інтегрованості представників ромської національної меншини в українське суспільство, Указом Президента України від 08.04.2013 № 201 була схвалена Стратегія захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.09.2013 № 701 затверджено План заходів щодо реалізації цієї Стратегії.

Таким чином, закладено підґрунтя для вирішення таких давно назрілих питань як: подолання існуючих у суспільстві стереотипів щодо ромів; збільшення кількості представників ромської національності, що здобули освіту; подолання бідності серед ромів; покращення загального стану здоров'я ромів та поліпшення їх житлово-побутових умов, особливо, що стосується місць компактного проживання ромів; подальше збереження самобутньої ромської культури.

Перші позитивні результати виконання Плану заходів:

- з січня 2014 року Державною міграційною службою України до статистичної форми звіту ПР_3 «Видано паспортів громадянина України» окремо включений облік осіб ромської національності, які отримали паспорт громадянина України, що сприятиме працевлаштуванню, здобуттю освіти, отриманню соціальної допомоги та медичних послуг, вирішенню питань земельної чи приватної власності представників ромської національності;

- у місцях компактного проживання представників ромської національності та у загальноосвітніх навчальних закладах, в яких навчаються ромські діти, педагогічними колективами шкіл та представниками органів управління освітою активізовано роз'яснювальну роботу про важливість отримання освіти, особливо дітьми та молоддю.

У сфері освіти відповідно до діючих навчальних програм створено підручники з усного курсу ромської мови для учнів 1 класу та «Буквар» для учнів 2 класу. На рівні регіонів розробляються методичні посібники, дидактичні матеріали для використання під час навчального процесу у загальноосвітніх навчальних закладах, де навчаються діти ромів. Наприклад, у Закарпатській області підготовлено методичні посібники для вчителів початкових класів, які працюють з дітьми ромської національної меншини «Викладання угорської мови у 1-4 класах в таблицях та прикладах» (укладач Сергійчук Ю. П.), «Вінок» (методичний посібник з фізичного виховання, автор Муха В. В.), «Заучування пісень на уроках у початкових класах» (з використанням ромських народних пісень, автор Гаснюк В. В.), «Інтеграція навчальних предметів у початкових класах» (укладач Сергійчук Ю. П.). Укладено методичні рекомендації для учнів «Використання евристично-програмового методу навчання на уроках у початкових класах», «Інтегроване навчання предметів художньо-естетичного циклу у початкових класах», «Історія ромів», «Ромська мова», «Організація навчання учнів ромської національної меншини». Створено електронну версію методичних рекомендацій, посібників, робочих зошитів з угорської та української мови

для учнів початкових класів, конспектів уроків для вчителів шкіл, де навчається переважна більшість дітей ромів.

З метою подолання відставання та вирівнювання знань і умінь учнів ромської національної меншини педагогічним колективом Чопської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 укладено «Корекційну навчальну програму з навчальних предметів для учнів 1-4 класів».

Щодо питань сегрегації повідомляємо, що діти ромів виховуються та навчаються в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах разом з дітьми інших національностей. Цій категорії дітей, як і дітям інших національностей, забезпечено право на вибір форми навчання і навчального закладу на засадах, визначених Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Діти ромської національності залучені до гурткової та позакласної роботи, беруть участь у конкурсах, фестивалях та інших заходах. Адміністрації та педагогічні колективи шкіл, де навчається зазначена категорія дітей, враховують традиції і звичаї побуту сімей цієї категорії дітей, сприяють покращенню рівня їх навчальних досягнень, соціальній адаптації.

Закарпатська область

У 160 загальноосвітніх навчальних закладах області у 2014/2015 навчальному році навчається 9393 дітей-ромів (із них 138 – одинадятикласників). У дошкільних навчальних закладах області виховується 1578 дітей ромської національності. Діти-роми залучені до навчання за місцем компактного розташування ромських таборів і, за вибором батьків, навчаються та виховуються у школах і дошкільних закладах з угорською та українською мовами навчання і виховання.

Учні ромської національності більш систематично відвідують початкову ланку школи. У середній та старшій ланках мають місце часті пропуски уроків без поважних причин. Відповідними службами вивчаються умови проживання дітей згаданої вище категорії, ведеться профілактична робота з метою подолання негативних проявів, роз'яснювальні бесіди з батьками, здійснюється постійний контроль за відвідуванням учнями-ромами навчальних занять.

Додаткові знання з ромської мови, історії, культури, традицій ромського народу здобувають у недільних школах. У 2012 році обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, Центром культур національних меншин Закарпаття започатковано роботу постійно діючого семінару для вчителів, які працюють в загальноосвітніх навчальних закладах, де навчаються діти-роми, з питань історії ромського народу, фольклору, традицій. За ініціативи Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти підготовлено й видано читанку для ромських недільних шкіл та для позакласного читання «Країна Романія», яка містить тексти паралельно ромською й українською мовами.

Враховуючи специфіку роботи з дітьми ромської національності, на допомогу вчителям-практикам Закарпатським інститутом післядипломної педагогічної освіти підготовлено й затверджено Орієнтовний календарний

план для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів для класів, де переважно навчаються діти-роми. Цей календарний план охоплює всі навчальні предмети державної програми для початкових класів, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Питання роботи з дітьми ромської національності знайшли своє відображення й під час курсової перепідготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів, заступників директорів з виховної роботи, педагогів-організаторів, вчителів початкових класів шкіл, де навчаються ромські діти.

Львівська область

Активізовано роботу із забезпечення доступу до якісної освіти дітей ромів. На виконання розпорядження голови облдержадміністрації від 17.06.2014р. №237/0/5-14 «Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року у Львівській області» забезпечується ведення обліку дітей шкільного віку ромської національності з метою максимального їх залучення до навчального процесу, надання шкільними психологами таким дітям психологічної допомоги з метою успішної адаптації до навчання, проводиться профорієнтаційна робота щодо стимулювання осіб ромської національної меншини до отримання професійно-технічної та вищої освіти.

8. Комітет експертів просить надати інформацію щодо заходів з популяризації кримськотатарської мови в рамках програми переселення кримських татар.

Важливим напрямком державної політики, що має велике значення для збереження соціально-економічної стабільності, національної безпеки та міжнародного авторитету України є створення необхідних умов для повернення, облаштування, соціальної адаптації та інтеграції кримських татар, а також депортованих болгар, вірмен, греків, німців. Розв'язання нагальних проблем депортованих осіб здійснюється відповідно до Закону України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою»; Закону України «Про Державний бюджет України (на відповідний рік)»; постанов Кабінету Міністрів України.

Основною із них є постанова Уряду від 6 червня 2012 року № 514 «Про продовження строку виконання Програми розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство, на період до 2015 року».

Програма спрямована на розв'язання соціально-економічних проблем, пов'язаних з поверненням на історичну батьківщину депортованих кримських татар та осіб інших національностей, в тому числі на сприяння депортованим особам у забезпеченні підручниками, методичними посібниками, програмами навчальних закладів з кримськотатарською мовою навчання, сприяння розвитку засобів масової інформації, що ведуть мовлення чи видаються рідною мовою репатріантів.

Так, протягом 2011-2013 років було заплановано та реалізовано низку соціально-культурних заходів. Зокрема, профінансовано видання газет та журналів, які видаються мовою репатріантів: газета «Крим» – 340,0 тис. грн. в 2011 році, 335,3 тис. грн. в 2012 році, 319,6 тис. грн. в 2013 році; журнал «Къасавет» – 90,0 тис. грн. в 2011 році, 18,0 тис. грн. в 2012, журнал «Арзу» – 63,9 тис. грн. в 2011, 35,0 тис. грн. в 2012, навчальному журналу «Тасіль» 40,0 тис. грн. в 2012 році; 19,8 тис. грн. в 2013 році; дитячий журнал «Арманчик» 38,9 тис. грн. в 2012 році та 35,4 тис. грн. в 2013. Також в 2013 році кошти були виділені навчальній газеті «Мааріф ішлері» (Справи освіти) в розмірі 67,2 тис. грн.; освітньому журналу «Анна тілі оджаларина» (Вчителям рідної мови) – 25,0 тис. грн.; вірменському журналу «Голуб Масіса» – 69,0 тис. грн.; німецькій газеті «Хофнунг» – 60,0 тис. грн.; грецькій газеті – 54,6 тис. грн. Крім цього, Міністерство культури України, у 2013 році профінансувало видання кримськотатарської газети «Голос Крима» в сумі 864,1 тис. грн., що становило 100% від забезпечення потреб.

В автономії діє Кримська республіканська установа «Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського», що є інформаційною, культурною, освітньою установою та центральним сховищем творів друку, рукописів і документів на кримськотатарській мові. Бібліотека поширює знання про кримських татар, караїмів, кримчаків та інших тюркських народів і є науково-методичним центром, що надає допомогу роботі бібліотек Автономної Республіки Крим з кримськотатарськими користувачами.

Проте, з метою стабілізації економічної ситуації у державі Урядом протягом 2014 року було запроваджено заходи щодо економного і раціонального використання державних коштів. Видаткову частину Державного бюджету України, а також Міністерством соціальної політики України було оптимізовано та приведено у відповідність до фінансових можливостей держави.

Фактично протягом 2014 року на задоволення потреб депортованих осіб було виділено 242,0 тис. гривень. Кошти було спрямовано на заходи до 70-річниці з Дня депортації кримських татар, вірмен, болгар, греків, німців з Криму.

Однак, через анексію Криму, фінансова підтримка газетам та журналам в 2014 році, що друкуються мовою репатріантів не надавалася.

9. Український уряд ... має прийняти в терміновому порядку національний план дій, щоб подолати нерівність і сприяти поліпшенню становища ромського населення в сфері освіти і суспільному житті.

У 2013 році українським урядом було прийнято національну «Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року» та план заходів щодо її реалізації (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2013 р. № 701). Питання освіти ромської меншини, визначені Стратегією, спрямовані на забезпечення доступу до якісної освіти (дошкільної, загальноосвітньої, професійно-технічної, вищої) дітей ромів.

Закарпатська область

В області функціонує регіональна програма «Ромське населення Закарпаття» на 2012-2015 роки». Також, з 2013 року реалізується План заходів з виконання в області Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року. Спільними зусиллями органів державної влади та ромських громадських організацій в області знайдено нові ефективні форми співпраці та координації діяльності щодо забезпечення потреб ромів. Регулярно проводяться зустрічі з керівництвом області, відкриті ромські слухання, у ході яких проводяться консультації з питань захисту прав осіб ромської національності, задоволення їх соціальних, освітніх та житлово-побутових потреб. Обговорюються питання облаштування та розвитку соціальної інфраструктури ромських поселень, питання земельних відносин, паспортизації ромів тощо.

Сумська область

З метою максимального залучення дітей ромської національності до навчання в освітніх закладах ведеться облік учнів згідно з інструкцією обліку дітей, підлітків шкільного віку, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646. Директорами навчальних закладів проводиться роз'яснювальна робота щодо необхідності здобуття дошкільної та загальної середньої освіти. Найбільша кількість учнів ромської національності навчається в Сумській загальноосвітній школі I-III ступенів № 5. У 2014-2015 навчальному році до 1 класу прибуло на навчання вісім учнів-ромів. Класні керівники закладу відвідують кожну дитину вдома та ознайомлюються зі станом умов життя. Адміністрація навчальних закладів, класні керівники класів, де навчаються діти ромської національності, здійснюють систематичний контроль за відвідуванням учнями навчальних занять. Педагогічні колективи навчальних закладів залучають дітей-ромів до активної участі в гуртках, конкурсах, турнірах, олімпіадах; здійснення профорієнтаційної роботи щодо отримання професійно-технічної, вищої освіти (участь у заходах, присвячених «Дням відкритих дверей» професійно-технічних та вищих навчальних закладів, презентації професій) та навчання в міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, де вони отримують спеціальності автослюсарів та гувернерів. Налагоджено тісну співпрацю навчальних закладів з ромською громадою міста та громадською організацією «Сумське обласне об'єднання національно-культурних меншин «Ромали».

Харківська область

У Харківському районі області відділом освіти проводиться значна робота з відродження духовності та культури ромів. Протягом останніх років у Мереф'янській загальноосвітній школі № 3 організована робота ансамблю «Чорна перлина». Колектив ансамблю був неодноразовим призером районного конкурсу «Дивограй» та є бажаним гостем на шкільних вечорах, міських святах. У початкових класах цієї школи організовано ляльковий театр «Чайорі» для дітей-ромів, репертуар якого складається з п'єс і казок

про ромське життя. Також, здійсненню культурної діяльності в області сприяє Ромський ансамбль пісні і танцю «Очі чорні» імені Олександра Карафетова (м. Харків).

У щорічному Всеукраїнському ромському фестивалі дитячої та юнацької творчості «Слобожанська підкова» бере участь творча ромська молодь (понад 150 чоловік) з багатьох областей України та зарубіжжя (Росія, Білорусь, Молдова). Організатором фестивалю виступає Харківський обласний культурний центр «АМЕ РОМА».

Чернігівська область

У Чернігівській області розроблено обласний план заходів щодо захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року, затверджений розпорядженням голови Чернігівської обласної державної адміністрації від 04.02.2014 року № 25. Планом передбачено такі основні напрямки: правовий захист, соціальний захист і зайнятість, підвищення освітнього рівня, охорона здоров'я, поліпшення житлово-побутових умов, задоволення культурних та інформаційних потреб. З метою підвищення рівня обізнаності про права людини на виконання даного плану на Чернігівщині протягом 2014 року проведено ряд інформаційно-просвітницьких заходів для осіб, які належать до ромської національної меншини. Обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського в програму курсів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів включено семінарські, тренінгові заняття та круглі столи з питань історії, традицій, звичаїв ромського народу; реалізації прав національних меншин; задоволення національно-культурних і освітніх потреб ромської національної меншини. Практичними психологами загальноосвітніх навчальних закладів проводяться інформаційні заходи серед учнів щодо запобігання різним формам дискримінації та насильства в закладах освіти; тренінги з формування навичок толерантного міжособистісного спілкування вчителів і учнів; профілактики проявів насильства в сім'ї та освітньому закладі.

У закладах професійно-технічної освіти було проведено ряд виховних годин та бесід: «Геноцид Ромської національної меншини під час Другої світової війни», «Рівність громадян перед законом», «Як боротися з дискримінацією національних меншин», «Ромська культура – самобутня та неповторна», «Політика України у сфері захисту прав людини та національних меншин», «Ти, я, закон», «Толерантність в нашому житті»; організовано книжкові виставки, презентації видань про права людини та іншої літератури правового змісту.

У вищих навчальних закладах області у рамках Всеукраїнського тижня права проведено: Всеукраїнський урок «Права людини»; конференцію «Теоретико-правовий аналіз норм права та моралі»; III Міжвузівську студентську наукову конференцію «Право Європейського Союзу як комплексна правова система інтеграційного об'єднання»; науково-практичний семінар «Реалізація і захист прав людини: історія та сучасність»; кураторські години «Проблеми безробіття серед молоді», «Гарантії забезпечення соціально-

економічних прав в Україні в умовах соціально-політичної кризи», «Стан забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні (досвід звернень до Європейського суду з прав людини)». Для студентів організовано перегляд документальних фільмів «Історія прав людини», «Європейська конвенція з прав людини», «Адміністративні правопорушення». На базі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка громадською організацією «MART» організовано мандрівну виставку «Кожен має право знати свої права», у якій взяли участь студенти закладів вищої освіти як волонтери-гіди.

ЗМІ Чернігівської області надають інформаційну підтримку та висвітлюють заходи, спрямовані на протидію упередженого ставлення до осіб, які належать до ромської національної меншини. Протягом 2014 року було опубліковано наступні матеріали: «Как живет современными цыганам, или Мифы и реальность «осевших кочевников» (газета «Гарт» від 06.02.2014); «Не лише гадалки і конокради» до Міжнародного дня ромів (газета «Вісті Борзнянщини» від 05.04.2014). Окрім того, вищезгадана інформація висвітлювалися в мережі Інтернет.

Спеціалістами Городнянського, Ріпкинського, Менського та Носівського центрів зайнятості проводяться заходи з інформування осіб ромської національної меншини щодо комплексу соціальних послуг, які надаються органами державної служби зайнятості (комплекс послуг, спрямованих на мотивацію до праці, здобуття актуальних на ринку праці професій та спеціальностей). Так, 84 особи з числа ромського населення працездатного віку, отримали профорієнтаційні послуги, в тому числі 14 осіб відвідали Дні відкритих дверей центрів зайнятості, 3 особи взяли участь у Виїзній акції центру зайнятості, 13 осіб стали учасниками різноманітних семінарів.

У Бахмацькому, Городнянському, Козелецькому, Носівському, Прилуцькому, Талалаївському районах проводиться інформаційно-просвітницька робота спрямована на протидію упередженого ставлення до осіб, які належать до ромської національної меншини та залучення благодійних, громадських організацій щодо надання соціальної допомоги особам ромської національної меншини.

У закладах культури і мистецтв області проведено заходи, зокрема: уроки права «Захист прав дітей – ромів»; години державності «Під вільним сонцем моя Україна величним розмаєм цвіте»; виховні години «Ми різні – ми рівні», бесіди «Права ромських національних меншин в Україні», «Недискримінація та толерантність» та організовано стенди книжкових полиць «Толерантність спілкування, як умова розвитку особистості ромів».

У містах Ніжині та Прилуки в рамках Всеукраїнського тижня права організовано віртуальну годину «Традиції та життєдіяльність етносу: базові аспекти культури ромів».

На території Чернігівщини зареєстровано 2 національно-культурні товариства ромів – Чернігівська обласна громадська організація ромів

«Черген» та Чернігівська міська громадська організація «Романодром», метою діяльності якої є задоволення культурних та освітніх потреб ромів. Організації беруть участь у інформаційно-просвітницьких, культурних заходах: фестивалях, виставках, концертах та заходах присвячених вшануванню жертв геноциду ромського народу.

10. Комітет експертів просить український уряд в наступному періодичному звіті надати огляд ЗМІ, де прослідковується присутність ромської мови.

Українська влада не перешкоджає використанню та популяризації ромської мови у засобах масової інформації, зокрема на територіях компактного проживання ромської національної меншини.

Закарпатська область

Редакція телепрограм мовами національних меншин Закарпатської облдержтелерадіокомпанії щотижня випускає в ефір програму «Романо Джівіпен» (по понеділках та п'ятницях) Скільки хвилин чи годин на тиждень?. Обласні засоби масової інформації у рубриках «Без кордонів», «Сусіди», «Співпраця», «Звіряємо орієнтири», «Наші перспективи» та інші постійно висвітлюють події соціально-політичного, культурно-мистецького, наукового та ділового життя національних меншин, зокрема і ромської громади Закарпаття. З метою популяризації ромської культури щороку за сприяння облдержадміністрації проходить міжнародний фестиваль ромського джазового мистецтва «Пап-Джаз-Фест».

Житомирська область

З метою задоволення інформаційних потреб ромської громади в області з січня 2015 року, за сприяння «Ромської програмної ініціативи» Міжнародного фонду «Відродження», в межах проекту «Правова та інформаційна підтримка ромів Житомирщини» обласної громадської організації «Національно-культурне товариство ромів «Романо Кхам», видається щотижневий інформаційний громадський бюлетень «Романо Джиєпе» («Ромське життя»). Бюлетень розповсюджується в Житомирській області безкоштовно.

11. Комітет експертів закликає український уряд розробити, у тісній співпраці з носіями регіональних мов або мов меншин, відповідні методи і способи просунення караїмської та кримчацької у навчальному плані.

У 2014-2015 навчальному році отримати будь-яку достовірну інформацію від окупаційних російських структур у Криму щодо забезпечення прав дітей на навчання рідною мовою чи її вивчення, у тому числі караїмської та кримчацької неможливо.

До окупації Криму караїмську та кримчацьку мови можна було вивчати в культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах Автономної Республіки Крим; караїмську – на міжшкільному факультативі у місті Євпаторії. За сприяння органів управління освітою в Автономній Республіці Крим продовжували діяльність 3 недільні школи, де караїмську мову, історію та культуру вивчали 26 учнів. Під час навчання педагоги та учні

користувалися посібниками виданими за кошти державного бюджету: «Російсько-караїмський словник», «21 урок караїмської мови (кримський діалект)». В містах Керч та Феодосія функціонували 2 недільні школи, де кримчацьку мову, історію та культуру кримчацького народу вивчали 25 учнів за посібниками «Письмова спадщина кримчаків», «Кримчацько-російський словник».

12. Комітет експертів просить український уряд прояснити в наступному періодичному звіті, чи були надані можливості вивчення мов також дорослому населенню, яке не розмовляє гагаузькою, німецькою та молдовською.

Заяв громадян щодо вивчення гагаузької мови у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законодавства України, зокрема, Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Німецька мова вивчається за бажанням як предмет у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах, культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах. Молдовська – у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах.

1.4. Державне фінансування з реалізації заходів стосовно Європейської хартії регіональних мов або мов меншин

З метою сприяння захисту та популяризації мов національних меншин українською владою було надано підтримку громадським організаціям національних меншин у проведенні культурно-мистецьких програм (проектів, заходів), які визнані переможцями конкурсу культурно-мистецьких програм (проектів, заходів). Фінансування вищезазначених заходів здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік за такою програмою КПКВК 1801260 «Заходи з відтворення культури національних меншин, заходи Української Всесвітньої Координаційної Ради, заходи з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, заходи щодо встановлення культурних зв'язків з українською діаспорою, заходи щодо зміцнення зв'язків закордонних українців з Україною та забезпечення міжнародної діяльності у сфері міжнаціональних відносин».

Розподіл коштів за бюджетною програмою здійснюється відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2011 р. № 369 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» та від 23 квітня 2012 р. № 373 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки друкованих періодичних видань культурологічного

напрямку, газет мовами національних меншин та гастрольної діяльності вітчизняних виконавців». Так, за звітні роки за підтримки держави було підготовлено та здійснено *видання газет*: Асоціації німців України «Deutsche Zentrale Zeitung»; Федерації грецьких товариств України «Елліни України»; «Вільність і закон» Всеукраїнської громадської організації «Союз підприємців поляків України»; *журналів*: «Журналу «Сакартвелло» Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнське суспільне об'єднання «Георгія» та «Handel PU» Всеукраїнської громадської організації «Союз підприємців поляків України»; видання *їдиш-українського словника та посібника по вивченню мови їдиш* Всеукраїнської громадської організації «Єврейський форум України».

Також за фінансової та організаційної підтримки держави підготовлено та проведено: Всеукраїнську літературно-мистецьку акцію «Тарас Шевченко мовами національних меншин України»; огляд-конкурс на краще знання рідної мови; Всеукраїнську єврейську конференцію «Через книгу зберігаємо мову»; Всеукраїнську конференцію єврейських товариств «Народ і мову не вбити»; форум міжкультурного діалогу «Дорога до храму душі» містами України; Дні національних мов та культур під час фіналу шостого Міжнародного конкурсу-фестивалю дитячої творчості «Усі ми діти твої, Україно»; форум Міжкультурного діалогу «Дорога до храму душі»; Всеукраїнську конференцію «Реалізація положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин Всеукраїнськими національно-культурними товариствами. Проблеми та шляхи вирішення»; Всеукраїнську культурно-мистецьку акцію «Ми – одна родина» Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Соціальний вектор»; свято польської культури в Україні Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Європейська інтеграція»; конференцію «Виконання положень Європейської хартії регіональних мов меншин національними культурними товариствами, проблеми та шляхи вирішення»; літературно-мистецьку акцію «Наша рідна мова їдиш».

ЧАСТИНА II

Застосування положень частини II Хартії (Стаття 7)

Положення частини II Хартії (Стаття 7) застосовуються до всіх регіональних мов або мов меншин, які вживаються в межах території України, що відповідають визначенням, наведеним у статті 1 та Закону України 2003 р. №802-IV «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» з урахуванням положень Закону України «Про засади державної мовної політики» (2012 р).

Певна інформація щодо кожної мови міститься у Чащині III Доповіді. У Чащині II висвітлені цілі і принципи мовної політики України.

Стаття 7 Цілі та принципи

1. Стосовно регіональних мов або мов меншин, в межах територій, на яких такі мови використовуються, та відповідно до стану розвитку кожної мови, Сторони будують свою політику, законодавство та практику на таких цілях та принципах:

Підпункт а) пункту 1 статті 7.

Згідно з п. 2 ст. 5 Закону «Про засади державної мовної політики» при здійсненні державної мовної політики Україна дотримується визнання всіх мов, які традиційно використовуються в межах держави чи її певної території, національним надбанням, недопущення привілеїв чи обмежень за мовними ознаками.

Підпункт б) пункту 1 статті 7.

Адміністративно-територіальна реформа, розпочата у 2005 році в Україні, через неодноразову зміну політичного керівництва держави не була завершена у повній мірі, відповідно жодного впливу на мови меншин не мала. Протягом останніх років в Україні обговорюються шляхи та напрямки проведення адміністративної реформи. Незважаючи на достатню кількість напрацьованих проектів проведення такої реформи, на сьогоднішній день жоден із них не знайшов свого втілення у практичній площині.

Таким чином на даний час система адміністративно-територіального устрою України не змінилась і складається з областей, районів, міст, селищ та сіл. До складу України входять: Автономна Республіка Крим (тимчасово окупованої та анексованої Російською Федерацією у 2014 році), Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь (тимчасово окупований Російською Федерацією у 2014 році).

Пункт 8 ст. 5 Закону України «Про засади державної мовної політики» гарантує поважання меж ареалу розповсюдження регіональних мов або мов меншин з метою забезпечення того, щоб існуючий або новий адміністративно-територіальний устрій не створював перешкод для їх розвитку.

Підпункт с) пункту 1 статті 7.

Конституція України гарантує громадянам, які належать до національних меншин, право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства (стаття 53). Основною цілю реалізації Закону «Про засади державної мовної політики» є гарантування вільного

розвитку регіональних мов або мов меншин, інших мов, а також права мовного самовизначення і мовних уподобань кожної людини (п.1, ст. 5).

Підпункт d) пункту 1 статті 7.

Пункт 3 ст. 5 чинного Закону «Про засади державної мовної політики» гарантує сприяння використанню регіональних мов або мов меншин в усній і письмовій формі у сфері освіти, в засобах масової інформації і створення можливості для їх використання у діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування, в судочинстві, в економічній і соціальній діяльності, при проведенні культурних заходів та в інших сферах суспільного життя в межах територій, на яких такі мови використовуються, та з урахуванням стану кожної мови.

Підпункт e) пункту 1 статті 7.

Пункт 4 ст. 5 зазначеного Закону містить положення про те, що при здійсненні державної мовної політики Україна дотримується принципу підтримання і розвитку культурних взаємин між різними мовними групами, а також застосування принципу плурлінгвізму, за якого кожна особа в суспільстві вільно володіє кількома мовами, на відміну від ситуації, коли окремі мовні групи володіють тільки своїми мовами (п. 9).

Підпункт f) пункту 1 статті 7, Підпункт g) пункту 1 статті 7.

Конституція України гарантує громадянам, які належать до національних меншин, право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства (стаття 53).

Пункт 5 ст. 5 Закону «Про засади державної мовної політики» передбачає забезпечення умов для вивчення української мови як державної, регіональних мов або мов меншин, інших мов і викладання цими мовами з урахуванням стану кожної мови на відповідних рівнях освіти у державних і комунальних навчальних закладах.

Підпункт h) пункту 1 статті 7.

Пункт 6 ст. 5 Закону «Про засади державної мовної політики» передбачає сприяння здійсненню наукових досліджень у сфері мовної політики. Стаття 21 «Мова у сфері науки» гарантує громадянам України, зокрема, право вільного використання у сфері наукової діяльності регіональних мов або мов меншин. Держава сприяє створенню відповідної мовної інфраструктури, що включає можливість використовувати у науковій діяльності державну, регіональні мови або мови меншин, інші мови, у тому числі іноземні, читати цими мовами наукову літературу, проводити наукові заходи, публікувати результати науково-дослідних робіт і наукові видання, здійснювати інші подібні дії. Результати науково-дослідних робіт оформляються державною, регіональною мовою або мовою меншин, іншою мовою – за вибором виконавців робіт.

Підпункт і) пункту 1 статті 7.

Пункт 7 ст. 5 Закону «Про засади державної мовної політики» передбачає розвиток міжнародного обміну з питань, що охоплюються цим Законом, стосовно мов, які використовуються у двох або декількох державах.

Пункт 2 статті 7.

Згідно положенням ст. 8 Закону «Про засади державної мовної політики»: «1. Публічне приниження чи зневажання, навмисне спотворення державної, регіональних мов або мов меншин в офіційних документах і текстах, що веде до створення перешкод і обмежень у користуванні ними, порушення прав людини, а також розпалювання ворожнечі на мовному ґрунті тягнуть за собою відповідальність, встановлену статтею 161 Кримінального кодексу України.

3. Кожному гарантується право на захист у відповідних державних органах і суді своїх мовних прав і законних інтересів, мовних прав і законних інтересів своїх дітей, на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, юридичних і фізичних осіб, якими порушуються мовні права і свободи людини і громадянина.

4. Кожен має право звертатися за захистом своїх мовних прав і свобод до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

5. Кожен має право після використання всіх національних форм і засобів правового захисту звертатися за захистом своїх мовних прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна».

Пункт 3 статті 7.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про освіту» педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані «готувати учнів та студентів до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами».

З метою формування толерантної поведінки, взаємоповаги, взаєморозуміння в полікультурному соціумі країни Міністерством освіти і науки України підтримано ряд ініціатив, спрямованих на поширення досвіду міжкультурної освіти в полікультурних регіонах, в тому числі розроблення і впровадження інтегрованого спеціального курсу «Культура добросусідства».

Органи управління освітою надають сприяння громадським організаціям, зокрема, Конгресу національних громад, з питань організації та проведення міжнаціонального табору «Джерела толерантності», в якому беруть участь представники 25 національностей, які проживають в Україні.

Міністерством освіти і науки України спільно з місцевими органами управління освітою здійснюються консультації з представниками громадських об'єднань національних меншин про виконання Рамкової

конвенції про захист прав національних меншин, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

У грудні 2014 року спільно з представниками Офісу Ради Європи в Україні, в рамках проекту «Пакет невідкладних заходів для України», органами управління освітою Закарпатської та Чернівецької обласних державних адміністрацій, Інститутом педагогіки Національної академії педагогічних наук України, за участю представників педагогічної громадськості (учителів, методистів, керівників навчальних закладів, органів управління освітою, науковців), авторів навчальних програм та підручників, видавництв, що спеціалізуються на виданні підручників для цієї категорії навчальних закладів, громадських організацій національних спільнот, а також експерта Ради Європи було проведено консультації «Забезпечення права на навчання рідною мовою та методично-практичні аспекти вивчення державної мови у навчальних закладах».

Консультації про забезпечення права на навчання румунською мовою та вивчення української мови у навчальних закладах проведено на базі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за участі представників Чернівецької та Закарпатської областей, відповідно для представників угорської меншини – на базі загальноосвітньої школи I-III ступенів № 10 імені Дойко Габора з угорською мовою навчання Ужгородської міської ради Закарпатської області.

Відповідно до законодавства України навчальні заклади мають право налагоджувати міжнародні зв'язки з своїми колегами за кордоном, до прикладу: 43 навчальними закладами Рівненської області підписано угоди про співпрацю із навчальними закладами та освітніми центрами Європи та світу, зокрема: одна угода із навчальним закладом Республіки Білорусь, 32 угоди – із навчальними закладами Республіки Польща. Близько 35 шкіл беруть участь у міжнародних проектах та програмах (FLEX, GALLUS, AGIR тощо).

Учнівські та педагогічні колективи навчальних закладів співпрацюють з польськими скаутами Гуфця «Волинь».

Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (ОІППО) укладені наміри про співпрацю з Варшавським відділом Мазовецького центру підвищення кваліфікації вчителів. Питання співпраці із вищезгаданими установами полягає в обміні досвідом педагогічних працівників, участі у спільних проектах, програмах, конференціях, семінарах, курсах тощо.

У 2014 році відбулися зустрічі на рівні ректоратів із метою налагодження співпраці з польськими вищими навчальними закладами: Варшавською вищою гуманітарною школою ім. Болеслава Пруса, Люблінським університетом Марії Кюрі-Склодовської, Люблінською політехнікою, Люблінським університетом природничих наук. Результатом цих зустрічей є домовленості про проведення спільних заходів із метою обміну кращими напрацюваннями педагогічних працівників Рівненського ОІППО і польських партнерів.

Спільні дії визначені з Варшавською Вищою педагогічною школою імені Януша Корчака. Проведено семінар із теми «Підготовка проектів Європейського Союзу для загальноосвітніх закладів» представниками Вищої педагогічної школи імені Януша Корчака: Кароліною Гелеттою, Войцехом Дурановські, Яном Маньковським.

З метою вільного розвитку, збереження давніх національних традицій та звичаїв, прояву духовної самобутності органами управління освітою, навчальними закладами налагоджено співпрацю з товариствами румунської національної спільноти. Навчальними закладами спільно з товариствами проводяться різноманітні заходи. Посеред них конкурс румунської декламації та романсів імені Міхая Емінеску, національне румунське свято «Мерцишор».

За сприяння органів управління освітою в Закарпатській області щороку для учнівської молоді проводяться конкурси «Чарівність казки», «Словацький бетлегем». Зі свого боку Словацька Республіка запрошує дітей, які вивчають словацьку мову, на відпочинок та оздоровлення у багатопрофільному таборі «Школа в природі».

Представників національних спільнот долучають до обговорення усіх проектів нормативно-правових актів, навчальних програм, оригінал-макетів підручників.

Засоби масової інформації всіляко сприяють заходам спрямованим на розвиток та поширення регіональних мов або мов меншин (Додаток 2).

Пункт 4 статті 7.

При визначенні освітньої політики щодо мов національних меншин, державою враховуються потреби та побажання тих груп населення, які користуються цими мовами. З метою вирішення проблемних питань щодо задоволення освітніх потреб представників національних меншин наказом Міністерства від 22.04.2014 № 501 затверджено План заходів Міністерства освіти і науки України з виконання рекомендацій Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти за результатами роботи круглого столу «Освіта представників національних меншин України: проблеми та шляхи їх вирішення».

При Міністерстві освіти і науки України продовжує роботу Громадська рада керівників освітніх програм всеукраїнських громадських об'єднань національних меншин України. Для поглиблення взаєморозуміння та співробітництва з представниками національних спільнот 19 травня 2014 року відбулася зустріч Міністра освіти і науки України з членами зазначеної Громадської ради.

Під час підготовки третьої періодичної доповіді Міністерством освіти і науки проведено консультації також з керівниками та іншими представниками громадських організацій білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдовської, німецької, польської, російської, словацької меншин, членами Громадської ради керівників освітніх програм всеукраїнських громадських об'єднань

національних меншин України при Міністерстві. За ініціативи членів цієї ради у 2014 році вперше запроваджено проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з мов національних меншин, а також Міністерством освіти і науки України вперше створено робочі групи з розроблення програм зовнішнього незалежного оцінювання з мов національних меншин: болгарської, кримськотатарської, молдовської, новогрецької, польської, російської, румунської, словацької, угорської для можливого проведення такого оцінювання в 2016 році.

11 лютого 2015 року Міністерством освіти і науки України проведено зустріч з Рефатом Чубаровим, головою Меджлису кримськотатарського народу та представниками Уповноваженого Президента України у справах кримськотатарського народу. Під час зустрічі були обговорені проблемні питання щодо ситуації, що склалася із функціонуванням навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою, розташованих на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, друку підручників кримськотатарською мовою, врегулювання питань переводу учнів, студентів до навчальних закладів, розташованих на іншій території України, забезпечення можливості отримання документів про освіту державного зразка, а також подальшої співпраці з питань вивчення кримськотатарської мови на материковій частині України.

Загальне опитування носіїв мов меншин

Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 р. № 195 утворено Раду міжнаціональної злагоди як консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України. Основними завданнями Ради є: 1) сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з питань державної етнонаціональної політики, захисту прав національних меншин і корінних народів; 2) підготовка пропозицій щодо формування та реалізації державної етнонаціональної політики, спрямованої на дотримання прав національних меншин і корінних народів, збереження міжнаціональної злагоди в українському суспільстві, недопущення виникнення міжнаціональних конфліктів, проявів дискримінації за расовою, національною, мовною та релігійною ознаками; удосконалення законодавства з відповідних питань.

Консультації з носіями мов меншин в контексті періодичної звітності

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. N 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» було проведено консультації з громадськістю в контексті періодичної звітності у формах публічного громадського обговорення та електронних консультацій з громадськістю.

ЧАСТИНА III

3.1. Заходи, спрямовані на виконання положень Частини III Хартії (статті 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14)

Щодо виконання зобов'язань статей 9, 10 та 13 інформація надається стосовно не окремих мов, а всіх мов разом перелічених у Законі України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин» №802-15 від 15.05.2003 р.

БІЛОРУСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

1. Стосовно освіти Сторони зобов'язуються, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до стану розвитку кожної з таких мов і без шкоди для викладання офіційної мови (мов) держави:

a) i) передбачити надання дошкільної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити надання суттєвої частини дошкільної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i та ii вище, принаймні до дітей з тих сімей, які цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою; або

Відповідно до щорічної інформації обласних департаментів освіти і науки в регіонах відсутній попит на навчання або вивчення білоруської мови з боку представників цієї національної меншини. Заяв батьків щодо надання дошкільної, загальноосвітньої, професійно-технічної освіти до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону «Про засади державної мовної політики» та Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

b) i) передбачити надання початкової освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити надання суттєвої частини початкової освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) передбачити в рамках системи початкової освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i - iii вище, принаймні до учнів з тих сімей, які цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою

Заяв від учнів, бажаючих отримати початкову освіту білоруською мовою не надходило. У випадку надходження заяв щодо надання початкової

освіти або її суттєвої частини білоруською мовою чи вивчення білоруської мови у початковій школі у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України.

- c) i) передбачити надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або*
ii) передбачити надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або
iii) передбачити в рамках системи середньої освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або
iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i - iii вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажують і кількість яких вважається для цього достатньою

Заяв від учнів або сімей щодо надання загальної середньої освіти або її суттєвої частини білоруською мовою до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України.

- d) i) передбачити надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або*
ii) передбачити надання суттєвої частини професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або
iii) передбачити в рамках системи професійно-технічної освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або
iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах i - iii вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажують і кількість яких вважається для цього достатньою

Заяв від учнів та їх сімей щодо надання технічної та професійної освіти або її суттєвої частини білоруською мовою до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України.

- e) i) передбачити надання університетської та іншої вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин; або*
ii) забезпечити можливості вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти; або
iii) якщо у зв'язку із роллю держави стосовно вищих учбових закладів, підпункти i - iii застосовуватися не можуть, заохочувати і/або дозволяти надання університетської або інших форм вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин чи створення можливостей

для вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти

У Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка впроваджується вивчення студентами білоруської мови.

f) i) вжити заходів для створення курсів навчання дорослих і безперервного навчання, на яких викладання здійснюється, головним чином або повністю, регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) пропонувати такі мови як окремі дисципліни в рамках навчання дорослих і безперервного навчання; або

iii) якщо державні органи не мають безпосередньої компетенції у галузі навчання дорослих, сприяти викладанню таких мов як окремих дисциплін у рамках навчання дорослих і безперервного навчання та/або заохочувати таке викладання

Заяв громадян щодо вивчення білоруської мови у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України.

g) вжити заходів для забезпечення викладання історії та культури, засобом відображення яких є відповідна регіональна мова або мова меншини

Білоруська мова, культура, історія, звичаї та традиції білоруського народу вивчаються дітьми та дорослими у суботніх та недільних школах Одеської області.

При Центрі білоруської мови та культури, який відкрито на базі Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка відкрито для всіх бажаючих безкоштовні курси білоруської мови.

Елементи історії та культури народів, представники яких жили та живуть на території України, у т.ч. білоруської меншини, відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Світова література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями. Елементи історії та найважливіші факти з минулого білоруського народу вивчаються учнями у тісному взаємозв'язку з історією українського народу.

h) забезпечити базову професійну підготовку та удосконалення вчителів з метою виконання тих пунктів а - г, які прийняті відповідною Стороною

Студенти, які вивчають білоруську мову в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка при бажанні можуть працювати вчителями білоруської мови.

і) створити наглядовий орган (органи), який контролюватиме заходи і прогрес, здійснені в галузі започаткування або розвитку викладання регіональних мов або мов меншин, та складатиме періодичні доповіді про свої висновки, які будуть оприлюднюватися.

2. Стосовно освіти і щодо тих територій, на яких регіональні мови або мови меншин традиційно не використовуються, Сторони зобов'язуються, якщо чисельність осіб, що вживають регіональну мову або мову меншин, це виправдовує, дозволяти, заохочувати або забезпечувати викладання регіональною мовою або мовою меншини чи вивчення такої мови на всіх відповідних рівнях освіти.

Органи управління освітою інформують батьків, учнів та студентів про положення законодавства, що регулюють питання застосування мов у сфері освіти, мережу навчальних закладів.

Міністерство освіти і науки України, департаменти освіти і науки облдержадміністрації готові сприяти вивченню білоруської мови за умови виявлення бажання батьками та учнями.

Стаття 11

Засоби масової інформації

Загальні положення для всіх мов статті 11 Частини III.

Згідно положенням ст. 2 «Мова засобів масової інформації і видавництва» Закону «Про засади державної мовної політики»:

«1. Кожному гарантується право споживати інформаційну продукцію засобів масової інформації будь-якою мовою. Це право з поважанням принципу незалежності і самостійності засобів масової інформації забезпечується створенням умов для розповсюдження інформації різними мовами і вільного вибору мови її споживання. Держава сприяє виданню і розповсюдженню аудіо- та аудіовізуальних творів, друкованих видань державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин.

3. Телерадіоорганізації України можуть на власний розсуд вести мовлення державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин, мовами міжнародного спілкування та іншими мовами – як однією, так і кількома мовами. Обсяги загальнодержавного, регіонального і місцевого мовлення державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин мають відповідати чисельності мовних груп і визначаються самими мовниками.

4. Трансляція аудіовізуальних творів здійснюється мовою оригіналу або із дублюванням, озвученням чи субтитруванням державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин на розсуд телерадіоорганізацій. За наявності технічних можливостей телерадіоорганізації здійснюють трансляцію аудіовізуальних творів кількома мовами із забезпеченням вільного вибору споживачами мови цих творів.

5. Держава гарантує свободу прямого прийому радіо- і телепередач із сусідніх країн, які транслюються такими самими або схожими до державної

мови або до регіональних мов і мов меншин України мовами, і не перешкоджає ретрансляції радіо- і телепередач із сусідніх країн, які випускаються в ефір такими мовами, а також забезпечує свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації друкованих засобів інформації такими мовами. Здійснення зазначених свобод може мати обмеження, які встановлені законом.

6. Мова друкованих засобів масової інформації визначається їх засновниками відповідно до установчих документів.

7. Друкована продукція службового та ужиткового користування (бланки, форми, квитанції, квитки тощо), що розповсюджується органами державної влади і органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, видається державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, за рішенням місцевої ради така продукція може видаватися і цією регіональною мовою (мовами). У видавництві друкованої продукції ужиткового користування, що розповсюджується приватними підприємствами, установами, організаціями, приватними підприємцями, громадянами, вільно використовуються державна мова, регіональні мови або мови меншин та інші мови».

1. Сторони зобов'язуються, для осіб, які вживають регіональні мови або мови меншин, в межах територій, на яких ці мови використовуються, відповідно до стану розвитку кожної мови, якщо органи державної влади, безпосередньо чи опосередковано, мають компетенцію, повноваження або відіграють певну роль у цій сфері, та із поважанням принципу незалежності і самостійності засобів масової інформації:

якщо радіо і телебачення здійснюють функції громадських засобів масової інформації:

a) iii) вжити належних заходів для того, щоб радіо- і телеорганізації транслювали програми регіональними мовами або мовами меншин

Трансляція на території областей радіо- і телепрограм білоруською мовою регіональними радіо- і телеорганізаціями відсутня.

b) ii) заохочувати трансляцію радіопрограм регіональними мовами або мовами меншин на регулярній основі та/або сприяти такій трансляції

c) ii) заохочувати трансляцію телевізійних програм регіональними мовами або мовами меншин на регулярній основі та/або сприяти такій трансляції

Пропозицій щодо створення в областях радіо- і телепрограм, які здійснюватимуть мовлення білоруською мовою, від представників білоруської меншини не надходило.

d) заохочувати створення та розповсюдження аудіо- і аудіовізуальних творів регіональними мовами або мовами меншин і/або сприяти такому створенню та розповсюдженню

Рівненська область

У прикордонних із Республікою Білорусь регіонах області (Дубровицький, Зарічненський, Рокитнівський районах Рівненської області) у програмах державного районного радіомовлення звучать аудіотвори білоруською мовою.

e) і) заохочувати створення і/або функціонування якнайменш однієї газети, яка друкуватиме свої матеріали регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти такому створенню та/або функціонуванню

На території областей не виходять регіональні газети білоруською мовою.

g) сприяти професійній підготовці журналістів та іншого персоналу для засобів масової інформації, які використовують регіональні мови або мови меншин

Програми підготовки журналістів та іншого персоналу для засобів масової інформації, які використовують білоруську мову відсутні, у зв'язку з відсутністю таких ЗМІ.

Пункт 2

Сторони зобов'язуються гарантувати свободу прямого прийому радіо і телепередач із сусідніх країн мовою, що використовується в ідентичній або подібній формі щодо регіональної мови або мови меншин, та не перешкоджати ретрансляції радіо- і телепередач із сусідніх країн такою ж мовою. Вони далі зобов'язуються забезпечити умови, за яких, не буде створюватися ніяких обмежень щодо свободи вираження поглядів і вільного поширення інформації у ЗМІ мовою, що використовується в ідентичній формі або близькій до регіональної мови або мови меншин. Здійснення вищезазначених свобод, оскільки воно тягне за собою обов'язки та відповідальність, може бути пов'язане з певними формальностями, умовами, обмеженнями або санкціями, оскільки все це передбачено законом і необхідно, в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності чи громадського спокою, з метою запобігання безладів та злочинів, для охорони здоров'я та моралі, для захисту репутації та прав інших осіб, запобігання розголошення інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості судової влади.

Провайдери кабельного зв'язку надають можливість прийому телеканалів та радіопрограм білоруською мовою. Жодних обмежень на свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації у засобах масової інформації не запроваджено.

Рівненська область

На території Дубровицького, Зарічненського, Рокитнівського районів забезпечуються вільний прийом білоруськомовних телевізійних каналів з території сусідньої Республіки Білорусь.

Пункт 3

Сторони зобов'язуються забезпечити представлення або ж урахування інтересів носіїв регіональних мов або мов меншин, в таких органах, які можуть бути створеними відповідно до законодавства з метою забезпечення гарантій свободи та плюралізму ЗМІ.

Пропозицій щодо забезпечення представництва або урахування інтересів осіб, що вживають білоруську мову, в органах, які можуть бути створеними відповідно до закону для гарантування свободи і плюралізму ЗМІ, не надходило.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

1. Стосовно культурної діяльності та засобів її здійснення - особливо бібліотек, відеотек, культурних центрів, музеїв, архівів, академій, театрів і кінотеатрів, а також літературних творів і кінопродукції, народних форм виявлення культури, фестивалів і культурної індустрії, які надають послуги та виробляють продукцію для цілей здійснення культурної діяльності, включаючи, між іншим, використання нових технологій, - Сторони зобов'язуються, в межах території, на якій такі мови використовуються, і якщо органи державної влади мають компетенцію, повноваження або відіграють певну роль у цій сфері:

a) заохочувати форми виявлення культури та ініціативи, притаманні регіональним мовам або мовам меншин, і сприяти різними засобами доступу до творів, що створюються цими мовами;

b) сприяти різними засобами доступу іншими мовами до творів, що створюються регіональними мовами або мовами меншин, підтримуючи і розвиваючи діяльність у галузі перекладу, дублювання, озвучування і субтитрування;

c) сприяти доступу регіональними мовами або мовами меншин до творів, що створюються іншими мовами, підтримуючи і розвиваючи діяльність в галузі перекладу, дублювання, озвучування і субтитрування;

d) забезпечити, щоб органи, які відповідають за здійснення чи підтримку різноманітної культурної діяльності, під час заходів, які вони проводять або підтримують, докладали належних зусиль для поширення інформації про регіональні мови та культурні цінності або мови та культурні цінності меншин та для їхнього використання

Дніпропетровська область

Для представників громад національних меншин проводилися спеціальні виставки літератури білоруською мовою та діяла книжкова виставка «Размаўляй са мной па беларуску!».

Рівненська область

У бібліотеках області є 0,11 тис.прим, творів білоруських авторів у перекладі російською та українською мовами.

Чернігівська область

Білоруське національно-культурне товариство «Сябри» має бібліотеку, де представлені видання білоруською мовою більше 100 книг.

f) заохочувати безпосередню участь представників осіб, що вживають відповідну регіональну мову або мову відповідної меншини, у забезпеченні засобів здійснення культурної діяльності та її плануванні

Житомирська область

В області діє товариство «БУсел», основною метою діяльності якого є відродження та розвиток білоруської національної культури в Україні, ознайомлення та популяризація спільної українсько-білоруської історії, фольклору, обрядів, звичаїв братніх народів. Головним завданням товариства є зміцнення дружби між українцями і білорусами, а також іншими народами, які проживають в Україні.

Запорізька область

На задоволення культурних потреб білоруської національної меншини відповідно до «Програми підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2013-2017 роки» проводився фестиваль білоруської культури «Запорізька бульба». Ансамбль білоруської меншини «Білі роси» був задіяний у проведенні фестивалів: «Ми – українські» (м. Приморськ), «Таврійська родина» (м. Генічеськ), «Інтер-фольк» (м. Приморськ); святах: «Гусарська бульба» (село Гусарка, Куйбишевського району), «Покрова на Хортиці».

Рівненська область

Рівненське обласне відділення Всеукраїнського об'єднання «Білорусь» є активним учасником різнопланових всеукраїнських, обласних та місцевих культурологічних заходів, під час проведення яких учасники спілкуються білоруською мовою: фольклорно-етнографічне свято «Музейні гостини», Рівненський обласний фестиваль національних культур «У родинному колі», обласний конкурс рідних мов «Слово моєї душі», відзначенні Міжнародного Дня рідної мови, Дня слов'янської писемності та культури. При об'єднанні діє ансамбль білоруської народної пісні «Речанька», який відтворює культуру, звичаї та традиції свого народу.

Чернігівська область

Чернігівська міська громадська організація «Білоруське національно-культурне товариство «Сябри» була заснована з метою розвитку дружніх відносин між народами України та Республіки Білорусь, сприяння збереженню і популяризації культурних та духовних народних традицій, обрядів та свят білорусів. Товариство «Сябри» входить до складу Всеукраїнської Співки білорусів, підтримує тісні зв'язки з Посольством Республіки Білорусь в Україні.

Учасники товариства організовують національні свята, влаштовують дні білоруської кухні, різноманітні виставки та літературно-музичні вечори. Так, 8 січня 2013 р. на запрошення Міністерства культури республіки Білорусь в рамках міжнародної соціально-творчої програми

«Чорнобильський шлях – дорога життя» зразковий аматорський вокальний ансамбль «РИТМ» Корюківського районного Будинку культури взяв участь у фестивалі колядок та гідно представив Україну. В березні 2013р. Білоруська національно-культурна спілка «Сябри» міста Чернігова, за традиціями свого народу, провела чергову зустріч в Арт-клубі: «Масленица и встреча с весной». На виконання соціальних ініціатив Президента України щодо зміцнення міжнаціональної злагоди та порозуміння, задоволення культурних та освітніх потреб національних меншин на високому рівні відбувся святковий захід з нагоди 10-річчя заснування Білоруського національно-культурного товариства «Сябри» за участю представництва Посольства Республіки Білорусь в Україні. У грудні 2013р. національно-культурне товариство «Сябри» провело святкові новорічні заходи «Белорусские вечерки». В липні 2014р. делегація Білоруського національно-культурного товариства «Сябри» відвідала посольство Республіки Білорусь (м. Київ) та взяла участь в урочистостях до Дня Незалежності Республіки Білорусь, а в вересні – делегація БНКТ «Сябри» виїздила до міста-побратима Мядель (Білорусь) на свято до 690-річчя з дня його заснування.

g) заохочувати створення органу (органів), відповідального за збір, збереження примірника та презентацію чи видання творів, що створюються регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти створенню такого органу (органів)

Рівненська область

Збирання, зберігання та презентація творів на регіональних мовах, що видаються в області, здійснюється державною обласною бібліотекою, яка отримує обов'язковий примірник творів друку місцевих видавництв.

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирьова зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 9 примірників творів білоруською мовою.

Пункт 2

Щодо інших територій, на яких регіональні мови або мови меншин традиційно не використовуються, Сторони зобов'язуються, якщо число осіб, що розмовляють регіональною мовою або мовою меншини, достатнє для цього, дозволяти, заохочувати і/або сприяти проведенню культурних заходів та програм у відповідності з попереднім Пунктом

Рівненська область

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування Рівненської області з розумінням ставляться до проблем національно-культурних товариств, надають організаційну, консультативну та фінансову підтримку. В окремому розділі Програми розвитку культури Рівненської області на період до 2017 року (схвалена розпорядженням голови облдержадміністрації від 28 січня 2013 року № 52, затверджена рішенням обласної ради від 05 квітня 2013 року № 869) передбачено підтримку

розвитку етнічної, культурної та мовної самобутності всіх корінних народів і національних меншин, що проживають на території Рівненщини.

Миколаївська область

У 2014 році в обласній універсальній науковій бібліотеці імені О.Гмирьова в ході проведення літературного вечора «І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій...» та засіданні клубу «Поліглот» «Ну що б, здавалося, слова...» вірші Тараса Шевченка звучали білоруською мовою.

Стаття 14 Транскордонні обміни

Сторони зобов'язуються:

а) застосовувати чинні двосторонні і багатосторонні угоди з державами, в яких аналогічна мова використовується у такій самій або схожій формі, або у разі необхідності докладати зусиль для укладання таких угод з метою сприяння контактам між особами, що вживають ту саму мову у відповідних державах у галузях культури, освіти, інформації, професійно-технічної підготовки і безперервного навчання

Чинними є Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про взаємне визнання і еквівалентність документів про освіту і вчені звання та Угода між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти Республіки Білорусь про співробітництво в галузі освіти від 18.06.2001 р.

б) в інтересах регіональних мов або мов меншин сприяти транскордонному співробітництву, зокрема між органами регіонального або місцевого самоврядування, на території яких аналогічна мова використовується у такій самій або схожій формі, та/або розвивати таке співробітництво

Київська область

Центр білоруської мови та культури при Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка координує міжнародну співпрацю з вищими навчальними закладами Республіки Білорусь, надає інформаційну підтримку студентам і викладачам з питань організації стажування в провідних навчальних закладах країни, участі у наукових конференціях і симпозіумах.

Рівненська область

З лютого місяця 2010 року діє підписаний протокол намірів щодо співпраці в освітянських галузях між Рівненською (Україна) та Брестською областями (Білорусь), згідно з яким, метою розвитку міжнародного співробітництва в галузі освіти, обміну досвідом, творчого розвитку учнів та педагогів, сторони домовилися про сприяння укладанню між загальноосвітніми, позашкільними, професійно-технічними навчальними закладами двохсторонніх угод про співпрацю; обміни учнівськими та педагогічними делегаціями з метою ознайомлення з історією та культурою двох народів; ознайомлення із системою та досвідом роботи; проведення спортивних змагань; участь у різноманітних освітніх проектах.

Студенти Національного університету «Острозька академія» втретє презентували свій університет у наукових колах Білорусі. Цього року дев'ятеро взяли участь у V Міжнародній молодіжній науково-практичній конференції «Науковий потенціал молоді – майбутньому Білорусі», що відбулася у місті Пінську.

Чернігівська область

З метою поглиблення міжнародного співробітництва в сфері освіти, ознайомлення з культурними традиціями народів України, Республіки Білорусь та Росії щорічно в селі Сеньківка Городянського району Чернігівської області проводиться фестиваль «Слов'янської дружби джерело».

Продовжується співпраця з обміну досвідом роботи між загальноосвітніми навчальними закладами №№ 5, 21, 30 міста Чернігова та педагогічними й учнівськими колективами шкіл міста Гомеля; закладами освіти Городянського району Чернігівської області та Добруського району Гомельської області Республіки Білорусь; позашкільними навчальними закладами Чернігівської та Гомельської областей.

БОЛГАРСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Навчальні матеріали з болгарської мови. На допомогу вчителям болгарської мови створено та затверджено *навчальні програми*: «Болгарська мова», для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (автори Терзі В. М., Бучацька Т. Г.); «Болгарська мова», для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням болгарською мовою (автори Терзі В. М., Бучацька Т. Г.); «Болгарська мова», для 5-9 класів з навчанням українською мовою (автори Романова Л. Я., Матєв М. А.); «Болгарська мова», для 5-9 класів з навчанням українською мовою (автори Бузіян Н. С., Кара Н. В., Пеєва В. Д., Арнаутова Н. А.); «Болгарська література», для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (Бузіян Н. С., Кара Н. В.); програми для старшої профільної 11-річної школи «Болгарська мова».10-11 класи (рівень стандарту). *Підручники*: «Буквар», «Болгарська мова», 2 клас (автор Терзі В. М.); «Болгарська мова». 3 клас (автори Гудзик І. Ф., Пенкова Р. О.).

На цей час створено авторський колектив для написання підручника з болгарської мови для 4 класу.

Додаткові навчальні програми, методичні посібники: навчальна програма «Болгарська мова та література» для 7-11 класів (укладач – Матвієнко Н. В.); програма факультативного курсу «Болгарська література ХІХ-ХХ століття» для учнів 10-11 класу (Ніколова Р. П.); програма факультативного курсу «Основи болгарської граматики» (укладач Матвієнко Н. В.); навчальний посібник «Български език» (для 8 класу) автора Манилова М.П.; методичний посібник «Празничен календар» авторів

Ангелової С., Караванової Т.; методичний посібник «Книга за учителя по болгарски език за 3 кл.» Танкова Р.; книга для читання «Четом з насолодою» для 1чнів 1-4 класів (Бузіян Н. С., Кара Н. В., Драгнева С. І.); збірники з методичними розробками кращих учителів болгарської мови. Використовується також адаптована навчально-методична література з Республіки Болгарія.

Пункт 1, п.п. а (iii).

Заяв батьків щодо надання дошкільної освіти болгарською мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено до вимог Конституції України і законів України.

Разом з тим на базі дошкільних закладів «Казка» Приморської районної ради, «Дзвіночок» с. Петрівка Майнулівської сільської ради Запорізької області функціонують гуртки з вивчення болгарської мови. В дошкільних дитячих закладах Одеської області, що розташовані у місцях компактного приживання болгар використовуються відповідні форми і методи роботи з дітьми, що сприяють засвоєнню літературної болгарської мови через вивчення народних пісень, ігор, танців тощо.

Пункт 1, п.п. б (iv).

У 2014/2015 навчальному році у початкових класах навчається болгарською мовою 78 учнів в Одеській області, болгарську мову як предмет вивчають 2636 учнів, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv).

Болгарську мову як предмет вивчають 5567 учнів, факультативно – 863 учні в Одеській, Миколаївській та Запорізькій, Київській областях всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. д (iv).

Заяв учнів та батьків щодо надання технічної та професійної освіти болгарською мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено до вимог Конституції України і законів України.

Пункт 1, п.п. е (iv)

Болгарська мова вивчається в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова, Національному університеті «Києво-Могилянська академія», Львівському національному університеті імені Івана Франка, Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара, Південноукраїнському педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського, Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, Запорізькому

державному університеті, Бердянському державному педагогічному університеті, Мелітопольському державному педагогічному університеті, Чорноморському державному університеті імені Петра Могили, Білгород-Дністровському педагогічному коледжі.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Заяв громадян щодо вивчення болгарської мови у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Поряд з тим, болгарська мова, культура, історія, звичаї та традиції болгарського народу вивчаються дітьми та дорослими у культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах в Запорізькій, Одеській областях, місті Києві.

Комітет експертів закликає український уряд, у співпраці з представниками носіїв болгарської мови, зробити доступним викладання та навчання болгарською мовою на різних освітніх рівнях, відповідно до зобов'язань, передбачених Хартією.

Практичне виконання даного зобов'язання розкрито в статті 8 Освіта.

Пункт 1, п.п. g

Курси за вибором «Історія Болгарії», «Традиції і звичаї болгар» вивчаються як предмет або факультативно.

Пункт 1, п.п. h

Для забезпечення якісного викладання мов і літератур національних меншин в Україні існує мережа вищих навчальних закладів, що готують фахівців з відповідних предметів, зокрема болгарської мови. Серед них: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Одеський національний університет імені І.І. Мечнікова, Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

Згідно зі статтею 8 Протоколу про співробітництво і обмін між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти, молоді і науки Республіки Болгарія українські педагоги направляються на навчання до вищих навчальних закладів Республіки Болгарія.

Налагоджено систему підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, які викладають болгарську мову та літературу. Підвищення кваліфікації вчителів здійснюється як на базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів, Запорізького інституту післядипломної педагогічної освіти, так і, згідно з договором між Міністерствами, на базі інститутів післядипломної педагогічної освіти Республіки Болгарія.

У 2012 році підвищення кваліфікації пройшли 45 вчителів болгарської мови та літератури, у – 2013 році – 58 вчителів, у 2014 році – 50 вчителів.

Щорічно для вчителів болгарської мови та літератури організовується понад 20 семінарів, майстер-класів, засідань творчих груп. Для заохочення педагогічної творчості проводиться конкурс «Вчитель року» в номінаціях «болгарська мова і література». Традиційними стали міжрегіональні учнівські олімпіади з болгарської мови.

Вперше в 2014/2015 навчальному році була проведена Всеукраїнська учнівська олімпіада з болгарської мови за підтримки Генерального консульства Республіки Болгарія в м. Одесі.

Комітет експертів закликає український уряд забезпечити базову підготовку викладачів, здатних викладати предмети болгарською мовою.

Інформацію стосовно даної рекомендації надано в статті 8 пункті 1, підпункті h.

Пункт 1, п.п. і.

створити контрольний орган або органи, відповідальні за нагляд за прийнятими заходами і досягнутими результатами в організації або розвитку викладання регіональних мов або мов меншин, і за підготовку періодичних звітів на основі зібраних даних, які будуть оприлюднені

На базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти функціонують відповідні науково-методичні лабораторії або відділи, співробітники яких вивчають стан впровадження та викладання мов національних меншин, складають періодичні звіти, які оприлюднюються.

Пункт 2

Болгарську мову вивчають в Одеській, Запорізькій, Кіровоградській, Київській, Миколаївській областях, всі, хто цього бажає.

Стаття 11

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а (iii)

Кіровоградська область

Офіційний веб-сайт облдержадміністрації, місцеві електронні та друковані засоби масової інформації здійснюють висвітлення фестивалів та інших заходів з популяризації культур та мов нацменшин. Самостійних засобів масової інформації болгарською мовою в області немає. Пропозиції щодо їх створення не надходили. Теле-, радіопередачі болгарською мовою не транслюються. В 2012 році у місті Кіровограді проведено презентацію документального фільму «Заповіт Кубрата», який розповідає про маловідомі сторінки історії протодержави Булгарії, що існувала на теренах сучасної України.

Пункт 1, п.п. б (ii)

Одеська область

В ефірі обласного радіо транслюються щотижневі передачі (по 29 хвилин) «Роден край» болгарською мовою.

Пункт 1, п.п. с (ii)

Одеська область

На обласному телебаченні виходять щотижневі (по 26 хвилин) передачі «Роден край» (болгарською мовою), «Колорит» (болгарською й молдовською мовами, почергово). У телепередачі «Інтер-Одеса» щотижня (26 хвилин) висвітлюється діяльність національних товариств Одеської області.

Пункт 1, п.п. е (i)

Одеська область

За рахунок коштів обласного бюджету підтримується видання 2 газет мовами національних меншин: «Роден край» – всеукраїнський державний культурно-просвітницький вісник болгар України, виходить з 2001 року щотижнево; «Българите вчера, днес, утре» – обласний культурно-просвітницький вісник болгар України, виходить з 2013 року щотижнево.

Питання національної спрямованості, безпосередньої діяльності національних громад знаходять постійне відображення в публікаціях регіональних друкованих видань: у газетах «Одеські вісті», «Чорноморські новини», «Вечірня Одеса», «Одеський вісник», «Думська площа», «Міграція». Щомісячно видається інформаційний бюлетень Ради представників національно-культурних товариства Одеської області – газета «Багатонаціональна Одещина».

Місцеві газети практикують публікації тематичних сторінок мовами національних меншин. Так, ізмаїльська газета «Придунайские вести» щомісяця публікує тематичні сторінки болгарською мовою; болгарська газета «Дружба» – літературну сторінку болгарською мовою; газета «Ренийский вестник» з періодичністю видання раз на 2 місяці публікує сторінки українською, молдовською, гагаузькою, болгарською та російською мовами. У першому півріччі 2014 року було започатковано видання альманаху «Дунайський берег», в якому друкуються твори місцевих авторів молдовською, болгарською, українською й російською мовами. В цих та інших виданнях постійно розміщуються матеріали щодо розвитку національних культур на тематичних сторінках «Слово про мову», «Рідне слово», в газетах «Другар», «Ренийски бряг», «Българске слово», «В дружной семье» та під рубриками «Одещина багатонаціональна», «Національне відродження», «За гармонізацію національних відносин», «Жизнь национальных общин», «Контакти», «Національна культура».

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. а

Одеська область

В регіоні створено необхідні умови для збереження представниками національних меншин своєї культурної спадщини. За організаційної та фінансової підтримки обласної державної адміністрації щорічно проводяться заходи, що сприяють поширенню знань про культурну різноманітність народів Одещини.

Пункт 1, п.п. b

Кіровоградська область

Бібліотечними закладами області здійснюються заходи із метою сприяння доступу до матеріалів та літератури болгарською мовою.

Миколаївська область

За звітні роки в області здійснено показ вистави за творами болгарського автора у Миколаївському академічному художньому російському драматичному театрі; також використано уривок вірша болгарською мовою у виставі Миколаївського академічного художнього російського драматичного театру.

Одеська область

За рахунок коштів обласного бюджету видано різноманітну друковану продукцію мовами національних меншин – IX-XII тт. науково-популярного збірника «Българите в Северното Причерноморие. Изследвания и материали»; книгу-збірку меморіальної конференції пам'яті лауреата Державної премії України, академіка РАН, професора, одного з лідерів болгарського етнонаціонального відродницького руху України В. Станко «Людина в історії та культурі»; книгу П. Бондаря «Брулещ вятър в лице то»; книгу С. Сербінова «Бессарабські трагедії»; З. Барболової «Болгарський говір с.Тернівка»; П. Стояновича «Лелеят се на времето вълните»; В. Колесник «Говорът на българите...»; Н. Караванова «Болградската гимназия»; М.Чепразова «За вас живея»; І. Чебана «Краткая история Бессарабии и бессарабских болгар»; «Българска Бессарабия»; «Празници, обреди и обичаи на Бессарабия»; В. Узунова «Калбим»; В.Стафідова «Стафідки».

На забезпечення виконання положень Європейської хартії регіональних мов чи мов меншин протягом за рахунок бюджетних асигнувань було видано різноманітну друковану продукцію – книгу І. Чебана «Карагач» (Нагорное); збірку болгарських поетів «Зелені ріки зріючого літа» у перекладі Д. Шупти; книгу Д. Караулана «Буджакски истории» та інші.

Пункт 1, п.п. c

Одеська область

В рамках заходу «Невідомий Шевченко: оголена сповідь митця» представники національно-культурних товариств декламували вірші Тараса Шевченка іноземними мовами, а також долучилися до організації виставки світових друкованих видань про Кобзаря «Шевченко в світі».

Пункт 1, п.п. d

Запорізька область

Для задоволення культурних потреб болгарської громади області відповідно до «Програми підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2013-2017 роки» організовано проведення обласного болгарського фестивалю «Ізвор» (м. Бердянськ). Болгарські колективи міста Бердянська є постійними учасниками свят у сусідніх районах та всеукраїнського фестивалю «Ми – українські» (м. Приморськ).

Кіровоградська область

В Кіровоградській обласній бібліотеці для дітей імені А.П. Гайдара відбулася зустріч учнів загальноосвітніх шкіл м. Кіровограда з дитячим болгарським поетом-перекладачем Володимиром Стафідовим.

Щороку у серпні за сприяння облдержадміністрації здійснюються поїздки представників болгарської меншини та Кіровоградської обласної громадської організації «Об'єднання болгар «Нашите хора» на Міжнародний Собор болгар України «Кубрат збирає нащадків», який проходить у селі Мала Перещепина Новосанжарського району Полтавської області за участі представників болгарських організацій із-за кордону – Італії, Іспанії, Румунії, Фінляндії тощо. Організаторами даного заходу є редакція Всеукраїнської державної газети болгар України «Роден край» та громадська організація «Всеукраїнська Асамблея болгар України».

Кіровоградською обласною громадською організацією «Об'єднання болгар «Нашите Хора» щороку проводиться болгарське свято весни з національними традиціями «Частіта Баба Марта». Учасники заходу мають можливість познайомитися з болгарськими традиціями зустрічі весни, народними піснями-веснянками, іграми, взяти участь у проведенні майстер-класів з виготовлення подарунків – «мартениць».

Щороку в смт. Вільшанка Кіровоградської області за сприяння облдержадміністрації та райдержадміністрації проводяться урочисті заходи, присвячені Дню незалежності Болгарії та річниці переселення балканських болгар на територію сучасної України та заснування селища Вільшанка. У рамках заходу проводяться засідання за круглим столом, виставки документів обласного архіву, відвідання краєзнавчого музею, конкурси болгарських національних страв.

У грудні 2014 року в обласній бібліотеці для юнацтва ім. О.М. Бойченка було проведено захід з презентації болгарської мови та культури «Не ставлячи собі кордонів». У рамках заходу на болгарській та українській мовах представлено традиції, звичаї, обряди Болгарії, пісні болгарською мовою та народні хореографічні композиції.

Миколаївська область

Бібліотека-філія № 16 Центральної бібліотечної системи для дорослих міста Миколаєва тісно співпрацює з Болгарським культурно-просвітницьким центром «Търновка», обласним болгарським товариством імені Христо Ботєва, Тернівським будинком культури «Софія» стосовно розвитку, збереження національних традицій етнічної спільноти болгар. Щороку, на базі Тернівського Будинку культури «Софія», бібліотека організовує та проводить народознавчі свята «Бабин ден», «Мартениці». В бібліотеці з 2009

року активно працює школа болгарської мови, заняття якої відвідують бажаючі з усіх куточків міста, та літературно-музична вітальня «Светилник», на базі якої проводяться різноманітні заходи. Протягом 2014 року бібліотека взяла участь у Кубратовських соборах (представники бібліотеки відвідали болгар села Кулевча Саратського району Одеської області). Для учасників школи болгарської мови проведено бесіду «День народних будителів» та свято «День болгарської банниці».

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О.Гмирьова в ході проведення літературного вечора «І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій...» вірші Тараса Шевченка звучали болгарською мовою.

В обласній бібліотеці для юнацтва в рамках бібліотечної програми «Європейська світлиця» проведено Сезон Болгарії: країнознавча розвідка «Ніжна квітка Балкан», в рамках якого – віртуальне знайомство «Романтика сонячної країни», кулінарне шоу «Суміш смаків», книжкова виставка «Болгарія: історична спадщина і сучасність».

Одеська область

В області проходять фестивалі, які популяризують болгарську мову, культуру серед іншого населення, а саме: міжнародний етнічний фестиваль «Вінок Дунаю»; міжнародний поліетнічний фестиваль «Дивокрай»; міжнародний фестиваль мистецтв «Дунайська весна»; міжнародний фестиваль оповідачів «Одеса, Ізраїль і все, що між ними»; міжнародний фестиваль музичного, поетичного та хореографічного мистецтва «Бессарабія – наша оселя»; обласний фестиваль болгарської пісні й танцю «Да тръпне българското сърце»; районний фестиваль бессарабських болгар «Българи да си останем!»; районний фестиваль зимових обрядів «Флориле далбе»; районний фестиваль бессарабської культури «Бессарабія – наша оселя!»; районний фестиваль традиційного мистецтва «Цара Бессарабська»; районний фестиваль народного мистецтва «Козацька Бессарабія»; фестиваль сучасного болгарського кіно; фестиваль краси і таланту «Міс Бессарабія». Культурно-просвітницькі та мистецькі заходи: святкові урочистості до Дня визволення Болгарії від османського поневолення; щорічна церемонія вручення нагород «Людина року» серед представників болгарської діаспори України; конкурс «Сама інтернаціональна пара»; всеукраїнський конкурс «Аз съм българин, и това значи...»; всеукраїнські болгарські собори: «Трифон зарізан», «Баба Марта», «Пеперуда», «Баніца». Інтернаціональним клубом «Благо» було започатковано конкурс на знання болгарської мови серед школярів «Болгарико, знай свой род и язык».

Один раз на два роки за ініціативи Ради представників національно-культурних товариств Одеської області та фінансової підтримки обласної державної адміністрації проходить фестиваль «Райдуга мов». Фестиваль спрямований на поширення лінгвістичного різноманіття та багатомовності в регіоні, сприяння більш повному розумінню мовних та культурних традицій народів Одещини, а також їх солідарність на основі толерантності та діалогу. Це унікальний мовний простір, який презентує не лише національний характер, менталітет, культурні традиції, систему цінностей етнічних

спільнот Одещини, а й надає можливість молоді розкрити власні інтелектуальні та творчі здібності.

Питання мовної політики та багатомовності підіймалися під час «круглих столів» – «Толерантність суспільства в сучасних умовах» (м. Одеса), «Багатолика Бессарабія: регіональний аспект діяльності етнокультурних груп» (м. Ізмаїл), а також соціологічного опитування «Локальна ідентичність і міжетнічна взаємодія в Одеській області: проблеми і напрями трансформації», яке було проведено серед представників етнічних спільнот південних районів Одеської області.

Пункт 1, п.п. f

Запорізька область

Щорічно у березні членами Запорізького міського болгарського товариства «Роднина» проводиться тиждень болгарської культури з нагоди звільнення Болгарії від турецького ярма. У рамках тижня проводяться семінари з історії, болгарської мови і літератури, виставки художників, а також виставки прикладного мистецтва. Так, у 2012 році були проведені благодійні концерти у містах Запоріжжя, Оріхів, Токмак.

Кіровоградська область

В області діють аматорські колективи болгарської національної меншини: «Другарка», «Болгарка», «Садянка», «Хубавіца», «Гуденки».

Щорічно відбувається фестиваль «Єднання сердець», участь в якому беруть болгарські народні аматорські колективи смт. Вільшанка, сіл Добре та Станкувата Вільшанського району. Фестиваль відбувається за підтримки районного товариства Вільшанських болгар «Алфатар». Болгарські аматорські колективи беруть участь і у відзначенні свят обласного значення.

В лютому 2012 року у смт Вільшанка за сприяння болгарського культурно-освітнього товариства «Алфатар» вшосте відбулося традиційне болгарське свято «Тріфан Зарізан». За участі народних фольклорних хорових колективів Станкуватського народного аматорського автентичного колективу «Садянка», фольклорних колективів «Другарки», «Гуденки». В травні 2014 року у приміщенні Кіровоградської обласної філармонії народний аматорський ансамбль болгарської пісні «Хубавіца», болгарський фольклорний ансамбль «Гуденки», фольклорний автентичний колектив «Садянка» Вільшанського національно-культурного товариства «Алфатар» Асоціації болгар України взяли активну участь у презентації Вільшанського району на урочистому відкритті Всеукраїнського фестивалю-конкурсу вокально-хорового мистецтва «Калиновий спів» та виставки робіт майстрів декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Калиновий розмай».

Щороку 01 червня Товариство Вільшанських болгар «Алфатар» відзначає День пам'яті Христо Ботєва і всіх загиблих за свободу Болгарії.

Пункт 1, п.п. g

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирява зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 197 примірників творів болгарською мовою, в обласній бібліотеці для юнацтва – 2 примірника, в бібліотеці-філії № 16 Центральної бібліотечної системи для дорослих міста Миколаєва – 2094 примірників.

Одеська область

У районних бібліотечних системах сформовано фонди болгарською мовою: м. Арциз – 1 156; м. Ізмаїл – 716; м. Кілія – 848; м. Болград – 4 084 примірників.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт 1, п.п. а

Кіровоградська область

За сприяння облдержадміністрації в листопаді 2014 року відбулася п'ятиденна поїздка представників болгарської меншини до Болгарії на урочисті заходи, присвячені проведенню Міжнародного всесвітнього форуму болгар. У ході проведеної поїздки укладено договір про співрозуміння та співпрацю з національним координаційно-консультативним центром організацій ідеальної мети і громадських ініціатив з міста Софії.

Миколаївська область

Укладено рамкову угоду між Миколаївською облдержадміністрацією та Плевенською областю Республіки Болгарія. Облдержадміністрація сприяє розвитку транскордонного співробітництва між регіонами.

Пункт 1, п.п. б

Кіровоградська область

У 2011 році Вільшанський район відвідала делегація болгар з м. Алфатар (Болгарія). В рамках візитів проведено зустрічі з керівництвом району, зустрічі делегації з болгарською діаспорою, концерти тощо.

У 2012 році організовано виїзд делегації для участі в навчально-просвітницькій Програмі при Софійському національному університеті м. Софія та участь у навчально-просвітницькій поїздки до Шуменського університету у м. Варна.

19 квітня 2013 року на базі Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Кіровоградщина в україно-болгарських зв'язках: історія і сьогодення». У конференції взяли участь близько 100 осіб – громадських діячів та науковців з України, Болгарії та Російської Федерації.

В червні 2013 року в рамках підтримки Болгарської діаспори за кордоном за ініціативи Всеукраїнської громадської організації «Конгрес болгар в Україні», Кіровоградської обласної громадської організації «Об'єднання болгар «Нашите Хора» та підтримці облдержадміністрації, Міністерства освіти республіки Болгарії, Міністерства закордонних справ республіки Болгарії, Міністерства закордонних справ України представники

Кіровоградщини взяли участь в щорічному кваліфікаційно-інформаційному семінарі з болгаристики (мова, література, історія, економіка) при технічному університеті м. Габрово (Болгарія).

09 серпня 2013 року за сприяння облдержадміністрації делегація Кіровоградської області взяла участь у презентації в м. Одеса об'єднання громадян «Всеукраїнська асамблея болгар в Україні». До складу делегації увійшли: представники громадської організації «Об'єднання болгар «Нашите хора» та управління комунікацій з громадськістю обласної державної адміністрації, активісти болгарського руху в області.

КРИМСЬКОТАТАРСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням кримськотатарської мови і літератури, зокрема:

Навчальні програми: Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою «Кримськотатарська мова. 1-4 класи»; навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою «Літературне читання. 2-4 класи»; навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою «Кримськотатарська мова. 1-4 класи»; навчальна програма «Кримськотатарська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою» (укладачі: Алієва Л. А., Яєва А. М., Берберова Р. А., Зіятдінова Д. М.); навчальна програма «Інтегрований курс «Література» (кримськотатарська та світова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою» (укладачі Темеш Ш. А., Аблаєва Ф. М., Асанова Ф. М., Веліуллаєва А. В., Кокієва А., Муртазаєва Г. Е.); навчальна програма «Кримськотатарська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською (російською) мовою» (укладачі Алідінова М. І., Аблякімова З.З., Люманова Ш. Я., Селяметова Д.У.).

Підручники: «Кримськотатарська мова. 11 клас» (автори Меметов А., Алієва Л. А.); «Література (кримськотатарська та світова). 11 клас» (автор Веліуллаєва А. В.); «Буквар. Кримськотатарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 1 клас». (автор Харахади С. І.); «Кримськотатарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 2 клас» (автори Саттарова М. С., Саттарова С. С.); «Літературне читання. Кримськотатарська мова для

загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 2 клас» (автори Саттарова С. С., Саттарова М. С.); «Кримськотатарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 3 клас» (автори Саттарова М. С., Саттарова С. С.); «Літературне читання. Кримськотатарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 3 клас» (автори Саттарова С. С., Саттарова М. С.); «Кримськотатарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 5 клас» (автори Меметов А. М., Алієва Л. А., Меметов І. А.); «Інтегрований курс «Література» (кримськотатарська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 5 клас» (автор Веліулаєва А. В.); «Кримськотатарська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 6 клас» (автори Меметов А. М., Алієва Л. А., Меметов І. А.); «Інтегрований курс «Література» (кримськотатарська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 6 клас» (автори Веліулаєва А. В., Алієва Л. А.). *Додаткові підручники та навчальні посібники:* «Антологія для позакласного читання. 5-6 класи» (упорядник Веліулаєва А. В.); «Антологія для позакласного читання. 7-8 класи» (упорядник Гафаров Є. А.). *Методична література:* «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з кримськотатарської мови та читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 4 клас» (автор Мамутова М. Р.); «Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з кримськотатарської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 9 клас» (автори Ганієва Е. С., Яєва А. М., Нафєєва Л. Б.); «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з кримськотатарської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською мовою. 11 клас» (автори Яєва А. М., Велішаєва Х. В., Яєва Н. М.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (кримськотатарська та світова). 11 клас» (автори Сулейманова М. М. та інші).

Пункт 1, п.п. а (iii)

У 2014/2015 навчальному році отримати будь-яку достовірну інформацію від окупаційних російських структур у Криму щодо забезпечення прав дітей на навчання рідною мовою та функціонування дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів або груп з вихованням та класів з навчанням кримськотатарською мовою неможливо.

У Новоолексіївському ясла-садку № 20 «Джерельце» Генічеського району Херсонської області облаштовано кімнату кримськотатарської культури, де для дошкільнят та їх батьків проводяться заняття із вивчення кримськотатарських традицій та культури.

Пункт 1, п.п. б (iv)

Кримськотатарську мову як предмет вивчає 128 учнів у Новоолексіївській загальноосвітній школі I-III ступенів № 1 Генічеського району Херсонської області, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

Кримськотатарську мову як предмет вивчає 180 учнів у Новоолексіївській загальноосвітній школі I-III ступенів № 1 Генічеського району Херсонської області.

У Мелітопольській загальноосвітній школі I-III ступенів № 22 Мелітопольської міської ради Запорізької області факультативно вивчають кримськотатарську мову 20 учнів 5-9 класів, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. d(iv)

У відношенні до кримськотатарської мови не застосовується через відсутність запитів громадян у наданні професійно-технічної освіти кримськотатарською мовою.

Пункт 1, п.п. e (iii)

На кафедрі тюркології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка запроваджено нову спеціальність «Кримськотатарська мова і література та переклад», що дасть змогу готувати фахівців з цієї мови. У 2014 навчальному році зараховано 11 студентів.

Пункт 1, п.п. f (iii)

У Новоолексіївському ясла-садку № 20 «Джерельце» Генічеського району Херсонської області облаштовано кімнату кримськотатарської культури, де для дошкільнят та їх батьків проводяться заняття із вивчення кримськотатарських традицій та культури.

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, представники яких жили та живуть на території України, у т.ч. кримських татар, відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Світова література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями. Елементи історії та найважливіші факти з минулого кримськотатарського народу вивчаються учнями у тісному взаємозв'язку з історією українського народу.

У Львівському Палаці творчості дітей та юнацтва Галичини функціонує «Школа кримськотатарської молоді», яку відвідують 10 дітей. Вивчають кримськотатарську мову, звичаї і традиції кримськотатарського народу.

Пункт 1, п.п. h

На кафедрі тюркології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка готують фахівців зі спеціальності «Кримськотатарська мова і література та переклад», які матимуть змогу працювати вчителями з цієї мови.

Комітет експертів наполягає на необхідності забезпечення українським урядом викладачам підготовку та перепідготовку, які необхідні для реалізації відповідних Пунктів a-g стосовно кримськотатарської мови.

Базову підготовку вчителів кримськотатарської мови і літератури здійснювали Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський інженерно-педагогічний університет» та філологічний факультет Таврійського університету імені В.І. Вернадського. Крім того, на базі Республіканського вищого навчального закладу «Кримський інженерно-педагогічний університет» готували викладачів-філологів за спеціальностями: «Кримськотатарська мова і література та англійська мова», «Кримськотатарська мова і література та турецька мова».

Всі загальноосвітні навчальні заклади Автономної Республіки Крим, у тому числі з викладанням кримськотатарською мовою, забезпечені педагогічними кадрами, які відповідно до вимог проходять 1 раз на 5 років курси підвищення кваліфікації. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів здійснюється на базі Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів загальноосвітніх шкіл з кримськотатарською мовою навчання, які викладають інші предмети (крім кримськотатарської мови і літератури) здійснюється російською мовою з використанням відповідної методики мовного поглиблення.

На території Автономної Республіки Крим функціонувало 5 вищих навчальних закладів, в яких готували фахівців-філологів для роботи в загальноосвітніх навчальних закладах, закладах культури, інших сферах, з них: 2 – республіканського підпорядкування.

Пункт 2

Органи управління освітою інформують батьків, учнів та студентів про положення законодавства, що регулюють питання застосування мов у сфері освіти, мережу навчальних закладів.

Міністерство освіти і науки України, департаменти освіти і науки облдержадміністрації готові сприяти вивченню кримськотатарської мови за умови виявлення бажання батьками та учнями.

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» Міністерством надіслано лист місцевим органам управління освітою від 06.06.2014 № 1/9-299 «Про забезпечення права представників кримськотатарського народу на здобуття загальної середньої освіти рідною мовою чи вивчення цієї мови».

Стаття 11

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. b

Херсонська область

На обласному радіо «Дніпро» та FM-радіо «Таврія» Херсонської обласної державної телерадіокомпанії (ХОДТРК) «Скіфія» систематично виходять радіопередачі, в яких розповідається про життя представників національних меншин області: «Радіо-галерея «Земляків» 1 раз на місяць, «Про це говорять» 10 хв. 1-2 рази на тиждень, «Миттєвості життя» 15 хв. 1 раз на тиждень.

Пункт 1, п.п. c

Херсонська область

У новинах і галузевих програмах обласного радіо та телебачення тема етнопатріотичної політики одна з провідних. Інформація щодо життєдіяльності національних меншин в області подавалася у програмах «Таврійські новини», «Починайте день з нами», «Тиждень» ХОДТРК «Скіфія», випусках новин телеканалів «КРАТУ» та «ТВій плюс».

Стаття 12

Діяльність у сфері культури та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. b

Херсонська область

Обсяг літератури в бібліотечних закладах області кримськотатарською мовою складає – 0,77 тис. примірників.

Пункт 1, п.п. d

Івано-Франківська область

В 2014 році було проведено ІХ польсько-українсько-єврейсько-кримськотатарський молодіжний Семінар «Ковчег 2014», гаслом якого було – «Немає свободи без солідарності».

Херсонська область

Щорічно в області (Генічеський район) проходить Всеукраїнський фестиваль національних культур «Таврійська родина», який проводиться з метою зміцнення міжнаціональних відносин, подальшого розвитку культур національних меншин, збереження зразків іноетнічної фольклорної спадщини, як важливого елементу туристичного бізнесу, залучення широкої громадської і творчої інтелігенції до діяльності іноетнічних аматорських колективів, підвищення їх виконавської майстерності, виявлення творчо обдарованих особистостей.

В серпні 2014 року в Херсонській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Олеся Гончара презентовано виставку кримського художника зі світовим ім'ям Ісмета Шейх-Заде.

Пункт 1, п.п. f

Херсонська область

У Генічеському районі систематично проводяться свята кримськотатарського народу – Наврез, Хидирлез, Курбан Байрам та ін.

При закладах культури області здійснюють свою діяльність аматорські колективи кримських татар (танцювальні, вокально-хорові, музичні тощо), в Новотроїцькому районі – 8, а в Генічеському районі – 17.

На території області функціонують Генічеський районний культурно-просвітницький центр кримських татар «Бирлик» та Генічеський районний громадський культурно-естетичний центр кримських татар «Адалет» (сmt. Новоолексіївка Генічеський район).

Пункт 1, п.п. г

Херсонська область

У Генічеському районі при районній державній адміністрації діє рада представників громадських організацій національних меншин. Засідання ради проводяться щокварталу, де розглядаються питання міжетнічної ситуації у районі; проведення заходів громадськими організаціями національних меншин; облаштування представників національних меншин; стан задоволення культурно-освітніх потреб національних меншин; підготовка проведення Днів пам'яті жертв політичних репресій, траурних мітингів з нагоди річниці депортації з Криму кримських татар та осіб інших національностей.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт b

Херсонська область

Департаментом зовнішньоекономічної діяльності, туризму та курортів обласної державної адміністрації у межах компетенції здійснюється робота щодо активізації співробітництва області з регіонами країн світу, шляхом організації зустрічей з представниками адміністративно-територіальних одиниць таких країн, дипломатичних та торгово-економічних місій, акредитованих в Україні. Під час зазначених заходів обговорюються питання як економічної, так і соціально-культурної співпраці, зокрема щодо сприяння розвитку та діяльності регіональних мов в області.

Так, 08 жовтня 2014 року відбулась зустріч керівництва обласної державної адміністрації з делегацією Турецької Республіки, а саме представниками партії націоналістичного руху міста Мерсін. У ході зустрічі обговорено питання щодо розвитку міжрегіонального співробітництва та встановлення побратимських зв'язків між містами Херсон та Мерсін, Тарсус і Генічеськ, а також відновлення культурних та історичних пам'яток в регіоні, у тому числі будівництва пам'ятника затонулих кримських татар під час депортації в 1944 році.

За результатами заходу сторони домовились продовжити співробітництво за вказаними напрямками та сприяти діяльності представників національних меншин на підпорядкованих територіях.

ГАГАУЗЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з вивченням німецької мови, зокрема:

Навчальні програми: навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (автори Арнаут Ф. І., Мілков А. М. та ін.) та 5-9 класів (автори Мілков А. М., Чабанова М. Ф. та ін.). *Підручники:* «Гагаузька мова. Усний курс» для 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (автори Бучацька Т. Г., Кулаксіз О. С., Арнаут Ф. І., Дімова В. М., Щербан М. В.); «Читанка» для 1 класу гагаузькою мовою (текст із розвитку зв'язного мовлення) (автори Єрмошкін С. М., Кулаксіз О. С., Дімова В. М., Щербан М. В.); «Гагаузька мова. Буквар», підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською (російською) мовою (автори Кулаксіз О. С., Арнаут Ф. І., Бучацька Т. Г., Дімова В. М., Щербан М. В.) Також підготовлено підручники з гагаузької мови для 3, 5, 6 класів. Розробляється підручник для 4 класу. *Посібники:* «Тексти з розвитку зв'язного мовлення», «На допомогу вчителю гагаузької мови та читання», навчальний посібник гагаузькою мовою «Відомі українські класики: Тарас Шевченко та Леся Українка».

У навчальних закладах для вивчення гагаузької мови використовуються також адаптовані підручники, створені у Республіці Молдова.

Пункт 1, п.п. а(ii)і

Заяв батьків щодо надання дошкільної освіти гагаузькою мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України.

У дошкільних дитячих закладах Одеської області, що розташовані у місцях компактного проживання гагаузів, використовуються відповідні форми і методи роботи з дітьми, що сприяють засвоєнню літературної гагаузької мови.

Пункт 1, п.п. б (iv)

За бажанням батьків гагаузька мова як предмет викладається у загальноосвітніх навчальних закладах Болградського, Кілійського та Ренійського районів Одеської області. Як предмет гагаузьку мову вивчають

410 учнів початкових класів у 6 загальноосвітніх навчальних закладах, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

Гагаузьку мову як предмет вивчають 776 учнів загальноосвітніх навчальних закладів Болградського, Кілійського та Ренійського районів Одеської області, всі, хто цього бажає.

З метою популяризації гагаузької мови в Одеській області спільно з громадськими організаціями проведено конкурс творчих робіт гагаузькою мовою «Рідна мова! Рідна мова! Що в єдине нас злива, – Перші матері слова, Перша пісня колискова», в якому взяли участь 65 учнів загальноосвітніх навчальних закладів, в яких вивчається гагаузька мова.

Пункт 1, п.п. d(iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання технічної та професійної освіти гагаузькою мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено до вимог Конституції України і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Комітет експертів закликає українську владу співпрацювати з представниками носіїв гагаузької мови і зробити доступною освіту на гагаузькій мові на різних рівнях і на територіях, де мешкають відповідної кількості носії гагаузької мови.

Інформацію про виконання даного зобов'язання подано в статті 8.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Заяв громадян щодо вивчення гагаузької мови у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, представники яких жили та живуть на території України, у т.ч. гагаузів, відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах (Одеська область): «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Світова література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями. Елементи історії та найважливіші факти з минулого гагаузького народу вивчаються учнями у тісному взаємозв'язку з історією українського народу.

Пункт 1, п.п. h

На базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів проходять курси підвищення кваліфікації вчителів гагаузької мови (17 вчителів) за очною, очно-заочною та індивідуальною формою навчання.

Для активізації учительської творчості в області проводиться «Ярмарок педагогічних ідей та технологій», в якому вчителі гагаузької мови систематично беруть участь.

Для підтримки функціонування та розвитку гагаузької мови в закладах освіти Одеської області Одеський обласний інститут удосконалення вчителів співпрацює із громадською організацією регіону «Бірлик», кафедрою гагаузької мови Комрадського університету.

Комітет експертів наполегливо закликає українську владу забезпечити базову та подальшу підготовку вчителів, яка потрібна для застосування підпунктів а-г по відношенню до гагаузької мови.

Інформація надана в вищезазначеному пункті 1, підпункті h.

Пункт 1, п.п. i

На базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів функціонує науково-методична лабораторія мов та літератур національних меншин, співробітники якої вивчають стан впровадження та викладання гагаузької мови, складають періодичні звіти про свої висновки, які оприлюднюються. Для вчителів підготовлені програми, методичні рекомендації та методичні посібники. Однак на сьогодні залишається гострою проблема забезпечення закладів освіти з національним складом учнів підручниками з гагаузької мови, читання та літератури.

Пункт 2

Органи управління освітою інформують батьків, учнів та студентів про положення законодавства, що регулюють питання застосування мов у сфері освіти, мережу навчальних закладів.

Міністерство освіти і науки України, департаменти освіти і науки облдержадміністрації сприяють вивченню гагаузької мови.

Стаття 11**Засоби масової інформації***Пункт 1, п.п. b*Одеська область

В ефірі обласного радіо транслюються щотижневі передачі (по 29 хвилин) «Ана Тарафи», «Польова квітка» гагаузькою мовою.

*Пункт 1, п.п. c*Одеська область

На обласному телебаченні виходять щотижневі (по 26 хвилин) передачі «Ана Тарафи» гагаузькою мовою. У телепередачі «Інтер-Одеса» щотижня (26 хвилин) висвітлюється діяльність національних товариств області.

Пункт 1, п.п е

Одеська область

Питання національної спрямованості, безпосередньої діяльності національних громад знаходять постійне відображення в публікаціях регіональних друкованих видань, а саме у газетах: «Одеські вісті», «Чорноморські новини», «Вечірня Одеса», «Одеський вісник», «Думська площа», «Міграція». Щомісячно видається інформаційний бюлетень Ради представників національно-культурних товариства Одеської області – газета «Багатонаціональна Одещина». Місцеві газети практикують публікації тематичних сторінок мовами національних меншин. Так, газета «Ренийский вестник» з періодичністю видання раз на 2 місяці публікує сторінки гагаузькою мовою.

В друкованих виданнях постійно розміщуються матеріали щодо розвитку національних культур на тематичних сторінках «Слово про мову», «Рідне слово» в газетах «Другар», «Ренийски бряг», «В дружной семне» та під рубриками «Одещина багатонаціональна», «Національне відродження», «За гармонізацію національних відносин», «Жизнь национальных общин», «Контакти», «Національна культура».

Комітет експертів закликає українську владу сприяти створенню принаймні однієї газети гагаузькою мовою, яка буде публікуватися з достатньою частотою.

Це зобов'язання виконується відповідно до пункту 1, п.п е статті 11.

Стаття 12

Діяльність у сфері культури та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п d

Одеська область

За організаційної та фінансової підтримки обласної державної адміністрації щорічно проводяться заходи, що сприяють поширенню знань про культуру та мову гагаузької мовної меншини Одещини: міжнародний поліетнічний фестиваль «Дивокрай»; районний фестиваль гагаузької культури «Буджак йїлдизи»; районний фестиваль «Сузір'я народів»; культурно-просвітницький та мистецький захід: всеукраїнські гагаузькі собори.

НІМЕЦЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється щорічно за замовленням

органів управління освітою. Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з вивченням німецької мови, зокрема:

Навчальні програми: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов «Іноземні мови. 5-9 класи»; навчальні програми з іноземних мов (англійська, німецька, французька, іспанська), 1-4 класи. *Підручники:* «Німецька мова», 1 клас для загальноосвітніх навчальних закладів, (автори Паршикова О. О., Мельничук Г.М., Савченко Л. П., Сидоренко М. М., Горбач Л. В.); «Німецька мова», 1 клас для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням німецької мови, (автори Скоропад Я. М.); «Німецька мова», 2 клас для загальноосвітніх навчальних закладів, (автори Бориско Н.Ф., Сидоренко М.М., Горбач Л. В., Савченко Л. П., Паршикова О. О., Мельничук Г. М.); «Німецька мова», 2 клас для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням німецької мови, (автор Скоропад Я. М.); «Німецька мова», 3 клас для загальноосвітніх навчальних закладів, (автори Паршикова О. О., Мельничук Г.М., Савченко Л. П., Сидоренко М. М., Горбач Л. В.); «Німецька мова», 3 клас для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням німецької мови, (автор Скоропад Я. М.); «Німецька мова», 1 клас для загальноосвітніх навчальних закладів, (автори Сотникова С. І., Гоголева Г. В.); «Deutsch mit Leo und Lina» (підручник, робочий зошит, книга для вчителя), 1 клас, (автор Басай Н.П.); «Deutsch mit Leo und Lina. Німецька мова», 2 клас для загальноосвітніх навчальних закладів, (автор Басай Н.П.). Навчально-методичний комплект до підручника «Deutsch mit Leo und Lina. Німецька мова» для загальноосвітніх навчальних закладів, 2 клас, (автор Басай Н.П.); «Німецька мова. Книга для вчителя», 3 клас (автори Паршикова О. О., Мельничук Г.М., Савченко Л. П., Сидоренко М.М., Горбач Л.В.); «Німецька мова «Deutsch lernen ist super!», 3 клас, (автори Сотникова С. І., Гоголева Г. В.); «Німецька мова (1-й рік навчання), 5 клас» (автори Сотникова С.І., Білоусова Т.Ф.); «Німецька мова (1-й рік навчання), 5 клас» (автори Сидоренко М.М., Палій О.А.); «Німецька мова (5-й рік навчання), 5 клас» (автори Сотникова С.І., Гоголева Г.В.); «Німецька мова (для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням німецької мови), 5 клас (автори Горбач Л.В., Трінька Г.Ю.); «Німецька мова (2-й рік навчання), 6 клас» (автори Сидоренко М.М., Палій О.А.); «Німецька мова (2-й рік навчання), 6 клас» (автори Сотникова С.І., Білоусова Т.Ф.); «Німецька мова (6-й рік навчання), 6 клас» (автори Сотникова С.І., Гоголева Г.В.); «Німецька мова (для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням німецької мови), 6 клас (автори Горбач Л.В., Трінька Г.Ю.); «Німецька мова (4-й рік навчання), 8 клас (автор Сотникова С.І.); «Німецька мова (4-й рік навчання), 8 клас (автор Басай Н.П.); «Німецька мова (4-й рік навчання), 8 клас (автори Сидоренко М.М., Палій О.А.); «Німецька мова (7-й рік навчання), 8 клас (автор Басай Н.П.); «Німецька мова (7-й рік навчання), 8 клас (автор Савченко Л.П.); «Німецька мова (7-й рік навчання), 8 клас (автори Орап В.І., Кириленко Р.О.); «Німецька мова (10-й рік навчання, рівень стандарту,

академічний), 11 клас, (автор Басай Н.П.); «Німецька мова (академічний рівень)», 11 клас, (автор Савчук І.Г.). Навчально-методичний комплект «Паралелі» («Parallelen 5») (підручник, робочий зошит, книга для вчителя) з німецької мови для загальноосвітніх навчальних закладів (друга іноземна мова, перший рік навчання), 5 клас, (автор Басай Н.П.); «Parallelen 6. Німецька мова (2-й рік навчання). 6 клас» підручник для загальноосвітніх навчальних закладів, 6 клас (автор Басай Н.П.); навчально-методичний комплект (Робочий зошит. Книга для вчителя. Тести) до підручника «Parallelen 6. Німецька мова для загальноосвітніх навчальних закладів (2-й рік навчання). 6 клас» (автор Басай Н.П.). *Підручники*: «Німецька мова (10-й рік навчання), (профільний рівень), 11 клас, (автори Кириленко Р.О., Орап В.І., Соколова Є.В.); «Німецька мова (7-й рік навчання) для ЗНЗ з вивченням двох іноземних мов, (профільний рівень)», 11 клас, (автори Сотникова С.І., Гоголева Г.В.); «Німецька мова (7-й рік навчання) для ЗНЗ з вивченням двох іноземних мов, (профільний рівень)», 11 клас (автори Сидоренко М.М., Палій О.А.); «Німецька мова (7-й рік навчання) для ЗНЗ з вивченням двох іноземних мов, (профільний рівень)», 11 клас (автор Горбач Л.В.); навчальний посібник «Грамматика німецької мови» (автор Смолій М.С.).

Пункт 1, п.п. а (iii)

У Закарпатській області в Мукачівському дошкільному навчальному закладі № 25 виховується німецькою мовою 23 діти, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. б (iv)

Німецьку мову як предмет вивчають 80 673 учні початкової школи, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

Німецьку мову як предмет вивчають 518 989 учнів загальноосвітніх навчальних закладів, факультативно або в гуртках – 14211 учнів.

Пункт 1, п.п. д (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання технічної та професійної освіти німецькою мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено до вимог Конституції України і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. е (iii)

Німецька мова вивчається у 34 вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації в усіх адміністративно-територіальних одиницях України – класичних університетах та університетах педагогічного профілю.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Німецька мова вивчається за бажанням як предмет у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах.

Німецька мова вивчається дітьми та дорослими у культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах в Донецькій, Івано-Франківській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Херсонській, Черкаській областях.

Комітет експертів закликає українську владу надати, у співпраці з представниками німецької мови, викладання німецької мови в якості мови меншин на різних рівнях освіти, відповідно до зобов'язань, передбачених Хартією.

Інформація стосовно викладання німецької мови як мови меншин на різних рівнях освіти висвітлена в статті 8 Освіта.

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, представники яких жили та живуть на території України, відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Світова література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями. Елементи історії та найважливіші факти з минулого німецького народу вивчаються учнями у тісному взаємозв'язку з історією українського народу.

Пункт 1, п.п. h

Підготовка педагогічних кадрів для викладання німецької мови в загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється 34 вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації в усіх адміністративно-територіальних одиницях України – класичних університетах та університетах педагогічного профілю.

На базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти проходять курси підвищення кваліфікації вчителі німецької мови за очною, очно-заочною та індивідуальною формою навчання.

Комітет експертів закликає українську владу забезпечити підготовку та перепідготовку викладачів, необхідних для реалізації відповідних Пунктів а - g щодо німецької мови.

Інформація стосовно даного зауваження викладена в пункті 1, підпункті h.

Пункт 1, п.п. i

Проводиться відповідними лабораторіями або відділами, які відповідають за освіту національних меншин, на базі регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Пункт 2

Органи управління освітою інформують батьків, учнів та студентів про положення законодавства, що регулюють питання застосування мов у сфері освіти, мережу навчальних закладів. Міністерство освіти і науки України, департаменти освіти і науки облдержадміністрацій сприяють вивченню німецької мови.

Стаття 11

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а

Закарпатська область

У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії (ЗОДТРК) працює редакція німецького мовлення. Згідно з тематичним планом ЗОДТРК річні обсяги мовлення теле- та радіопрограм німецькою мовою складають відповідно в 2012 році – 97,2 та 25,2 годин; 2013 – 68,7 та 25,1 годин; 2014 – 70,0 та 25,1 годин. Фінансування мовлення здійснюється з державного бюджету.

В області щороку проходить Міжнародний фестиваль теле- та радіопрограм для національних меншин «Мій рідний край», метою якого є показ теле- та радіопрограм, спрямованих на духовне відродження національних меншин, культурних надбань і цінностей етнічних спільнот.

Комітет експертів закликає українську владу збільшити час та частоту виходу в ефір телепрограм німецькою мовою на державному радіо і телебаченні.

Інформація стосовно даного зобов'язання висвітлена в підпунктах а, б, с пункту 1 статті 11.

Пункт 1, п.п. б

Дніпропетровська область

В ефірі обласного радіо тематика прав національних меншин висвітлюється в інформаційно-аналітичних передачах: «Вечірня панорама», «Новини дня», «Новини регіону», «Цей день», «Я просто живу», «Долю я знайшов свою», «Дивосвіт», «Думка-шумка», «Музичний радіокур'єр», «Мистецький час», «Вечорниці», «В оселі сяйво сяє», «Покоління-XXI».

Житомирська область

Обласне радіо і ФМ-радіостанція «Житомирська хвиля», у структурі яких діє редакція підготовки освітніх та національно-етнічних програм, готує інформаційні блоки із висвітленням діяльності німецької національної громади Житомирщини.

Закарпатська область

Радіопередачі ЗОДТРК німецькою мовою ведуться регулярно.

Херсонська область

На обласному радіо «Дніпро» та FM-радіо «Таврія» ХОДТРК «Скіфія» систематично виходять радіопередачі, в яких розповідається про життя представників національних меншин області: «Радіо-галерея «Земляків» 1 раз

на місяць, «Про це говорять» 10 хв. 1-2 рази на тиждень, «Миттєвості життя» 15 хв. 1 раз на тиждень.

Пункт 1, п.п. с

Дніпропетровська область

В ефірі Дніпропетровського обласного телебачення тема прав та свобод національних меншин висвітлюється у рамках інформаційно-аналітичних передач: «День», «Новини дня», «Дніпровська панорама», «Ранкова панорама», «Вечірня панорама», «Телевізійна, 3» та передач-циклів «Авторитетно про важливе», «Відкрита студія», «Вечорниці», «Дивоцвіт», «Між іншим зранку», «Життя-буття», «Свій погляд», «Велика родина», «Вечір на «Дніпропетровському Державному» тощо.

Житомирська область

ОДТРК постійно висвітлює розмаїте життя інших національних громад, як-от: за сприяння голови Міжнародної громадської організації німців України «Відергебурт» подано низку розповідей про життя німців Житомирщини; за сприяння краєзнавців і працівників обласного державного архіву досліджувалася історія національних меншин на Житомирщині.

Закарпатська область

Телепередачі ЗОДТРК німецькою мовою ведуться на регулярній основі.

Харківська область

В передачі «Автограф», присвяченій «Тижням Німеччини» у Харкові висвітлено інформацію про співпрацю двох держав в різних сферах та заходи, які проходять в області в межах даної події.

Херсонська область

У новинах і галузевих програмах обласного телебачення тема етнопатріотичної політики одна з провідних. Інформація щодо життєдіяльності національних меншин в області подавалася у програмах «Таврійські новини», «Починайте день з нами», «Тиждень» ХОДТРК «Скіфія», випусках новин телеканалів «КРАТУ» та «ТВій плюс».

Пункт 1, п.п. е

Дніпропетровська область

Інформаційні потреби представників національних меншин області висвітлюють обласні періодичні видання, засновниками яких є національно-культурні товариства.

За підтримки керівництва облдержадміністрації реалізується проект зі створення серії книг «Національно-культурні товариства Дніпропетровщини». Із шести вищезазначених книг, видано книгу і про німецьку громаду.

Закарпатська область

В Закарпатській області зареєстрована одна газета німецькою мовою.

Івано-Франківська область

У 2012-2014 роках налагоджено регулярне надходження німецькомовного журналу «Deutschland» в обласну універсальну наукову бібліотеку імені Івана Франка від Гете-Інституту в Україні.

Сумська область

В області виходять спеціальні випуски німецькою мовою газети «Blatt» Сумського міського центру німецької культури.

Комітет експертів закликає українську владу сприяти створенню принаймні однієї газети німецькою мовою, яка буде публікуватися з достатньою частотою.

Інформація надана в пінкті 1, підпункті е.

Пункт 1, п.п. г

Закарпатська область

Підготовку журналістів здійснює факультет романо-германської філології Ужгородського національного університету.

Сумська область

У Сумському державному університеті ім. А.С. Макаренка на гуманітарному факультеті за спеціальністю «журналістика» студенти мають змогу вивчати за програмою німецьку мову.

Пункт 2

Німецьке населення Закарпаття має можливість супутникового прийому телевізійних програм Німеччини. Жодних обмежень на свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації у друкованих засобах масової інформації не запроваджено.

Пункт 3

При Сумській обласній державній адміністрації діє громадська рада, членами якої є представники національних меншин, які представляють інтереси осіб, які проживають на території області і використовують регіональні мови або мови меншин.

Стаття 12

Культурна діяльність і засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. b, c

Закарпатська область

В обласному бібліотечному фонді нараховується 4,3 тис. примірників книг німецькою мовою.

У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії працює редакція німецького мовлення, яка здійснює переклад окремих передач цією мовою з інших мов.

Рівненська область

У бібліотеках області зберігається понад 0,1 тис. книг німецькою мовою та твори німецьких авторів у перекладі українською та німецькою мовами.

Сумська область

У фондах обласної наукової бібліотеки є художня та галузева література німецькою мовою – понад 1600 примірників. Сумський міський центр німецької культури «Єдність» має у своїй бібліотеці понад 300 книг.

В області створюються умови, які сприяють доступові регіональними або мовами меншин до творів, що створюються іншими мовами. Надається підтримка діяльності у галузі перекладу, дублювання чи субтитрування.

Херсонська область

Обсяг літератури в бібліотечних закладах області німецькою мовою складає 0,23 тис. примірників.

Пункт 1, п.п. d

Дніпропетровська область

Проведені культурно-мистецькі заходи для національних меншин області та міста: VII фестиваль «Козацький спас на Кодаке»; Етнофестиваль до дня міста; III міський фестиваль культурних товариств «Єдина родина – моя Україна»; круглий стіл на теми: «Роль національних меншин у суспільному житті територіальної громади Нікополя», «Аллея дружби»; декламування віршів Тараса Шевченка мовою національних меншин; етнофестиваль «Українське місто».

Полтавська область

У Полтавському університеті економіки і торгівлі у травні 2013 року за сприяння ГО «Полтавський центр німецької культури «Відергебурт» та за участі представників облдержадміністрації, українських та німецьких науковців (50 осіб) відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Німецькі поселенці на українських землях: історичні та актуальні проблеми і перспективи» з нагоди 210-річчя з часу поселення перших німців-колоністів на території Полтавщини.

Закарпатська область

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування надають належну підтримку у проведенні свят німецького народного мистецтва, докладають зусилля для поширення інформації про культурні цінності німецького народу, беруть активну участь у підготовці та проведенні інших традиційних заходів, що проходять в місцях компактного проживання нацменшини. Під час свят організуються виставки творів самодіяльних майстрів та художників.

Івано-Франківська область

У 2014 році відбувся відомий літературний фестиваль Меридіан Чернівці. Поетичний тур Австрія-Україна-Польща-Чехія-Німеччина.

Кіровоградська область

Бібліотечними закладами області здійснюються заходи (виставки, презентації) із метою сприяння доступу до матеріалів та літератури викладених німецькою мовою.

В 2012 році в обласній бібліотеці для юнацтва імені О.М. Бойченка в місті Кіровограді пройшла презентація літератури, зібраної швейцарськими волонтерами по лінії гуманітарної допомоги від місії «Світло на Сході».

Бібліотека отримала подарунок із Швейцарської Конфедерації – близько 5 тисяч книг німецькою та англійською мовами, календарі, компакт-диски. У заході взяли участь представники організації «Гендерне коло», «Фундації регіональних ініціатив», Кіровоградського обласного німецького культурного центру «Розвиток», учасники дитячого німецького колективу «Гльокляйн», викладачі та студенти Кіровоградського державного педагогічного університету імені В.Винниченка.

В травні 2013 року в рамках відзначення Дня Європи у Ковалівському парку м. Кіровограда відбувся фестиваль «Єврофест», в якому активну участь взяв Кіровоградський обласний німецький культурний центр «Розвиток». За сприяння Центру було організовано розміщення інформаційно-довідкових матеріалів німецькою мовою, творів декоративно-прикладного мистецтва.

У рамках міжнаціонального фестивалю «Степова веселка» у 2014 році в обласній науковій бібліотеці ім. Д.І. Чижевського проведено конкурс для молоді у форматі «Брейн-ринг», організований Кіровоградським обласним німецьким культурним центром «Розвиток».

Сумська область

В області заохочуються ініціативи та форми виявлення німецької культури. Проводиться щорічний фестиваль національних культур «Барви рідного краю», вийшли друком два випуски альманаху «Етнічна Сумщина».

Органи державної влади та місцевого самоврядування надають підтримку у проведенні заходів німецької національної меншини із відзначення мистецьких вечорів до пам'ятних дат діячів літератури, мистецтва, науки та культури.

Херсонська область

Органи управління культурою області постійно залучають представників громадських організацій національних меншин до участі в культурно-мистецькому житті області та забезпечують підтримку ініціатив національно-культурних товариств міста у проведенні Днів культури, національних свят, культурно-мистецьких та культурологічних акцій, спрямованих на формування поваги до культури, історії, мови, звичаїв і традицій представників різних національностей.

У квітні 2013 року у Херсонському обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку картин етнічних німців України. Організатором проведення виставки виступила Ангеліна Шардт – член Президії німців України, Віце-президент Асоціації німців України та Лідія Лазебна – голова Херсонського міського центру німецької культури. У рамках проекту «Встреча поколень» представлено 63 роботи німецьких художників України, більшість яких входять до складу Ради художників України. Також у рамках проведення Дня Європи у Херсонському державному університеті було відкрито відповідну виставку, яка тривала протягом тижня.

У рамках Тижня європейського кіно проведено засідання «круглого столу» на тему «Молодь. Майбутнє. Європа» за участю представників болгарського, німецького та польського товариств.

Протягом 2014 року спільно з національними товариствами проводились відповідні міські культурно-масові та мистецькі заходи: зустріч з Єврейським національним представництвом в рамках культурного обміну «Прекрасне обличчя світу»; День німецької культури (виставка творчих робіт, «круглий стіл», показ художнього фільму тощо), виставка картин відомих художників – етнічних німців України (в рамках «Тижня німецької культури»).

У рамках проведення Днів Європи в Україні в травні 2014 року відбулася святкова програма, присвячена відзначенню Дня німецької культури у Херсоні. В заході взяли участь керівники структурних підрозділів облдержадміністрації культури, освіти і науки, представники обласного товариства німців «Відергебурт», громадських організацій національних меншин, творчої інтелігенції, молодь та громадськість м. Херсона. У програмі заходу проведено: перегляд національної літератури, конкурс національної випічки, театралізоване дійство, засідання «круглого столу» на тему «Молодь. Майбутнє. Європа», перегляд художнього фільму «Достукатися до небес» виробництва Німеччини.

Бібліотеки-філії Херсонської ЦБС продовжують роботу над циклом книжкових виставок-вікторин «Німеччина перлина Європи». Оформлено тематичні полицки до ювілеїв видатних митців: Готгольда Лессінга – німецького письменника, Фрідріха Ніцше – німецького філософа, Леона Фейхтвангера – німецького письменника. Надзвичайно змістовно і пізнавально проходять зустрічі з представниками національно-культурних товариств м. Херсона, а саме: зустріч з представниками Центру німецької культури ділового співробітництва; пізнавальна бесіда «Нації народності Херсонщини»; зустріч-діалог «Культура толерантності у національному вимірі» (в рамках «Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період 2020 року») тощо.

Чернігівська область

В листопаді 2013 року було проведено ряд заходів на виконання соціальних ініціатив Президента України щодо зміцнення міжнаціональної злагоди та порозуміння, задоволення культурних та освітніх потреб національних меншин: 6 листопада пройшов круглий стіл «Обговорення питань, пов'язаних з підготовкою та проведення V з'їзду німців України в м. Києві у грудні 2013 року»; 9 листопада відбувся XI міський фестиваль німецької культури імені Германа Пфайфера за участю Німецького культурного центру «Взаємодія» м. Чернігова; 11 жовтня в м. Києві в приміщенні Будинку вчителя пройшов день німецьких громадських організацій, в рамках Днів німецької культури в Україні. В урочистому концерті прийняв участь вокальний дует «SONNENSTRANL» німецького культурного центру «Взаємодія» м. Чернігів.

Пункт 1, п.п. f

Дніпропетровська область

Громадські організації національних меншин України в області Дніпропетровське обласне товариство німців «Відергебурт», Дніпродзержинська міська громадська організація «Перший регіональний центр німецької культури в Україні», Криворізька міська громадська організація «Товариство німців «Відергебурт», Дніпродзержинська громадська організація німців «Німецький культурний центр «Відергебурт». Також здійснюють свою діяльність аматорські колективи національних меншин Дніпропетровської області: танцювальних – 1, вокально-хорових – 1 та 2 (фольклорні).

За участю національних меншин міста були проведені такі заходи: день довкілля; поздоровлення ветеранів війни у зв'язку з 70-ти річчям визволення м. Дніпропетровська від фашистських загарбників; відвідування музею «Центр інноваційних технологій і прогресу «Парк ракет»; прес-конференція до проведення неділі «Єдинства» національно-культурних товариств; неділя «Єдинства» національно-культурних товариств; II міжнаціональний шаховий турнір «Діалог»; флеш-моб «Неделя єдинства»; засідання гуманітарної суспільної ради; позачергове розширене засідання Громадської ради при облдержадміністрації. Керівники національних меншин області взяли участь в урочистих заходах до Дня Державного Прапора України; Дня незалежності України; 1025-ти річчя Хрещення Київської Русі; відзначення в області 70-річчя битви за Дніпро; новорічних та різдвяних свят.

Закарпатська область

В Закарпатській області у місцях компактного проживання німців працює чотири клубні заклади. 18 колективів художньої самодіяльності нараховують 240 учасників (за 2014 рік – 20 колективів художньої самодіяльності нараховують 121 учасник). У м. Мукачево функціонує Центр німецької культури «Паланок», при якому працюють вокальний ансамбль, дитячий хор та оркестр. Два обласні національно-культурні товариства німців, які тісно співпрацюють з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування області, підтримують зв'язки з неурядовими організаціями Німеччини.

Кіровоградська область

В області зареєстровано німецькі громадські об'єднання: Кіровоградський обласний німецький культурний центр «Розвиток», культурно-освітнє національне товариство німців «Відергебурт» (м. Кіровоград), Центр зустрічей німецького товариства «Розвиток» (м. Олександрія), добровільний громадський центр німецької культури (м. Олександрія), Світловодське міське відділення німецького національно-культурного товариства «Відергебурт». Основним напрямком роботи яких є підтримка етнічних німців, які проживають в області, розробка і втілення в життя освітніх програм, програм відпочинку та оздоровлення дітей, проведення культурно-мистецьких заходів, участь у різноманітних фестивалях, конкурсах тощо.

При Кіровоградському обласному німецькому культурному центрі «Розвиток» діє дитячий вокальний колектив «Глекляйн» – лауреат та

переможець багатьох міжнародних конкурсів і фестивалів та дитячий вокальний ансамбль «Glocklein».

Полтавська область

Полтавське німецьке товариство «Відергебурт» мають власні бібліотечні фонди чисельністю близько 2,0 тис. примірників. Основними напрямками діяльності центру німецької культури «Відергебурт» є заходи у сферах культури та освіти, а саме популяризація культури, звичаїв та традицій етнічних німців України, проведення традиційних німецьких свят на базі Центру.

Рівненська область

Громадська організація «Товариство німців «Відергебурт» організовує та бере участь у різнопланових культурних заходах, міжнародних фестивалях, конференціях, концертах, учасники яких спілкуються німецькою мовою: регіональний фестиваль «Lembergfest», Рівненський обласний фестиваль національних культур «У родинному колі», обласний конкурс рідних мов «Слово моєї душі», відзначенні Міжнародного Дня рідної мови, Дня слов'янської писемності та культури, захід з нагоди новорічно-різдвяних свят.

На території Рівненської області зареєстровано 2 національно-культурних товариств німецького етносу: громадська організація «Товариство німців «Відергебурт» (м. Рівне) та Земляцтво німців «Відергебурт» (м. Кузнецовськ). При громадській організації «Товариство німців «Відергебурт» діють дорослий та дитячий аматорський фольклорний колектив «Фантазія».

Сумська область

В області функціонує Сумський міський центр німецької культури «Єдність», який тісно співпрацює із органами влади.

Харківська область

Серед вокальних ансамблів національно-культурних товариств на Слобожанщині здійснює свою культурну діяльність відомий ансамбль Харківського обласного товариства німців «Відергебурт».

Херсонська область

При закладах культури області здійснюють свою діяльність аматорські колективи, які презентують культуру німецької нацменшини (танцювальні, вокально-хорові, музичні). В місті Херсоні їх налічується 11, в Генічеському районі – 10, Бериславському районі – 2, Каховському районі – 3.

В області працює Високопільський районний центр німецької культури, Херсонський міський центр німецької культури, Новокаховський міський Центр німецької культури.

Черкаська область

З метою збереження і популяризації німецької культури, народних традицій, ремесел, звичаїв, обрядів, вивчення історії Черкаська міська громадська організація «Центр німецької культури «Відерштраль» (далі – ЦНК) щороку організовує та проводить культурно-масові заходи з нагоди Дня Європи, національних свят (німецька Пасха (Ostern), Різдво

(Weihnachten) та інші). При ЦНК працюють гуртки «Frauklub» (жіночий клуб), ляльковий театр «Kasperle» («Капітошка»), «Sprachklub» («Розмовний клуб»).

Представники ЦНК взяли участь у виставці-фотоколажу «Відкриваємо Європу разом» (2013), європейському різдвяному ярмарку (2014, м. Київ), фольклорний колектив «Едельвейс» – у Всеукраїнському фестивалі німецької мови та культури «Lembergfest» (2014, м. Львів).

Чернігівська область

В області діє 2 культурні організації німців: Чернігівська міська громадська організація Німецький культурний центр «Взаємодія», Городнянська районна громадська організація – Німецький культурний центр «Взаємодія». Організаціями ведеться робота по задоволенню культурних потреб німців: пропагуванню культурних здобутків свого народу, збереження мови та звичаїв. Учасники товариств активно приймають участь у обласних заходах, фестивалях, конкурсах, виставках, проводять щорічний міський музичний фестиваль німецької культури ім. Германа Пфайфера. Культурним центром «Взаємодія» видано посібник «Листуємося німецькою».

В серпні 2013 року за підтримки Німецького культурного центру «Взаємодія» м. Городня, в рамках фестивального тижня, ансамбль «Danza Vosolvia» м. Обервезеля (Німеччина) дав концерт в м. Городня. Німецьким культурним центром «Взаємодія» було відзначено День пам'яті жертв депортації та проведено «Свято німецького Різдва», Городнянським центром «Взаємодія» – День німецького єднання.

На базі обласного навчально-методичного центру культури та мистецтв у 2014 році Німецьким культурним центром «Взаємодія» відкрито «Клуб німецької мови».

В червні 2014 року в м. Чернігові пройшов Всеукраїнський семінар з хорового і танцювального мистецтва для керівників творчих колективів німецьких громадських організацій України (за програмою BIZ) ініційований Німецьким культурним центром «Взаємодія». В липні культурний центр взяв участь у семінарі-відпочинку для активістів-культурних центрів України; серпні – відзначенні Дня пам'яті репресованих німців. 2 листопада Німецький культурний центр «Взаємодія» м. Чернігова відзначив своє 15-річчя. У великій концертній програмі, окрім творчих колективів винуватців події, взяли участь їхні колеги з міста Городні. В листопаді в м. Київ відбулась конференція «Зустріч поколінь», присвячена 25-річному ювілею Міжнародної організації «Спілка німців України» – «Видергебурт». В конференції взяла участь Світлана Пилипенко, заступник директора по культурній роботі НКЦ «Взаємодія» м.Чернігів. В грудні 2014 року у приміщенні Арт-клубу члени НКЦ «Взаємодія» провели традиційний обрядовий вечір «Weihnachten».

Пункт 1, п.п. г

Закарпатська область

В Закарпатській області створено Закарпатський обласний центр народної творчості, який займається збором, збереженням та організацією презентації творів цієї спільноти. У цьому ж напрямку працює і обласна універсальна бібліотека.

Рівненська область

Збирання, зберігання та презентація творів на регіональних мовах, що видаються в області, здійснюється державною обласною бібліотекою, яка отримує обов'язковий примірник творів друку місцевих видавництв.

Сумська область

Обласний центр народної творчості відповідальний за збирання, зберігання та видання творів, що створюються регіональними мовами або мовами меншин.

Пункт 3

Сторони зобов'язуються приділяти належну увагу в своїй культурній політиці за кордоном регіональним мовам або мовам меншин, а також культурам, які відображаються такими мовами.

Налагоджено творчі зв'язки, обмін творчими колективами, участь у фестивалях та виставках за кордоном.

Сумська область

З метою культурного обміну творчі колективи області та представники національних меншин беруть участь у різноманітних заходах міжнародного та Всеукраїнського рівнів. Дитячий колектив Сумського міського центру німецької культури «Єдність» представляв Сумщину на Всеукраїнському фестивалі німецької народної творчості «Weihnachtensterhen» («Різдвяні зірочки») у м. Києві.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт 1, п.п. в

Закарпатська область

Налагоджено творчі зв'язки, обмін творчими колективами, участь у фестивалях та виставках за кордоном. Ужгородський національний університет здійснює міжнародне співробітництво з Університетською клінікою м. Магдебург, Інститутом германістики Університету м. Ландау, Університетом Регенсбурга (Німеччина). Молоді вчені університету брали активну участь у відкритих конкурсах, стипендіальних програмах, що проводяться Міжнародним Вишеградським фондом, програмою SAIA. Зокрема, за рахунок стипендіального фонду «Дармштадтські партнерські стипендії» студенти німецького відділення Інституту іноземної філології мали можливість проходження мовної практики у м. Дармштадт (Німеччина).

Рівненська область

Рівненщина розвиває міжрегіональне співробітництво, спрямоване на широке використання можливих шляхів співпраці для ознайомлення з можливостями і потенціалом регіону.

Тернопільська область

Міжнародна співпраця та зв'язки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка базуються на довготривалій договірній основі з вишами-партнерами, міжнародними освітніми центрами і організаціями, зокрема, Університетом прикладних наук Цитау/Герліц (Німеччина), Східноєвропейським центром університету Гогенгайм (Штутгарт, Німеччина), Інститутом германістики університету м. Регенсбург (Німеччина).

МОВИ ГРЕЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ: НОВОГРЕЦЬКА, РУМЕЙСЬКА ТА УРУМСЬКА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням новогрецької мови і літератури, зокрема:

Навчальні програми: навчальна програма з новогрецької мови для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів (укладачі Сагірова Л. Л., Кіор Т. М., Накішова В. В.); навчальна програма з новогрецької мови для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням іноземних мов (укладачі Сагірова Л. Л., Кіор Т. М., Накішова В. В.); навчальна програма з новогрецької мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (друга іноземна мова) (укладач Добра О. М.); навчальна програма «Література Греції» для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням іноземних мов (укладач Константинов Б. О.); навчальна програма спецкурсу «Література Греції» для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням новогрецької мови (укладач Константинов Б. О.); навчальна програма спецкурсу «Країнознавство. Греція» для 10-11 класів спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням новогрецької мови (укладач Константинов Б. О.); навчальна програма з новогрецької мови для 5-9 класів спеціалізованих навчальних закладів з поглибленим вивченням новогрецької мови» (укладачі Сагірова Л. Л., Кіор Т. М., Накішова В. В.); навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською або українською мовами «Новогрецька мова. 5-9 класи».

Підручники: навчальний комплект «Навчальна література з новогрецької мови (навчальні посібники, робочі зошити для учнів, методичні посібники для вчителів). 1-11 класи»; навчально-методичний комплект (підручник та зошит для практичних робіт) з новогрецької мови для учнів 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. (автори Добра О., Лаго Н., Чайка Л., Редька М.); навчально-методичний комплект (підручник та зошит для

практичних робіт) з новогрецької мови для учнів 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів. (автори Добра О., Лаго Н., Чайка Л., Редька М.).

Пункт 1, п.п. а (iii)

У дошкільному навчальному закладі № 166 м. Маріуполя Донецької області працюють дві профільних групи з вивчення новогрецької мови. Вихователі в роботі використовують програму «Дитина», яка включає цикл занять з вивчення новогрецької мови, розвивальне мовне середовище в групі, де діти мають змогу розмовляти новогрецькою мовою, грати в народні ігри, вивчати традиції, культуру грецького народу.

Пункт 1, п.п. б (iii)

Новогрецьку мову як предмет вивчають 333 учні, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

Новогрецьку мову як предмет вивчають 2082 учні, факультативно або в гуртках 413 учнів на території Донецької області та м. Києва, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. д(iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання технічної та професійної освіти новогрецькою мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено до вимог Конституції України і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. е (iii)

Маріупольський державний університет – вищий навчальний заклад, що має спеціалізований факультет грецької філології з висококваліфікованим складом викладачів, готує фахівців з новогрецької мови та перекладу; новогрецької мови та літератури. В 2014/2015 н.р. 305 студентів у 35 групах вивчають новогрецьку мову.

В структурі університету функціонує Інститут українсько-грецької дружби та елліністичних досліджень, метою діяльності якого є зміцнення дружби між народами України, Греції та Кіпру, розширення міжнародного співробітництва в галузі науки, освіти та культури, вивчення грецької діаспори України.

За підтримки постійного іноземного партнера – Фонду «Анастасіос Г. Левендіс» (Республіка Кіпр) – на базі університету відкрита унікальна бібліотека елліністичних студій «Константинос Левендіс», фонд якої становить понад 15 тис. примірників наукової, художньої, довідкової літератури новогрецькою та іншими мовами.

Новогрецька мова вивчається у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київському національному лінгвістичному

університеті, Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського, Маріупольському державному університеті, Донецькому інституті туристичного бізнесу, Київському славистичному університеті, Одеському національному університеті імені І.І. Мечнікова, Львівському національному університеті імені Івана Франка, Приазовському державному технічному університеті та Донецькому інституті соціальної освіти.

Пункт 1, п.п. f (iii)

У рамках безперервного навчання новогрецька мова, культура, історія, звичаї та традиції грецького народу вивчаються дітьми та дорослими у культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській областях та м. Києві.

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, зокрема грецької меншини відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Зарубіжна література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями.

Розроблено авторські програми «Історія Стародавньої Греції та греків України», «Культура Греції, грецькі народні танці» для використання у загальноосвітніх навчальних закладах та культурно-освітніх центрах.

Пункт 1, п.п. h

Спеціалістів для викладання новогрецької мови готують Маріупольський державний університет (МДУ), Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський славистичний університет, Київський національний лінгвістичний університет, Одеський національний університет імені І.І. Мечнікова, Львівський національний університет імені Івана Франка, Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського.

Велика увага приділяється підвищенню професійного рівня вчителів новогрецької мови, завдяки активній позиції Федерації грецьких товариств України. Щорічно вчителі удосконалюють свої знання у вищих навчальних закладах Греції та Кіпру.

Вперше в 2014/2015 навчальному році була проведена Всеукраїнська учнівська олімпіада з новогрецької мови.

Один раз на 2 роки Федерація грецьких товариств України спільно з МДУ та науково-методичним центром управління освіти Маріупольської міськради проводить конкурс серед вчителів з новогрецької мови «Кращий вчитель року».

Пункт 1, п.п. i

Проводиться відповідними лабораторіями або відділами, які відповідають за освіту національних меншин, на базі регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Стаття 11 **Засоби масової інформації**

Пункт 1, п.п. а

Офіційні веб-сайти Федерації грецьких товариств України та Донецького міського товариства греків ім. Ф.Стамбулжи постійно висвітлюють інформацію стосовно життєдіяльності товариств, пам'ятних дат, національних свят та інших подій грецької національної меншини.

Стаття 12 **Культурна діяльність та засоби її здійснення**

Пункт 1, п.п. б

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О.Гмирьова зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 21 примірник творів новогрецькою мовою та один журнал, в обласній бібліотеці для юнацтва – 4 примірники.

Пункт 1, п.п. д

Запорізька область

Для задоволення культурних потреб грецької громади Запорізької області відповідно до «Програми підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2013-2017 роки» у 2012-2014 рр. проведено Фестиваль грецької культури «Вогонь Еллади» (м. Запоріжжя).

Миколаївська область

За звітні роки в обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирьова проведено засідання Еллінського клубу «Національне свято – День Охі» (2011); засідання Еллінського клубу «Національне свято Грецької Республіки – День незалежності» (2012); літературний вечір до 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка «І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій...» («Заповіт» Т.Г. Шевченка звучав грецькою мовою) – 2014 рік.

Херсонська область

Херсонська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів №16 із вивченням мов національних меншин Херсонської міської ради активно та тісно співпрацює з товариством греків «Еллада». Вчитель грецької мови Коваленко Ганна Іванівна у 2013 році прийняла участь у курсах, організованих за ініціативою Федерації грецьких товариств України, за підтримки Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України, фонду Анастасіуса Левантіса (Республіка Кіпр), відділу з питань освіти у генеральному консульстві Греції у Маріуполі.

В лютому 2013 року в обласній універсальній науковій бібліотеці ім.О.Гончара проведено святкову програма до Міжнародного дня рідної мови

«Мужай, прекрасна наша мова» за участю представників міської спільноти греків «Еллада».

Пункт 1, п.п. f

Запорізька область

Вокальний ансамбль грецької меншини «Астерья» став лауреатом регіонального фестивалю мистецтв національних культур «Приазовський Інтер-фольк», брав активну участь у проведенні всеукраїнського фестивалю мистецтв національних культур «Ми – українські» (м. Приморськ).

Херсонська область

При закладах культури області здійснюють свою діяльність аматорські колективи грецької нацменшини (танцювальні, вокально-хорові, музичні тощо), в Скадовському районі – 2, в м. Херсоні – 6.

Чернігівська область

Ніжинське міське товариство греків імені братів Зосима, завдяки роботі ентузіастів, видало три випуски збірника «Греки в Ніжині», посібник з грецької мови «Грецька зоря». Створено дитячий хореографічний колектив «Зосимки», учасники якого виконують українські танці, вивчають пісні грецькою мовою.

Влітку 2012 року Ніжин відвідала делегація на чолі з мером міста Яніна п. Лапаставру. Під час зустрічі з представниками грецького товариства та керівниками міста Ніжина було підписано протокол намірів про співпрацю та побратимство поміж цими двома спорідненими містами.

У квітні 2013 року Ніжинським міським товариством греків ім. Братів Зосима проведено святковий вечір, присвячений Дню Незалежності Греції; у Ніжинському державному педуніверситеті ім. М.В.Гоголя відбулася презентація документальних фільмів «Наша єдина сім'я» та «Брати Зосими», створених місцевим тележурналістом Сергієм Ковальовим за сценарієм завідувача музею рідкісної книги педуніверситету Олександра Морозова. У їх перегляді взяв участь посол Греції в Україні Георгіус Георгзунтзос. У серпні 2013 року товариством проведено круглий стіл та обговорення слайдфільму «Наша єдина грецька родина». У листопаді було організовано зустріч грецької громади з делегацією Греції на чолі з головою товариства Греко-Сербської Української Дружби Отцом Сокірісом. На початку квітня 2014 року Ніжинське товариство відзначило День незалежності Греції. В грудні 2014р. відбулися урочистості з нагоди 15-річчя від дня заснування Ніжинського міського товариства греків ім. братів Зосимів м. Ніжин у Ніжинському державному Університеті імені Миколи Гоголя.

Черкаська область

З метою розвитку, збереження та поширення національної мови і культури щороку проводяться заходи з нагоди відзначення Дня Охі, Нового року, зустрічі з читачами в бібліотеках за участю носіїв грецької мови. У м. Черкаси діє театр хореографічних мініатюр «Артанія».

В 2012 році з метою вшанування пам'яті Святого Луки Кримського (Валентина Войно-Ясенецького) за ініціативи міської громадської організації

греків «Єносі» в Черкаській міській центральній бібліотеці для дітей відбулася зустріч з архімандритом Нектарієм Антонопулос – настоятелем монастиря Преображення Господня Сагмата (м. Фіви, Греція); в Черкаському медичному коледжі проведено міжнародну конференцію, присвячену 135-річчю з дня народження професора, доктора медицини і архиєпископа, святого Луки Кримського.

Пункт 2

Херсонська область

В м. Скадовськ функціонує міське грецьке товариство, яке об'єднує біля 120 чоловік грецької національності. Ця громада бере активну участь у збереженні та розвитку грецької культури, співпрацює з іншими громадськими організаціями району.

УГОРСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням угорської мови і літератури, зокрема: *навчальні програми*: Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою «Угорська мова. 1-4 класи»; навчальні програми з угорської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 1-4 класи; навчальна програма «Угорська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою» (укладачі Браун Є. Л., Бардош Н. С., Зикань Х. І., Кейс М. Ю., Пердук І. Е.); навчальна програма «Інтегрований курс «Література (румунська та світова)» для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою» (укладачі Браун Є. Л., Бардош Н. С., Зикань Х. І., Кейс М. Ю., Пердук І. Е.); навчальна програма «Угорська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів як друга іноземна мова» (автори Берегсасі А. Ф., Браун Є. Л., Черничко С. С.). *Підручники*: «Угорська мова. 11 клас» (автор Берегсасі А. Ф.); «Інтегрований курс «Література» (угорська та світова). 11 клас» (автор Дебрецені О. О.); «Буквар. Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 1 клас» (автор Товт Д.); «Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 2 клас» (автор Пердук І. Е.); «Літературне читання. Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 2 клас» (автори Сергійчук Ю. П., Лотор-Пердук О. К.); «Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 3 клас» (автор Цейбель Л. Л.); «Літературне

читання. Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 3 клас» (автор Лотор-Пердук О. К.); «Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 5 клас» (автори: Браун Є. Л., Зикань Х. І., Ковач-Буркуш Є. С.); «Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 5 клас» (автор Ковтюк І. Я.); «Інтегрований курс «Література» (угорська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 5 клас» (автор Дебрецені О. О.); «Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 6 клас» (автори Браун Є. Л., Зикань Х. І., Ковач-Буркуш Є. С.); «Інтегрований курс «Література» (угорська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 6 клас» (автор Дебрецені О. О.). *Додатковий посібник «Антологія для позакласного читання. 5-6 класи» (упорядник Берегсасі А.). Методичні посібники: «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з угорської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 4 клас» (автори Сергійчук Ю. П., Гадар Ю. І.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 4 клас» (автори Сергійчук Ю. П., Гадар Ю. І.); «Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з угорської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 9 клас» (автор Браун Є. Л.); «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з угорської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою. 11 клас» (автор Браун Є. Л.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (угорська та світова). 11 клас» (автор Браун Є. Л.).*

Пункт 1, п.п. а(iii)

У 2014/2015 навчальному році в Закарпатській області функціонує 74 дошкільних навчальних закладів (Берегівський, Виноградівський, Мукачівський, Ужгородський, Тячівський, Рахівський райони, у містах Ужгород, Берегово та Мукачево) з вихованням угорською мовою. Загалом угорською мовою відповідно до поданих батьками заяв виховується 4755 дітей, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. б (iv)

У 2014/2015 навчальному році в Закарпатській області функціонують 68 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою, 29 – з навчанням українською та угорською мовами. Загалом угорською мовою відповідно до поданих батьками заяв в загальноосвітніх навчальних закладах в початковій школі навчаються 6476 учнів, вивчають угорську мову як предмет 273 учні, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

У 2014/2015 навчальному році в Закарпатській області функціонують 68 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою, 29 – з навчанням українською та угорською мовами.

Загалом угорською мовою відповідно до поданих батьками заяв в загальноосвітніх навчальних закладах навчається 8696 учнів, вивчає угорську мову як предмет в загальноосвітніх навчальних закладах 423 учні, факультативно або в гуртках – 791 учень, всі, хто цього бажає.

Щороку проводяться I–III етапи олімпіади з угорської мови та літератури для загальноосвітніх навчальних закладів з угорською мовою навчання. У 2014/2015 навчальному році уперше проведено IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з угорської мови та літератури.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання професійно-технічної освіти або її суттєвої частини угорською мовою чи вивчення угорської мови до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. e (iii)

У вищих навчальних закладах навчався угорською мовою 771 студент: в Ужгородському національному університеті на гуманітарно-природничому факультеті з угорською мовою навчання, гуманітарно-педагогічному коледжі Мукачівського державного університету, Берегівському медичному коледжі, Ужгородському коледжі культури і мистецтва, Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II.

Пункт 1, п.п. f(iii)

У вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах Закарпатської області навчаються угорською мовою 242 особи.

Пункт 1, п.п. g.

Елементи історії та культури народів, зокрема угорської меншини відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Зарубіжна література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями.

Учні 7-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів Закарпатської області з навчанням угорською мовою вивчають курс «Історія угорського народу».

Пункт 1, п.п. h

Підготовка вчителів здійснюється в Ужгородському національному університеті, Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці ІІ, Мукачівському гуманітарно-педагогічному інституті, підвищення кваліфікації – у Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти та його філії, що її відкрито у м. Берегові, а також під час педагогічної практики в навчальних закладах Угорщини.

Вперше в 2014/2015 навчальному році була проведена Всеукраїнська учнівська олімпіада з угорської мови.

Пункт 1, п.п. і

Наглядовим органом, який контролює діяльність у сфері навчання мовами національних меншин та їх вивчення, є Міністерство освіти і науки та місцеві органи управління освітою відповідних адміністративно-територіальних одиниць, інститути післядипломної педагогічної освіти, зокрема департамент освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації, Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти, які відповідають за підготовку доповідей на основі зібраних даних, що оприлюднюються.

Пункт 2

Передбачено, що особи, які не володіють угорською і які проживають у місцевості, де вона використовується, можуть вивчати її за своїм бажанням. Угорську мову можна вивчати у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах Закарпатської області.

Стаття 11

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а

Закарпатська область

У Закарпатській обласній державній телерадіокомпанії (ЗОДТРК) працює угорськомовна редакція. Згідно з тематичним планом ЗОДТРК річні обсяги мовлення теле- та радіопрограм угорською мовою складають відповідно в 2012 році – 130,2 та 137,6 годин; 2013 – 227,8 та 137,5 годин. Фінансування мовлення здійснюється з державного бюджету. Керівник та окремі працівники вищезазначеної редакції є представниками угорської спільноти. В ефірі телерадіокомпанії «Виноградів-ТВ» також транслюються програми угорською мовою.

Пункт 1, п.п. б

Закарпатська область

У Берегівському районі функціонує радіостанція «Pulzus FM», яка здійснює мовлення угорською мовою і оперативно висвітлює найпомітніші та найважливіші суспільні, політичні та культурні події Берегівщини та угорськомовної громади. Радіопередачі угорською мовою ЗОДТРК, радіостанція «Pulzus FM» та телерадіокомпанія «Виноградів-ТВ» здійснюють на регулярній основі.

Пункт 1, п.п. с

Закарпатська область

Телепередачі угорською мовою ЗОДТРК та телерадіокомпанія «Виноградів-ТВ» здійснюють на регулярній основі.

Пункт 1, п.п. е

Закарпатська область

В області виходять газети угорською мовою («Карпаті ігоз со», «Карпатолй», «Карпат інфо», «Naplora», «Nagydobrony»). Три районні та одна міська комунальні газети дублюються угорською мовою. Мукачівська дієцезія римсько-католицької церкви видає газету угорською мовою «Уй гой» («Новий паросток»), управління Закарпатської реформатської церкви є засновником угорськомовної газети «Кюлдетеш» («Місія»).

Пункт 1, п.п. g

Закарпатська область

В області працює Спілка угорських журналістів Закарпаття. Для підготовки відповідних спеціалістів функціонує кафедра угорської філології Ужгородського національного університету.

Пункт 3

Провайдери кабельного зв'язку надають можливість прийому телеканалів та радіопрограм угорською мовою. Жодних обмежень на свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації у друкованих засобах масової інформації не запроваджено.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. а

Органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування надають належну підтримку у проведенні щорічних обласних свят угорського народного мистецтва, докладають зусилля для поширення інформації про культурні цінності угорського народу. Під час свят організуються виставки творів самодіяльних майстрів та художників. Зазначене організаційно-методичне сприяння здійснюється і за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів.

Пункт 1, п.п. b, c

Закарпатська область

У місцях компактного проживання угорців функціонує 79 загальнодоступних бібліотек (у яких понад 376,0 тис. прим. книг угорською мовою). У бібліотеках постійно проводяться на угорській мові комплексні заходи по вивченню історії, літературні ігри, вікторини, тематичні вечори тощо. У рамках програми «Марої» бібліотеки Виноградівської, Берегівської, Ужгородської районних ЦБС, Берегівської міської ЦБС та обласна

універсальна отримали книги угорською мовою у сумі 140,0 тис. грн. Видавництва області також видають книги угорською мовою.

До репертуару Закарпатського обласного угорського драматичного театру входять твори світової драматургії угорською мовою.

В Закарпатській обласній державній телерадіокомпанії працює угорськомовна редакція та здійснюється переклад окремих передач цією мовою з інших мов.

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирява зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 92 примірники творів угорською мовою, в обласній бібліотеці для юнацтва – один примірник. В Миколаївському обласному театрі ляльок здійснено показ вистави за твором угорського автора.

Пункт 1, п.п. d

Закарпатська область

Місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування приділяється увага виробленню прозорих критеріїв для надання підтримки діяльності національних меншин, забезпеченню їх рівного доступу до фінансової та всебічної організаційно-методичної допомоги. Так, фінансове сприяння заходам національних меншин здійснюється відповідно до планів роботи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та поданих запитів громадських організацій національних громад.

В області працює Центр культур національних меншин Закарпаття, який фінансується за рахунок коштів обласного бюджету. Центр є інформаційно-методичною установою з надання практичної допомоги національно-культурним товариствам області з організації культурно-просвітницької діяльності, сприяння відродженню, збереженню, розвитку культур, традицій, звичаїв національних меншин. У Центрі національно-культурні товариства мають можливість здійснювати свою статутну діяльність на безоплатній основі.

У Берегівському районі активно функціонує освітньо-культурний центр національних меншин. Діюча мережа гуртків забезпечує учням можливість проявити себе в різних напрямках творчості рідною, угорською мовою.

Вже традиційно в угорських селах в березні місяці проводяться «Батьо бали», в травні – «Майовки», в жовтні – «Сюреті бал», де широко пропагуються старовинні угорські традиції.

Пункт 1, п.п. f

Закарпатська область

В області функціонують 13 обласних національно-культурних товариств угорців, з них на загальнодержавному рівні діє Демократична спілка угорців України. Згадані громадські організації є ініціаторами

проведення заходів етнонаціонального спрямування. При проведенні національно-культурними товариствами заходів, пов'язаних з їх статутною діяльністю представники національних спільнот, використовують мови національних меншин, а також поряд з державною використовують свою національну символіку.

Працюють також 76 клубних закладів (створено 387 колективів художньої самодіяльності). Діє Закарпатський обласний угорський драматичний театр у м. Берегово та угорське відділення Національної Спілки письменників України. Працює Асоціація угорських бібліотекарів Закарпаття, основним завданням якої є збереження та популяризація угорської культури, мови, літератури та співпраця з бібліотеками Угорщини. Творчість угорської національної меншини популяризує також ансамбль «Угорські мелодії» обласної філармонії та інші професійні колективи.

Пункт 1, п.п. г

Закарпатська область

В області створено Закарпатський обласний центр народної творчості, який займається збором, збереженням та організацією презентацій творів угорської спільноти. У цьому ж напрямку працює і обласна універсальна бібліотека.

Пункт 2

Закарпатська область

З метою налагодження і зміцнення добросусідських творчих зв'язків, обміну досвідом роботи, популяризації кращих зразків професійного та аматорського мистецтва області, щороку укладається Договір на творчу співдружність між управлінням культури Закарпатської обласної державної адміністрації України і Державним самоврядуванням українців Угорщини, Товариством української культури Угорщини. Райони, де компактно проживають представники угорської національної меншини, мають тісні творчі стосунки з Угорщиною. До прикладу, у 2012 році в січні місяці учні дитячої школи мистецтв м. Ужгород взяли участь у Міжнародному спільному концерті у м. Вашарошнамень; в березні група учнів ЗОШ № 3 м. Берегово взяла участь у конкурсі вокальних колективів у м. Шолготарйон (Угорщина), також відбувся концерт учнів школи мистецтв з м. Шарош-Потоки (Угорщина) в дитячій музичній школі № 1 ім. П. І. Чайковського м. Ужгород; учні та викладачі дитячої школи мистецтв м. Ужгород взяли участь у концерті у м. Секешфегервар (Угорщина); директор дитячої школи мистецтв м. Ужгород у якості журі взяла участь у Міжнародному конкурсі піаністів у м. Вашарошнамень; учні та викладачі дитячої школи мистецтв м. Ужгород взяли участь у концерті випускників школи мистецтв м. Шарошпатоки (Угорщина); учні Неветленфолівської дитячої школи мистецтв Виноградівського району виступили в музичних школах міст Будапешт та Балатонкенеше (Угорщина); самодіяльний народний ансамбль танцю «Золотий колос», естрадний ансамбль «Штілуш» с. Неветленфолу і

танцювальний ансамбль с. Пийтерфолво Виноградівського району взяли участь у Всесвітній зустрічі угорської молоді у м. Будапешт; симфонічний оркестр Закарпатської обласної філармонії взяв участь у заходах з нагоди вшанування жертв голодомору в Україні 1932-1933 років у м. Будапешт тощо. На базі Пийтерфолвівської дитячої школи мистецтв Виноградівського району проведено міжнародний дитячий мистецький табір, у якому відпочивали біля 120 школярів із Закарпаття та Угорщини.

У 2013 році: учні та викладачі дитячої школи мистецтв м. Ужгород взяли участь у I Міжнародному конкурсі «Народні мелодії», який відбувся у м. Вашарошнамень; ансамбль народного танцю «Кольори Карпат» Ужгородського коледжу культури і мистецтв візьме участь у Шевченківських днях у м. Будапешт; обласний академічний камерний хор «Кантус» виступав у м. Дебрецен; 30 квітня ансамбль народної музики «Кокош» Пийтерфолвівської дитячої школи мистецтв взяв участь у вечорі народної музики і танців у м. Егер; у квітні учні Чопської дитячої школи мистецтв взяли участь у Міжнародному конкурсі піаністів м. Вашарошнамень та I Міжнародному конкурсі «Народні мелодії»; вокальний ансамбль «Сонечко» Пийтерфолвівської дитячої школи мистецтв взяв участь XII фестивалі угорської народної пісні Карпатського басейну в м. Будапешт; учні Ужгородської дитячої школи мистецтв № 1 ім. П. Чайковського стали лауреатами Відкритого конкурсу віолончелістів у м. Кішварда; Закарпатський академічний заслужений народний хор взяв участь у фестивалі квітів у м. Дебрецен; народний інструментальний ансамбль «Рапсодія» Ужгородського районного будинку культури взяв участь у фестивалі капусти в м. Демечер; хорова група Заслуженого академічного Закарпатського народного хору взяла участь у відзначенні пам'яті жертв голодомору в Україні у м. Будапешт; виконавці з Угорщини, Англії та України взяли участь у концертах професійних колективів з нагоди 90 років з дня народження одного з корифеїв професійної музики Закарпаття, Заслуженого діяча мистецтв України, члена Спілки композиторів України та Угорщини Іштвана Мартона (1923 –1996) тощо. У I-II кварталі 2013 року обласний угорський драматичний театр неодноразово гастролював у міста Пич, Дебрецен, Геделле та Будапешт.

У 2014 році: у січні та лютому викладачі та учні шкіл естетичного виховання м. Ужгород брали участь у спільному міжнародному концерті «Дружба без кордонів» та II міжнародному конкурсі «Народні мелодії» в м. Вашарошнамень; ансамбль угорської народної інструментальної музики будинку культури с. Пийтерфолво Виноградівського району виступив із концертною програмою у м. Будапешт; самодіяльний народний ансамбль народного угорського танцю «Ритм» будинку культури с. Есень Ужгородського району, ансамбль угорської народної інструментальної музики будинку культури с. Пийтерфолво, інструментальний ансамбль народної музики викладачів та дует учнів-танцюристів Вербовецької дитячої школи мистецтв, представники Затисянського музейного комплексу Виноградівського району брали участь у Всесвітній зустрічі угорців

(м. Будапешт), де представляли народний фольклор та вироби майстрів району; у церкві св. Яна Капістрана м. Виноградів відбувся концерт хору «Мечек» з м. Пич; хореографічний колектив будинку культури с. Дийда Берегівського району взяв участь у святкуванні Дня захисту дітей у с. Берегдороц; хореографічний ансамбль будинку культури с. Вари Берегівського району взяв участь у святкуванні Дня Свободи у м. Будапешт; танцювальний колектив Берегівської дитячої школи мистецтв (ДШМ) брав участь у святкуванні Дня міста Вашарошномень; солісти-інструменталісти Берегівської ДШМ брали участь у святкуванні Дня міста Тісауйварош; самодіяльний ансамбль народного танцю «Золотий колос» с. Неветленфолу та фольклорний ансамбль Пийтерфолвівської ДШМ Виноградівського району брали участь у концертах Міжнародної зустрічі закордонної угорської молоді (м. Будапешт); солісти-інструменталісти Берегівської ДШМ взяли участь у святкуванні Дня міста Готвон; вокальний колектив «Бревіс» м. Мукачево виступив з концертною програмою у міській раді м. Будапешт; обрядовий колектив будинку культури с. Тисаашвань Ужгородського району взяв участь в конкурсі бетлегемів в м. Дебрецен; у будинку культури с. Тийглаш Ужгородського району відбувся майстер-клас з угорського народного танцю за участю інструментального ансамблю «Зурго» з м. Будапешт тощо.

Пункт 3

Відкрито Почесне консульство Угорщини в Івано-Франківську.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт а

Закарпатська область

З метою активізації прикордонного співробітництва між двома державами керівництво області за звітні роки мало зустрічі: з Надзвичайним і Повноважним Послом Угорщини в Україні Міхаєм Баєром, з Держсекретарем МЗС Угорщини Жолтом Нейметом, з головою Державних Зборів Угорщини Ласло Кевером; з Прем'єр-міністром Угорщини Віктором Орбаном, з заступником держсекретаря з питань національної політики Міністерства державного управління та юстиції Жужанною Рейпаші, з Генеральними консулами Угорщини в м. Ужгород та м. Берегово Йожефом Бочкаї та Ішваном Тотом, з головою Загальних зборів Саболоч-Сатмар-Берег медье Угорщини Оскаром Шостаком, з Міністром людських ресурсів Угорщини Золтаном Балогом.

Пункт б

Закарпатська область

Співробітництво між Закарпатською областю та прикордонними регіонами Угорської Республіки здійснюється на основі угоди між Закарпатською облдержадміністрацією і органом самоврядування Саболч-

Сатмар-Березької області Угорщини та угоди про співпрацю між Закарпатською обласною радою та областю Гевеш (Угорщина) та областю Боршод-Абауй-Земплен медье. Угодами передбачено співпрацю у гуманітарній та економічній сферах, створення умов для задоволення національно-культурних потреб українців, що проживають за кордоном. Співробітництво також здійснюється між райдержадміністраціями, органами місцевого самоврядування району, територіальними громадами районів, де проживають угорці та адміністративно-територіальними одиницями Угорщини. До прикладу, за звітні роки в області діяло 45 чинних угод про співпрацю органів влади та органів місцевого самоврядування Берегівського району та адміністративно-територіальними одиницями Угорщини.

Ужгородський національний університет здійснює активне міжнародне співробітництво з Університетом держави і права імені Л. Кошута, Будапештським університетом ім. Корвіна, Мішкольським університетом, Науковим університетом ім. Етвеша Лоранда, Західно-Угорським університетом (Угорщина).

Транскордонне співробітництво між громадами здійснюється шляхом налагодження партнерських зв'язків між прикордонними регіонами, активізацією міжрегіонального співробітництва у всіх сферах господарювання, налагодженню міжлюдських контактів. Укладено угоду «Про співпрацю села Ракошино з Угорським містом Ніртелек».

Райони, де компактно проживають представники угорської громади, мають тісну творчу співпрацю із сусідніми державами. Так, для підтримки дружніх творчих зв'язків, обміну досвідом роботи, участі у культурно-мистецьких акціях було здійснено понад 20 виїздів самодіяльних народних та професійних колективів, окремих виконавців, художників області до Угорщини. Поїздки відбувалися за рахунок коштів, виділених з обласного бюджету, спонсорів, меценатів, релігійних громад тощо. Підписано угоду про співпрацю між м. Виноградів та м. Нірбатор (Угорщина).

Водночас, в області постійно здійснюються заходи з обміну групами науковців, вчителів, студентів, учнів для участі у конференціях, семінарах, тренінгах, курсах перепідготовки, олімпіадах, масових заходах між сусідніми державами.

За звітний період підписано угоди «Про побратимство села Дерцен з Угорським селом Толчва» та «Про побратимство села Дерцен з Угорським селом Финешлітке».

Між Берегівською центральною районною лікарнею та Фегердьормотською лікарнею з термальними водами (Угорщина) відмічається тісна співпраця, проводяться лікарські конференції та семінари, в яких приймають участь лікарі та мають змогу вивчити європейський досвід місцевого самоврядування і організації надання медичної допомоги. Сімейні лікарі Берегівського центру первинної медико-санітарної допомоги є членами асоціації угорських лікарів та приймають активну участь у вивченні актуальних питань сімейної медицини Угорщини.

Івано-Франківська область

Реалізовувались міжнародні культурологічні, мистецькі, спортивно-освітні проекти щодо співпраці українських школярів, вчителів з однолітками та колегами в Угорщині. За звітні роки відбувся офіційний візит делегації з Прикарпаття та Закарпаття до Угорщини. Поїздка пройшла в рамках проекту «Сприяння розвитку гуманітарної освіти в Західній Україні», який впроваджують Угорська Екуменічна Служба Допомоги, Закарпатський центр розвитку та консультацій «Едванс» та Молодіжний громадський центр «Еталон» за підтримки Міністерства закордонних справ Угорщини. Було налагоджено мистецькі зв'язки між Івано-Франківськом і Будапештом, першим кроком чого, стало запрошення генконсула Угорщини в Берегові на прем'єру нової програми «Карпатія» угорського національного ансамблю пісні і танцю. Транскордонний проект «Карпатська мережа кулінарної спадщини», завдяки якому було розроблено унікальний бренд, проходили фестивалі і конкурси, зібрані давні автентичні рецепти, розроблені 5 гастрономічних маршрутів чотирма країнами, об'єднаними Карпатами.

МОЛДОВСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж звітних років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням молдовської мови і літератури. *Навчальні програми:* «Молдовська мова та літературне читання: Програма для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською» (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В.); «Молдовська мова: Програма для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою» (автори Кьося В. І., Фетеску Л. І.); «Література» (молдовська та світова). Інтегрований курс. Програма для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою (автори Сілантьєва В. І., Кьося В. І., Фетеску Л. І.); «Молдовська мова: Програма для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (автори Фетеску Л. І., Страт Л. П.); «Молдовська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням молдовської мови. 8-9 класи» (автори Фетеску Л. І., Стайку М. М.); «Молдовська мова. 10-11 класи. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів» (автори Кьося В. І., Фетеску Л. І.); «Література» (молдовська та світова). 10-11 класи. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів (автори Сілантьєва В. І., Кьося В. І., Фетеску Л. І.). *Підручники:* «Буквар. Молдовська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 1 клас» (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В.); «Молдовська мова для загальноосвітніх закладів з навчанням молдовською мовою». 2 клас (автори Фетеску Л. І., Наку А. Л.,

Гарага М. С.); «Літературне читання. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою». 2 клас (автори Фетеску Л. І., Кулава Л. М., Аржинт А. Г.); «Літературне читання. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою». 3 клас (автори Фетеску Л. І., Кулава Л. М., Аржинт А. Г.); «Молдовська мова для загальноосвітніх закладів з навчанням молдовською мовою. 3 клас» (автори Фетеску Л.І., Наку А.Л., Гарага М.С.); «Молдовська мова. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів» (автори Кьося В. В., Фетеску Л. І.); «Література. Підручник «Література» (молдовська та світова). 5 клас» для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В.); «Молдовська мова. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 5 клас» (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В. – Одеса, 2013.

«Література» (молдовська та світова). Підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою». Фетеску Л. І., Кьося В. В.); «Молдовська мова. Підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою» (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В.); «Література» (молдовська та світова). Підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів» (автори Кьося В.В., Фетеску Л.І.); «Література» (молдовська та світова). Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів» (автори Кьося В. В., Фетеску Л. І.); «Молдовська мова. Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів» (автори Кьося В.В., Фетеску Л.І.). *Методичні посібники:* Збірник завдань для державної підсумкової атестації з молдовської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 4 клас (автори Фетеску Л. І., Албу Н. В.); Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 4 клас (автори Фетеску Л. І., Раділова С. С.); Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з молдовської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 9 клас (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В.); Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (молдовська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 11 клас (автори Фетеску Л. І., Страт Л. П.); Збірник переказів для державної підсумкової атестації з молдовської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. 11 клас (автори Фетеску Л. І., Кьося В. В.). Також методичні рекомендації щодо викладання молдовської мови та літератури опубліковано в журналі «Наша школа» (№ 4, 2002 - 2014 р.р.)

Пункт 1, п.п. а (iii)

У 2014/2015 навчальному році в Білгород-Дністровському, Ізмаїльському, Кілійському, Ренійському, Саратському та Татарбунарському

районах Одеської області функціонує 16 дошкільних навчальних закладів з вихованням молдовською мовою.

Загалом молдовською мовою відповідно до поданих батьками заяв виховуються 1200 дітей, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. b (iv)

У Білгород-Дністровському, Кілійському, Ренійському, Саратському та Татарбунарському районах функціонує 5 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою, у 13 загальноосвітніх навчальних закладах Ізмаїльського, Кілійського, Ренійського, Саратського районів – функціонують класи з навчанням молдовською мовою. Початкову освіту молдовською мовою отримують 1098 учнів, всі, хто цього бажає. Як предмет молдовську мову вивчають 1035 учнів початкових класів у 16 загальноосвітніх навчальних закладах Ізмаїльського, Кілійського, Ренійського, Саратського, Тарутинського та Татарбунарського районів, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. c (iv).

У Білгород-Дністровському, Кілійському, Ренійському, Саратському та Татарбунарському районах функціонує 5 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою, у 13 загальноосвітніх навчальних закладах Ізмаїльського, Кілійського, Ренійського, Саратського районів – функціонують класи з навчанням молдовською мовою. Загалом молдовською мовою навчаються 1886 учнів загальноосвітніх навчальних закладів. У 16 загальноосвітніх навчальних закладах Ізмаїльського, Кілійського, Ренійського, Саратського, Тарутинського, Татарбунарського районів молдовську мову як предмет вивчають 1338 учнів. Факультативно молдовську мову вивчає 241 учень у 3-х загальноосвітніх навчальних закладах Ананьївського району.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання професійно-технічної освіти або її суттєвої частини молдовською мовою чи вивчення молдовської мови до керівників професійно-технічних навчальних закладів або Департаменту освіти і науки облдержадміністрації не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. e (iii)

Згідно з Протоколом між Міністерством освіти і науки України та Міністерством просвіти Республіки Молдова про співробітництво в галузі освіти щорічно направлялися випускники загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою на навчання у вищих навчальних

зкладах Республіки Молдова. За останні 5 років для здобуття вищої освіти у Республіці Молдова направлено 53 особи, із них 14 – на педагогічні спеціальності.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Молдовською мовою у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах навчається 61 особа.

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, зокрема молдовської меншини відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Зарубіжна література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями. Історії та найважливіші факти з минулого молдовського народу вивчаються учнями у тісному взаємозв'язку з історією українського народу.

Пункт 1, п.п. h

Департаментом освіти та науки обласної державної адміністрації, Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів проводиться робота з організації підвищення фахового рівня вчителів. Курсова підготовка вчителів здійснюється як на базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів, та, згідно з договором між Міністерствами, на базі інститутів післядипломної педагогічної освіти Республіки Молдова.

У 2012 році перепідготовку пройшли 25 вчителів молдовської мови та літератури, у 2013 році – 23 вчителі молдовської мови та літератури та 25 вчителів початкових класів, у 2014 році – 17 вчителів молдовської мови.

Для підтримки функціонування та розвитку молдовської мови та літератури в закладах освіти Одеської області протягом останніх років Департамент співпрацює з Всеукраїнською молдовською національно-культурною Асоціацією, спільно з якою проводяться обласні фестивалі молдовської мови. У рамках фестивалів проводяться конкурси юних літераторів, «круглі столи» для вчителів «Зміст та форми роботи вчителя молдовської мови та літератури з обдарованими учнями», весняні фестивалі «Мерцішор».

Вперше в 2014/2015 навчальному році була проведена Всеукраїнська учнівська олімпіада з молдовської мови.

Комітет експертів наполегливо закликає українську владу забезпечити підготовку та перепідготовку викладачів, здатних викладати предмети молдовською мовою.

Інформація стосовно данної рекомендації наведена пунктом вище.

Пункт 1, п.п. i

Наглядовим органом, який контролює діяльність у царині навчання мовами національних меншин та їх вивчення, є Міністерство освіти і науки та місцеві органи управління освітою.

На базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів функціонує науково-методична лабораторія мов та літератур національних меншин, співробітники якої вивчають стан впровадження та викладання молдовської мови, складають періодичні звіти про свої висновки, які оприлюднюються.

На допомогу вчителям молдовської мови Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів підготовлені програми, методичні рекомендації та методичні посібники.

Пункт 2

Передбачено, що особи, які не володіють молдовською мовою і які проживають у місцевості, де вона використовується, можуть вивчати її за своїм бажанням.

Стаття 11

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. b

Одеська область

Радіопередачі молдовською мовою «Актуалітець», «Наспіви рідного краю», «Фелічitare» виходять два рази на місяць, хронометраж 29 хвилин.

Пункт 1, п.п. c

Одеська область

На обласному телебаченні виходять щотижневі (по 26 хвилин) передачі «Плаюл натал» (молдовською мовою), «Колорит» (болгарською й молдовською мовами, почергово). У телепередачі «Інтер-Одеса» щотижня (26 хвилин) висвітлюється діяльність національних товариств Одеської області.

Пункт 1, п.п. e

Одеська область

За рахунок коштів обласного бюджету підтримується видання газети «Лучаферул» – газета Всеукраїнської національно-культурної молдовської асоціації з загальнодержавною сферою розповсюдження, виходить молдовською мовою щотижнево.

Місцеві газети практикують публікації тематичних сторінок мовами національних меншин. Так, ізмаїльська газета «Придунайские вести» щомісяця публікує тематичні сторінки молдовською мовою; газета «Ренийский вестник» з періодичністю видання раз на 2 місяці публікує сторінки молдовською мовою. У першому півріччі 2014 року було започатковано видання альманаху «Дунайський берег», в якому друкуються твори місцевих авторів молдовською мовою.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. в с

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмиря зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 4 примірники творів молдавською мовою та один журнал, в обласній бібліотеці для юнацтва – 3 примірники.

Пункт 1, п.п. f

Одеська область

З метою зміцнення міжнародного співробітництва, розвитку контактів між людьми різного походження, стимулювання професійної творчості та сприяння культурним інноваціям творчі колективи Одеської області брали участь у низці міжнародних та всеукраїнських мистецьких заходів: оркестр народної музики «Бессарабія» м. Ізмаїл – у XIII міжнародному фольклорному фестивалі «Нуферул Алб» (м. Кагул, Республіка Молдова); народний ансамбль танцю «Тинереця» с. Озерне Ізмаїльського району – у національному фестивалі народного танцю «На одной из окраин» (м. Леово, Республіка Молдова) та міжнародному фестивалі молдовської музики і танцю у м. Кишинів (Республіка Молдова); дитячий зразковий обрядово-фольклорний колектив «Мугураший» та вокальний ансамбль молдовської пісні «Флоаре де мелін» с. Лиманське Ренійського району – у XVI міжнародному фольклорному фестивалі-конкурсі «Вербна неділя» (Республіка Молдова).

ПОЛЬСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчання мовами національних меншин чи їх вивчення здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж звітних років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчання та вивчення польської мови і літератури. *Навчальні програми:* Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчання польською мовою «Польська мова. 1-4 класи»; Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчання польською мовою «Літературне читання. 2-4 класи»; навчальна програма «Польська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчання польською мовою» (укладачі Іванова М. С., Ільчук В. Т., Дудкевич Н. В., Куц М. І.); навчальна програма «Інтегрований курс «Література (польська та світова)» для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчання польською мовою» (укладачі: Лебедь Р. К.,

Ліра Л. А., Гандз Л. А.); навчальна програма з польської мови та читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 1-4 класи; навчальна програма «Польська мова для 5-9 класів» загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (укладачі Бучацька Т. Г., Войцева О. А.); навчальна програма «Польська мова для 5-9 класів (вивчення з 5 класу) загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (автори Мацькович М. Р., Бурега Л. Д., Пришляк Л. А.); навчальна програма факультативного курсу «Польська мова для 1-11 класів для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською або російською мовою (автори Щерба Л. М., Зелінська М. З.). *Підручники*: «Польська мова. 11 клас» (автор Іванова М. С.); «Література (польська та світова). 11 клас» (автор Лебедь Р. К.); «Буквар. Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 1 клас» (автори: Лебедь Р. К., Іваницька Е. В., Слободяна І. А.); «Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 2 клас» (автори Слободяна І. А., Лебедь Р. К., Іваницька Е. В.); «Літературне читання. Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 2 клас» (автори Лебедь Р. К., Іваницька Е. В., Слободяна І. А.); «Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 3 клас» (автори Іваницька Е. В., Слободяна І. А., Лебедь Р. К.); «Літературне читання. Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 3 клас» (автори Лебедь Р. К., Іваницька Е. В., Слободяна І. А.); «Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 5 клас» (автори Іванова М. С., Іванова-Хмель Т. М.); «Інтегрований курс «Література» (польська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 5 клас» (автор Лебедь Р. К.); «Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 6 клас» (автори Іванова М. С., Іванова-Хмель Т. М.); «Інтегрований курс «Література» (польська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 6 клас» (автор Лебедь Р. К.); «Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 1 клас» (автори Войцева О. А., Бучацька Т. Г.); «Польська мова (5-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (автори Войцева О. А., Бучацька Т. Г.); «Польська мова (6-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (автори Войцева О. А., Бучацька Т. Г.); «Польська мова (1-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (як іноземна) (автори Біленька-Свистович Л., Ковалевський Є., Ярмолюк М.); «Польська мова (2-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (як іноземна) (автори Біленька-Свистович Л. В., Ковалевський Є., Ярмолюк М. О.). *Додаткова література*: «Антологія для позакласного читання. 5-6 клас» (упорядник Калуські Т. А.); «Антологія для позакласного читання. 7-8 клас» (упорядник Хлопек А. Б.); навчально-методичний комплект (ілюстрований словник

польської мови для 1 класу; посібник «Слухаємо, читаємо польською: тексти з розвитку зв'язного мовлення»; зошит для учнів «Розвиваємося, польській мові навчаємося»; посібник для вчителя «На допомогу вчителю польської мови») (автори Войцева О. А., Бучацька Т. Г.); «Збірник підсумкових завдань з польської мови для позашкільних навчальних закладів (культурно-освітніх центрів» (автори Бяла Т., Хлопек А. Б., Петрушка Л. А., Бунь Л. З., Карпа В. Я.); контрольні завдання з польської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням української мовою (автор Строжук І. В.).
Методична література: «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з польської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 4 клас» (автори Іваницька Е.В., Слободяна І.А., Савчак М. Й.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 4 клас» (автори Іваницька Е.В., Слободяна І.А., Савчак М. Й.); «Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з польської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 9 клас» (автор Лебедь Р. К.); «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з польської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою. 11 клас» (автор Іванова М. С.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (польська та світова). 11 клас» (автори Мацькович М. П., Романик Л. І., Горун І. М.).

Пункт 1, п.п. а (iii)

У 2014 році в м. Львові функціонує 1 дошкільний навчальний заклад з вихованням польською мовою та групи з вихованням польською мовою в дошкільних навчальних закладах Львівської області. Загалом польською мовою відповідно до поданих батьками заяв виховуються 125 дітей, всі, хто цього бажає.

Заяв щодо виховання польською мовою в інших областях, де компактно проживають носії польської мови, не надходило.

Пункт 1, п.п. б (iv)

У 2014/2015 навчальному році в Івано-Франківській, Львівській, Хмельницькій областях функціонують 5 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою, 1 загальноосвітній навчальний заклад з навчанням польською та українською мовами, 1 загальноосвітній навчальний заклад з навчанням польською та російською мовами.

Загалом польською мовою відповідно до поданих батьками заяв в загальноосвітніх навчальних закладах в початковій школі навчається 622 учні, вивчають польську мову як предмет 1797 учнів, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

У 2014/2015 навчальному році в Івано-Франківській, Львівській, Хмельницькій областях функціонують 5 загальноосвітніх навчальних

закладів з навчанням польською мовою, 1 загальноосвітній навчальний заклад з навчанням польською та українською мовами, 1 загальноосвітній навчальний заклад з навчанням польською та російською мовами.

Загалом польською мовою відповідно до поданих батьками заяв у загальноосвітніх навчальних закладах навчається 972 учні, вивчають польську мову як предмет 24504 учень, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Міністерством освіти і науки України проведено консультації з представниками громадських організацій поляків. Питання щодо потреби у наданні професійно-технічної освіти польською мовою не порушувалися.

Пункт 1, п.п. e (iii)

Польська мова вивчається: в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Національному університеті «Києво-Могилянська академія», Львівському національному університеті імені І. Франка, Прикарпатському національному університеті імені В. Стефаника, Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Дрогобицькому педагогічному університеті, Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара, Східноукраїнському національному університеті імені В. Даля, Хмельницькому національному університеті, Запорізькому державному університеті, Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, Кам'янець-Подільському національному університеті імені І. Огієнка, Рівненському державному гуманітарному університеті, Національному університеті водного господарства та природокористування, Національному університеті «Острозька академія», Міжнародному економіко-гуманітарному університеті імені акад. С. Дем'янчука, Рівненському інституті вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Рівненському інституті слов'янознавства Київського славістичного університету, Сумському національному аграрному університеті, Бердянському державному педагогічному університеті, Бердянському університеті менеджменту і бізнесу, Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, Житомирському державному технологічному університеті.

Пункт 1, п.п. f (iii)

У рамках безперервного навчання польська мова вивчається дітьми та дорослими у культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах в усіх адміністративно-територіальних одиницях країни.

У рамках Угоди між Осередком розвитку польської освіти за кордоном та Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України в культурно-освітніх центрах, суботніх, недільних школах працюють волонтери з Республіки Польщі для допомоги у вивченні польської мови бажаним.

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, зокрема польської меншини відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Зарубіжна література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями.

Культура, історія польського народу вивчається учнями у тісному взаємозв'язку з культурою та історією українського народу, адже упродовж тривалого часу обидва сусідні народи розвивалися поруч, взаємодіяли і впливали один на одного.

Пункт 1, п.п. h

Підготовка вчителів та викладачів польської мови і літератури здійснюється в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Львівському національному університеті імені Івана Франка, Прикарпатському національному університеті імені В. Стефаника, Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Дрогобицькому педагогічному університеті, Кам'янець-Подільському державному університеті, Східноукраїнському, Хмельницькому національних університетах; підвищення кваліфікації педагогічних кадрів здійснюють Волинській, Житомирській, Львівській та Хмельницький обласні інститути післядипломної педагогічної освіти.

Відповідно до Угоди про співробітництво між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща щорічно за замовленнями місцевих органів управління в Україні працюють вчителі з Польської Республіки: у 2011/2012 навчальному році – 11 педагогів; у 2012/2013 навчальному році – 15 педагогів; у 2013/2014 навчальному році – 16 педагогів.

З метою проведення спільних дидактичних проєктів, обміном працівниками та волонтерами, навчальними програмами, а також досвідом викладання і підвищення рівня кваліфікації методистів, вчителів та молодих педагогічних кадрів у квітні 2012 року підписано Угоду про співпрацю і між Осередком розвитку польської освіти за кордоном та Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

У 2014/2015 навчальному році вперше проведено Всеукраїнську учнівську олімпіаду з польської мови.

Пункт 1, п.п. i

Наглядом органом, який контролює діяльність у царині навчання мовами національних меншин та їх вивчення, є Міністерство освіти і науки та місцеві органи управління освітою.

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а

Вінницька область

Всі національні меншини області мають доступ до засобів масової інформації, можливість займатись видавничською діяльністю та висвітлювати свої культурно-мистецькі проекти і мовно-освітні програми.

Рівненська область

На території області всі регіональні радіо- і телеорганізації транслюють програми українською мовою, не виключаючи використання польської мови.

Пункт 1, п.п. б

Вінницька область

Відповідні сюжети про життя та діяльність національних меншин області представлені на обласній державній телерадіокомпанії «ВІНТЕРА», зокрема, в тематичній передачі, радіопрограма «Єдина родина» – 2 рази на місяць, обсяг ефірного часу – 15 хвилин. На телерадіоканалах обласної державної телерадіокомпанії «ВІНТЕРА» регулярно подаються інформаційні, музичні програми із сюжетами про багатонаціональне життя Вінниччини. Також, представники національних меншин області є традиційними учасниками прямих ефірів обласних та міських радіопередач.

Івано-Франківська область

В рамках Угоди між Івано-Франківським обласним радіо та Опольським радіо Польщі щоквартально протягом звітних років виходили в ефір обмінні передачі (тривалістю 20 хв.) про життя українців у Польщі і поляків в Україні українською та польською мовами. В області забезпечено свободу прямого прийому радіопередач із сусідньої країни. Місцеві радіостанції FM транслювали програми польського радіо.

Житомирська область

Обласне радіо і ФМ-радіостанція «Житомирська хвиля», у структурі яких діє редакція підготовки освітніх та національно-етнічних програм, готує: польськомовну програму «Єдність» (хронометраж 22 хвилини на місяць); інформаційні блоки із висвітленням діяльності єврейської, німецької, чеської, польської та інших національних громад Житомирщини.

Львівська область

Радіокомпанія «Незалежність» транслює передачі, підготовлені польською редакцією радіокомпанії для польської спільноти області. Передачі польською мовою виходять щосуботи тривалістю по 2 години.

Рівненська область

Пропозицій щодо створення радіопрограм, які здійснюватимуть мовлення польською мовою, від представників польської національності не надходило. На ЗАТ «Радіо «Трек» за ініціативи Товариства польської культури на Рівненщині ім. Владислава Станіслава Реймонта виходить щотижневий випуск «Уїк-енд по-польськи», у випусках якої українською та

польською мовами висвітлюється культура, звичаї, традиції польського етносу.

Херсонська область

У новинах і галузевих програмах обласного радіо тема етнопонаціональної політики одна з провідних. На обласному радіо «Дніпро» та FM-радіо «Таврія» ХОДТРК «Скіфія» систематично виходять радіопередачі, в яких розповідається про життя представників національних меншин області: «Радіо-галерея «Земляків» 1 раз на місяць, «Про це говорять» 10 хв. 1-2 рази на тиждень, «Миттєвості життя» 15 хв. 1 раз на тиждень.

Пункт 1, п.п. с

Вінницька область

Відповідні сюжети про життя та діяльність національних меншин області представлені на обласній державній телерадіокомпанії «ВІНТЕРА», зокрема, в тематичній телепрограмі «Далекі і близькі» виходить в ефірі 1 раз на місяць, обсяг ефірного часу однієї передачі – 20 хв.

В ефірах електронних ЗМІ, в першу чергу на телеканалах обласної державної телерадіокомпанії «ВІНТЕРА» регулярно подаються інформаційні, культурно-освітні програми із сюжетами про багатонаціональне життя Вінниччини. Представники національних меншин області є традиційними учасниками прямих ефірів обласних та міських телепередач.

Івано-Франківська область

В області забезпечено свободу прямого прийому телепередач із сусідньої країни. У мережі кабельного телебачення здійснювався прийом трьох каналів польського телебачення.

Житомирська область

Житомирська обласна державна телерадіокомпанія систематично і широко висвітлює актуальну тематику стосовно польсько-національної громади, оскільки в області проживає найбільш чисельна в Україні польська меншина. Обласне телебачення в циклі програм про життя місцевих поляків «Червона калина» щотижня висвітлює різнопланову діяльність близько 50-ти польських громадських організацій. Випуски програми з питань національного відродження «Червона калина» неодноразово перемагали на всеукраїнських та міжнародних фестивалях «Калинові острови», «Мій рідний край» та на міжнародних форумах полонійних журналістів у Польщі. Зокрема, за останні роки були відзначені такі передачі цього циклу: «Лінія долі» (про історію польських поселень і родин на Житомирщині) – 2 місце на міжнародному фестивалі «Мій рідний край» у 2009 р.; «Українська Варшава» (про історію і сучасність містечка Довбиш) – 2 місце на міжнародному фестивалі «Мій рідний край» у 2010 р.; «За нашу і вашу свободу» (про Січневе повстання) – 2-е місце на фестивалі «Мій рідний край» у 2012 р. і 1 місце на міжнародному фестивалі телерадіопрограм «Калинові мости» в Республіці Польща у 2013 р.; «Биківня» (про меморіал масових розстрілів українського і польського населення) – відзнака міжнародного фестивалю

«Калинові мости» у 2014 р. Крім того, життя польської громади висвітлюється в інших програмах та в інформаційних випусках «Новини Житомирщини».

Львівська область

У мережі кабельного телебачення області ретранслюються три програми польського телебачення.

Рівненська область

Пропозицій щодо створення телепрограм, які здійснюватимуть мовлення польською мовою, від представників польської національності не надходило. Рівненською обласною державною телерадіокомпанією здійснюється підготовка випусків спеціальної етнопонаціональної програми про етнічні громади області «Моя родина – Україна».

Полтавська область

У травні 2014 року розпочато новий проект «Єдина Країна», ініційований Департаментом інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації. Проект передбачає проведення в ОКІА «Новини Полтавщини» прес-конференцій, зокрема, керівників громадських організацій національних меншин щодо збереження цілісності України, засудження агресії з боку Російської Федерації, інформування громадськості щодо статутної діяльності. Протягом 2014 року проведено прес-конференцію керівника громадської організації Спільки шанувальників польської культури на Полтавщині «Полонія» Андрієвської Олени та члена ради Полтавського обласного товариства німців «Відергебурт» Крафта Володимира.

Харківська область

Харківська обласна державна телерадіокомпанія (ХОДТРК) транслює передачу «Муравський шлях» з випусками присвяченими: репортаж з реконструкції Грюнвальдської битви. Розмова з учасниками дійства, членами клубів історичної реконструкції України, Росії, Білорусі та Польщі; про життя творчость Фредеріка Шопена, побудована на аудіонотатках автора передачі, яка побувала в Польщі; побудована за матеріалами екскурсії Малопольщею, зокрема, древнім Краковом, розповідь про його історію, культури та видатних діячів історії та мистецтва. Передача підготовлена за сприяння президента Харківського товариства польської культури Ю.Чернієнко.

Херсонська область

У новинах і галузевих програмах обласного телебачення тема етнопонаціональної політики одна з провідних. Інформація щодо життєдіяльності національних меншин в області подавалася у програмах «Таврійські новини», «Починайте день з нами», «Тиждень» ХОДТРК «Скіфія», випусках новин телеканалів «КРАТУ» та «ТВій плюс».

Пункт 1, п.п. д

Івано-Франківська область

Аудіо-та аудіо-візуальна продукція польською мовою поширювалася в регіоні за всестороннього сприяння органів місцевої влади.

*Пункт 1, п.п. е*Вінницька область

З 2012 року польською мовою 1 раз на місяць видається газета «Слово польське», яка висвітлює життя та діяльність польської спільноти у Вінницькій, Житомирській та Хмельницькій областях. На шпальтах обласних, районних та міських газет постійно публікуються матеріали про діяльність національно-культурних товариств, духовне та культурне відродження національних спільнот.

Івано-Франківська область

Виходила газета «Кур'єр Галіційський» польською та українською мовами.

Житомирська область

За сприяння Бердичівського відділення товариства польської культури випускається польськомовна газета «Мозаїка Бердичівська».

Рівненська область

Матеріали про польську діаспору Рівненщини друкуються у двомовному двотижневику «Волинський монітор» (українською та польською мовами), тираж 5 тис. примірників (учасник проекту – Товариство польської культури на Рівненщині ім. Владислава Станіслава Реймонта).

Хмельницька область

Польськомовна газета «Наша Родзіна» (засновники – обласна газета «Час» і обласне відділення Спілки поляків в Україні, тираж біля 5000 примірників), польський часопис «Голос Поділля» (засновник – міжрайонна спілка поляків Поділля, тираж 1500 примірників) видаються неперіодично польською і українською мовами.

Чернівецька область

В області друкується польськомовна газета «Газета польська Буковини», що вміщує публікації з питань міжнаціональних відносин та діяльності національно-культурних товариств.

Чернігівська область

Виходить польсько-україномовна газета «Orle plemie» культурно-просвітницької спілки поляків м. Прилуки.

Пункт 3Сумська область

При обласній державній адміністрації діє громадська рада, членами якої є представники національних меншин, які представляють інтереси осіб, які проживають на території області і використовують регіональні мови або мови меншин.

Стаття 12**Культурна діяльність та засоби її здійснення***Пункт 1, п.п. b, c*Вінницька область

Книжковий фонд обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А.

Тімірязєва нараховує 4903 тис. прим.польською мовою.

Житомирська область

Фонд Бердичівської районної бібліотеки налічує 63 примірники книг польською. В бібліотеці до послуг читачів 50 примірників газети польською мовою «Мозаїка Бердичівська». Фонд районного народного музею ім. Джозефа Конрада налічує 48 примірників польською мовою. Відвідувачі можуть ознайомитись з виданнями: Жджіслав Найдєр «Життя Джозефа Конрада Коженьовського в 2-х томах, «Польські місця Джозефа Конрада Коженьовського під редакцією Жджіслава Найдєра та Жанни Школі, іншими виданнями про життя і творчість Джозефа Конрада польською мовою, ксерокопіями документів та матеріалів пов'язаних із польським повстанням 1794 року, біографією Тадеуша Костюшки (російською мовою) та списками літератури необхідних для вивчення історії всіх трьох польських повстань (1794, 1830-1831, 1863-1864 років) польською мовою. В Ружинській районній бібліотеці наявні книги на польській мові в кількості 30 примірників.

Закарпатська область

У місті Ужгород при обласному товаристві польської культури працює бібліотека з фондом понад 9 тисяч примірників літератури польською мовою.

Кіровоградська область

В обласній науковій бібліотеці ім. Д.І. Чижевського за сприяння громадської організації «Об'єднання поляків Кіровоградщини «Полонія» ім. К. Шимановського» організовано роботу з можливістю доступу користувачів до фонду документів польською мовою.

Львівська область

З ініціативи вчителя-пенсіонера Пйотра Гаусфатєра у Львові запрацював польський аматорський театр і вже 55 років невелике коло ентузіастів продовжує традиції польської сцени у Львові. Польський народний театр у Львові завдяки невтомній праці, поєднаній з неабияким талантом його учасників, живе і розвивається, здобуваючи собі все нових прихильників з числа представників різних культур і народів.

Миколаївська область

За звітні роки Миколаївським академічним художнім російським драматичним театром здійснено показ вистави за твором польського автора.

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирьова зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 1563 примірники творів польською мовою, в обласній бібліотеці для дітей імені В.О.Лягіна – 9 примірників, в обласній бібліотеці для юнацтва – 14 примірників.

Рівненська область

У бібліотеках області зберігається 4,0 тис. прим. польською мовою. Однак, бібліотечні фонди постійно поповнюються новими надходженнями. Забезпечено вільний доступ до творів польських авторів у перекладі українською.

Сумська область

У фондах обласної наукової бібліотеки є художня та галузева література польською мовою в кількості 300 примірників.

Херсонська область

Обсяг літератури в бібліотечних закладах області польською мовою складає 1,75 тис. примірників.

Хмельницька область

В бібліотеках області нараховується 8825 видань польською мовою (у обласних бібліотеках – 4565; в інших бібліотеках – 4460). В Прилуцькій центральній міській бібліотеці ім. Л. Забашти функціонує відділ польської літератури, ініційований культурно-просвітницькою спілкою поляків м. Прилуки.

Пункт 1, п.п. d

Вінницька область

У серпні 2013 року на базі бібліотеки-філії № 13 м. Вінниця відкрилась бібліотека міжкультурного діалогу, основним завданням якої є формування міжнаціонального діалогу через презентацію й популяризацію культури та традицій національних спільнот міста, сприяння зближенню етнічних культур. З червня 2014 року на базі обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А.Тімірязєва стартував проект Клубу сімейного дозвілля та розвитку «Родинне сонцеколо», метою якого є знайомство шкільної та студентської молоді м. Вінниця зі звичаями та сімейними традиціями національних меншин.

Дніпропетровська область

Для розвитку мов національних меншин проведено культурно-мистецькі заходи. Так, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія для представників громад національних меншин провела заходи в рамках різноманітних просвітницьких програм та проектів. Виставки: «Польські жінки в науці та освіті», адже польська наука та освіта розкривалася через презентацію діяльності видатних жінок Польщі, яка була підготовлена на основі документів Польської академії наук за сприяння Генерального Консульства Республіки Польща у Харкові; засідання Дніпровського генеалогічного товариства на тему: «Польський шляхетський рід Шеміотів: досвід реконструкції родоводу». При бібліотеці для читачів у 2013 році працювали безкоштовні курси по вивченню польської мови, а в травні та вересні проводились майстер-класи з польської мови (до днів слов'янської писемності та культури та до дня європейських мов).

У приміщенні Академічного українського музично-драматичного театру ім. Т.Г. Шевченка проведено святкування Року Оскара Кольберга (польського етнографа та композитора, якого вважають засновником польського фольклоризму) в Польщі.

Регулярно в ході проведення Міжнародних, Всеукраїнських та регіональних культурно-просвітницьких заходів, працівниками Департаменту культури, туризму, національностей та релігій

Дніпропетровської ОДА проводиться різнобічна роз'яснювальна робота серед представників різних національностей щодо рівності прав і свобод людини і громадянина незалежно від його раси, національності, мови, ставлення до релігії, належності до громадських об'єднань і груп.

У рамках програми обласної державної адміністрації «У слов'янській єдності – перспектива майбутнього» та згідно доручення Голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 13.02.2013 «Про створення центрів слов'янської писемності і культури» протягом лютого-квітня 2013 року на базі усіх центральних міських та районних бібліотек області було створено Центри слов'янської писемності та культури, які згуртували навколо себе справжніх знавців і любителів не тільки рідної української мови, але й тих, хто цікавиться історією виникнення інших слов'янських мов, культурою, звичаями інших народів. Завдяки технічному обладнанню зазначених Центрів, під час урочистих заходів присутні мали можливість здійснити віртуальні мандрівки слов'янськими країнами та прослухати музичні твори видатних слов'янських композиторів.

Житомирська область

З метою виховання учнів на принципах загальнолюдських цінностей, створення конструктивної позитивної взаємодії дітей, дорослих, незалежно від їхнього походження, національності, серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів проведено конкурси, фестивалі «Планета наш спільний дім», «Батьківщина очима дітей різних етносів», «Чуття єдиної родини».

В 2013 році у музеї родини Косачів було представлено виставку присвячену видатному поляку «Ігнацій Ян Падеревський». Організаторами виставки виступили Консульство Республіки Польща у Вінниці та об'єднання громадян Польського культурно-освітнього товариства ім. Ю. Люблінського. У 2014 управлінням культури облдержадміністрації виготовлено інформаційний довідник «Національно-культурні товариства Житомирщини», який розповсюджено по всіх бібліотечних закладах області.

Обласна державна адміністрація сприяє широкому представленню релігійних організацій та національно-культурних товариств у консультативно-дорадчих органах при облдержадміністрації. Зокрема, якщо в громадській раді при облдержадміністрації 2011-2013 рр. були представлені 3 національно-культурних товариства регіону (польське, російське та німецьке), до складу новоутвореної громадської ради 29 січня 2013 року ввійшли представники громадських об'єднань польської, російської, німецької, чеської, ромської, єврейської спільнот. У складі громадської ради діяла окрема комісія з питань національних меншин, релігії, міжнаціональних відносин.

Закарпатська область

Органи державної влади та місцевого самоврядування надають організаційно-методичну підтримку у проведенні культурно-просвітницьких заходів польської громади, відзначенні національних свят тощо. Сприяння здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету. Товариство польської культури Закарпаття імені Гневи Волосевич має можливість проводити свою

статутну діяльність у Центрі культур національних меншин Закарпаття на безоплатній основі. В квітні 2014 року в м. Ужгород за підтримки облдержадміністрації відбулися Дні польської культури на Закарпатті.

Запорізька область

Для задоволення культурних потреб польської громади Запорізької області відповідно до «Програми підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2013-2017 роки» проведено Фестиваль польської культури «Радість в кожному дімі» (Вільнянський район).

Кіровоградська область

15 листопада 2014 року до Дня незалежності Польщі у приміщенні Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Чижевського м. Кіровограда проведено Перший всеукраїнський диктант з польської мови «Я пишу, ти пишеш, ми пишемо... по-польськи».

Львівська область

В вересні 2013 року у Львові проходив II Польсько-Український «Фестиваль партнерства», який став ще одним кроком у розвитку та взаємодії між культурами. Співорганізатором фестивалю була Львівська обласна державна адміністрація спільно з Генеральним консульством Польщі у Львові. У фестивальні дні всі бажаючі мали змогу познайомитися з мистецтвом дев'ятьох вокальних, музичних, танцювальних колективів з Польщі, які представляли різні регіони сусідньої держави (300 гостей).

В 2013 році відбулося урочисте відкриття Центру польської культури та європейського діалогу – Польського Дому у Львові. В урочистостях взяли участь голова Товариства польської культури Львівщини пан Еміль Леговіч, посадовці Генерального консульства Польщі у Львові на чолі з Генеральним консулом Республіки Польща у Львові паном Ярославом Дроздом, Президентом міста Перемишль паном Роберт Хома, який подарував Польському Дому у Львові зображення польського герба та дерев'яний хрест, а також з цієї нагоди до Львова завітала віце-міністр закордонних справ Польщі Катажина Пелчинська-Наленч.

Щороку Львівською обласною державною адміністрацією організовується ряд міжнародних заходів: День Європи, «Семінар майбутнього»; Українсько-Польський фестиваль партнерства; Дні Добросусідства, «Дружні регіони в серці Європи»; Міжнародний економічний форум. До участі у вищевказаних заходах завжди долучаються юридичні і фізичні особи з Польщі, Генеральне консульство Республіки Польща у м. Львові, громадські організації польської національної меншини Львова і Львівської області, підприємці, бізнесмени і громадські діячі з України, що сприяє розвитку громадянської співпраці, зміцненню економічних зв'язків, поглибленню добросусідських взаємин між Польщею і Україною.

Миколаївська область

В обласній бібліотеці для юнацтва в рамках міжнародного проекту «Жива бібліотека» представник польської діаспори Селянська Єлізавета читала вірші мовою оригіналу відомих поетів Адама Міцкевича, Станіслава

Баранчака, звучали пісні польською Анни Герман, експонувалася книжкова виставка «Корифей фантастики Станіслав Лем». В 2012 році в рамках бібліотечної програми «Європейська світлиця» відбулися: літературний диліжанс «Генрік Сенкевич: історія очима письменника», країнознавчий бенефіс «Ясновельможна пані Польща», спорт-експрес «Це більше ніж гра», кулінарне шоу «Кулінарна віза до Польщі», книжкова виставка «Польща: історична спадщина і сучасність».

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О.Гмирьова в ході проведення літературного вечора «І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій...» та засідання клубу «Поліглот» «Ну щоб, здавалося, слова...» вірші Тараса Шевченка звучали польською мовою. В 2014 році в ході презентації фото робіт «Реформатор мира» (виставка фотоматеріалів, присвячених життю і діяльності польського педагога, письменника, громадського діяча єврейського походження Януша Корчака) звучали вірші польською мовою про Януша Корчака.

Рівненська область

На Рівненщині проведено низку заходів, метою яких є підтримка органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування області ініціатив польських національно-культурних товариств у проведенні днів культури, культурно-мистецьких та культурологічних акцій, спрямованих на популяризацію мови представників польської національності. Серед них: участь у Міжнародних фестивалях традиційної народної культури «Коляда», фольклорно-етнографічному святі «Музейні гостини» (щороку, 2012-2014рр.), у Рівненському обласному фестивалі національних культур «У родинному колі» (2013р.), у відзначенні Міжнародного Дня рідної мови, Дня слов'янської писемності та культури (щороку, 2012-2014рр.). Працівники галузі культури області забезпечують аматорським творчим колективам всебічну підтримку, методичну та професійну допомогу. Крім того, керівники вищезазначених колективів мають змогу відвідувати семінари та творчі лабораторії Рівненського факультету державної академії керівних кадрів культури і мистецтва.

Сумська область

Органи державної влади та місцевого самоврядування надають підтримку у проведенні заходів польської національної меншини із відзначення мистецьких вечорів до пам'ятних дат діячів літератури, мистецтва, науки та культури.

Тернопільська область

Щороку в обласному літературно-меморіальному музеї Юліуша Словацького міста Кременця проходить Міжнародний літературно-мистецький форум «Діалог двох культур», присвячений річниці від дня народження геніального польського поета.

Полтавська область

В лютому 2012 року в Кременчуці пройшли Дні культури Польщі. У рамках цього проекту до міста прибула польська делегація у складі секретаря Ради охорони пам'яті боротьби та мучеництва Анджея Кунерта,

Генерального консула Республіки Польща в Харкові Яна Граната, віце-консула пані Аніти Сташкевич, представників громадських формувань і самодіяльних мистецьких колективів. Захід супроводжувався виступами польських самодіяльних мистецьких колективів та виставкою «Армія генерала Андерса», присвяченій героїчній боротьбі з фашистами польського корпусу, сформованого на території колишнього Радянського Союзу.

У Полтавській державній аграрній академії 3 травня 2012 року за сприянням Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також Полтавської облдержадміністрації відкрито виставку, присвячену видатним жінкам-науковцям Польщі. Виставку створено Польською академією наук. В урочистій події взяли участь науковці, викладачі, студенти, представники Спілки шанувальників польської культури на Полтавщині «Полонія». У Полтавському академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. М.В. Гоголя до 94-річчя відновлення незалежності Польщі відбувся фортепіанний концерт М.Браха та відкрилася виставка художніх робіт польських та полтавських художників у «Художньому салоні» м. Полтави.

У 2014 році в Полтавському художньому музеї відкрито виставку Спілки шанувальників польської культури на Полтавщині «Полонія». Захід з представленням робіт 11 митців з польським корінням (у т. ч. військовослужбовця В.Боняківського, який 16 жовтня 2015р. загинув у зоні АТО) присвячено до Дня незалежності Польщі.

Херсонська область

У квітні 2012 року в Херсонській обласній універсальній бібліотеці ім. О. Гончара відбулося відкриття виставки «Польська школа плаката та її послідовники». Виставка організована за сприяння Генерального консульства Республіки Польща в Одесі, Херсонського обласного польського товариства «Полонія» та Херсонської торгово-промислової палати.

В квітні 2013 року проведено Тиждень польської культури в обласному художньому музеї ім. О. Шовкуненка (проведено квести на польській мові: у формі гри для дітей молодшого віку та лекції-вікторини «Мистецтво Польщі» для старшокласників).

У рамках Тижня європейського кіно проведено засідання «круглого столу» на тему «Молодь. Майбутнє. Європа» за участю представників болгарського, німецького та польського товариств.

В рамках толерантності національного питання та задля формування моральних орієнтирів молоді; удосконалення їхніх духовних якостей, цивільної свідомості; створення атмосфери дружелюбності єднання і взаєморозуміння; ознайомлення з культурною спадщиною народів та їх традиціями на базі бібліотек-філій проведено низку культурно-масових просвітницьких заходів, а саме: «ЗС бібліокопіпласт» до Дня Європи; інтермедіальні вечори «Вікно в Європу, або дивовижні мандри у Польщу»; вікторина «Парад країн Європи» тощо.

У 2013 році у кіноконцертному залі «Ювілейний» проведено День польського кіно за участю представників обласного польського товариства

«Полонія» та студентів ХДУ. У рамках заходу спілкувалися польською мовою та переглянули фільми польського виробництва.

За підтримки управління культури облдержадміністрації, Генерального консулу республіки Польща в Одесі, голови обласного польського товариства «Полонія» у 2013 році видано збірку перекладів «Кримські сонети» Адама Міцкевича тиражем 1000 примірників.

В рамках роботи Інформаційної Освітньої Платформи «Україна на шляху до Європи» бібліотека-філія № 2 3 провела захід «День країни: «Польща: древня земля спрямована у майбуття» (в рамках роботи з національними спільнотами Херсонщини). Для учнів ЗНЗ № 52 за участю члена ради Херсонського Обласного Польського товариства «Полонія» було проведено культурно-просвітницький захід, який висвітлювався на сторінках газети польської спільноти в Україні «Dziennik Kijowski».

Хмельницька область

У Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці за участі краєзнавців, науковців, представників польської громади відбувся круглий стіл «Сторінки спільної боротьби українського та польського народів проти царського самодержавства» (до 150-річчя повстання 1863-1864 рр.), на якому обговорено теми спільної боротьби польського та українського народів, ролі релігійних діячів в організації повстань. Для перегляду була влаштована книжкова виставка «Польсько-українське повстання 1863-1864 рр.». Також бібліотекою підготовлено книжкову виставку за темою «Польща та Україна: через культуру до серця кожного» і здійснено огляд літератури під час проведення фестивалю національних меншин «Подільська родина» на базі Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва та проведення концертної програми «Лютославський 2013 – Промеса» (за сприяння Республіки Польщі) у Хмельницькій обласній філармонії.

З метою міжкультурного діалогу та обміну досвідом з представниками культур інших народів та країн, обласною науковою бібліотекою проведено: вечір-зустріч «Я і світ навколо мене» (до Всесвітнього дня поріднених міст). В рамках проведення присутні познайомилися з історією становлення дружніх зв'язків міста Хмельницький з містом-побратимом Чеханов. Гості вечора прослухали пісні мовами народів-побратимі, взяли участь у театралізованих постановках, що розкривають культуру та звичаї братніх народів та переглянули відео про життя міст-побратимів.

В рамках проведення літературного вечору на тему «Літературні портрети Польщі 18-19 століть» учасники познайомились з життєвим та творчим шляхом польських письменників та поетів цього періоду, декламували їх вірші.; було організовано виїзну книжково-ілюстровану виставку «Польща і Україна через призму культури» в рамках проведення вечора-зустрічі польських товариств області з представниками Польщі, присвяченого Дню Конституції Польщі.

В рамках Року Тараса Шевченка в Україні та з нагоди Міжнародного дня рідної мови в ОУНБ пройшло літературно-мистецьке свято під назвою «Безсмертя нації – у мові» за участі представників національних меншин. На

заході звучали прозові та поетичні твори Кобзаря українською мовою, мовами національних меншин, а також пісні на вірші Тараса Шевченка у виконанні ансамблю бандуристок Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Обласною науковою бібліотекою спільно з обласним відділенням Спілки поляків в Україні організовано перегляд книжково-ілюстративної виставки «Польща і Україна: від культури до серця», приурочену до Міжнародного Дня Полонії.

За участю представників національних меншин області пройшов соціокультурний захід у форматі «Жива бібліотека» за темою «Весняний вояж: національне різноманіття», «Толерантність: об'єднує зусилля» В рамках проведення розглядалися питання прав, свобод та обов'язків жінок в польській та єврейській культурах.

В обласному літературному музеї в постійній експозиції представлений комплекс, присвячений польській літературі. Фахівці музею активно приймають участь у Всеукраїнських конференціях, систематично висвітлюють польську тематику на сторінках преси, в матеріалах науково-практичних конференцій. Працівники музею взяли участь у IX Міжнародних літературно-мистецьких зустрічах «Діалог двох культур – 2013» в Кременецькому обласному літературному музеї Юліуша Словацького (м. Кременець Тернопільської області).

У Кам'янець-Подільському державному історичному музеї-заповіднику для ознайомлення з польською культурою, традиціями, видатними особистостями започатковано виставки митців з Польщі. Для відвідувачів була представлена виставка творчих робіт викладачів та учнів Академії мистецтв «Дороги майстрів та стежинки учнів» м. Катовіце.

Завдяки налагодженій спільній культурно-мистецькій діяльності у Волочиському районному будинку культури «Гармонія» відбувся концерт духовної музики у виконанні академічного хору «Органум» та симфонічного оркестру «Ріцеркар» з м. Краків, присвячений події канонізації папи Іоанна-Павла II.

У Славуті організовано зустріч гостей з Польщі (м.Сулеюв), під час якої був проведений семінар-практикум по обміну досвідом роботи в галузі культури та освіти, та концертна програма. З нагоди святкування 24-річчя існування Славутського відділення Спілки поляків здійснено робочий візит та прийом громадян віце-консулом з Генерального консульства Польщі у м.Вінниця Едитою Недзвелзькою.

Хмельницькою обласною дитячою бібліотекою імені Т. Шевченка проведено Творчу зустріч «Діалог двох культур» з представниками Хмельницького осередку спілки поляків України.

Чернігівська область

За сприяння Ніжинської спілки поляків «Астер» у березні 2013 року в Ніжинській центральній міській бібліотеці було проведено тематичний вечір «Жінка – творець добра і любові», а в травні у приміщенні Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя відбувся

Фестиваль польської культури та народних традицій. Почесним гостем фестивалю став генеральний консул польського консульства в Києві пан Рафал Вольський.

Пункт 1, п.п. f

Вінницька область

В області створено умови для відродження та розвитку культурного надбання національних меншин з вільним використанням національних мов. Про це свідчить ряд культурно-мистецьких заходів, які стали традиційними. Так, щорічно у м. Шаргород відбувається фестиваль національних культур в рамках Всеукраїнського фестивалю «Усі ми діти твої, Україно!». З 2001 року у м. Вінниця що два роки проходить обласний фестиваль культур національних меншин та етнічних груп «Подільські барви». Також традиційними стали регіональний фестиваль польської культури у м. Вінниця «Єднаймося, радіймо, співаймо!» та Міжнародні дні польської культури у м. Бар. Крім того, національні мови лунають під час літературно-мистецьких заходів: День рідної мови та слов'янської писемності, книжкові виставки та літературні читання тощо.

Дніпропетровська область

В області функціонує 92 громадські організації національно-культурного спрямування, які представляють 28 національних меншин. Більшість організацій мають обласний статус, їх основна культурно-мистецька діяльність проходить в обласному центрі. Спілка поляків в Дніпродзержинську, Громадська організація «Українсько-польська регіональна агенція розвитку», Товариство польської культури ім. М. Конопницької, Центр польської культури, Марганецька громадська організація «Спілка поляків Відродження», Громадська організація «Спілка поляків «Ойчизна» м. Кривий Ріг, Павлоградська міська громадська організація «Спілка поляків «Єдність нації» ім. Кароля Войтили. Центри культури національних меншин – Центр польської культури імені Кароля Войтили. Аматорські колективи національних меншин Дніпропетровської області: музичних – 2, вокально-хорових – 1 та 6 (театральні, фольклорні).

За звітні роки проведені культурно-мистецькі заходи для національних меншин області та міста: VII фестиваль «Козацький спас на Кодаке», круглий стіл на тему: «Аллея дружби», Етнофестиваль до дня міста, III міський фестиваль культурних товариств «Єдина родина – моя Україна», круглий стіл за участю міського голови на тему: «Роль національних меншин у суспільному житті територіальної громади Нікополя», декламування віршів Тараса Шевченка мовою національних меншин, етнофестиваль «Українське місто», святкування Дня Незалежності Польщі.

За участю національних меншин міста були проведені такі заходи: День довілля, поздоровлення ветеранів війни у зв'язку з 70-ти річчям визволення м. Дніпропетровська від фашистських загарбників, відвідування музею «Центр інноваційних технологій і прогресу «Парк ракет», прес-конференція до проведення неділі «Єдинства» національно-культурних

товариств, неділя «Єдинства» національно-культурних товариств, II міжнаціональний шаховий турнір «Діалог», флеш-моб «Неделя єдинства», засідання гуманітарної суспільної ради, позачергове розширене засідання Громадської ради при облдержадміністрації. Керівники національних меншин області взяли участь в урочистих заходах до: Дня Державного Прапора України; Дня незалежності України; 1025-ти річчя Хрещення Київської Русі; відзначення в області 70-річчя битви за Дніпро; новорічних та різдвяних свят.

Житомирська область

В області створено та успішно здійснюють свою художньо-мистецьку місію аматорські творчі колективи польської національної меншини. А саме: 9 хороших; 3 танцювальних; 17 вокальних; 2 театри; 5 фольклорних; 1 музичний. Із загальної кількості колективів 6 – польських носять почесне звання «зразковий» та «народний». Здійснює свою діяльність Зразковий дитячий вокальний ансамбль «Кольорові пташки», в основі репертуару якого – польська пісня.

Щороку творчі колективи міста Бердичева беруть участь у Міжнародному фестивалі пісні, танцю і фольклору в м. Седльце та Міжнародних Торгах Хліба і Пряника у м. Яворі.

Володарсько-Волинська районна культурно-просвітницька спілка поляків ім. Владислава Реймонта є організатором фестивалю дитячої творчості польської культури «Бо світ – це ми».

Закарпатська область

В області функціонує одне обласне національно-культурне товариство поляків, яке тісно співпрацює з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування області, підтримує тісні зв'язки з неурядовими організаціями Польщі. Товариство є членом Федерації польських організацій в Україні.

Івано-Франківська область

Протягом 2012-2014 років в листопаді відбувалися урочистості з нагоди Дня незалежності Республіки Польща в обласній філармонії за участі Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Польща в Україні пана Генрика Літвіна і Генерального консула Республіки Польща у Львові пана Ярослава Дрозда, де ведучі обласної філармонії вільно спілкувалися українською та польською мовами.

За звітний період в області було проведено наступні заходи: III перегляд сучасного польського кіно «Під Високим Замком» Львів – Івано-Франківськ 2014; міжнародні конференції з бібліотечної справи, заходи з обміну досвідом в рамках «Угоди про співпрацю з Воєводською публічною бібліотекою ім. Е.Смолки в м. Ополе, (Польща)»; круглий стіл «Україна і Польща: об'єднані спільною історією»; сесія вечорів «Тандем двох країн – двох культур»; поповнення книжкового фонду бібліотеки Прикарпатського університету колекцією книг від Генерального консульства Республіки Польща у Львові; читання поезій з нагоди Всесвітнього дня поезії у центрі польської культури та європейського діалогу; презентація проекту «Музика Карпатських джерел». Презентували концерт два відомі польські гурти, що

творять сучасну історію карпатської музики, регіональний гурт «Istebna» та струнний квінтет «VOŁOSI». В області проходять Міжнародний фестиваль АртПоле, який є майданчиком для зустрічі митців з різних куточків України, а також із Польщі, Австралії, Мозамбіку, Туреччини та Росії; відомий літературний фестиваль Меридіан Чернівці та поетичний тур Австрія-Україна-Польща-Чехія-Німеччина.

Кіровоградська область

В червні 2013 року відбулася зустріч Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Польща в Україні Генрика Літвіна та першого радника, керівника Консульського відділу Посольства Республіки Польща в Україні Рафала Вольського з керівництвом облдержадміністрації та м. Кіровограда. Учасники зустрічі відвідали Кіровоградський музей імені Кароля Шимановського.

В 2014 році у Кібернетико-технічному коледжі м. Кіровограда відбувся концерт ансамблю польської пісні і танцю «Поляни з-над Дніпра» (м. Київ) під гаслом «Без незалежної України немає незалежної Польщі», приурочений до Дня незалежності Польщі. Співорганізатором і учасником заходів були члени об'єднання поляків Кіровоградщини «Полонія» ім. К.Шимановського. Також за їх сприяння проведено: фестиваль етномузики «Перекотиполе», науково-практичну конференцію «Доля поляків на Кіровоградщині», музичний фестиваль ім. Кароля Шимановського.

У рамках проведення обласного фестивалю «Степова веселка» на базі музичної школи ім. Г.Нейгауза відбувся вечір польсько-української пісні «Гей, соколи!».

Львівська область

Товариство польської культури Львівщини має свої відділення і осередки у 22 населених пунктах області. В листопаді 2013 року Товариство польської культури Львівщини святкувало 25-річчя. З цієї нагоди у Львівському національному оперному театрі ім. Соломії Крушельницької колектив Варшавської камерної опери поставив оперу Станіслава Монюшко «Галька», а у Національному академічному драматичному театрі ім. Марії Заньковецької відбулася урочиста академія і концерт, у якому виступили три хори польської спільноти Львівщини: «Ехо», «Лютня», «Катедральний», а також творчий колектив з Польщі – ансамбль пісні і танцю «Lublin».

Рівненська область

На території Рівненської області зареєстровано 10 національно-культурних товариств польського етносу в містах Рівне, Острог, Дубно, Костопіль, Сарни, Кузнецовськ, Рокитнівський та Здолбунівський райони. При громадських організаціях діють аматорські вокальні та танцювальні колективи. За організаційної підтримки польських культурних товариств області пройшли такі культурно-мистецькі заходи: Дні польської культури на Рівненщині; заходи з нагоди відзначення Дня Конституції Республіки Польща (2013р.); заходи з нагоди відзначення Міжнародного Дня захисту дітей (2013 р.); Міжнародний декламаційний конкурс польської поезії імені

А.Мальчевського «Мальчевський – гордість Дубенщини» (щороку); заходи з нагоди відзначення Дня Незалежності Польщі (2014р.).

Сумська область

В області функціонують два польські національно-культурні товариства, які тісно співпрацю із органами влади. Заохочуються ініціативи та форми виявлення польської культури. Проводиться щорічний фестиваль національних культур «Барви рідного краю», вийшло друком два випуски альманаху «Етнічна Сумщина».

Хмельницька область

На базі установ культури і мистецтва Шепетівського району проведено районний різдвяний фестиваль «Ой, радуйся, земле!», семінар-тренінг із старшокласниками «Навчання у Вроцлаві», святкову концертну програму з нагоди закриття днів польської культури в Україні за участю аматорських колективів району. В м. Кам'янці-Подільському відбулись творчі зустрічі з хоровими колективами м. Каліш та м. Хелмно (Польща), українсько-польський фестиваль-конкурс музичних ансамблів «Hanicky-фест».

В регіонах області стало гарною традицією відзначати свята Польської культури, при проведенні яких жителі області мають можливість зустрітися з делегаціями, художніми колективами та виконавцями з Польщі та представниками польських нацменшин зі всієї України, також переглянути експозиції, виставок ужиткового мистецтва.

У м. Славуті були організовані зустрічі гостей з Польщі (м. Неполоміце), із представниками Славутського відділення Спілки поляків. Проведено «круглий стіл» по обміну досвідом роботи в галузі культури, урочистий концерт, презентацію міського Палацу культури та творчих колективів міста для польської делегації.

На території області діють аматорські творчі колективи, які провадять культурну діяльність польською мовою, а саме: вокальний ансамбль «Вянушек»; фольклорний колектив «Зільона віжба»; вокальний гурт «Сіон», ансамбль сопіларів (Волочиський р-н). Здійснює свою культурну діяльність, і Обласний осередок Спілки поляків України, який активно співпрацює з закладами культури області.

Обласним відділення Спілки поляків в Україні у координації з управлінням культури у Обласній науковій бібліотеці проведено презентацію видавничої серії «Польща та Україна в 30-40 роках ХХ століття».

Черкаська область

Представники Черкаської обласної громадської організації «Польський культурний центр імені Кароля Шимановського» (далі – ПКЦ ім. К. Шимановського) та учасники польського клубу вивчають польську мову, знайомляться зі звичаями, культурою, історією Польщі, вивчають місця на Черкащині, пов'язані з життям та творчістю видатних поляків. За участю представників ПКЦ проведено заходи з нагоди Дня Європи.

В обласному краєзнавчому музеї організовано експозиції «Видатні польські діячі науки і культури», «Черкащина в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та Другої світової війни» за матеріалами учасників

звільнення м. Черкас від фашистських загарбників. Для учнів загальноосвітніх шкіл області розроблено цикл тематичних занять «Видатні польські діячі культури – уродженці Черкащини», «Кароль Шимановський – видатний польський композитор та музичний діяч».

На базі Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини діє польський культурно-освітній центр, який здійснює співробітництво з Посольством Республіки Польща в Україні, польськими містами-побратимами в освітній та науковій галузях, реалізує спільні проекти, проводить культурно-просвітницькі заходи.

У м. Сміла створено ансамбль польської пісні «Джерельце» Польського культурно-освітнього товариства «TASMINA». У недільній школі представники польського товариства «TASMINA» (93 особи) вивчають мову, культуру свого народу, ознайомлюються з релігією.

Чернівецька область

В даний час в області нараховується 17 польських аматорських колективів. Зокрема, у Глибоцькому районі – 4; у Сторожинецькому районі – 5; у м. Чернівцях – 3. При національно-культурних товариствах діють фольклорний гурт «Ехо Пруту», хореографічний колектив «Квіти Буковини», музичний колектив «Кольори Буковини».

Щороку найкращі зразки польського етносів демонструють аматорське мистецтво в Польщі, Угорщині, Румунії та Словаччині під час проведення Міжнародного фольклорного фестивалю «Буковинські зустрічі».

Чернігівська область

У Чернігівській області діє 3 польських національно-культурних товариства: Ніжинська культурно-просвітницька спілка громадян польського походження «Астер», Чернігівське міське товариство «Польська пристань» та культурно-просвітницька спілка поляків м. Прилуки, які серед основних напрямів діяльності зазначають вивчення польської мови, історії та культури.

Культурно-просвітницькою спілкою поляків «Астер» видано каталог «Стародруки Polonica» (частина 2-га) та книгу Сергія та Тетяни Дзюби: «Розмова чоловіка і жінки: вибрані вірші» в перекладі на польську мову. В травні місяці 2013-2014рр. спілка поляків «Астер» м. Ніжина відзначала День Конституції Республіки Польща і День поляків за кордоном, у серпні 2013 року діти та молодь спілки поляків «Астер» прийняли участь у міжнародному конкурсі поезії ім. Марії Конопницької; в жовтні проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Інтелектуальний внесок поляків в науку та культуру Чернігівщини. Історія та сучасність».

Також дні польської культури пройшли і в м. Прилуки, де культурно-просвітницька спілка поляків м. Прилуки запросила всіх бажаючих на лекцію, присвячену річниці січневого повстання 1863 року в Польщі.

Спілка поляків м. Ніжина організувала ювілейний фестиваль польської культури, присвячений 15-річчю діяльності спілки поляків «Астер».

В 2014 році Чернігівське міське товариство «Польська пристань» провела захід «Молитва за Україну» та спільно з культурно-просвітницькою

спількою поляків м. Прилуки провели тематичні вечори, присвячені польським різдвяним традиціям.

Пункт 1, п.п. г

Рівненська область

Збирання, зберігання та презентація творів на регіональних мовах, що видаються в області, здійснюється Рівненською державною обласною бібліотекою, яка отримує обов'язковий примірник творів друку місцевих видавництв.

Сумська область

Обласний центр народної творчості відповідальний за збирання, зберігання та видання творів, що створюються регіональними мовами або мовами меншин.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт б

Вінницька область

В області реалізується 12 міжнародних угод з територіально-адміністративними одиницями іноземних держав. За міжнародними стандартами угоди та інші документи укладаються на мовах держав-партнерів. Зокрема, підписана угода з Республікою Польща (українська-польська мови).

До ведення переговорів і реалізації програм в культурно-освітній частині міжнародних угод залучаються представники відповідних національних спільнот.

Житомирська область

У 2011 році підписана Угода про партнерство між Любарською районною державною адміністрацією з староством Рибник Шльонського воєводства Республіки Польща.

Містом Олевськ налагоджені зв'язки з містом-побратимом Тошек Сілезького воєводства. Наприкінці 2014 року Олевський район розпочав діалог і активну роботу з одним із регіонів Польщі – гміною Глівіце.

За роки тісної співпраці в рамках спільного українсько-польського проекту «Формування механізмів регіональної співпраці між місцевою владою і діловими колами України та Польщі» містом Бердичів налагоджено зв'язки та обмін досвідом у сфері підприємництва, освіти, культури, управління з польськими містами-побратимами. Налагоджено тісні культурні зв'язки з духовною столицею Польщі – м. Ченстохова.

Закарпатська область

Співробітництво здійснюється відповідно до Угоди між Закарпатською областю та Підкарпатським воєводством Польщі.

Реалізуються угоди про співробітництво між Міжгірською міською радою та м. Влодава (Польща), між Ужгородською міською радою та м. Ярослав (Польща), між м. Чоп та м. Соколув Малопольські (Польща), між с. Велика Добронь Ужгородського району та гміною Корчина Підкарпатського

воєводства (Польща), між Великоберезнянською райдержадміністрацією та районною радою і повітом Лесків Підкарпатського воєводства (Польща), між Виноградівською райдержадміністрацією та гміною Санок (Польща); між Закарпатською областю та Підкарпатським воєводством Польщі. З метою розвитку транскордонного співробітництва у звітному періоді відбулася зустріч керівництва облдержадміністрації з Генеральним консулом Республіки Польща у Львові Ярославом Дроздом.

Підтримуються контакти з громадськими об'єднаннями українців, які проживають у прикордонних адміністративно-територіальних одиницях Польщі.

Івано-Франківська область

В м. Івано-Франківську з 2013 року діє Центр польської культури та європейського діалогу. За сприяння якого проходять лекції, виставки, зустрічі членів польських товариств, перегляди фільмів, презентації, а також заходи з розвитку польсько-українських відносин.

За звітні роки були реалізовані такі проекти і заходи: у місті Кросно (Польща) представники області взяли участь у конференції «Гео-Карпати – можливості розвитку пізнавального туризму в Карпатах» в рамках проекту «Гео-Карпати – створення польсько-українського туристичного шляху»; V Українсько-польська економічна конференція; робоча зустріч із розробки Стратегії розвитку рекреаційного туризму польсько-української частини Карпатського Єврорегіону; Коломийський район впродовж року поглиблював співпрацю із польською гміною Гневіно; українсько-польська економічна конференція у Варшаві, організатором якої був Прикарпатський національний університет; друге засідання українсько-польської комісії у місті Яремче з питань рятування та захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій у рамках українсько-польської міжурядової координаційної ради з міжрегіонального співробітництва;

- зустріч голови облдержадміністрації з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Польща в Україні і Генеральним консулом Республіки Польща у Львові; спільний українсько-польський проект «Слідами призабутої історії»; Польсько-український проект «Трансфер ідеї зеленого туризму в Україні на основі системи сертифікації GoToCarpathia» (про село Черче Рогатинського району); форум українсько-польських експертів в Івано-Франківську у Будинку вчених; літня школа менеджменту, лідерства та фандрейзингу РАДАР у Любліні для студентів, аспірантів та викладачів з Івано-Франківщини та Люблінського воєводства; презентація офіційної Інтернет-сторінки Центру польської культури та європейського діалогу; ознайомчий візит для українських і польських турсператорів в рамках проекту «Східноєвропейські перлини: створення та просування продуктів міського культурного туризму в транскордонному просторі» на Прикарпатті.

Львівська область

Львівська обласна державна адміністрація і Львівська обласна рада мають великий досвід співпраці з багатьма регіонами Польщі внаслідок укладання міжнародних угод, договорів, протоколів, тощо. Наприклад,

Меморандум про співробітництво між Львівською обласною державною адміністрацією (Україна) та Воєводою Люблінським і Воєводою Підкарпатським у створенні Міжнародного резервату біосфери «Розточчя», Договір між Львівською обласною державною адміністрацією та Воєводою Підкарпатським про міжрегіональну співпрацю, Угода між Львівською обласною державною адміністрацією України та Люблінським воєводством Республіки Польща про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво, Виконавчий протокол на 2013 рік до Спільної декларації про співпрацю між Львівською областю (Україна) та Малопольським воєводством (Республіка Польща).

Рівненська область

З метою сприяння контактам між особами, в яких аналогічна мова використовується у такій самій або схожій формі, від імені обласної державної адміністрації було укладено ряд міжрегіональних договорів, зокрема: договір про міжрегіональне співробітництво між Рівненською областю (Україна) та Вармінсько-Мазурським воєводством (Республіка Польща); між Радивилівською районною державною адміністрацією Рівненської області (Україна) та Красноставським повітом Люблінського воєводства (Республіка Польща); Партнерська угода про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво між Березнівською районною державною адміністрацією, Березнівською районною радою Рівненської області України та Повітовим староством в місті Бартошице, Радою Бартошицького повіту Вармінсько-Мазурського воєводства Республіки Польща. Угоди: про співпрацю між Сарненською районною державною адміністрацією Рівненської області України та Правлінням Повіту Старгардського Західнопоморського воєводства Республіки Польща; про партнерство між містами Рівне (Україна) і Пйотркув Трибунальний (Республіка Польща); про співпрацю між повітом Люблінським Республіки Польща та Корецьким районом Рівненської області; про співпрацю між Староством Сандомира Республіки Польща та Острозьким районом Рівненської області.

Рівненська область є одним з цільових регіонів Програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна.

Тернопільська область

Міжнародна співпраця та зв'язки ТНПУ ім. В.Гнатюка базуються на довготривалій договірній основі з вищими-партнерами, міжнародними освітніми центрами і організаціями, зокрема, з Академією фізичного виховання (м. Вроцлав, Польща), Жешувським, Зеленогурським та Люблінським університетами (Польща), Університетом економіки в Бидгощі (Польща), Консорціумом українських університетів та Варшавського університету (Польща).

Херсонська область

Обласною державною адміністрацією здійснюється робота з налагодження співробітництва з дипломатичними представництвами прикордонних європейських країн. Так, 15 травня 2014 року керівництвом

обласної державної адміністрації проведено зустріч з Консулом Генерального консульства Польщі в м. Одесі, під час якої обговорено основні питання сучасного політичного та соціально-економічного становища України та Херсонщини, а також перспективи подальшої співпраці держави з провідними європейськими країнами по лінії європейської інтеграції. Зокрема, польською стороною було запропоновано, у разі потреби, надання підтримки у вигляді консультацій та допомоги експертів, особливо з питань координації етнічних, мовних та інших меншин в регіоні.

Хмельницька область

У 2011 році підписано Договір про співпрацю між Державною музичною школою I ступеня ім. Є.Журавльова (м. Бохня, Польща) та міською дитячою музичною школою ім. Ф.Ганіцького (м. Кам'янець-Подільський, Україна).

В рамках міжнародної співпраці Волочиської міської ради з містом-побратимом Мехув (Польща), з візитом у м. Волочиську перебувала делегація у складі осіб-посадовців, депутатів, підприємців на чолі з бурмістром гміни і міста Мехува.

Протягом 2012-2014 років обласний театр ляльок брав участь у Міжнародному фестивалі у польському Білостоцькому воєводстві на запрошення Союзу Українського Підляшшя.

Колективи і виконавці Хмельницької обласної філармонії щорічно виїжджають з гастролями до Польщі та інших країн Європи. Академічний ансамбль пісні і танцю «Козаки Поділля», Камерний оркестр з концертами відвідали Польщу у 2012, 2013, 2014 роках.

В той же період укладені додаткові угоди міст-побратимів органів місцевого самоврядування Хмельницької області: Глоговський повіт (Польща) – Угода про співпрацю між містом Кам'янець-Подільський, Україна та Глоговським повітом, Польща (03.10.2013 року).

РУМУНСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням молдовської мови і літератури.

Навчальні програми: «Румунська мова». Навчальна програма для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою (укладачі Остафій О. Р., Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К., Сланіна З. І., Бику А. М); «Література» (румунська та світова), укладачі: Остафій О. Р., Говорнян Л. С., Колеснікова Д. О., Андрухович О. Г., Сувейка Н. О., Герман Д. С; програма курсу за вибором «Румунська мова» для

загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 10-11 класи (укладач Говорнян Л.С.); програма для 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою з поглибленим вивченням румунської мови (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.); «Румунська мова для 5-9 класів». Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (укладачі Говорнян Л.С., Попа М.К., Бурла О. К.); «Румунська мова для 5-9 класів» (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.); «Румунська мова для 5-9 класів». Програма для загальноосвітніх навчальних закладів України з навчанням українською мовою (як 2 іноземна мова), (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.); навчальна програма освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації за індивідуальною формою навчання для вчителів румунської мови та курсу «Література (румунська та світова), (укладач Говорнян Л.С.). *Підручники*: «Література» (румунська та світова) для 5 класу» (автори Говорнян Л. С., Колеснікова Д. О.); «Румунська мова» для 5 класу (автори Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.); «Література» (румунська та світова) для 6 класу» (автори Говорнян Л. С., Колеснікова Д. О.); «Румунська мова» для 6 класу (автори Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.). *Посібники*: Збірник завдань з румунської мови та курсу «Література (румунська та світова) для підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою до I-III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад. Випуск 1 (укладачі Остафій О. Р., Говорнян Л. С., Ротару Л. М., Бурла О. К., Жекова В. С., Зазулінська Т. Г., Міхай Д. М.); Збірник завдань з румунської мови та курсу «Література (румунська та світова) для підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів з румунською мовою навчання до I-III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад. Випуск 2 (укладач Говорнян Л. С.); Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з румунської мови для учнів 9-х класів (укладачі Говорнян Л. С., Остафій О. Р.); Збірник переказів для державної підсумкової атестації з румунської мови для учнів 11-х класів (укладачі Говорнян Л. С., Остафій О. Р.); Збірник завдань для державної підсумкової атестації з курсу «Література» (румунська та світова) для учнів 9-х класів. (укладачі Говорнян Л. С., Бурла О. К.); Збірник завдань для державної підсумкової атестації з літератури (румунської та світової) для учнів 11-х класів (10 варіантів) (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К.); методичний посібник для вчителів румунської мови та курсу «Література (румунська та світова), (укладач Говорнян Л. С.); Календарне планування. Методичний посібник для вчителів румунської мови та літератури (румунської і світової), (укладач Говорнян Л.С.); Збірник завдань для державної підсумкової атестації з курсу «Література» (румунська та світова) для учнів 9-х класів (укладачі Говорнян Л. С., Бурла О. К.); Збірник завдань для державної підсумкової атестації з курсу «Література» (румунська та світова) для учнів 11-х класів (20 варіантів), (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К.); Збірник диктантів та завдань для 5 класу (за новою програмою), (укладач Говорнян Л. С.); «Збірник переказів з румунської мови (з творчими

завданнями) для учнів 5-9 класів» (укладачі Говорнян Л. С., Пожар В.І., Танас С.Х.); «Ребуси для розвитку кмітливості в учнів 7-8 класів з курсу «Література» (румунська та світова), (уладачі Говорнян Л.С., Помпуш Л. Д.); «Основні поняття з теорії румунської літератури для учнів 5-11 класів» (укладачі Говорнян Л.С., Пожар В.І., Танас С.Х.); «Тести та завдання з румунської мови та курсу «Література» (румунська та світова), (укладачі Говорнян Л. С., Пожар В.І, Танас С. Х.); «Робочі зошити №1 та №2 з румунської мови для учнів 5 класу» (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.); «Робочі зошити №1 та №2 з румунської мови для учнів 6 класу» (укладачі Говорнян Л. С., Попа М. К., Бурла О. К.); «Робочі зошити №1 та №2 з курсу «Література» (румунська та світова) для учнів 5 класу» (укладачі Говорнян Л. С., Колесникова Д. О.); «Робочі зошити №1 та №2 з курсу «Література «(румунська та світова) для учнів 6 класу» (укладачі Говорнян Л.С., Колесникова Д.О.); методичний посібник для вчителів румунської мови та курсу «Література (румунська та світова), (уладач Говорнян Л.С.); Завдання (Білет) для державної підсумкової атестації з курсу «Література» (румунська та світова) для учнів 9 класів; «Румунська мова. Збірник завдань. (Фонетика. Лексика. Морфологія. Синтаксис), (укладач Говорнян Л.С.); «Методичні матеріали для проведення практичної частини курсів підвищення кваліфікації вчителів румунської мови та літератури (румунської та світової)» (укладач Говорнян Л. С.).

Пункт 1, п.п. а (iii)

У 2014/2015 навчальному році в Закарпатській та Чернівецькій областях функціонують 60 дошкільних навчальних закладів з вихованням румунською мовою. Загалом румунською мовою відповідно до поданих батьками заяв виховуються 3397 дітей, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. б (iv)

У 2014/2015 навчальному році в Закарпатській та Чернівецькій областях функціонують 78 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою, 17 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською та українською мовами, 1 загальноосвітній навчальний заклад з навчанням українською, румунською і російською мовами.

Загалом румунською мовою відповідно до поданих батьками заяв в загальноосвітніх навчальних закладах в початковій школі навчається 6200 учнів, вивчають румунську мову як предмет 537 учнів, всі, хто цього бажає.

Початкова освіта мовами національних меншин надається за заявами батьків, у разі, коли є достатня кількість бажаючих.

Пункт 1, п.п. с (iv)

У 2014/2015 навчальному році в Закарпатській та Чернівецькій областях функціонують 78 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою, 17 загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням

румунською та українською мовами, 1 загальноосвітній навчальний заклад з навчанням українською, румунською і російською мовами.

Загалом румунською мовою відповідно до поданих батьками заяв в загальноосвітніх навчальних закладах навчається 10608 учнів, вивчають румунську мову як предмет 435 учні, факультативно або в гуртках – 294 учні, всі, хто цього бажає.

У 2014/2015 навчальному році уперше проведено IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з румунської мови та літератури.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання професійно-технічної освіти або її суттєвої частини румунською мовою чи вивчення румунської мови до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Комітет експертів закликає українську владу, за узгодженням з представниками румуномовного населення, розширити пропозицію надання освіти румунською мовою на різних рівнях, відповідно до заходів, передбачених Хартією.

Інформація висвітлена в пункті 1 статті 8.

Пункт 1, п.п. e (iii)

Румунською мовою навчаються 80 студентів вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації – педагогічного коледжу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Румунська мова вивчається у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, Ужгородському національному університеті, Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, Житомирському державному технологічному університеті, педагогічних коледжах Чернівецької та Закарпатської областей.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Заяв громадян щодо вивчення румунської мови у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, румунської меншини відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Зарубіжна література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями.

Елементи історії та найважливіші факти з минулого румунського народу вивчаються учнями в курсі за вибором «Історія румунського народу».

Пункт 1, п.п. h

Підготовку вчителів для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою здійснюють Ужгородський національний університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича та його педагогічний коледж, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, підвищення кваліфікації – Чернівецький та Закарпатський обласні інститути післядипломної педагогічної освіти.

Комітет експертів закликає українську владу забезпечити підготовку та перепідготовку викладачів, необхідних для реалізації відповідних пунктів а - г стосовно румунської мови.

Інформація подана в пункті 1, підпункт h статті 8.

Пункт 1, п.п. i

Наглядовим органом, який контролює діяльність у царині навчання мовами національних меншин та їх вивчення, є Міністерство освіти і науки та місцеві органи управління освітою, які відповідають за підготовку періодичних доповідей на основі зібраних даних.

Пункт 2

Заяв учнів та батьків щодо надання освіти або її суттєвої частини румунською мовою чи вивчення румунської мови у територіях, де румунська мова традиційно не використовується, до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Стаття 11

Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а

Закарпатська область

У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії (ЗОДТРК) працює редакція румунського мовлення. Згідно з тематичним планом ЗОДТРК річні обсяги мовлення теле- та радіопрограм румунською мовою складають відповідно в 2012 році – 97,6 та 107,2 годин; 2013 – 107,5 та 106,6 годин; 2014 – 121,5 та 104,48 годин. Фінансування мовлення

здійснюється з державного бюджету. Керівник та окремі працівники вищезазначеної редакції є представниками румунської спільноти.

Пункт 1, п.п. б

Закарпатська область

Крім ЗОДТРК, ефірне мовлення румунською мовою веде також приватне підприємство «Радіо Слатіна-РТК», яке охоплює своїми радіохвилями Тячівський, Рахівський та сусідні райони на регулярній основі.

Чернівецька область

Над створенням програм обласної державної телерадіокомпанії румунською мовою працюють журналісти творчого об'єднання телерадіопрограм румунською мовою.

Радіопрोगрами:

Назва передачі	Обсяг ефірного часу	Періодичність виходу в ефір
«Новини»	5 хвилин	5 разів на тиждень
«Панорама Буковини»	20 хвилин	1 раз на
«Діалог дня»	20 хвилин	1 раз на
«Молодіжна хвиля»	20 хвилин	1 раз на
«3 джерел народної краси»	30 хвилин	1 раз на
«Недільна крамниця»	30 хвилин	1 раз на
«Будьте з нами»	35 хвилин	1 раз на

Румунською мовою готуються передачі також й на МТРК «Чернівці»

Назва передачі	Обсяг ефірного часу	Періодичність виходу в ефір
«Чернівецький репортер»	30 хвилин	2 рази на тиждень
Музична передача	30 хвилин	2 рази на тиждень

Пункт 1, п.п. с

Закарпатська область

Телепередачі ЗОДТРК румунською мовою здійснюються на регулярній основі.

Чернівецька область

Телепередачі румунською мовою на Чернівецькій обласній державній телерадіокомпанії

Назва передачі	Обсяг ефірного часу	Періодичність виходу в ефір
«Новини» (Ноутець)	15 хвилин	2 рази на тиждень
«Експрес ТВ»	50 хвилин	2 рази на місяць
«У нас на Буковині» (Ла ной ин Буковіна)	30 хвилин	2 рази на місяць
«Румунське слово» (Кувинт роминеск)	30 хвилин	2 рази на місяць
«Гортаючи сторінки» (Зіле де ер, зіле де мине)	35 хвилин	2 рази на місяць
«Перлини» (Мергерітаре)	30 хвилин	4 рази на місяць
«Сузір'я почуттів»	2 год.	Протягом місяця
«Долі жіночі»	30 хвилин	2 рази на місяць

«Одвічні цінності»	30 хвилин	2 рази на місяць
«Вечірня студія»	60 хвилин	2 рази на місяць

Пункт 1, п.п. d

Закарпатська область

В області зареєстровано газету румунською мовою – «Мараморошани». Розповсюджується електронне видання румунською мовою «Конкардія».

Чернівецька область

В рамках законодавства представники національних меншин мають можливість створювати та використовувати друковані засоби масової інформації. В області друкуються чимало румуномовних газет, а саме: «Конкордія», «Зоріле Буковіней», «Аркашул», «Лібертатя кувинтулуй», чотири районних газети «Рідний край» (Сторожинець), «Газета де Герца» (Герца), «Новий день» (Глибока), «Слово правди» (Новоселиця), «Септентріон літерар», «Фамілія», «Дзвін Буковини». Всі вони вміщують публікації з питань міжнаціональних відносин та діяльності національно-культурних товариств.

Пункт 1, п.п. g

Підготовку журналістів здійснює філологічний факультет, зокрема кафедра румунської філології, Ужгородського національного університету.

Пункт 2

Провайдери кабельного зв'язку надають можливість прийому телеканалів та радіопрограм румунською мовою. Жодних обмежень на свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації у друкованих засобах масової інформації не запроваджено.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. b, c

Закарпатська область

Видавництвами області друкуються твори румунською мовою. У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії працює редакція румунського мовлення. Бібліотечні та клубні установи, які функціонують у місцях компактного проживання румунів укомплектовані персоналом, який вільно володіє румунською мовою.

Пункт 1, п.п. d

Закарпатська область

Місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування приділяється увага виробленню прозорих критеріїв для надання підтримки діяльності національних меншин, забезпеченню їх рівного доступу до всебічної організаційно-методичної та фінансової допомоги. Так, фінансове сприяння заходам національних меншин

здійснюється відповідно до планів роботи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та поданих запитів громадських організацій національних громад.

В області працює Центр культур національних меншин Закарпаття, який фінансується за рахунок коштів обласного бюджету. Центр є інформаційно-методичною установою з надання практичної допомоги національно-культурним товариствам області з організації культурно-просвітницької діяльності, сприяння відродженню, збереженню, розвитку культур, традицій, звичаїв національних меншин. У Центрі національно-культурні товариства мають можливість здійснювати свою статутну діяльність на безоплатній основі.

Чернівецька область

Збереження та розвиток культур національних меншин розглядається в області як важлива складова загальнонаціонального розвитку, втілення основних принципів державної культурної політики.

Всім зареєстрованим національно-культурним товариствам надано в безоплатну та безстрокову оренду приміщення під офіси у колишніх національних домах. Не забезпечено приміщенням організації, які не ведуть активної діяльності та офіційно до органів влади з цього приводу не зверталися.

В області вже впродовж тривалого періоду діє Програма підтримки національно-культурних товариств Чернівецької області та української діаспори, розроблена за участі громадських організацій національних спільнот краю з метою взаємозбагачення культур етнічних громад області та оптимального співвідношення інтересів титульної нації і національних меншин, що сприяє недопущенню дискримінації в українському суспільстві. В рамках її діяльності проводяться «круглі столи», семінари, науково-практичні конференції, фестивалі, вечори поезії, конкурси, відбуваються відзначення традиційних та національних свят. Результатом реалізації даної програми є збереження та розвиток ідентичності, традицій, культурної спадщини, толерантності національних громад області.

Впродовж тривалого часу обласна державна адміністрація організаційно та матеріально допомагає національним громадам у проведенні масових національно-культурних заходів. Традиційними в області стали такі заходи: літературно-мистецькі вечори до дня народження та вшанування пам'яті Г. Асакі, Р. Ауслендер, П. Целана, А. Хиджеу, І. Друце, М. Емінеску; румунський та молдавський фестиваль весни «Мерцішор»; традиційне румунське свято «Лімба ноастре чя ромине» («Наша рідна румунська мова»); проведення традиційного щорічного румунського фестивалю різдвяних звичаїв та колядок «Флоріле далбе»; відзначення Дня пам'яті жертв Голокосту; поминальні панахиди, присвячені жертвам сталінських репресій, які проводяться за сприяння відповідних районних державних адміністрацій в Герцаївському, Глибоцькому, Новоселицькому, Сторожинецькому районах та у м. Чернівцях; участь самодіяльних фольклорних колективів області у фольклорному фестивалі «Буковинські зустрічі», який проводиться у Польщі,

Румунії, Угорщині та Україні; відзначення релігійних свят за католицьким звичаєм; національні ігри та розваги, свята народного календаря, народні гуляння, мистецькі акції родинно-побутової культури того чи іншого етносу. Щорічно в області також проходять урочисті заходи з відзначення Міжнародного дня рідної мови, в яких мають змогу взяти участь представники всіх етносів, що проживають на теренах краю.

Пункт 1, п.п. f

Закарпатська область

У місцях компактного проживання румун функціонують 4 клубні установи, 8 бібліотек (книжковий фонд румунською мовою нараховує понад 11,5 тис. прим., 2 дитячі школи мистецтв, 32 колективи художньої самодіяльності, що нараховують 366 учасників (три з яких мають звання «народний» – камерний хор «Бельканто», трієсті музики смт. Солотвино та фольклорний ансамбль «Мугурел» будинку культури с. Біла Церква Рахівського району).

При проведенні національно-культурними товариствами заходів, пов'язаних з їх статутною діяльністю представники національних спільнот, використовують мови національних меншин, а також поряд з державною використовують свою національну символіку. Під час свят поширюється інформація про культурні цінності румунського народу, організуються виставки творів самодіяльних майстрів та художників.

У листопаді 2011 р. у смт. Солотвино Тячівського району відкрито пам'ятники молдавському правителю Стефану Великому та румунському поету Міхаю Емінеску. У вересні 2014 р. в с. Нижня Апша Тячівського району відбулося відкриття музею історії та етнографії румун Закарпаття.

Чернівецька область

В області традиційним стало проведення національними громадами культурологічних заходів, тематичних науково-практичних конференцій, вшанування видатних особистостей різних етносів Буковини, в яких активно беруть участь представники інших національних груп та владних структур краю. Завдяки цьому в області відбувається взаємозбагачення культур, підтримання міжетнічного спокою та злагоди, запобігання проявам ксенофобії та расової дискримінації.

Також чимало вулиць носять імена відомих постатей представників національних меншин, які народилися, жили та творили на теренах краю, а саме: М. Емінеску, А. Пумнула, О. Доброго, В. Александрі, Р. Ончула, В. Іліуц, А. Кохановського, А. Міцкевича, Е. Штейнбарга, Сіді Таль та інші. На їх честь в області споруджені пам'ятники, погруддя та встановлені меморіальні дошки.

У 76 населених пунктах, де компактно проживає румуномовне та польське населення (Герцаївський, Глибоцький, Новоселицький, Сторожинецький райони та м. Чернівці) функціонують публічні бібліотеки, клубні заклади, мистецькі школи. На базі районного Будинку культури м. Сторожинець створено Будинок національних культур, де проводиться

відповідна робота з вивчення та збереження культурної спадщини етнічних груп району.

В даний час в області нараховується 325 аматорських колективів румунських національних меншин. Зокрема, у Глибоцькому районі – 89; Сторожинецькому районі – 101 румуномовний колектив; Герцаївському районі – 159; у м. Чернівцях – 3. За високий виконавський рівень, виконавську майстерність 23 аматорські колективи удостоєні звання «народний», «зразковий». При румунському національно-культурному товаристві діє народний аматорський хоровий колектив «Драгош Воде»

Найбільш відомими молдавськими та румунськими аматорськими колективами є: народні ансамблі танцю «Ізвораш» Глибоцького районного Будинку творчості та дозвілля; вокальний ансамбль «Бужорій Волочій», народний оркестр народної музики «Трандафір» та народний ансамбль «Мерцішор» Будинку культури с. Волока Глибоцького району; народний оркестр народної музики «Валя Прутулуй», народний аматорський театр «Міоріца», народний ансамбль «Алунелул» Будинку народної творчості та дозвілля с. Горбово Герцаївського району; народні оркестри народної музики «Плаюл Херцей» районного Будинку культури м. Герци, «Мугурел» Будинку творчості та дозвілля с. Опришени Глибоцького району, «Ізвораш» Будинку культури с. Костичани Новоселицького району; народні аматорські фольклорні колективи «Датіна» Будинку культури с. Опришени, «Царанкуца» клубу с. Петричанка Глибоцького району; фольклорний колектив «Ізвораш» Будинку культури с. Ропча Сторожинецького району. Щороку найкращі зразки українського, молдавського, румунського, польського, єврейського етносів демонструють аматорське мистецтво в Польщі, Угорщині, Румунії та Словаччині під час проведення Міжнародного фольклорного фестивалю «Буковинські зустрічі».

З метою підтримки, розвитку та збереження скарбів національно-культурної спадщини, звичаїв та побуту етнічних груп буковинського краю в 2009 році у м. Герца започатковано районний фольклорний фестиваль «Біля джерела», в програмі якого – вшанування людей, що копають криниці, пекарів, вівчарів, теслярів, народних умільців, аматорів, що популяризують народну пісню, музику, легенди, звичаї та обряди, вірування та перекази румунів і молдован, пов'язані з водою.

Пункт 1, п.п. г

Закарпатська область

В області створено Закарпатський обласний центр народної творчості, який займається збором, збереженням та організацією презентації творів цієї спільноти. У цьому ж напрямку працює і обласна універсальна бібліотека.

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирява зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 85 примірників творів румунською мовою.

Пункт 3

Сторони зобов'язуються забезпечити відповідне місце, у їхній культурній політиці за кордоном, для регіональних мов або мов меншин і культури, яку вони представляють

Закарпатська область

Райони, де компактно проживають представники румунської національної меншини, мають тісні творчі стосунки з Румунією, зокрема з органами влади та територіальними громадами повітів Марамуреш та Сату-Маре.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт б

Закарпатська область

Транскордонне співробітництво між регіонами двох держав здійснюється відповідно до укладених угод про міжрегіональне співробітництво між Закарпатською областю та повітом Марамуреш (Румунія) та про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з повітом Сату-Маре (Румунія). Зазначеними документами передбачено співпрацю, зокрема у гуманітарній та економічній сферах, створення умов для задоволення національно-культурних потреб українців, що проживають за кордоном.

Реалізуються укладені протоколи намірів та угоди про співпрацю між органами місцевого самоврядування Тячівського та Рахівського районів і повітів Марамуреш та Сату-Маре (Румунія). В червні 2013 р. у м. Тячів відбулася зустріч голів Тячівської та Рахівської районних державних адміністрацій з держсекретарем Румунії, послом Румунії в Україні, заступником Генерального консула в Чернівцях та консулом Румунії у Чернівцях. Сторонами було обговорено основні питання транскордонної співпраці, яка спрямована на покращення соціальної інфраструктури Тячівського і Рахівського районів, утворення міжнародних пунктів пропуску, відкриття консульського пункту в селищі Солотвино.

З 2014 року Ужгородський національний університет здійснює міжнародне співробітництво з Клузьким університетом м. Бабеш-Бояї, Університетом м. Орадеа, Західним університетом «Васіле Голдіш» в м. Арад, Обласним науковим музеєм м. Сату-Маре (Румунія).

В серпні 2014 року підписано протокол про наміри між Виноградівською районною адміністрацією та Повітовою радою Сату-Маре Румунії, який передбачає транскордонне співробітництво в галузі туризму, спорту, культури і мистецтва. В грудні підписано Меморандум про поглиблення співпраці між повітовою радою повіту Марамуреш (Румунія) та Рахівською районною державною адміністрацією і Рахівською районною радою Закарпатської області (Україна) у розв'язанні екологічних та соціально-економічних проблем в прикордонних населених пунктах у верхів'ях басейну Тиси на українсько-румунському кордоні.

РОСІЙСЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням російської мови і літератури. *Навчальні програми:* навчальна програма «Російська мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою» (укладачі Голобородько Є. П., Озерова Н. Г., Михайловська Г. О., Статівка В. І., Давидюк Л. В., Бикова К. І., Яновська Л. Г., Кошкіна Ж. О.); навчальна програма «Інтегрований курс «Література» (російська та світова) для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою» (укладачі Ісаєва О. А., Клименко Ж. В., Корнієнко О. А., Мельник А. О., Храброва В. Е., Мухін В. А., Данилова І. Н.); навчальна програма інтегрованого спецкурсу «Шедеври світової культури: європейське Відродження та Просвітництво» (укладачі Силантьєва В. І., Бучацька Т. Г.); навчальна програма курсу за вибором «Від слова до образу» для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою (автор Курінна А. Ф.); навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою «Російська мова. 5-9 класи» (укладачі Баландіна Н. Ф., Синиця І. А., Фролова Т. Я., Бойченко Л. А., Кошкіна Ж. О.); навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (початок вивчення з 5 класу) «Російська мова. 5-9 класи» (укладачі Курач Л. І., Корсаков В. О., Фідкевич О. Л., Кошкіна Ж. О., Гудзик І. П.); навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою «Російська мова. Факультативний курс. 5-9 класи» (автор Крюченкова О. Ю.); навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою «Російська мова. Факультативний курс. 5-11 класи» (автор Давидюк Л. В.); навчальна програма факультативного курсу «Лексика і фразеологія російської мови» (автор Бойко С. І.). *Підручники:* «Російська мова (підручник) (рівень стандарту). 11 клас» (автори Рудяков О. М., Фролова Т. Я., Бикова К. І.); «Література (російська та світова) 11 клас» (автори Звinyaцьковський В. Я., Філенко О. М.); «Література (інтегрований курс, російська та світова)» (автори Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О.); «Російська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 5 клас» (автори Рудяков О. М., Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г.); «Російська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 5 клас» (автори Бикова К. І., Давидюк Л. В., Снітко О. С., Рачко О. Ф.); «Інтегрований курс «Література» (російська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням

російською мовою. 5 клас» (автори Бондарева О. Є., Ільїнська Н. І., Мацапура В. І., Бітківська Г. В.); «Інтегрований курс «Література» (російська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 5 клас» (автори Ісаєва О. А., Клименко Ж. В.); «Російська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 6 клас» (автори Рудяков О. М., Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г.); «Російська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 6 клас» (автори Бикова К. І., Давидюк Л. В., Снітко О. С., Рачко О. Ф.); «Інтегрований курс «Література» (російська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 6 клас» (автори Бондарева О. Є., Ільїнська Н. І., Мацапура В. І., Бітківська Г. В.); «Інтегрований курс «Література» (російська та світова) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 6 клас» (автори Ісаєва О. А., Клименко Ж. В.); «Російська мова (11-й рік навчання, рівень стандарту). 11 клас» (автор Давидюк Л. В.); «Російська мова (11-й рік навчання, рівень стандарту). 11 клас» (автори Рудяков О. М., Фролова Т. Я., Маркіна М. Г.); «Російська мова (7-й рік навчання, рівень стандарту). 11 клас» (автори Полякова Т. М., Самонова О. І.); «Російська мова (5-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 5 клас» (автори Рудяков О. М., Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г.); Російська мова (5-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 5 клас» (автор Давидюк Л. В.); «Російська мова (1-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 5 клас» (автор Корсаков В. О.); «Російська мова (1-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 5 клас» (автори Полякова Т. М., Самонова О. І.); «Російська мова (6-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 6 клас» (автори Рудяков О. М., Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г.); «Російська мова (6-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 6 клас» (автор Давидюк Л. В.); «Російська мова (2-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 6 клас» (автори Корсаков В. О., Сакович О. К.); «Російська мова (2-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 6 клас» (автори Полякова Т. М., Самонова О. І., Приймак А. М.). *Додаткова література:* «Російська мова. Зошит для успішного оволодіння орфографічними і пунктуаційними навичками для 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою» (автор Воскресенська К. О.); «Російська мова. Зошит для успішного оволодіння орфографічними і пунктуаційними навичками для 8 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою» (автор Ткаченко Є. М.); «Російська мова. Зошит для успішного оволодіння орфографічними і пунктуаційними навичками для 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою» (автор Ткаченко Є. М.); «Тестовий контроль знань. Російська мова і

література. 9 клас» (автори Таровська О. А., Гриценко С. М., Гриценко Л. М.); «Тестовий контроль знань. Російська мова і література. 10 клас» (автори Мельникова Л. В., Данилова І. М., Путій Т. М., Король Г. М.); «Тестовий контроль знань. Російська мова і література. 11 клас» (автори Мельникова Л. В., Данилова І. М., Путій Т. М., Король Г. М.); «Російська мова. Комплексний зошит для контролю знань для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. Академічний рівень. 11 клас» (автор Доніна Л. Д.); «Російська мова. Комплексний зошит для контролю знань для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. Рівень стандарту. 11 клас» (автор Доніна Л. Д.); «Російська мова, Зошит для успішного оволодіння орфографічними і пунктуаційними навичками для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 7 клас» (автор Воскресенська К. О.); «Російська мова, Зошит для успішного оволодіння орфографічними і пунктуаційними навичками для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 8 клас» (автор Ткаченко Є. М.); «Російська мова. Комплексний зошит для контролю знань. 11 клас» (автор Доніна Л. Д.); «Російська мова. За всією шкільною програмою + профільний рівень» (автори Партола М. І., Лук'яненко С. В.); «Російська мова (5-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 5 клас» (підручник (автори Баландіна Н. Ф., Дягтярьова К. В., Лебеденко С. О.); «Зошит для контрольних робіт з російської мови. 5 клас» (автори Давидюк Л. В., Фідкевич О. Л.); «Російська мова. Зошит для контрольних робіт. 5 клас» (автор Самонова О. І.); «Робочий зошит з російської мови для учнів 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (5-й рік навчання)» (автори Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г.); «Зошит для контрольного оцінювання знань з російської мови. 5 клас» (автори Рудяков О. М., Гоняк О. В.); «Тренінг з мови та мовлення. Робочий зошит. 5 клас» (автори Давидюк Л. В., Самонова О. І.); «Російська мова. Експрес-контроль. 7 клас» (автор Пилипенко Ж. В.); «Російська мова. Експрес-контроль. 8 клас» (автор Пилипенко Ж. В.); «Російська мова. Універсальний комплект. Контроль навчальних досягнень (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою). 5 клас» (автори Зима О. В., Копитіна І. В.); «Зошит для контрольних робіт з російської мови. 6 клас» (автори Давидюк Л. В., Фідкевич О. Л.); «Російська мова. Зошит для контрольних робіт. 6 клас» (автор Самонова О. І.); «Російська мова. Універсальний комплект. Контроль навчальних досягнень (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою). 6 клас» (автори Зима О. В., Копитіна І. В.); «Література (російська і світова). Посібник-хрестоматія. 10 клас» (автор Волощук Є. В.); «Література (російська і світова). Посібник-хрестоматія. 11 клас» (автор Волощук Є. В.); «Російський правопис: Практикум. 11 клас» (автор Шевелева Л. А.); «Зошит для контрольних робіт з російської мови. 5 клас» (автори Бикова К. І., Давидюк Л. В., Кошкіна Ж. О.); «Російське мовлення. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 5 клас» (автори Бикова К. І., Давидюк Л. В., Статівка В.

І., Кошкіна Ж. О.); «Робочий зошит з російської мови для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою» (автори Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г.); «Зошит для контрольного оцінювання знань з російської мови. 5 клас» (автори Рудяков О. М., Гоняк О. В.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Зошит читача з літератури. 5 клас» (автори Ісаєва О. О., Клименко Ж. О.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Зошит для контрольних робіт. 5 клас» (автори Ісаєва О. О., Клименко Ж. В.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Робочий зошит. 5 клас» (автори Бондарева О. Є., Євтушенко С. О., Сипко Л. М.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Зошит для контрольного оцінювання знань. 5 клас» (автори Бітківська Г. В., Євтушенко С. О.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Хрестоматія. 5 клас. Позакласне читання. 5 клас» (автори Бітківська Г. В., Сипко Л. М.); «Російська мова. Експрес-контроль. 7 клас» (автор Пилипенко Ж. В.); «Російська мова. Експрес-контроль. 8 клас» (автор Пилипенко Ж. В.); «Російська мова. Експрес-контроль. 9 клас» (автор Пилипенко Ж. В.); «Література (російська та світова). Хрестоматія-довідник. 9 клас» (автор Фрізман Л. Г.); «Література (російська і світова). Хрестоматія-довідник. 10 клас» (автори Шеховцова Т. А., Лагунов О. І., Скубачевська Л. О.); «Література. Комплексний зошит для контролю знань Рівень стандарту, академічний рівень. 10 клас» (автор Кириченко Н. В.); «Література (російська та світова). Рівень стандарту, академічний рівень: Хрестоматія-довідник. 11 клас» (автори Євстаф'єва Н. П., Кузьменко Р. Г., Московіна І. І., Надозирна Т. В., Піддубна Р. Н., Руденко Г. Г.); «Зошит для контролю знань Література. Рівень стандарту, академічний рівень. 11 клас» (автор Полулях Н. С.); «Література. Комплексний зошит для контролю знань. Рівень стандарту. 11 клас» (автор Столій І. Л.); «Література. Комплексний зошит для контролю знань. Академічний рівень. 11 клас» (автор Столій І. Л.); «Російська мова. Універсальний комплект. Контроль навчальних досягнень учнів (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 5 клас» (автори: Зима О. В., Копитіна І. В.); «Російська мова та література. Зошит для поточного та контрольного оцінювання (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 5 клас» (автор Муковоз Л. Г.); «Інтегрований курс. Література. Хрестоматія + твори для позакласного читання. 5 клас» (автор Бондаренко Ю. Ю.); «Російська мова та література. Зошит для поточного та контрольного оцінювання (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 6 клас» (автор Нестерова О. І.); «Зошит для контрольних робіт з російської мови. 6 клас» (автори: Бикова К. І., Давидюк Л. В., Кошкіна Ж. О.); «Зошит з розвитку зв'язного мовлення з російської мови. 6 клас» (автори Бикова К. І., Давидюк Л. В., Кошкіна Ж. О.); «Російська мова Універсальний комплект. Контроль навчальних досягнень (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 6 клас» (автори: Зима О. В., Копитіна І. В.); «Російська мова та література.

Зошит для поточного та контрольного оцінювання (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 8 клас» (автор Ламкова Є. І.); «Російська мова та література. Зошит для поточного та контрольного оцінювання (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 9 клас» (автор Шевченко Н. В.); «Російська мова та література. Зошит для поточного та контрольного оцінювання (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 10 клас» (автор Косогова Е. А.); «Російська мова та література. Зошит для поточного та контрольного оцінювання (для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою). 11 клас» (автор Косогова Е. А.); «Інтегрований курс «Література» (російська та світова. Зошит читача з літератури. 6 клас» (автори Ісаєва О. О., Клименко Ж. В.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Зошит для контрольних робіт. 6 клас» (автори Ісаєва О. О., Клименко Ж. В.); «Інтегрований курс. Література. Хрестоматія + твори для позакласного читання. 6 клас» (автор Бондаренко Ю. Ю.); «Інтегрований курс «Література» (російська та світова). Зошит для контрольних робіт. 6 клас» (автори Бітківська Г. В., Євтушенко С. А.); «Інтегрований курс. Література. Хрестоматія. 8 клас» (автор Проценко Т. В.); «Інтегрований курс. Література. Хрестоматія. 9 клас» (автор Проценко Т. В.); «Інтегрований курс. Література. Хрестоматія. 10 клас» (автори Андропова Л. Г., Карліна Л. О.); «Інтегрований курс. Література. Хрестоматія. 11 клас» (автор Нестерова О. І.). *Методична література*: «Збірник диктантів з російської мови. 5-11 класи» (автори Маценко В. Н., Шевелевої Л. А.); «Російська мова. За всією шкільною програмою + профільний рівень» (автори Партола М. І., Лук'яненко С. В.); «Синтаксис російської мови» (автори Гукова Л. М., Степанов Є. М.); «Готуємось до уроків російської мови у 5 класі. Методичний посібник з російської мови для вчителя» (автори Бикова К. І., Давидюк Л. В., Кошкіна Ж. О., Снітко О. С.); «Російська мова. Книга для учителя. 5 клас» (автори: Фролова Т. Я., Маркіна-Гурджи М. Г., Бурдіна А. С.); «Інтегрований курс «Література» (російська і світова). Книжка для вчителя. 5 клас» (автори Євтушенко С. О., Корвель Т. І., Онікієнко А. С., Покатова Н. Н., Сипко Л. М.); посібник для вчителя «Образ творчої особистості у ліричних циклах М. Цветаєвої 1910-1920 років» (автор Фокіна С.О.); «Російська мова: комплексний довідник абітурієнта» (автор Дмитренко Є. В.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 4 клас» (автори Сильнова Е. С., Каневська Н. Г., Олейник В. Ф.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 4 клас» (автори Лапшина І. Н., Попова Т. Д.); «Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 9 клас» (укладачі Бикова К. І., Кошкіна Ж. О.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (російська та світова). 9 клас» (автори Сімакова Л. А.,

Снегір'ова В. В.); «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 11 клас» (автори Мельникова Л. В., Король Г. М., Путій Т. М.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою. 11 клас» (укладачі Бикова К. І., Кошкіна Ж. О.); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (російська та світова). 11 клас» (автори Сімакова Л. А., Снегір'ова В. В.); «Російська мова, 5 клас. Книжка для вчителя» (автори Полякова Т. М., Самонова О. І., Павленко Н. Л., Шатківська Ж. Ф.); «Російська мова, 5 клас. Книжка для вчителя» (автори Флорова Т. Я., Маркіна-Гурджі М. Г., Бурдіна А. С.); «Російська мова, 6 клас. Книжка для вчителя» (автори Полякова Т. М., Самонова О. І., Павленко Н. Л., Шатківська Ж. Ф.).

Російська мова вивчається за різними формами у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладах, культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах всіх адміністративно-територіальних одиниць.

Пункт 1, п.п. а (iii)

Станом на 01.01.2015 року функціонувало 385 дошкільних навчальних закладів з вихованням російською мовою. Всього виховується російською мовою 70638 дітей, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. б (iv)

Початкову освіту російською мовою здобувають в 621 загальноосвітньому навчальному закладі з навчанням російською мовою, 550 – з навчанням українською та російською мовами, 3 – з навчанням російською та молдовською мовами, 1 – з навчанням українською, російською та румунською мовами, 1 – з навчанням російською та польською мовами, 1 – з навчанням російською та угорською мовами 157642 учні.

Як предмет вивчають російську мову у 8636 загальноосвітніх навчальних закладах 325074 учні, всі, хто цього бажає. За належною кількістю заяв у загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання передбачено в разі потреби створення класів з навчанням російською мовою або надається можливість вивчати російську мову як предмет.

Пункт 1, п.п. с (iv)

У 621 загальноосвітньому навчальному закладі з навчанням російською мовою, 550 – з навчанням українською та російською мовами, 3 – з навчанням російською та молдовською мовами, 1 – з навчанням українською, російською та румунською мовами, 1 – з навчанням російською та польською мовами, 1 – з навчанням російською та угорською мовами навчаються російською мовою 198620 учнів. Як предмет вивчають російську мову у 8636

загальноосвітніх навчальних закладах 698723 учні. Факультативно або в гуртках 111506 учнів.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Російською мовою навчаються у 28 професійно-технічних закладах 9812 учнів. Для учнів, які виявили бажання вивчати предмети російською мовою, в навчальних закладах створюються відповідні умови: наявні російськомовні підручники та україно-російські словники; працюють викладачі російської мови та літератури; є можливість організації та проведення факультативних занять з російської мови; необмежене спілкування російською мовою в позаурочний час; у рамках предмету «Світова література» вивчається творчість російських письменників мовою оригіналу.

Пункт 1, п.п. e (iii)

Російською мовою навчаються 4194 студенти вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та 45530 студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Російською мовою навчаються у 20 вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах Донецької (5), Запорізької (2), Миколаївської (1), Одеської (6), Полтавської (1), Харківської (4), Херсонської (1) областей 8866 осіб, всі, хто цього бажає.

У рамках безперервного навчання російська мова вивчається дітьми та дорослими у культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах у Вінницькій, Івано-Франківській, Рівненській та Тернопільській областях.

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, представники яких жили та живуть на території України, у т.ч. росіян, відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Світова література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями.

Викладання історії та культури проводяться в рамках навчальних програм факультативів та курсів за вибором для загальноосвітніх навчальних закладів, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

У межах варіативної складової навчальної програми у ЗНЗ Харківської області викладаються такі факультативи та спецкурси: «Русский язык. Риторика. Культура речи»; «Православна культура Слобожанщини»; «Видатні постаті кінця XVIII – початку XX століття»; «Світова культура з V по XIX століття».

Крім того, історії та культурі російського народу присвячуються спеціальні статті у журналі для вчителів «Русская словесность в школах Украины», «Русский язык, литература, культура в школе и вузе».

Пункт 1, п.п. h

Підготовка педагогічних кадрів для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання здійснюється вищими навчальними закладами I-II рівнів акредитації та вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації в усіх адміністративно-територіальних одиницях України. Це класичні університети та університети педагогічного профілю. Підготовка фахівців здійснюється викладачами спеціалізованих кафедр (російської мови, слов'янських мов тощо). Підвищення кваліфікації здійснюється в усіх обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти.

Пункт 1, п.п. i

Проводиться відповідними лабораторіями та відділами регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України та його філіями.

Пункт 2

Російська мова традиційно використовувалася на всій території України.

Стаття 11**Засоби масової інформації***Пункт 1, п.п. а*Волинська область

В області гарантується свобода прямого прийому радіо- і телепередач із Російської Федерації, які транслюються російською мовою. В області телефір на 60% – російськомовний. У засобах масової інформації Волині працюють 6 громадян, рідною мовою яких є російська мова. Щопівроку на Волинському телебаченні організуються передачі за участю національно-культурних товариств, у т.ч. й російської національної меншини.

Закарпатська область

У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії (ЗОДТРК) працює об'єднана редакція російського, ромського та русинського мовлення. Згідно з тематичним планом ЗОДТРК річні обсяги мовлення теле- та радіопрограм російською мовою складають відповідно в 2012 році – 53,4 годин; 2013 – 44,2 та 25,1 годин; 2014 – 44,2 та 25,1 годин. Фінансування мовлення здійснюється з державного бюджету.

Кіровоградська область

Обсяги теле- і радіопередач, що транслюються російською мовою складають 1 % власного продукту місцевих телерадіооб'єднань.

Полтавська область

Передачі телерадіоорганізацій Полтавської області, згідно з чинним законодавством, ведуться українською мовою. Мова національних меншин, переважно російська, використовується у програмах за участю представників національних меншин (ведучі програм інколи переходять на мову

запрошених учасників). Також окремі передачі інших виробників, а також телевізійні версії вистав російських театрів та пісенні твори транслюються російською мовою (в оригіналі), але в межах ліцензійних показників, які можуть становити від 3% до 25% від загального обсягу передач – згідно з програмними концепціями.

Для підвищення рівня освіченості населення та з метою протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві значна увага приділялася висвітленню діяльності національних громадських організацій меншин шляхом проведення обласною державною телерадіокомпанією «Лтава» передач пізнавального характеру: «Відверто про ...», «Ранок на Лтаві», «Зустріч для вас»; просвітницьких – «Оберіг», «Уроки історії».

У травні 2014 року розпочато новий проект, ініційований Департаментом інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, «Єдина Країна». Цей проект передбачає проведення в ОКІА «Новини Полтавщини» прес-конференцій, зокрема, керівників громадських організацій національних меншин щодо збереження цілісності України, засудження агресії з боку Російської Федерації, інформування громадськості щодо статутної діяльності.

Сумська область

Сумська обласна державна телерадіокомпанія відповідно до ліцензії проводить трансляцію усіх передач державною мовою. Інші телерадіокомпанії області здійснюють мовлення як українською так і російською мовами. Недержавна телерадіокомпанія «Відікон» веде телепередачі та прямі ефіри українською і російською мовами. Електронні засоби масової інформації області приділяють увагу запровадженню та проведенню циклів програм, присвяченим діяльності громадських організацій національних меншин області.

Пункт 1, п.п. в

Дніпропетровська область

В ефірі обласного радіо тематика прав національних меншин висвітлюється в інформаційно-аналітичних передачах: «Вечірня панорама», «Новини дня», «Новини регіону», «Цей день», «Я просто живу», «Долю я знайшов свою», «Дивосвіт», «Думка-шумка», «Музичний радіокур'єр», «Мистецький час», «Вечорниці», «В оселі сяйво сяє», «Покоління-XXI».

Івано-Франківська область

Місцеві радіостанції FM транслюють програми російського радіо.

Миколаївська область

Трансляцію радіопрограм російською мовою на постійній основі протягом 2012-2014 років забезпечують три радіостанції та дві телерадіокомпанії. Обсяги радіопрограм російською мовою у Миколаївській області визначені у межах ліцензійних умов та становлять від 50 до 80 відсотків загальної кількості програм.

Полтавська область

На державне замовлення на ОДТРК «Лтава» запроваджено цикл радіопередач «Полтавщина багатонаціональна», участь у якій взяли лідери майже усіх громадських організацій нацменшин.

Рівненська область

На обласній недержавній радіостанції «Радіо «Трек» звучать аудіотвори російською мовою.

Херсонська область

На обласному радіо «Дніпро» та FM-радіо «Таврія» ХОДТРК «Скіфія» систематично виходять радіопередачі, в яких розповідається про життя представників національних меншин області: «Радіо-галерея «Земляків» 1 раз на місяць, «Про це говорять» 10 хв. 1-2 рази на тиждень, «Миттєвості життя» 15 хв. 1 раз на тиждень.

Черкаська область

Обласна державна адміністрація сприяє трансляції радіопрограм мовами меншин. Так, у 2014 році в ефірі обласного радіо мовами меншин прозвучало близько 30 програм російською мовою.

Пункт 1, п.п. с

Дніпропетровська область

В ефірі Дніпропетровського обласного телебачення тема прав та свобод національних меншин висвітлюється у рамках інформаційно-аналітичних передач: «День», «Новини дня», «Дніпровська панорама», «Ранкова панорама», «Вечірня панорама», «Телевізійна, 3»; у рамках передач циклів «Авторитетно про важливе», «Відкрита студія», «Вечорниці», «Дивоцвіт», «Між іншим зранку», «Життя-буття», «Свій погляд», «Велика родина», «Вечір на «Дніпропетровському Державному» тощо.

Закарпатська область

Телепередачі російською мовою транслюються ЗОДТРК на регулярній основі.

Івано-Франківська область

У мережі кабельного телебачення здійснюють прийом чотирьох каналів російського телебачення.

Миколаївська область

В Миколаївській області створені умови щодо використання російської мови засобами масової інформації. Зокрема, транслявання програм російською мовою протягом 2012-2014 років забезпечували 9 телерадіоорганізацій. Нинішній обсяг мовлення російською мовою відповідає потребам і побажанням мовців.

Облдержадміністрація сприяла трансляції телевізійних програм російською мовою на двох телеканалах шляхом укладання угод на інформування населення з актуальних питань суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави та області.

Рівненська область

На території області всі регіональні радіо- і телеорганізації транслюють програми українською мовою, не виключаючи використання російської мови.

Харківська область

У межах своєї компетенції Департамент масових комунікацій обласної державної адміністрації, надає інформацію щодо трансляції програм регіональними мовами:

Назва ТРО (серія, номер ліцензії НР)	Фактичний обсяг мовлення мовами нацменшин (у т.ч. російською)	Назва програми (вказати мову ведення)
ТОВ «ТРК «Регіон» м.Харків	27%	«Детская правда» - рос. «АвтоЭво» - рос. «Ритм» - рос.
ПРАТ «Тоніс-Центр» м.Харків	35%	«Діалоги» - рос. «Гут і зараз» - рос. т/с (російського виробництва) - рос.
ТОВ «ТК «АТН» м.Харків	20%	«Новини» - рос. «Відображення» - рос.
АТ «ТРК «Право А/ТВК» м.Харків	7%	«Акценты» - рос.
ТОВ «ТРК «S–TET» м.Харків	28%	«Продленка» - рос. «Госпожа удача» - рос. Решта за рахунок каналу 2+2, що ретранслюється згідно умовам ліцензії
АТ «ТРК «Фора» м.Харків	15%	«Я против» - рос «Культурный слой» - рос.
АТ «ТРК «Simon» м.Харків	25-30%	«Новини» - рос «Бардачок» - рос. «Технотека» - рос. «Спортивний інтерес» -рос. Решта за рахунок каналу Новини 24, що ретранслюється згідно умовам ліцензії
Куп'янська ТРК, м. Куп'янськ	15-25 %	«Ваше право» - рос. «Домашняя аптечка»-рос. «Моя усадьба» - рос., «Красивой быть не запретишь» - рос.
ТОВ «ТРК «Надія», м. Первомайський	25 %	«Живе така людина»- рос. «Особлива думка»- рос. «Актуальний репортаж»- рос.
ТК «Омега», м. Красноград	8,45 %	За рахунок 5 каналу, що ретранслюється згідно умовам ліцензії «Время новостей», рос.
ТОВ «ТРК «Елітон», смт. Солонищівка Дергачівського р-ну	25%	«Світлиця» - рос., «Музичні будні» - рос.,

Херсонська область

У новинах і галузевих програмах обласного радіо та телебачення тема етнопонаціональної політики одна з провідних. Інформація щодо життєдіяльності національних меншин в області подавалася у програмах

«Таврійські новини», «Починайте день з нами», «Тиждень» ХОДТРК «Скіфія», випусках новин телеканалів «КРАТУ» та «ТВій плюс».

Черкаська область

10% від загального мовлення на Черкаській обласній державній телерадіокомпанії «Рось» за рахунок фільмів і мультфільмів ведеться російською мовою. Матеріали про національні меншини, які проживають на території області розміщено у випусках новин та програмі «Моя Черкащина».

Обласна державна адміністрація сприяє трансляції телевізійних програм мовами меншин. Так, у 2014 році на обласній державній телерадіокомпанії підготовлено понад 26 телевізійних програми російською мовою.

Пункт 1, п.п. е

Вінницька область

Всі національні меншини області мають доступ до засобів масової інформації, можливість займатись видавничкою діяльністю та висвітлювати свої культурно-мистецькі проекти і мовно-освітні програми. В області виходять друковані ЗМІ, що видаються російською мовою: «Независимый курьер»(обласна, 1 раз на тиждень, 20000 прим.); «Вінницькі реалії» (обласна, 1 раз на тиждень, 17000 прим.); «Вінницький ТВ тиждень» (обласна, 1 раз на тиждень, 17500 прим.); «Кроссворд-клуб» (загальнодержавна, 1 раз на місяць, 50000 прим.); «100 сканвордов» (загальнодержавна, 1 раз на місяць, 50000 прим.); «Здоров'я. Події. Час» (загальнодержавна, 1 раз на тиждень, 27500 прим.); «Седмица» (загальнодержавна, 1 раз на тиждень, 1000 прим.).

Дніпропетровська область

За підтримки керівництва облдержадміністрації реалізується проект зі створення серії книг «Національно-культурні товариства Дніпропетровщини». Із шести книг видано книгу, і про російську громаду.

Інформаційні потреби представників національних меншин області висвітлюють обласні періодичні видання, засновниками яких є національно-культурні товариства. В області виходить 13 періодичних видань російською мовою; двомовних (українсько-російських) видань – 130.

Закарпатська область

Релігійні організації області є засновниками трьох друкованих періодичних релігійних видань російською мовою. Обласне об'єднання християн суботнього дня видає газету російською мовою «Путь к истине». Іудейські релігійні громади є засновниками російськомовних газет «Эхо» та «Дорогою Тор». Разом з тим, у газетах різних форм власності друкуються та передрукуються матеріали мовою оригіналу (російською).

Київська область

Друковані видання Київщини регулярно публікують матеріали щодо забезпечення прав національних меншин в інформаційній сфері.

Кіровоградська область

Російською мовою виходять друковані ЗМІ: «Україна-Центр» (загальноукраїнська, один раз на тиждень, 18,0 тис. примірників), «Первая городская газета» (обласна, один раз на тиждень, 14,5 тис. примірників), «Утренний город» (обласна, 1 раз на тиждень, 7,0 тис. примірників)

Миколаївська область

Згідно з чинним інформаційним законодавством у Миколаївській області забезпечено право на реєстрацію друкованих засобів масової інформації будь-якою мовою, у тому числі російською мовою. Так у 2012 році російською мовою здійснювали вихід 74 газети, у 2013/2014 – 58. Облдержадміністрація протягом 2012-2014 років покривала витрати двох друкованих засобів масової інформації на опублікування матеріалів у тому числі російською мовою, шляхом укладання угод на інформування населення з актуальних питань суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави та області.

Одеська область

Щомісячно видається інформаційний бюлетень Ради представників національно-культурних товариств Одеської області – газета «Багатонаціональна Одещина». Місцеві газети практикують публікації тематичних сторінок мовами національних меншин. Так, газета «Ренийский вестник» з періодичністю видання раз на 2 місяці публікує російською мовою. У першому півріччі 2014 року було започатковано видання альманаху «Дунайський берег», в якому друкуються твори місцевих авторів російською мовою.

Полтавська область

Відповідно до звіту про кількість зареєстрованих (перереєстрованих) Головним управлінням юстиції у області друкованих засобів масової інформації у 2014 році за мовами складає: виключно російською – 93; українською і російською – 169.

Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації здійснює контроль за діяльністю друкованих ЗМІ області усіх форм власності щодо недопущення випадків розміщення інформації, яка містить в собі ознаки розпалювання національної, расової і релігійної ненависті та ворожнечі.

Рівненська область

На території області виходить суспільно-політичне видання російською мовою «Глаголь» Рівненської обласної громадської організації «Російський культурний центр», тираж 200 примірників.

Сумська область

Органи виконавчої влади і місцевого самоврядування є засновниками друкованих періодичних видань, які виходять двома мовами російською та українською: газети «Полісся», «Знамя труда». В області зареєстровано 165 друкованих ЗМІ російською мовою, російською і українською – 142.

Харківська область

У Харківській області російською мовою виходять газети: «Время», «Новый день», «Харьковские известия», «События», «Газета по-харьковски», «Вечерний Харьков», «Телескоп», «Теленеделя», «Вечерние новости».

Черкаська область

На початку 2015 року головою Донецької обласної організації Національної спілки журналістів України, головним редактором газети «Донбасс» анонсовано відкриття друкарні російськомовної газети на Черкащині. На території області зареєстровано 213 друкованих засобів масової інформації українською та російською мовами.

Пункт 1, п.п. г

Закарпатська область

Підготовку журналістів здійснює філологічний факультет, зокрема кафедра російської мови і літератури, Ужгородського національного університету.

Сумська область

У Сумському державному університеті ім. А.С. Макаренка на гуманітарному факультеті за спеціальністю «журналістика» студенти мають змогу вивчати за програмою російську мову.

Харківська область

Стосовно професійної підготовки журналістів: у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна кафедрою журналістики випускаються фахівці за спеціальностями «Журналістика» і «Журналістика та інформація». У мовному режимі при викладанні використовується дві мови: українська і російська. У навчальному плані на паритетних засадах передбачене викладання таких навчальних дисциплін, як «Українська мова» і «Російська мова», «Практична стилістика української мови» і «Практична стилістика російської мови», «Історія української літератури» та «Історія російської літератури». Така побудова навчального плану дозволяє збалансувати підготовку студентів у відповідності з потребами Харківського регіону й надати майбутнім фахівцям необхідні знання з української та російської мов та культур.

Щороку кафедра журналістики запрошує для ведення наукових семінарів викладачів кафедри історії російської мови та російської мови. Також студенти направляються на навчально-виробничу практику як в українськомовні, так і в російськомовні організації масової інформації.

До клубу «Журналіст» запрошуються для виступів перед студентами журналісти, які професійно використовують українську і російську мови.

За роки існування кафедри журналістики до неї не було претензій чи зауважень щодо мовного режиму роботи ні від студентів, ні від професійних журналістів.

Пункт 3

Миколаївська область

При облдержадміністрації створено і протягом 2012-2014 років діє представницький орган, де представлені журналісти, що у своїй діяльності використовують російську мову.

Сумська область

При обласній державній адміністрації діє громадська рада, членами якої є представники національних меншин, які представляють інтереси осіб, які проживають на території області і використовують регіональні мови або мови меншин.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п.с

Волинська область

Держава не перешкоджає носіям російської мови у їх доступі до літературних творів та періодичної преси, що створені і створюються російською мовою. 40% бібліотечного фонду області складає російськомовна література.

Вінницька область

Найбільший книжковий фонд має обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва, який представлений літературою 628 951 тис. примірників російською мовою, яка складає біля 70% від загальної кількості фонду.

Дніпропетровська область

Бібліотечний книжковий фонд літератури російською мовою складає 9902,61 тис. примірників.

Закарпатська область

Загальний обсяг літератури в бібліотеках російською мовою складає від 2,5 до 3,2 мільйонів примірників. У м. Мукачево працює обласний російський музично-драматичний театр.

Київська область

Бібліотечний фонд російською мовою – близько 4,5 млн. примірників, у 2014 році видано книг близько 5 млн. примірників.

Кіровоградська область

В бібліотеках області кількість примірників російською мовою складає 566286 примірників.

Миколаївська область

Театральними закладами Миколаївської області здійснюється обслуговування глядачів російською мовою. З 2012 по 2014 організовано показ вистав (концертних програм) російською мовою та за творами російських авторів.

У 504 бібліотечних закладах області системи Міністерства культури України зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотек 5 117,6 тисяч примірників творів російською мовою, зокрема в обласній універсальній науковій бібліотеці імені О.Гмирьова – 1755,6 тисяч примірників, в обласній бібліотеці для юнацтва – 52,0 тисяч примірників, в обласній бібліотеці для дітей імені В.О. Лягіна – 111,1 тисяч примірників.

Крім того, на електронних книгах містяться тексти творів російських авторів мовою оригіналу. До послуг відвідувачів щороку передплачується близько 600 назв газет та понад 2 тисячі назв журналів російською мовою, в обласній бібліотеці для юнацтва – 16 назв газет та близько 100 журналів, в обласній бібліотеці для дітей імені В.О. Лягіна – 3 назви газет та понад 50 журналів, в Центральній бібліотечній системі для дорослих міста Миколаєва – близько 50 назв газет та близько 70 назв журналів, в Центральній бібліотечній системі для дітей міста Миколаєва – близько 50 назв газет та понад 100 назв журналів.

Полтавська область

До послуг представників національних меншин 890 бібліотек всіх систем і відомств. Загальний книжковий фонд становить близько 7,5 млн примірників російською мовою. За 2012 рік видано 32 назви книг російською мовою накладом у 10334 примірники. У 2013 році на виконання Комплексної програми сприяння розвитку громадянського суспільства та інформаційної сфери в Полтавській області на 2013-2015 роки видано 262 назви книг, з них російською мовою – 34. За 2014 рік видано 228 назв книг, них російською мовою – 37 (наклад 8550 прим.).

Рівненська область

У бібліотеках області зберігається 6,6 млн. книг російською мовою. Бібліотечні фонди постійно поповнюються новими надходженнями (серія «Бібліотека слов'янської літератури»). Вільний доступ забезпечено до творів російських авторів у перекладі українською.

Сумська область

У фондах обласної наукової бібліотеки є художня та галузева література російською мовою – понад 4 млн. примірників. Видавництва області друкують книжкову продукцію російською мовою.

В області створюються умови, які сприяють доступові регіональними мовами або мовами меншин до творів, що створюються іншими мовами. Надається підтримка діяльності у галузі перекладу, дублювання чи субтитрування. До репертуару обласного театру драми та музичної комедії ім. М. Щепкіна входять твори російської та світової драматургії.

Харківська область

У 2012 році загальний книжковий фонд публічних бібліотек складав: література російською мовою – 8086,83 тис. примірників (61%); у 2013 – 7931,23 тис. примірників (60%); у 2014 – 7684,22 тис. примірників (60%).

Херсонська область

Обсяг літератури в бібліотечних закладах області російською мовою складає 3680,98 тис. примірників.

Хмельницька область

В бібліотеках області фонд видань російською мовою становить: у обласних бібліотеках – 581582; в інших бібліотеках – 3955545; всього – 4537127 примірників.

Вінницька область

3 червня 2014 року на базі обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А. Тимірязєва стартував проект Клубу сімейного дозвілля та розвитку «Родинне сонцеколо», метою якого є знайомство шкільної та студентської молоді м. Вінниця зі звичаями та сімейними традиціями національних меншин.

У серпні 2013 року на базі бібліотеки-філії № 13 м. Вінниця відкрилась бібліотека міжкультурного діалогу, основним завданням якої є формування міжнаціонального діалогу через презентацію й популяризацію культури та традицій національних спільнот міста, сприяння зближенню етнічних культур, створення творчого самовираження та самореалізації кожної людини будь-якої національності.

Дніпропетровська область

Облдержадміністрація спільно з національно-культурними товариствами забезпечують культурно-просвітницьку діяльність громадських організацій національних меншин шляхом проведення культурно-мистецьких фестивалів, конкурсів, концертів, виставок, днів культури національних меншин.

За підтримки обласної державної адміністрації та обласної ради на базі Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки відкрито «Русский центр». Це міжнародний культурний проект, який реалізує російський фонд «Русский мир» у партнерстві з провідними світовими освітньо-просвітницькими структурами. Мета Центру – інформування відвідувачів бібліотеки про сучасне життя й історію Росії; розширення культурних, освітніх, наукових контактів та обмінів між громадянами й організаціями України й Росії; створення умов для організації культурних акцій, наукових дискусій і неформального спілкування представників різних культур; створення умов для ознайомлення жителів міста й області із класичними й сучасними здобутками російської літератури та мистецтва, багатонаціональною культурою народів Російської Федерації; популяризація російської мови, літератури, мистецтва й підтримка програм з вивчення російської мови.

Закарпатська область

У Закарпатській області культурне обслуговування російської національної меншини здійснює Центр культур національних меншин Закарпаття. Органи державної влади та місцевого самоврядування надають належну підтримку у проведенні щорічних свят російського народного мистецтва, традиційних Пушкінських днів (червні місяці кожного року), докладають зусилля для поширення інформації про культурні цінності російського народу. Під час свят організуються виставки творів самодіяльних майстрів та художників. Зазначене сприяння здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету.

Кіровоградська область

В серпні 2012 року в обласній бібліотеці для юнацтва ім. О.Бойченка м. Кіровограда відбулася зустріч з письменником Полянським Сергієм

Івановичем (Росія), який презентував свою книгу «Флот не дрогнет. Флот вистоит. Флот победит». Проведено онлайн-телеміст з Вологодською юнацькою бібліотекою ім. В.Ф. Гендрякова. Учасники телемоству обговорили можливість реалізації спільних культурних, молодіжних, туристичних програм та обмінялися подарунками – книгами вологодських та кіровоградських письменників.

В 2013 році в м. Кіровограді відбулися урочистості, присвячені черговій річниці з Дня народження видатного російського поета О.С.Пушкіна – урочистий захід та покладання квітів до пам'ятника О.С. Пушкіну. У заході взяли участь представники облдержадміністрації, громадських організацій «Руський центр естетичного виховання», обласної Руської общини ім. О.С. Пушкіна, відділення Всеукраїнської громадської організації «Руський Рух України» в області, викладачі та студенти Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, учні загальноосвітніх навчальних закладів.

Полтавська область

Літературу мовами національних меншин в області презентують літературно-меморіальні музеї російському письменнику, публіцисту, громадському діячеві Володимирі Короленку у м. Полтаві та видатному російському письменнику Максиму Горькому в с. Верхній Мануйлівці Козельщинського району.

Діючою є експозиція «Полтавщина за роки незалежності» в Полтавському краєзнавчому музеї, де вміщено інформацію про видатних діячів освіти, науки, культури, мистецтва, інших галузей – представників різних національностей, що проживають на Полтавщині.

У лютому в Полтавській обласній бібліотеці для юнацтва ім. Олеса Гончара відкрили літературний салон. Тематика першого вечора присвячена Дню пам'яті російського поета Олександра Пушкіна. Гості ознайомилися з книжковою виставкою із фондів бібліотеки, яка представила не лише твори Пушкіна, але і літературознавчі дослідження про поета, раритетні видання «Казок Пушкіна» (1954) у перекладі М. Рильського та довоєнні видання Гроссмана «Пушкін», надані представниками читацького активу.

До 200-річчя від дня народження російського поета та художника Михайла Лермонтова у Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І.П. Котляревського проведено літературно-мистецький вечір «Парус надії». Члени творчого об'єднання «Художник» та клубу «Цікаві зустрічі» розповідали про митця як всесторонньо обдаровану людину.

Рівненська область

На Рівненщині проведено низку заходів, метою яких є підтримка органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування області ініціатив російських національно-культурних товариств. Основні, серед них: обласний фестиваль рідних мов «Слово моєї душі»; Рівненське обласне фольклорно-етнографічне свято «Музейні гостини» (щороку); літературний вечір «Витоки та традиції слов'янської культури» з нагоди відзначення Дня слов'янської писемності і культури (2012р., організатор – Рівненська

державна обласна бібліотека); засідання «круглого столу»: «Толерантність: об'єднуємо зусилля» до Міжнародного дня толерантності за участю керівників релігійних громад різних конфесій, національно-культурних товариств, представників культури, освіти, правоохоронних органів, громадськості міста, місцевих ЗМІ (2014р.).

На базі Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти організується та проводиться спільно з Рівненською обласною громадською організацією «Російський культурний центр» семінари-практикуми та круглі столи з проблемних питань розвитку культур національних меншин. Проблеми викладання літератури національних меншин, які проживають на території області, виносяться на обговорення під час курсів підвищення кваліфікації вчителів світової літератури. Працівники галузі культури області забезпечують аматорським творчим колективам всебічну підтримку, методичну та професійну допомогу. Крім того, керівники вищезазначених колективів мають змогу відвідувати семінари та творчі лабораторії Рівненського факультету державної академії керівних кадрів культури і мистецтва.

Сумська область

Органи державної влади та місцевого самоврядування надають підтримку у проведенні щорічних заходів із відзначення мистецьких вечорів діячів російської культури: П.І. Чайковського, А.П. Чехова, М.С. Щепкіна, Ю.О. Шапоріна, М.І. Драгомирова, О.О. Паліцина і інших. Заохочуються ініціативи та форми виявлення російської культури. Проводиться щорічний фестиваль національних культур «Барви рідного краю», вийшли друком два випуски альманаху «Етнічна Сумщина», забезпечується доступ до російської класики та сучасних творів, що створюються російською мовою.

Харківська область

З метою підвищення інтелектуального та культурного рівня населення, забезпечення умов для збереження міжнаціональної злагоди та порозуміння в суспільстві затверджено Програму розвитку і використання російської мови в Харківській області на 2007-2012 роки (рішення XVI сесії V скликання від 05 липня 2007 року № 306-V). Для реалізації заходів, передбачених Програмою, за звітний період проводилися: обласна учнівська олімпіада з літератури (інтегрованого курсу) для учнів 8-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання; обласний конкурс знавців російської мови, присвячений Дню слов'янської писемності та культури; щорічний конкурс на звання «Кращий учитель російської мови та літератури Харкова та області»; тиждень російської мови та культури; міжнародні науково-практичні конференції: регіональний форум «Російська мова за межами Росії: лінгвістичний та соціально-педагогічний аспекти викладання та вивчення в Україні та інших країнах». В рамках форуму здійснюється видання методичної літератури та посібників, щорічний дитячий та юнацький фестиваль літературної та художньої творчості «Мій Пушкін».

Розвитку культури і мов національних меншин в Харківській області приділяється значна увага. Так, у м. Харкові п'ять театрів постійно здійснюють постановки та покази вистав російською мовою. Зокрема, у Харківському академічному російському драматичному театрі ім. О.С. Пушкіна вистави проходять виключно російською мовою, у Харківському національному академічному театрі опери та балету ім. М.В. Лисенка, Харківському академічному театрі ляльок ім. В.А. Афанасьєва, Харківському академічному театрі музичної комедії та Харківському обласному театрі для дітей та юнацтва – українською та російською.

Щорічно проводиться більше 30 різних фестивалів, конкурсів, які стали візитною картою Харківщини, серед яких *міжнародні*: конкурс юних піаністів Володимира Крайнева, музичний фестиваль «Харківські асамблеї», музичний фестиваль «Сергій Рахманінов і українська культура», конкурс виконавців на українських народних інструментах ім. Г.Хоткевича, фестиваль народного танцю «Зелен світ», фестиваль-конкурс виконавців естрадної пісні «Жива вода»; *регіональні фестивалі*: «Райдужний світ народних мелодій», дитячої естрадної пісні «Дюймовочка», вокальної музики присвячений пам'яті народної артистки УРСР Оксани Петрусенко, пісенно-обрядового фольклору «Сьогодні Купала, а завтра Івана», фестиваль-конкурс аматорських театральних колективів «На крилах Мельпомени», конкурс читців «Вічне слово Кобзаря», присвячений творчості Т.Г.Шевченка та інші.

Херсонська область

В лютому 2013 року в обласній універсальній науковій бібліотеці ім.О. Гончара проведено святкову програма до Міжнародного дня рідної мови «Мужай, прекрасна наша мово» за участю представників російського культурного центру.

Хмельницька область

Робота щодо задоволення культурних потреб національних меншин здійснювалась шляхом проведення культурно-мистецьких фестивалів, творчих зустрічей, літературних та інформаційних заходів, пов'язаних з пам'ятними та історичними датами, національними традиціями.

Народним аматорським театром «Дзеркало Всесвіту» Хмельницького міського будинку культури поставлено вистави: російською мовою «Вільні метелики» за твором американського драматурга Леонарда Герша; «Уб'ємо чоловіка» за твором російського драматурга Едварда Радзінського.

Задля поширення інформації про регіональні мови або мови національних меншин та культурні цінності мовних меншин закладами культури області налагоджено тісні контакти співпраці з культурно-національним товариством російської культури «Русь» та «Руським центром». Спільно з товариством російської культури «Русь» на базі обласної бібліотеки для юнацтва започатковано кінолекторій «Російське кіно в особах». Відбулись засідання, присвячені творчості М. Булгакова (кіновечір за романом «Майстер і Маргарита»); О. Мандельштама, М. Гумільова, А. Ахматової. За сприяння посольства Російської Федерації в Україні

здійснюється передплата для бібліотеки річного комплекту газет «Літературная газета» та «Российская газета».

В обласному літературному музеї в постійній експозиції представлений комплекс, присвячений російській літературі: систематично здійснюють оглядові та тематичні екскурсії, висвітлюються матеріали в ЗМІ, проведено запис літературної радіопередачі про перебування гостей з літературно-меморіального музею Анни Ахматової у Фонтанному домі (м. Санкт-Петербург) та літературно-мистецький вечір «Моїм рядкам ще прийде слухний час» до 120-річчя з дня народження М. Цветаєвої; літературно-мистецький вечір «Я научилась просто, мудро жить...» (до дня народження А. Ахматової); літературний музейний урок «Поединок» Олександра Купріна» (до 75-річчя з дня смерті письменника) та «Творець і мислитель» (до 185-річного ювілею Л. Толстого) до заходів були організовані книжкові виставки.

В бібліотеках проведено ряд літературних заходів: літературний вечір «Его стихов немеркнущая сладость» (до 230-річчя з дня народження російського поета В. Жуковського); літературна візитівка «Поезія Андрія Вознесенського – гімн свободі» (до 80-річчя з дня народження); вечір лірики «Миру вам-і в душах, і в серцях» (до 80-річчя Є. Євтушенка); літературний портрет «Лев Толстой-мислитель і творець» (до 185-річчя з дня народження); ювілейне літературне свято «Поет з країни дитинства» (до 100-річчя від дня народження С. Маршака); літературний відеорепортаж «Сонячне місто Миколи Носова» (до 105-ї річниці від дня його народження); ювілейну виставку книги «Казка про рибака і рибку» (до 180-річчя написання казки О.С. Пушкіним). На відзначення ювілеїв М. Булгакова, К. Шульженко в бібліотеках відбулись вечори історичного портрету, літературні години.

Хмельницькою обласною дитячою бібліотекою ім. Т. Шевченка проведено: творчу зустріч з представниками Хмельницького товариства російської культури «Русь». Російським театром проведено моноспектакль «Блокада – моя боль»; пушкінський бал «Я мить чудову пам'ятаю» (до 215-ї річниці від дня народження О.С. Пушкіна) літературну годину «І щастя можу я збагнути на землі» (до 200-річчя від дня народження М. Лермонтова); літературний п'єдестал «Земляк, відомий всьому світу» (до 110-річчя від дня народження М. Островського).

Обласним літературним музеєм було підготовлено книжково-документальну виставку «Я голос Ваш...» до 45-річчя від дня смерті Анни Ахматової (спільно з громадською організацією «Руський центр») та проведено музейний урок «Здесь все тоже, тоже, что и прежде».

На вшанування пам'яті Ю.Гагаріна та відзначення 50 річниці його польоту в космос за сприяння російського товариства «Русь» відбувся обласний конкурс дитячого малюнку «Сузір'я Гагаріна».

Пункт 1, п.п. f

Волинська область

Заохочуються особи, які вживають російську мову, до забезпечення засобів здійснення культурної діяльності та її планування – створення художніх колективів, організація концертів, фестивалів, літературних вечорів та інше. В області стало традиційним проведення фестивалю культур національних меншин «З чуттям єдиної родини» (у 2012 році відбувся X-й такий фестиваль) на якому найактивнішими учасниками були художні колективи російської громади (5 одиниць); у 2013 році в м. Луцьку пройшли Дні російської культури.

Протягом 2012-2014 років художні колективи російської національної меншини поставили понад 50 концертів у районах і установах області, приурочених до Дня Перемоги, захисника Вітчизни, Дня рідної мови, виступили на літературних вечорах, присвячених видатним російським поетам і письменникам. Російськомовні аматорські поети і письменники створили своє літературне об'єднання «Ліра», і здійснили у 2013, і 2014 роках 2 видання одноіменного альманаху.

Дніпропетровська область

Представники національно-культурних товариств беруть активну участь у проведенні обласних культурних заходів. Громадські організації національних меншин України: Криворізька міська громадська організація «Російська громада», Дніпропетровське відділення Всеукраїнської громадської організації «Руський рух України», Павлоградська міська громадська організація «Руський союз Донбасу», Павлоградська міська громадська організація «Павлоградський союз слов'ян».

За участю національних меншин міста були проведені такі заходи: День довілля, поздоровлення ветеранів війни у зв'язку з 70-ти річчям визволення м. Дніпропетровська від фашистських загарбників, прес-конференція до проведення неділі «Єдинства» національно-культурних товариств та неділя «Єдинства» національно-культурних товариств, II міжнаціональний шаховий турнір «Діалог», засідання гуманітарної суспільної ради, позачергове розширене засідання Громадської ради при облдержадміністрації.

Закарпатська область

В області функціонують 5 обласних національно-культурних товариства росіян, які співпрацюють з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. У 3 російських фольклорних колективах налічується близько 65 учасників. Створено Закарпатський обласний центр народної творчості, який займається збором, збереженням та організовує презентацію творів цієї спільноти. У цьому ж напрямку працює і обласна універсальна бібліотека.

Київська область

Представники громадських організацій національних меншин області періодично організовують «круглі столи», лекції, зустрічі з питань протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної нетерпимості. За матеріалами зустрічей подаються тематичні публікації у відповідних рубриках: «Точка зору», «На тему дня», «На теми моралі», «Провокації», «У центрі уваги»,

«Актуально», «Конкурс», «Україна і світ», «Люди і доли», «Тероризм», «Про що говорять», «Співпраця», «Маємо право знати», «Профілактичні бесіди», «Застерігаємо».

Кіровоградська область

В вересні 2012 року представники Кіровоградського відділення українського товариства російської культури «Русь» провели вересневі зустрічі «Край мій, оспіваний в піснях» у бібліотеці ім. Ю. Гагаріна м. Кіровограда. У лютому 2012 року з нагоди 175-ї річниці з дня смерті О.С. Пушкіна в Кіровоградській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Д.І. Чижевського пройшли літературно-музичні читання. Захід пройшов за організаційного сприяння Кіровоградського Російського центру естетичного виховання та Представництва Росспівробітництва при Генеральному консульстві Росії в Одесі.

Рівненська область

На території Рівненської області зареєстровано 5 російських національно-культурних товариств: громадська організація «Російська община Рівненської області», відділення Всеукраїнської громадської організації «Руський рух України» у Рівненській області, Рівненська обласна громадська організація «Російський культурний центр», Товариство «Російський дім», громадська організація «Товариство російської культури на Рівненщині ім. Олександра Сергійовича Пушкіна». При Рівненській обласній громадській організації «Російський культурний центр» діють хорові колективи «Унісон», «Аве Марія», «Фантазія»; хореографічна студія «Арабеск»; ляльковий театр «У волшебного лукомор'я», які відтворюють фольклор, традиції та звичаї російського етносу. За сприяння Рівненської обласної громадської організації «Російський культурний центр» в області проходить Міжнародний фестиваль бардівської пісні «Я куплет допою», присвячений пам'яті В. Висоцького.

Сумська область

В області зареєстровані дві громадські організації російської національної меншини, які тісно співпрацюють із органами влади та підтримують звязки із неурядовими організаціями Росії.

Харківська область

У Харківській області на сьогодні діють 8 фольклорних колективів: фольклорний ансамбль «Русская песня» (с. Петровське Балаклійського району); «Слобода» (с. Руська Лозова Дергачівського району); «Берестяночка» (с. Берестовеньки Красноградського району); «Дубравушка» (с. Старовірівка Нововодолазького району); «Родник» (с. Коробочкине Чугуївського району); ансамбль села Тернова Харківського району.

Хмельницька область

З метою відображення культурного багатства російської мови заклади культури співпрацюють з товариством російської культури «Русь» та «Руським центром». В області пройшли Ахматівські читання, у м. Хмельницькому літературне свято «Купрінська осінь». Серед проведених спільних заходів з бібліотеками: загальноміський конкурс поезії Марини

Цветаєвої; творча зустріч з актором, представником Хмельницького товариства російської культури «Русь» Трояновським С.М. та літературний експрес «Світ героїв Маршака» до 125-річчя від дня народження С. Маршака. Обласна універсальна наукова бібліотека спільно з товариством російської культури «Русь» провели конкурс на краще читання віршів Михайла Лермонтова «Герой нашого часу» до 200-річчя від дня народження. Управлінням культури, національностей та релігій облдержадміністрації та Деражнянським відділом культури проведено обласне літературно-мистецьке свято «Я голос Ваш», присвячений 125-річчю з дня народження поетеси Анни Ахматової.

Відзначаючи ювілеї російських письменників відбулося заходи: театралізовані свята «В гості до дідуся Корнія» (до 130-річчя від дня народження К.І. Чуковського) та «Золотий ключик О. Толстого» (до 195-річчя від дня народження О. Толстого); літературно-фольклорне свято «Ласкаво просимо в Диканьку» за книгою М. Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки» (до 180-річчя її виходу).

У місті Хмельницькому міським будинком культури спільно з товариством російської культури «Русь» проведено: літературний вечір «Життя і доля Олександра Фадєєва»; вечір «Уроки русского», присвячений 75-річчю з дня народження російського прозаїка Валентина Распутіна; літературний вечір «Фронтвик и парижанин с Крещатика», присвячений до 100-ліття від дня народження російського поета Миколи Некрасова; літературний вечір, присвячений 120-річчю від дня народження російської поетеси Марини Цветаєвої «Красною кистью рябина зажглась»; кіно-вечір, присвячений 85-річчю від дня народження російського кіно і телережисера Ельдара Рязанова; виставка книжкових ілюстрацій «Улюблені казки та вірші» до 130-річчя від дня народження К. Чуковського у бібліотеці-філії № 12.

Черкаська область

При громадських організаціях області вивчаються національні історія та культура, організуються та проводяться поетичні вечори, літературно-мистецькі читання, виставки, зустрічі з видатними діячами культури і мистецтва, зокрема проведено поетичний вечір та Всеукраїнський літературно-художній фестиваль «Пушкинское кольцо» (2012); історико-меморіальна виставка «Вітчизняна війна 1812 року: події, герої, учасники» (2012); фотовиставка молодих фотохудожників «Космос всередині і навколо нас», проект «Пісні музейної ночі: Авторська пісня, поезія», вечір пам'яті І. Хайбуліна, відкрито виставку відомого російського художника Нікаса Сафронова (2013); зустріч, присвячена творчості К. Паустовського, презентація книги В. Єрмоєнко «Легалли» (2014). При російському товаристві діє клуб «Пушкинское кольцо» (м. Черкаси).

Чернівецька область

В даний час в області нараховується 3 російські аматорські колективи в с. Грубно у Сокирянському районі.

Чернігівська область

В Чернігові зареєстрована Громадська організація «Руське товариство Чернігівської області «Русичі» та Чернігівський обласний руський культурний центр «Русичі». Головними напрямками їх діяльності є вивчення російської мови, історії та культури.

У м. Севастополі в квітні 2013 року пройшла III Міжнародна науково-практична конференція «Російська мова – мова міжнаціонального спілкування». В роботі конференції взяли участь делегації з Болгарії, Латвії, Литви, Вірменії, Абхазії, України та Росії. Чернігів на цій конференції представила громадська організація «Російське товариство Чернігівської області «Русичі».

У травні 2013 року громадською організацією «Російське товариство Чернігівської області «Русичі» було презентовано книгу Олександра Алгініна «Сад пам'яті» (Очерки по истории родного края), в актовій залі Чернігівського технікуму транспорту та комп'ютерних технологій відбулася зустріч студентів з дослідником партизанського руху на Чернігівщині, керівником історико-краєзнавчого клубу «Поиск» М.М. Солов'єм. Також в травні пройшли пушкінські читання на території «Дитинця» біля пам'ятника О.С. Пушкіну. У серпні ГО «Русичі» брала участь у VI Відкритому фестивалі традиційної слов'янської культури та бойових єдиноборств «Київська Русь». У вересні організувала фотовиставку «Про тих, хто наближав Перемогу», зустріч студентів Юридичної академії та Радіо-механічного технікуму з Кузнецовим Г.А. та Солов'єм М.М., присвячену акції «Георгиевская ленточка» – до Дня визволення Чернігівщини; літературно-мистецьке свято «Туда, туда всем сердцем я стремлюсь», присвячене життю і творчості російських письменників та художників, доля яких пов'язана з Семенівщиною, і дружнім стосункам Олексія Толстого і Тараса Шевченка та прийняла участь у міжнародному конкурсі дитячої та юнацької творчості «Яскрава країна».

Пункт 1, п.п. г

Рівненська область

Збирання, зберігання та презентація творів на регіональних мовах, що видаються в області, здійснюється державною обласною бібліотекою, яка отримує обов'язковий примірник творів друку місцевих видавництв.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Пункт в

Вінницька область

Область реалізує 12 міжнародних угод з територіально-адміністративними одиницями іноземних держав. За міжнародними стандартами угоди та інші документи укладаються на мовах держав-партнерів. До ведення переговорів і реалізації програм в культурно-освітній частині міжнародних угод залучаються представники відповідних національних спільнот.

Закарпатська область

Підписано протокол про наміри щодо налагодження партнерських зв'язків між урядом Ханті-Мансійського автономного округу – Югри (Російська Федерація) та Закарпатською облдержадміністрацією (Україна) у торговельно-економічній, культурній, освітній, науковій та інформаційній сферах.

Рівненська область

З метою сприяння контактам між особами, в яких аналогічна мова використовується у такій самій або схожій формі, від імені обласної державної адміністрації було укладено Угоду між Рівненською обласною державною адміністрацією (Україна) та Урядом Астраханської області (Російська Федерація) про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво.

Тернопільська область

Міжнародна співпраця та зв'язки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка базуються на довготривалій договірній основі з вишом-партнером Ростовським державним педагогічним університетом.

Хмельницька область

У 2012 році Проведено Міжнародний фестиваль театрів ляльок «Дивень». Режисером театру здійснено постановку у Іванівському та Тульському театрах Росії.

СЛОВАЦЬКА МОВА

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням та вивченням словацької мови і літератури. *Навчальні програми:* навчальна програма для загальноосвітніх закладів з навчанням словацькою мовою «Словацька мова. 1-4 класи»; навчальна програма для загальноосвітніх закладів з навчанням словацькою мовою «Літературне читання. 1-4 класи»; навчальна програма «Словацька мова для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (укладачі Пахомова С. М., Сливка Б. М., Шабаш Н. М.). *Підручники:* навчальний комплект «Навчальна література зі словацької мови (навчальні посібники для учнів, методичні посібники для вчителів). 1-4 класи»; навчальний комплект «Навчальна література зі словацької мови (навчальні посібники для учнів, методичні посібники для вчителів). 5-11 класи». Разом з тим, учні користуються адаптованими підручниками зі словацької мови, виданими у

Словацькій Республіці. Підручниками з інших предметів навчальний заклад забезпечується українською державою.

На сьогодні зроблено переклад підручників словацькою мовою: «Математика», 1-3 класи (автори Богданович М. В., Лишенко Г. П.); «Природознавство», 1-3 класи (автор Грущинська І. В.), «Сходинки до інформатики». 2 клас (автори Ломаковська Г.В, Проценко Г. О., Ривкінд Й. Я, Рівкінд Ф. М.).

Пункт 1, п.п. а (iii)

Словацькою мовою виховується 22 дітей у Закарпатській області, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. b (iv)

У 2014/2015 навчальному році навчаються словацькою мовою 134 учні початкових класів спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 із поглибленим вивченням словацької мови Ужгородської міської ради, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. c (iv)

У 2014/2015 навчальному році вивчають словацьку мову як предмет 180 учнів спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 із поглибленим вивченням словацької мови Ужгородської міської ради, всі, хто цього бажає.

У шести загальноосвітніх навчальних закладах 646 учнів вивчають словацьку мову факультативно або в гуртках, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання технічної і професійної освіти словацькою мовою до навчальних закладів та органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено до вимог Конституції України і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. e (iii)

Словацька мова вивчається в Ужгородському національному університеті, Львівському національному університеті імені Івана Франка, Закарпатській філії Київського славистичного університету, Рівненському інституті слов'янознавства Київського славистичного університету, Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара. Словацьку мову на філологічному факультеті опановують 56 студентів.

Комітет експертів закликає українську владу уможливити співпрацю з носіями словацької мови, щодо надання словацькомовної освіти на дошкільному, а також технічних і професійних рівнях.

Інформація надана в статті 8 пункті 1.

Пункт 1, п.п. f (iii)

Заяв громадян щодо вивчення словацької мови у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. g

Елементи історії та культури народів, представники яких жили та живуть на території України, у т.ч. словаків, відображаються в курсах, що вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах: «Історія України», «Всесвітня історія», «Географія», «Світова література», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Художня культура», та які є обов'язковими для вивчення всіма учнями. Крім того, в загальноосвітніх навчальних закладах, де вивчається словацька мова уведено факультативний курс «Словацьке країнознавство» та вивчається інтегрований курс «Література» (словацька та світова).

Пункт 1, п.п. h

Підготовка вчителів здійснюється в Ужгородському національному університеті.

Підвищення кваліфікації вчителів словацької мови здійснюється на базі Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, Ужгородського національного університету.

Відповідно до чинних домовленостей на рівні міністерств України та Словацької Республіки в спеціалізованій загальноосвітній школі I-III ступенів № 4 із поглибленим вивченням словацької мови Ужгородської міської ради на замовлення навчального закладу працюють 5 учителів початкових класів з Словацької Республіки.

Пункт 1, п.п. i

Проводиться відповідним відділом Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти та філією Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Пункт 2

Заяв учнів та батьків щодо надання освіти або її суттєвої частини словацькою мовою чи вивчення словацької мови у територіях, де словацька мова традиційно не використовується, до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено

відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Стаття 11 **Засоби масової інформації**

Пункт 1, п.п. а

Закарпатська область

У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії (ЗОДТРК) працює редакція словацького мовлення. Згідно з тематичним планом ЗОДТРК річні обсяги мовлення теле- та радіопрограм словацькою мовою складають відповідно в 2012 році – 98,2 та 46,8 годин; 2013 році – 107,5 та 46,8 годин; 2014 – 119,7 та 47,2 годин. Фінансування мовлення здійснюється з державного бюджету.

Пункт 1, п.п. b

Закарпатська область

Радіопередачі словацькою мовою здійснює «Радіо-FM» та ЗОДТРК на регулярній основі.

Пункт 1, п.п. c

Закарпатська область

Телепередачі словацькою мовою ЗОДТРК ведуться на регулярній основі.

Пункт 1, п.п. d

Закарпатська область

У Закарпатській області щороку проходить Міжнародний фестиваль теле- та радіопрограм для національних меншин «Мій рідний край», метою якого є показ теле- та радіопрограм, спрямованих на духовне відродження національних меншин, їх культурних надбань і цінностей.

Пункт 1, п.п. e

Закарпатська область

У Закарпатській області виходить газета словацькою мовою «Подкарпатський словак».

Пункт 1, п.п. підпункт g

Закарпатська область

Підготовку журналістів здійснює філологічний факультет, зокрема кафедра словацької філології Ужгородського національного університету.

При університеті функціонує Науково-дослідний центр словакістики, який здійснює наукову діяльність у сфері словацького мовознавства.

Пункт 2

Провайдери кабельного зв'язку надають можливість прийому телеканалів та радіопрограм словацькою мовою. Жодних обмежень на свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації у друкованих засобах масової інформації не запроваджено. В липні місяці 2012 року підписано угоду про співпрацю між ЗОДТРК й словацьким радіо та телебаченням, відповідно до якої ЗОДТРК здійснює періодичний обмін радіопередачами, іншими матеріалами Словацького радіо та телебаченням.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. b, c

Закарпатська область

У місцях компактного проживання словаків працює 5 бібліотек (загальний обсяг літератури словацькою мовою складає понад 5,1 тисяч примірників).

У структурі Закарпатської обласної державної телерадіокомпанії працює редакція словацького мовлення, яка здійснює переклад окремих передач цією мовою з інших мов.

Пункт 1, п.п. d

Закарпатська область

Органи державної влади та місцевого самоврядування Закарпатської області надають належну підтримку у проведенні щорічних обласних фестивалів словацького народного мистецтва «Словенська веселіца», традиційних щорічних свят «Словацький бетлегем», «Золотий соловей», «Фашіанговий бал» тощо. Докладають зусилля для поширення інформації про культурні цінності словацького народу, беруть активну участь у підготовці та проведенні культурно-мистецьких заходів. Сприяння здійснюється за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів.

Пункт 1, п.п. f

Закарпатська область

У області у місцях компактного проживання словаків працює 11 клубних закладів, 16 колективів художньої самодіяльності (280 учасників). В м. Ужгород здійснює свою культурну діяльність Центр словацької культури. Також функціонують чотири обласні національно-культурні товариства словаків, які тісно співпрацюють з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, підтримують зв'язки з організаціями Словаччини.

Пункт 1, п.п. g

Закарпатська область

В області створено Закарпатський обласний центр народної творчості, який займається збором, збереженням та організацією презентації творів цієї спільноти. У цьому ж напрямку працює і обласна універсальна бібліотека.

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмирьова зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 29 примірників творів словацькою мовою, в обласній бібліотеці для юнацтва – 2 примірники.

Пункт 2

Закарпатська область

У разі потреби буде вжито заходів із заохочення відповідної культурної діяльності.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Закарпатська область

Транскордонне співробітництво здійснюється відповідно до Угоди про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між Закарпатською областю і Кошицьким самоврядним краєм Словацької Республіки та Угоди про співробітництво між Закарпатською областю та Пряшівським самоврядним краєм Словацької Республіки. Розвитку співпраці сприяє щорічне проведення Дня добросусідства на українсько-словацькому кордоні за участі представників Кошицького та Пряшівського самоврядних країв Словацької Республіки та Закарпатської області (на прикордонному переході «Ужгород-Вишне Немецке»). Під час заходу відбулося підписання виконавчих протоколів між Закарпатською областю, Кошицьким та Пряшівським самоврядних країв зі співробітництва у відповідних сферах.

Реалізуються угоди про співробітництво між м. Перечин та м. Гуменне (Словаччина), між Перечинською міською радою та Спільною розв'язкою туризму в мікрорегіоні «Коромля а коле» (Словаччина), між Ужгородською міською радою та органами місцевого самоврядування міст Михайлівце, Кошіце (Словаччина), між Ужгородським районом та Пряшівським окресом (Словаччина), між Великоберезнянською райдержадміністрацією та районною радою і Обводним урядом м. Гуменне (Словаччина), між Рахівською міською радою та міським урядом м. Свидник (Словаччина), між містами Свалява та Стара Любава (Словаччина). Встановлено та підтримуються контакти із громадськими об'єднаннями українців, що проживають у прикордонних адміністративно-територіальних регіонах Словаччини, зокрема із Союзом русинів-українців Словацької Республіки.

В грудні 2011 року у м. Бардіїв між Союзом русинів-українців Словацької Республіки та управлінням культури Закарпатської обласної державної адміністрації було підписано договір на 2012-2013 роки. Договором, зокрема, передбачено участь професійних та самодіяльних художніх колективів Закарпатської області України у заходах Союзу русинів-українців та професійних і самодіяльних художніх колективів зі Східної

Словаччини у заходах, що відбуватимуться у Закарпатській області. У травні 2013 року Закарпатський обласний український музично-драматичний театр взяв участь у фестивалі драми і художнього слова імені О. Духновича у м. Пряшів.

У травні 2014 підписано угоду про співпрацю між Перечинською гімназією та школою Яна Шверма в Михайлівцях (Словаччина) та угоду про транскордонне співробітництво між селом Тростяниця Пузняковецької сільської ради Мукачівського району та селом Млинки Кошицького краю Словаччини.

Укладено угоду про співробітництво у галузі освіти між Сторожницькою загальноосвітньою школою I-III ступенів та Основною школою і дитсадком з українською мовою навчання міста Гуменне Словацької Республіки.

Підписано меморандуми про співпрацю зі спеціалізованою загальноосвітньою школою I-III ступенів № 4 з поглибленим вивченням словацької мови Ужгородської міської ради та школами Лучна (м. Вранов над Топльов) і Станційна, 13 (м. Кошиці), у рамках яких здійснюються обмін культурними програмами, спільні зустрічі педагогічних колективів, турнір з міні-футболу серед учнів тощо. Ужгородська загальноосвітня школа I-III ступенів № 5 з поглибленим вивченням французької та англійської мов Ужгородської міської ради співпрацює із середньою технічною школою м. Снина (Словаччина).

Студенти словацького відділення філологічного факультету УжНУ проходили щорічну мовно-ознайомчу, діалектологічну і переддипломну практику та троє найкращих із них – найпрестижніші мовні курси в Словаччині. Також один викладач цього відділення стажувався у Братиславському університеті ім. Яна Амоса Коменського та у Пряшівському університеті.

В 2013 році у м. Ужгород відбулося засідання круглого столу за участі керівництва облдержадміністрації з членами Всесвітньої асоціації словаків, які проживають за кордоном (представниками семи країн). Підписано угоду про Добросусідство між селами Оноківці (Україна) та Петровце (Словацька Республіка).

В червні 2013 року у мерії м. Братислава відбулися урочисті заходи з нагоди 20 - річчя підписання Договору про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою, в яких взяли участь солісти заслуженого академічного Закарпатського народного хору.

У березні 2014 року керівництво облдержадміністрації зустрілося з депутатом Національної Ради Словацької Республіки Миколаєм Крайковичем. У квітні відбулася двостороння міжнародна зустріч керівництва області з Державним секретарем Міністерства закордонних справ та європейських питань Словацької Республіки, на якій обговорювалися питання транскордонного й інвестиційного співробітництва.

Аматорські та професійні творчі колективи області є активними учасниками культурно-мистецьких заходів, що проводяться українською

громадою у Словацькій Республіці. Колективи області понад 35 разів брали участь у фестивалях, концертах, святах у Словаччині.

МОВИ ЄВРЕЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ: ІВРИТ, ІДИШ

Стаття 8

Освіта

Забезпечення навчальною літературою, зокрема підручниками, загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин чи їх вивченням здійснюється щорічно за замовленням органів управління освітою.

Впродовж 2012-2014 років підготовлено навчально-методичну літературу для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням чи вивченням мови іврит. *Навчальні програми:* «Програми для загальноосвітніх закладів з навчанням українською мовою. Мова іврит. 1-4 класи»; навчальна програма «Мова іврит для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою» (укладачі Бакуліна Н. В., Сапіро В. Л.); «Навчальна програма з мови іврит для спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов (1-4 класи) (укладачі Яковлева О. М., Лернер Т. Г., Журавицькі С. М.); навчальна програма з мови іврит для 5-9 класів (друга іноземна мова) (укладачі Журавицькі С.М., Лернер Т. Г., Яковлева О. М.); навчальна програма курсу за вибором «Єврейська література» для учнів 8-11 класів (автор Добровольська Т. В.). *Підручники:* «Мова іврит для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 1 клас» (автор Бакуліна Н. В.); «Буквар. Мова іврит для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. 2 клас» (автор Бакуліна Н. В.). *Додаткові підручники та навчальні посібники:* «Посібники з мови іврит «Всього потроху» для учнів 9, 10, 11 класів» (автор Сапіро В. Л.).

Мову іврит вивчають в загальноосвітніх навчальних закладах та культурно-освітніх центрах всіх адміністративно-територіальних одиниць.

Мову їдиш вивчають в культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах у Вінницькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Львівській, Одеській, Харківській, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Києві.

Пункт 1, п.п. а (iii)

Мовою іврит виховується 51 дитина, всі, хто цього бажає.

У навчально-виховному комплексі (загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад) «Ор Авнер» Хабад Любавич м.Чернігова (гурток з 9 вихованців) вивчається мова їдиш.

Пункт 1, п.п. б (iv)

Заяв батьків щодо надання початкової освіти або її суттєвої частини мовами іврит та їдиш чи вивчення мови їдиш до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв

у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

У 2014/2015 навчальному році в загальноосвітніх навчальних закладах в початковій школі відповідно до поданих батьками заяв мову іврит як предмет вивчають 1198 учнів, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. с (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання середньої освіти або її суттєвої частини мовами іврит та їдиш чи вивчення мови їдиш до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

У 2014/2015 навчальному році в загальноосвітніх навчальних закладах мову іврит як предмет вивчають 2203 учні, факультативно або в гуртках – 67 учнів, всі, хто цього бажає.

Пункт 1, п.п. d (iv)

Заяв учнів та батьків щодо надання професійно-технічної освіти або її суттєвої частини мовами іврит та їдиш чи вивчення цих мов до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Пункт 1, п.п. e (iii)

Мова іврит вивчається у Соломоновому університеті, Міжнародному гуманітарно-педагогічному інституті «Бейт Хана».

Пункт 1, п.п. f (iii)

Заяв громадян щодо вивчення мов іврит та їдиш у рамках навчання дорослих у вечірніх (змінних) загальноосвітніх школах до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

У рамках безперервного навчання мови іврит та їдиш вивчаються дітьми та дорослими у культурно-освітніх центрах, суботніх та недільних школах (іврит – в усіх адміністративно-територіальних одиницях країни, їдиш – у Вінницькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Львівській, Одеській, Харківській, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Києві).

Пункт 1, п.п. g

У загальноосвітніх навчальних закладах вивчають курси за вибором: «Традиції єврейського народу», «Історія єврейського народу», «Єврейська література», «Географія Ізраїлю», «Катастрофа європейського єврейства».

Пункт 1, п.п. h

У Дніпропетровську функціонує Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт Хана», який здійснює підготовку вчителів початкових класів та фахівців музичного мистецтва для шкіл, де навчаються діти єврейської національності.

Пункт 1, п.п. i

Наглядовим органом, який контролює діяльність у царині навчання мовами національних меншин та їх вивчення, є Міністерство освіти і науки України.

Матеріали та висновки щодо навчання та вивчення мов національних меншин щорічно публікуються у збірниках до підсумкових засідань колегії та на офіційному сайті Міністерства. За підсумками обговорення на засіданнях колегії вживаються необхідні заходи, розробляються та приймаються нормативно-правові акти тощо.

Органи управління освітою обласних, Київської міських державних адміністрацій публікують такі матеріали стосовно своїх адміністративно-територіальних одиниць та відповідних мов національних меншин.

Пункт 2

Органи управління освітою інформують батьків, учнів та студентів про положення законодавства, що регулюють питання застосування мов у сфері освіти, мережу навчальних закладів.

Заяв учнів та батьків щодо надання освіти або її суттєвої частини мовою іврит чи вивчення івриту на територіях, де ця мова традиційно не використовується, до навчальних закладів або органів управління освітою не надходило. У випадку надходження таких заяв у кількості, що вважається достатньою, питання буде розглянуто і вирішено відповідно до вимог Конституції і законів України, зокрема Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Стаття 11**Засоби масової інформації***Пункт 1, п.п. a*Віницька область

Всі національні меншини області мають доступ до засобів масової інформації, можливість займатись видавницькою діяльністю та висвітлювати свої культурно-мистецькі проекти і мовно-освітні програми.

Протягом звітнього періоду представники національних меншин не претендували на створення телевізійних програм та радіопередач національними мовами. Однак, в ефірах електронних ЗМІ, в першу чергу на телерадіоканалах обласної державної телерадіокомпанії «ВІНТЕРА», регулярно подаються інформаційні, культурно-освітні та музичні програми із сюжетами про багатонаціональне життя Вінниччини. Також, представники національних меншин області є традиційними учасниками прямих ефірів обласних та міських телерадіопередач.

Пункт 1, п.п. b

Віницька область

Відповідні сюжети про життя та діяльність національних меншин області представлені на обласній державній телерадіокомпанії «ВІНТЕРА», зокрема, радіопрограма «Єдина родина» – 2 рази на місяць, обсяг ефірного часу – 15-хвилин.

Дніпропетровська область

В ефірі обласного радіо тематика прав національних меншин висвітлюється в інформаційно-аналітичних передачах: «Вечірня панорама», «Новини дня», «Новини регіону», «Цей день», «Я просто живу», «Долю я знайшов свою», «Дивосвіт», «Думка-шумка», «Музичний радіокур'єр», «Мистецький час», «Вечорниці», «В оселі сяйво сяє», «Покоління-XXI».

Хмельницька область

З ініціативи Хмельницького благодійного фонду «Хесед Бешт» на обласному радіо щомісяця виходить 15-хвилинна передача «Лехаїм» українською мовою.

Пункт 1, п.п. c

Віницька область

На обласній державній телерадіокомпанії «ВІНТЕРА» висвітлюється життя і діяльність національних меншин в тематичних передачах, зокрема, телепрограма «Далекі і близькі» – виходить в ефірі 1 раз на місяць, обсяг ефірного часу однієї передачі – 20 хв.; а з 2007 року по 2012 рік 1 раз на місяць виходила в ефірі українською мовою 30-хвилинна телепрограма «Мішпаха» – культурно-історичний проект єврейської спільноти.

Дніпропетровська область

В ефірі Дніпропетровського обласного телебачення тема прав та свобод національних меншин висвітлюється у рамках інформаційно-аналітичних передач: «День», «Новини дня», «Дніпровська панорама», «Ранкова панорама», «Вечірня панорама», «Телевізійна, 3»; у рамках передач циклів «Авторитетно про важливе», «Відкрита студія», «Вечорниці», «Дивоцвіт», «Між іншим зранку», «Життя-буття», «Свій погляд», «Велика родина», «Вечір на «Дніпропетровському Державному» тощо.

Пункт 1, п.п. e

Віницька область

30 2012 року у м. Бершадь 2 рази на місяць виходить газета «Шабат» українською мовою, в якій висвітлюються події єврейської громади.

Дніпропетровська область

Зареєстровано 10 періодичних друкованих засобів масової інформації, засновниками яких є національні меншини. Перелік друкованих видань: Вестник научно-просветительского центра «Ткума», засновник БФ «Науково-просвітницький центр Єврейської історії та культури «Ткума»; «Геула», «Шалом, хаверим» – Дніпропетровська єврейська релігійна громада; «Шалом Кривбас» – Іудейська релігійна громада у Кривому Розі «Хабат Любавич»; «Шабат шалом».

За підтримки керівництва облдержадміністрації реалізується проект зі створення серії книг «Національно-культурні товариства Дніпропетровщини». Вийшло шість книг, одна з яких про єврейську громаду.

Сумська область

В області не регулярно виходить газета «Яхад» українською і російською мовою, накладом 500 примірників Сумського благодійного єврейського центру «Хесед Хаім». Також зареєстрована газета «Лебн» Конотопського міського благодійного фонду «Єврейський общинний центр «Естер».

Хмельницька область

Обласна єврейська благодійна газета «Шалом Алейхем», засновник Хмельницький благодійний фонд «Хесед Бешт», видається щомісяця російською і українською мовами за рахунок благодійних внесків, тираж 1000 примірників.

Черкаська область

Видаються періодичні друковані видання, засновниками яких є єврейські громадські організації: газета «Надія» (мова видання – українська, російська), газета «Разом – Інейнем» (мова видання – російська).

Чернігівська область

Видається газета єврейської общини «Тхія»/«Відродження» (російськомовна), яка виходить щомісяця накладом 1000 примірників.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. в

Вінницька область

Книжковий фонд обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А. Тімірязєва представлений 78 014 тис. примірників іноземних мов, серед яких видання на івриті та ідиш.

Дніпропетровська область

Бібліотеками області проводиться вивчення попиту на літературу національними мовами, на підставі чого, здійснюється подальше комплектування фондів.

Полтавська область

Полтавський благодійний єврейський центр «Хесед Нефеш» має власні бібліотечні фонди чисельністю близько 2,0 тис. прим. кожний. У межах 0,5-1,0 тис. прим. мають Миргородська міська єврейська громада та Лубенська міська культурно-просвітницька благодійна організація єврейської громади.

Рівненська область

У бібліотеках області зберігається 0,03 тис. прим. єврейською мовою та декілька єврейських творів в перекладі російською та українською мовами.

Сумська область

В області створюються умови, які сприяють доступові регіональними мовами або мовами меншин до творів, що створюються іншими мовами. У фондах Сумської обласної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської зберігаються видання єврейською мовою – 50 примірників.

Надається підтримка діяльності у галузі перекладу, дублювання чи субтитрування.

Херсонська область

Обсяг літератури в бібліотечних закладах області єврейською мовою складає – 0,01 тис. примірників.

Хмельницька область

В обласних бібліотеках області фонд літератури єврейською мовою нараховує 13 примірників; в інших бібліотеках – 9.

Пункт 1, п.п. d

Вінницька область

В області створено умови для відродження та розвитку культурного надбання національних меншин з вільним використанням національних мов. Про це свідчить ряд культурно-мистецьких заходів, які стали традиційними. Так, щорічно у м. Шаргород відбувається фестиваль національних культур в рамках Всеукраїнського фестивалю «Усі ми діти твої, Україно!». У м. Вінниця що два роки проходить обласний фестиваль культур національних меншин та етнічних груп «Подільські барви». Крім того національні мови лунають під час літературно-мистецьких заходів, а саме: День рідної мови та слов'янської писемності, книжкові виставки та літературні читання тощо.

У серпні 2013 року на базі бібліотеки-філії № 13 м. Вінниця відкрилась бібліотека міжкультурного діалогу, основним завданням якої є формування міжнаціонального діалогу через презентацію й популяризацію культури та традицій національних спільнот міста, сприяння зближенню етнічних культур, створення творчого самовираження та самореалізації кожної людини будь-якої національності. З червня 2014 року на базі обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А.Тімірязєва стартував проект Клубу сімейного дозвілля та розвитку «Родинне сонцеколо», метою якого є знайомство шкільної та студентської молоді м. Вінниця зі звичаями та сімейними традиціями національних меншин.

Дніпропетровська область

Облдержадміністрація спільно з національно-культурними товариствами забезпечують культурно-просвітницьку діяльність громадських організацій національних меншин шляхом проведення культурно-мистецьких фестивалів, конкурсів, концертів, виставок, днів культури національних меншин та відзначення державних й традиційних національних свят.

У м. Дніпропетровськ за участю єврейської національної меншини відбувся Форум відкритого спілкування на тему: «Толерантність і взаємодія національних культур у сучасному суспільстві» та святкування Хануки.

Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей спільно з єврейським громадським центром ім. Мері Кіюц провела літературний вечір для дітей «В Україні книжки свято будемо разом відзначати», який відбувся в культурно-діловому центрі «Менора». У заході взяли участь актори дитячого театру «Фейгеле» із виставою «Пальто для луни» за мотивами єврейських народних казок. Діти та батьки з єврейського громадського центру відвідали бібліотеку. Для них було проведено розважальну програму «Вихідний у бібліотеці», музичний ранок «Слов'янський віночок: народні пісні», книжково-ілюстративні виставки «Національні костюми різних народів», «Дивовижний світ народних казок».

Проведено регіональний проект мистецький захід – концерт «Нас об'єднує Батьківщина», який пройшов на сцені Дніпропетровської філармонії ім. Л.Б. Когана та відкрив нові грані творчості серед представників різних національностей – студентів та викладачів Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки, Дніпродзержинського та Криворізького обласних музичних училищ, Дніпропетровського театрального-художнього коледжу та Дніпропетровського коледжу культури і мистецтв.

Закладами освіти спільно з закладами культури усіх рівнів проводяться заходи щодо виховної роботи з дітьми та молоддю стосовно формування толерантної поведінки, взаєморозуміння в полікультурному соціумі країни, вихованню поваги до державної мови, мови та традицій культур національних меншин.

Рівненська область

Упродовж звітнього періоду в області проведено низку заходів за участю та з ініціативи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, єврейських національно-культурних товариств, а також представників з їхніх етнічних батьківщин, серед них: мітинг-реквієм у зв'язку з Міжнародним днем пам'яті жертв Голокосту (щороку); мітинг-реквієм присвячений вшануванню пам'яті розстріляних євреїв у роки ВВв (щороку); урочисте відкриття меморіальної дошки відомому ізраїльському письменникові Амосові Озу (2014р.).

Сумська область

В області заохочуються ініціативи та форми виявлення єврейської культури. Проводиться щорічний фестиваль національних культур «Барви рідного краю», вийшло друком два випуски альманаху «Етнічна Сумщина».

Органи державної влади та місцевого самоврядування надають підтримку з проведення заходів єврейської національної меншини із

відзначення мистецьких вечорів щодо пам'ятних дат діячів літератури, мистецтва, науки та культури. В області функціонують два єврейські національно-культурні товариства, які тісно співпрацю із органами влади.

Херсонська область

В лютому 2013 року в обласній універсальній науковій бібліотеці ім.О.Гончара проведено святкову програму до Міжнародного дня рідної мови «Мужай, прекрасна наша мова» за участю представників ізраїльського культурного центру. В грудні 2014 року в академічному обласному театрі ляльок пройшов святковий концерт за участю артистів обласної філармонії для Єврейського благодійного общинного центру «Хесед Шмуель».

Хмельницька область

Задля поширення інформації про регіональні мови або мови національних меншин та культурні цінності мовних меншин закладами культури області налагоджено тісні контакти співпраці з культурно-національними товариствами: обласним благодійним фондом «Хесед-Бешт» та Хмельницькою єврейською общиною «Тхія».

Обласними бібліотеками спільно з представниками Хмельницької єврейської общини «Тхія» проведено творчі зустрічі, де було обговорено звичаї, традиції і обрядовість єврейського народу «Мир вам» та здійснено прем'єру документального фільму Олега Ніколаєва «Невелика історія з єврейським ухилом» про єврейські гетто на території нашої області в роки війни. Також проведено Фестиваль національних літератур «Книги будують мости»; урок-реквієм «Голокост: Голофа болю» (до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту) та творчу зустріч з представниками Хмельницької єврейської общини «Тхія», «Шолом, мій друг шолом».

Обласні бібліотеки працюють з Хмельницьким благодійним фондом «Хесед-Бешт» по збереженню культури, традицій, релігій єврейського народу. Це щорічні заходи до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту, дня толерантності, расової та етнічної дискримінації, інтерактивні заходи у форматі «Живої бібліотеки».

До Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту в обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М.Островського відбувся цикл історичних уроків «Голокост – трагедія ХХ століття», в бібліотеках області – уроки-реквієми, години пам'яті. На базі обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г.Шевченка проведено свято єврейської культури «Шолом! Шолом!» спільно з благодійним фондом «Хесед-Бешт». У програмі свята: знайомство з історією євреїв на Поділлі, національними звичаями, традиціями. В бібліотеках області відбулись обговорення книги Р.Я. Мирського, А.Я. Наймана «Знаменитые евреи Украины», бесіди-діалоги «Мови різні – душа одна», зустрічі з родинами євреїв, які емігрували за кордон. Хмельницькою обласною науковою бібліотекою проведено годину пам'яті «Голокост – питання пам'яті та сумління» (до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту). Під час заходу презентовано видання з книжково-ілюстративної виставки «Вічно в пам'яті людській», на якій представлені архівні документи тих подій та свідчення очевидців. Окрім того, фахівці

бібліотеки взяли участь у круглому столі, присвяченому Міжнародному дню пам'яті жертв Голокосту в об'єднаному центрі «Тхія». Під час круглого столу відбулась презентація експозиції в Музеї пам'яті жертв Голокосту в Хмельницькій області, експонувалася виставка учбових матеріалів, присвячених дослідженню історії Голокосту та презентація міжнародного музейного проекту «Кетер».

Популяризуючи культуру єврейського народу ХОУНБ проведено: літературні читання «Співець веселої журби» (до 155-річчя від дня народження єврейського письменника Ш. Алейхема); виставку-пам'ять «Єврейський погром у Проскурові» (до 95-річчя з часу збройного виступу про більшовицьких сил та кривавого єврейського погрому); годину пам'яті «Голокост: жива історія між минулим та майбутнім» (до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту). В Хмельницькій обласній бібліотеці для юнацтва спільно з благодійним фондом «Хесед Бешт» пройшов Цикл діалогів про єврейські традиції «Золоті правила життя» та урок історії «Голокост на Поділлі». Хмельницькою обласною дитячою бібліотекою ім. Т. Шевченка проведено: літературну годину «Мир вам сьогодні і завжди» (до 155-річчя від дня народження Шолом Алейхема) та розважальну програму «Ігри єврейського народу» спільно з представниками єврейської общини «Тхія». Діалог «Толерантність – чи актуально це сьогодні» за участю представників Хмельницького благодійного фонду «Хесед Бешт», акцент зроблений на те, що терпиме, толерантне відношення починається саме з родини; прозвучали авторські музичні твори, які розкривають цю тему.

Популяризуючи колорит єврейської культури в м. Хмельницькому проведено: культурно-мистецький захід «Свято Ханука»; засідання круглих столів на теми: «Єврейська культура через призму єврейського танцю», «Музичні та вокальні жанри єврейської культури» у об'єднаному центрі «Тхія»; книжкова виставка «Рани, які не лікуються часом» до Міжнародного дня пам'яті Голокосту єврейського народу у міській центральній бібліотеці; фотодокументальна виставка «Холокост» в музеї історії міста Хмельницького.

У місті Хмельницькому активно працює народний аматорський театр «Дзеркало Всесвіту», який висвітлює єврейську тематику. У звітному періоді колектив взяв участь у XIV Міжнародному фестивалі етнічних театрів України, країн СНД та Євро регіону «Етно-Діа-Сфера». Традиційними стали культурно-мистецькі заходи – «Свято Пурим», «Свято Ханука» та з нагоди Дня матері (міський будинок культури спільно з обласним благодійним фондом «Хесед-Бешт»).

У Волочиському навчально-виховному комплексі проведено засідання круглого столу «Співпраця влади із громадськими організаціями та релігійними конфесіями», організованого обласним єврейським фондом «Хесед-Бешт». Участь взяли представники РДА, громадських організацій, релігійних конфесій, керівники окремих установ.

Музейні установи області здійснюють виставкову діяльність, експозиції виставок ужиткового мистецтва «Історія, культура і традиції

єврейської общини». (Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник). У Хмельницькому обласному краєзнавчому музеї влаштовано виставки «Українська держава та національні меншини: поступ до взаємної толерантності» та «Миттєвості вічності» (роботи радянського єврейського художника Х.М. Сандлера).

У 2014 році в обласному музично-драматичному театрі ім. М.Старицького відсвяткував 15-літній ювілей благодійний фонд «Хесед Бешт». У святі взяли участь делегації з регіональних осередків, представники влади та громадських організацій.

На території Старосинявського району за рахунок коштів місцевого бюджету проведено поточні ремонти об'єктів культурної спадщини (братські могили розстріляних євреїв у роки німецько-радянської війни), проведено обстеження та інвентаризацію пам'яток культурної спадщини на єврейському кладовищі.

Пункт 1, п.п. f

Дніпропетровська область

Аматорські колективи єврейської національної меншини області складають танцювальних – 1 колектив, вокально-хорових – 1, музичних – 1. Громадські організації представлені: Криворізькою міською єврейською громадою, Нікопольською міськрайонною громадською організацією «Єврейська громада», Дніпропетровською обласною єврейською громадою, Національно-культурним товариством «Єврейський культурний центр «Авів».

Полтавська область

На базі єврейського культурного центру діють гуртки вивчення іудаїзму, історії, культури та традицій єврейського народу, бібліотека, кінозал, лекторій, недільна школа. Творчу роботу здійснюють вокальний ансамбль «Нешуме», танцювальний дитячий ансамбль «Сімха», єврейський театр «А Ідіше мазл», ансамбль клейзмерської музики «Зайт Гезунд», танцювальний клуб для літніх людей «Перах», арт-студія образотворчого мистецтва і пісочної анімації «Веселка», клуби за інтересами – «Волонтер», «Жіночий», «Дитячий» молодіжний клуб «Анахнут» та шаховий.

Рівненська область

В області здійснюються культурологічні заходи, учасники яких спілкуються єврейською мовою: Песах, Пурим, Шавуот, Ханука, Рош-Ашана, Суккот, Шабат.

За сприяння Рівненського благодійного фонду «Хесед Ошер» єврейська громада м. Рівного є активним учасником різнопланових всеукраїнських, обласних та місцевих культурологічних заходів (Міжнародний фестиваль театрального мистецтва «Кришталевий лев» (м. Львів), Всеукраїнський фестиваль єврейської пісні «Чернігівська осінь», фольклорно-етнографічне свято «Музейні гостини», Рівненський обласний фестиваль національних культур «У родинному колі», відзначенні Міжнародного Дня рідної мови, Дня слов'янської писемності та культури.

На території Рівненської області зареєстровано два товариства Острозька міська єврейська община та міська громадська організація «Рівненська єврейська громада». При міській громадській організації «Рівненська єврейська громада» за підтримки Рівненського благодійного фонду «Хесед Ошер» працює центр єврейської культури та діють театральна студія «Сімха», хоровий, дитячий танцювальний ансамбль «Нехама», дитячий танцювальний ансамбль «Ципурім».

Тернопільська область

Упродовж звітних років відбулись такі заходи: в державному архіві області відбулася презентація книжки ізраїльського письменника, лауреата Нобелівської премії про літературу 1966 року, уродженця Тернопільщини Шмуеля Агнона; а за участю товариства «Єврейська община» вшанування жертв Голокосту. Також відбулось відкриття благодійного єврейського фонду «Хесед Бешт».

Херсонська область

В січні 2013 року напередодні відзначення Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту в роки Другої світової війни у конференц-залі комунального вищого навчального закладу «Херсонської академії неперервної освіти» обласної ради проведено семінар на тему: «Голокост – скорбота і пам'ять». Захід проходив за ініціативи директора Херсонського єврейського благодійно-общинного центру «Хесед Шмуель». У рамках семінару для учасників було організовано тематичну книжкову виставку та показано відеоролик про страшну в історії людства катастрофу.

При закладах культури області здійснюють свою діяльність аматорські колективи єврейської нацменшини (танцювальні, вокально-хорові, музичні), в Генічеському районі – 4, в м. Херсоні – 12. У м. Херсоні працює Єврейський центр «Шмоель».

Черкаська область

У м. Корсунь-Шевченківський діє общинний центр єврейської громади та регіональний общинно-методичний центр. Вивчається історія єврейського народу, мова ідиш, події з життя знаменитих земляків-євреїв, проводяться національні свята, діє регіональний музей єврейської історії «Ми родом із штетла (містечка)». Працюють клуби «Шляхами ТОРИ», «Відродження єврейства», «Жіночий клуб», «Єврейська кухня», «Інтелектуальний», «Тора: імена та долі», «Золотий ланцюг», «Життя ідишу», «Ідиш».

При єврейських товариствах створено та діють вокальна студія «Нешама» (жіночий ансамбль «Нешама», дитячий вокальний ансамбль «Ціпорім», ансамбль «Ніцанім»), ансамбль скрипалів «Фіделе», танцювальний ансамбль «Шмейхеле», клезмер-дует «Лібе», дитячий вокальний ансамбль «Мазл тов», вокально-інструментальний сімейний ансамбль Жовтих, сімейний ансамбль Цирульнікових.

За участю єврейських громад організовано та проведено заходи з нагоди Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту, Дня незалежності Ізраїлю, Дня Перемоги, свят Пурім, Песах, Рош Ха-Шана, Ханука (щороку); виїзний Шаббатон з нагоди 20-річчя громади прогресивного іудаїзму

«Хавер», свято «Мова єднає всіх» (присвячене Міжнародному дню рідної мови), регіональний фестиваль єврейської книги «...Я сделаю тебя народом великим» (2012); фотовиставку «Єврейські сторінки в історії Корсунщини», презентацію російського перекладу книги Лоренса Кобена «Анін штетл», конференцію «Здорова жінка – здорове суспільство!», концерт присвячений Дню медика та 72-річчю з дня початку Великої Вітчизняної війни, вечір-зустріч «Етнокультурна палітра Черкащини» (2013); Всесвітній День єврейських знань, святковий концерт з нагоди Дня родини, книжкові виставки та літературні години до 155-річчя від дня народження Шолом-Алейхема. Відкрито меморіальну дошку Праведниці народів Світу Шулежко О. М. (2013, м. Черкаси).

Чернівецька область

В даний час в області нараховується 2 аматорські колективи єврейської національної меншини.

Чернігівська область

В області здійснюють свою діяльність Чернігівська обласна єврейська община та Благодійний єврейський фонд «Хесед Естер», який надає всебічну соціальну допомогу самотнім, хворим та малозабезпеченим євреям міста і області та веде велику роботу по відродженню і розвитку єврейської культури та долученню до неї різних вікових і соціальних груп населення.

У 2013 році голова Чернігівської обласної єврейської общини, на запрошення берлінського меморіального центру «Дом Ванзейской конференции», прийняв участь в семінарі «Геноцид європейських євреїв – історія і пам'ять».

В області зареєстровано 5 міських громадських організацій у м. Прилуки, м. Ніжин, м. Новгород-Сіверський, м. Борзна та м. Городня. При об'єднанні єврейських общин діє 4 аматорські колективи. Чернігівською обласною єврейською общиною видано 12 книг, Корюківським історичним музеєм підготовлено і надруковано брошури «Історія євреїв Корюківки», «Лазар Бродський».

Проходять щорічні Міжнародні наукові семінари «Євреї Лівобережної України. Історія і культура», проводяться міський фестиваль єврейської культури імені Шолома Алейхема та фестиваль єврейської пісні. В рамках ІХ міського фестивалю єврейської культури імені Шолома Алейхема відбулися такі заходи: художня виставка «Ода життю» творів художниць-єврейок з колекції Чернігівського обласного художнього музею ім. Григорія Галагана; VIII Міжнародний науковий семінар «Євреї Лівобережної України. Історія і культура»; музичне свято – вечір-концерт «Композитор Ігор Шамо».

У серпні 2013 року хореографічний ансамбль «Шнелере фіселах» обласної єврейської общини взяв участь у міжнародному фестивалі національних культур «Таврійська родина» у м. Генічеськ; у вересні єврейська община святкувала Єврейські національні свята; у жовтні було проведено VI Всеукраїнський фестиваль єврейської пісні «Чернігівська осінь». У 2014 році представники єврейської общини прийняли участь в конкурсі читців під назвою «Земля любов моя», який проходив в місті

Славутич; в приміщенні військово-історичного відділу Чернігівського історичного музею ім. В. Гарновського було відкрито виставку «В житті та смерті вони назавжди з нами...», приурочену до Міжнародного дня пам'яті жертв Холокоста, а 27 січня в читальному залі Чернігівської обласної бібліотеки ім. В. Короленка відбулась зустріч працівників культури і освіти, вчених, студентів, учнів з нагоди цієї сумної дати; на початку березня відбулася зустріч учасників клубу для людей старшого віку «Від щирого серця» з представниками Благодійного єврейського фонду «Хесед Естер»; в травні – у м. Прилуки пройшов мітинг-реквієм, де вшанували пам'ять загиблих у роки Великої Вітчизняної війни мешканців міста єврейської національності.

В зв'язку з трагічними подіями останніх місяців в Україні правління Чернігівської єврейської общини прийняло рішення не проводити ювілейні заходи, а всі релігійні, традиційні і культурні заходи, наукові семінари, презентації, благодійні проекти, видавничу та меморіальну діяльність цього року присвятити 25-річному ювілею общини, яке святкували 13 червня 2014 року.

Пункт 1, п.п. г

Миколаївська область

В обласній універсальній науковій бібліотеці імені О. Гмиря зберігається та надається у користування відвідувачам бібліотеки 11 примірників творів на ідиш, в обласній бібліотеці для юнацтва – один примірник.

Пункт 3

Сумська область

З метою культурного обміну Сумський благодійний єврейський общинний центр «Хесед Хаім», Конотопський міський благодійний фонд «Єврейський общинний центр «Естер», та інші творчі колективи постійно беруть участь у різноманітних заходах міжнародного та Всеукраїнського рівнів.

Стаття 14

Транскордонне співробітництво

Пункт б

Херсонська область

Міжнародне співробітництво недержавного навчально-виховного об'єднання «Дошкільний заклад-спеціалізована школа І-ІІІ ступенів «Хабад»з поглибленим вивченням івриту та англійської мови» відбувається за такими напрямками: участь в Міжнародному конкурсі «Даркейну» (іврит); програма Талям (іврит); співробітництво з Міністерством освіти Ізраїлю (іврит, англійська); кфор-ситрин (іврит, англійська); підтримка Міжнародного проекту «Махон Хомеш» (іврит, англійська); участь в Фестивалі «Планета мов» (іврит, англійська, російська, українська).

3.1.1. Інформація з Донецької та Луганської областей стосовно заходів спрямованих на виконання положень Частини III Хартії станом на 01.07. 2015 року

Іврит

Стаття 8 - Освіта

Пункт 1. п.п. а (iii)

У Донецькій області до початку АТО функціонував дитячий садок «Ластівка» № 36, в якому вивчався іврит, традиції, звичаї та культура єврейського народу (виховувалося 30 дітей).

У м. Луганську, до початку ведення АТО, функціонував дитячий садок, розрахований на 20 дітей, з вивченням івриту. На сьогодні цей заклад перебуває на окупованій російськими терористичними збройними формуваннями території області і його діяльність припинена.

Пункт 1, п.п. b (iv), c (iv)

На території Донецької області в місті Донецьку до подій 2014 року працювала загальноосвітня школа I-III ступенів «Ор Менахем» з вивчення івриту, національної музики та традицій, в якій навчалося 145 учнів.

У м. Луганську, до початку ведення АТО, функціонувала єврейська загальноосвітня середня школа «Бейт-Менахем» із вивченням івриту, в якій навчались 64 учні. На сьогодні цей заклад перебуває на окупованій проросійськими сепаратистськими збройними формуваннями території області і його діяльність припинена.

Пункт 1, п.п. d (iv)

У Донецькій області працював навчально-культурний центр «Теплий дім» для школярів «Єшива-ктана», де навчалося 20 осіб.

Пункт 1, п.п. e (iii)

У Донецькій області іврит як предмет до 2014 року вивчався у вищій духовній семінарії єшива «Томхей Тмімім».

Пункт 1, п.п. h

До подій 2014 року спеціалістів з єврейських предметів для навчальних закладів області готувала Вища духовна семінарія-єшива «Томхей Тмімім».

Стаття 11 - Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а

На території Донецької області гарантовано свободу прямого прийому радіо- і телепередач з Ізраїлю, але здійснення цього наразі не можливе, за відсутності відповідних комунікаційних засобів зв'язку. Інтереси осіб, що вживають іврит, забезпечуються відповідно до нормативно-правових актів, які гарантують свободу і плюралізм засобів масової інформації.

Пункт 1, п. п. e

Для єврейського населення Донецької області до 2014 року видавалася газета «Наша життя» періодичністю 1 раз на місяць, загальним тиражем 3,0 тис. примірників. Донецькою обласною єврейською громадою відкрито веб-сайт в Інтернеті, який продовжує працювати і в умовах сьогодення.

В Луганській області на підконтрольній території українській владі за ініціативою обласного благодійного фонду «Хесед Нер» продовжує виходити газета «НЭР», яка висвітлює життя єврейської громади, історію та традиції єврейського народу, тематично приділяє велику увагу етнокультурному вихованню молоді та толерантності у взаємовідносинах з представниками інших національностей (наклад 1500 примірників, видається російською мовою).

Стаття 12 - Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. f

Восени 2012 року Донецьким обласним відділенням товариства «Україна-Ізраїль» за участю Донецького обласного благодійного фонду «Хесед Цдака» було видано та презентовано історико-документальне видання «В назидание потомкам» – літопис про масове знищення фашистами євреїв Донбасу.

Враховуючи складну соціально-політичну ситуацію та фінансові труднощі вимушені були припинити своє існування дитячий хор хлопчиків «Пірхей Донецьк» та танцювальні колективи «Сімха», «Боу Ліркод».

На підконтрольній українській владі території Луганської області, у містах Северодонецьку, Лисичанську, Рубіжному діє три регіональних відділення обласного благодійного фонду «Хесед Нер».

Німецька мова

Стаття 8 - Освіта

Пункт 1, п.п. a (iii)

У Донецькій області до 2014 року при Донецькому обласному товаристві німців «Відергебурт» функціонувало 3 дошкільні групи з вивчення мови, традицій, звичаїв та культури німецького народу.

Пункт 1, п.п. e (iii)

У Донецькій області до подій 2014 року німецьку мову факультативно вивчали у вищих навчальних закладах 1838 студентів.

Пункт 1, п.п. g

На території Донецької області, підконтрольній українській владі, функціонує дві недільні школи, де вивчаються мова, культура, історія, звичаї та традиції німецького народу (загальна кількість слухачів 90 осіб).

Пункт 1, п.п. h

В Донецькій області спеціалістів для викладання німецької мови готували: Донецький національний університет, Донецький національний технічний університет, Донецький інститут соціальної освіти, Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов, Макіївський економіко-гуманітарний інститут, Маріупольський державний університет.

Стаття 11 - Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. e

Матеріали про життєдіяльність німців Донецької області розміщувалися на сайтах Ради німців України, Благодійного фонду «Товариство розвитку», Міжнародної ради німецької культури тощо.

Пункт 1, п.п. f

На підконтрольній українській владі території Луганської області діє національно-культурне об'єднання Сєверодонецьке міське товариство німців «Відергебурт».

Стаття 14 - Транскордонні обміни

Пункт b

У Донецькій області до 2014 року здійснювалося міжнародне співробітництво із м. Бохумом (Німеччина) у наступних галузях: промисловість, освіта, культура, туризм тощо. Донецьке обласне товариство німців «Відергебурт» співпрацювало з БФ GfE (Благодійний фонд «Общество развития») – представництво МВС ФРН, земляцтвом російських німців у Баварії, молодіжним об'єднанням «Німецька молодь у Європі», Червоним Хрестом Німеччини, Гете Інститутом, DAAD (Німецька служба зарубіжних академічних обмінів), Міжнародна Спілка німецької культури (м. Москва), Міжнародна асоціація дослідників німецької історії, мови та культури (Москва-Геттинген), Служба старших експертів (ФРН) у сфері освіти, культури і соціальної допомоги. Однак, через бойові дії на території міста Донецька керівництво регіонального товариства німців виїхало на постійне проживання до Німеччини.

Польська мова

Стаття 8 - Освіта.

Пункт 1, п.п c (iv)

У загальноосвітній середній школі № 5 м. Луганська, до початку ведення АТО, факультативно вивчали польську мову близько 40 дітей.

На підконтрольній українській владі території Донецької області польську мову вивчають у 11 навчальних закладах як предмет 208 слухачів, факультативно – 335 осіб.

Пункт 1, п.п. e (iii)

У Луганському Східноукраїнському національному університеті імені В. Даля, до початку ведення АТО, функціонував Центр польської мови та культури ім. Марцеля Река, де студенти мали можливість факультативно вивчати польську мову.

У Донецькій області до 2014 року діяв польський технічний факультет у Донецькому національному технічному університеті.

Пункт g

В Донецькій області, на підконтрольній українській владі території, на курсах при громадських національно-культурних осередках поляків вивчається польська мова, історія, традиції та звичаї з охопленням близько 200 слухачів.

Стаття 11 - Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. а (iii)

В Донецької області до 2014 року в ефірі обласної телерадіокомпанії виходили радіо та телевізійні передачі, які транслюються польською мовою.

На цей час іде процес відновлення роботи ДО Луганська обласна державна телерадіокомпанія у місті Северодонецьку. Мовлення ведеться в тестовому режимі.

Пункт 1, п.п. b (ii)

До 2014 року на Донецькому обласному радіо щомісяця виходила передача «Польська хвиля Донбасу» обсягом ефірного мовлення 0,5 годин.

Пункт 1, п.п. c (ii)

На Донецькому обласному телебаченні, починаючи з грудня 2002 року до 2014 року, щомісяця на регулярній основі транслювалася телевізійна програма «TV поляків Донбасу» обсягом ефірного часу 0,5 годин.

Пункт 1, п.п. e

В Донецькій області, до подій 2014 року, видавалася газета «Поляки Донбасу» (українською та польською мовами), загальний тираж складав 3,0 тис. примірників.

Стаття 12 - Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. d

На підконтрольній українській владі території Луганської області, за підтримки Луганської облдержадміністрації, здійснюються заходи передбачені Цільовою обласною програмою з підтримки діяльності національно-культурних меншин на 2013-2015 роки, затвердженої на засіданні Луганської обласної ради 28 лютого 2013 року. Однак, Російська агресія проти України та проведення бойових дій на території Луганської області негативним чином вплинули на соціально-культурне життя в регіоні.

Пункт 1, п.п. f

В місті Луганську, до початку ведення АТО, функціонували два обласних національно-культурних товариства: Спілка поляків «Полонез» і Товариство любителів польської мови та культури «Варшава» ім. Марцеля Река. Наразі, на підконтрольній українській владі території області діє Старобільське товариство любителів польської мови та культури «Міст надії».

Стаття 14 - Транскордонні обміни

Пункт b

У Донецькій області до 2014 року відбувалося співробітництво з Республікою Польща у сфері освіти, культури тощо. Здійснювався обмін студентами між Донецьким державним університетом управління та Вищою школою бізнесу і Варшавським університетом, Донецьким національним технічним університетом та Силезьким університетом (м. Катовіце), Донецьким національним університетом та Варшавським університетом.

Російська мова

Стаття 8 - Освіта

Пункт 1, п.п. а (iii)

На території Донецької області підконтрольній українській владі створено умови для отримання дітьми дошкільної освіти російською мовою. Функціонує 114 (27% від загальної кількості) дошкільних навчальних закладів, в яких 35035 дітей (25,5) виховуються російською мовою.

В Луганській області, до початку ведення АТО, функціонувало 118 дошкільних навчальних закладів з вихованням російською мовою, де виховувалось 10,2 тис. дітей, а також виховання російською мовою здійснювалось в двомовних дошкільних закладах – 15,7 тис. дітей. На підконтрольній українській владі території Луганської області, функціонує 43 дошкільних навчальних закладів з вихованням російською мовою (2509 дітей). Виховання російською мовою також здійснюється у 64-х двомовних (українсько-російських) дошкільних навчальних закладах.

Пункт 1, п.п. b (iv), c (iv)

В 2013/2014 навчальному році функціонувало 1067 загальноосвітніх навчальних закладів (328394 учні). З них: 472 – з навчанням українською мовою; 204 – з навчанням російською; 391 – з навчанням українською та російською мовами. Всього навчалось українською мовою 165375 учнів; російською – 163019.

На території Донеччини, підконтрольній українській владі, на початок 2014/2015 навчального року функціонувало 538 загальноосвітніх навчальних закладів (155173 учні). Посеред них: 177 з навчанням російською мовою, 165 – з навчанням українською і російською мовами. Всього російською мовою навчалися 64889 учнів.

На Луганщині, на початок 2013/2014 навчального року функціонувало 667 загальноосвітніх навчальних закладів (166649 учнів). Посеред них: 309 – з навчанням українською мовою; 156 – з навчанням російською; 202 – з навчанням українською та російською мовами.

У Луганській області на початок 2014/2015 навчального року функціонувало 311 загальноосвітніх навчальних закладів (57834 учні), у тому числі 43 – з навчанням російською мовою; 62 – з навчанням українською і російською мовами. Всього російською мовою навчалися 20935 учнів. Учні загальноосвітніх навчальних закладів постійно залучалися до участі в олімпіадах, турнірах, інтелектуальних змаганнях різних рівнів з російської мови.

Пункт 1, п.п. d (iv)

У професійно-технічних навчальних закладах Донецької області, підконтрольній українській владі, російською мовою навчається понад 10% студентів.

У 3-х із 26 професійно-технічних навчальних закладів Луганської області російською мовою навчалися 575 учнів.

Пункт 1, п.п. e (iii)

У Донецькій області, на території підконтрольній українській владі, в 83 вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації російською мовою

навчається 41,3% студентів; в 28 вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації 27% від загальної кількості студентів навчаються російською мовою.

На території Луганщини, до початку ведення АТО, функціонувало 38 вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації у яких російською мовою навчалось 20 тис. студентів. Сьогодні, на підконтрольній українській владі території Луганської області функціонує 21 вищий навчальний заклад III-IV рівнів акредитації, у яких російською мовою навчання не ведеться за відсутністю потреби.

Пункт 1, п.п. h

В Донецькій області до 2014 року на базі Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти проводилися курси підвищення кваліфікації для учителів російської мови і літератури. Для учителів організовувалися практикуми, тренінги, лабораторні роботи, імітаційні та не імітаційні ігри, моделювання, проектування, творчі майстерні, майстер-класи тощо. Для керівників навчальних закладів, методистів, учителів проводилися тренувальний комунікативно-ситуативний практикум щодо технології розвитку життєвих компетентностей школярів.

Стаття 11 - Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. a

На території Донецької області для теле- і радіоорганізацій встановлено час мовлення російською мовою 40-45% від загальної кількості передач. Однак, починаючи з 2014 року, припинено ретрансляцію радіо- і телепередач з Росії. У прямому ефірі приймаються програми каналів: РТР Планета, 1 Міжнародний Україна, НТВ-Мир, ТВ Центр на території міст і районів області, що не підконтрольні українській владі.

На підконтрольній українській владі території Луганської області діють дві регіональні телекомпанії, які розташовані у Северодонецьку – ТОВ НТРК «ІРТА» (75 % мовлення українською, 25 % – російською мовами) та ТОВ «Телекомпанія «СТВ» (90 % – мовлення українською, 10 % – російською мовами).

Пункт 1, п.п. b

Донецька обласна державна телерадіокомпанія до 2014 року здійснювала 25% радіопередач російською мовою.

Пункт 1, п.п. c

До подій 2014 року Донецька обласна державна телерадіокомпанія здійснювала 40% телевізійних передач російською мовою.

На території Луганської області, підконтрольній українській владі, у програмах новин «Репортер» (ТОВ НТРК «ІРТА») та «Новини. Час місцевий» (ТОВ «Телекомпанія «СТВ») систематично висвітлюються події та заходи, які відбуваються за участю національно-культурних товариств.

Пункт 1, п.п. e

У Донецькій області на підконтрольній території зареєстровано та видаються російською мовою 555 видань, 647 – друкують матеріали російською мовою.

В Луганській області з 16 газет, засновниками яких є місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування 14 – двомовні: українсько-російські. Однак, на території, контрольованій українською владою, на цей час не існує жодної обласної суспільно-політичної газети.

Стаття 12 - Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. d

На території Донецької області, підконтрольній українській владі, зареєстровано та діє 11 громадських об'єднань національних меншин. Рішенням сесії обласної ради від 05.06.2006 року на території області започатковано і щорічно 6 червня проводиться День російської мови.

Пункт 1, п.п. f

Представники російських громад Донецької області заохочуються безпосередньо до участі у заходах всіх рівнів, що проводяться на території області та поза її межами з метою популяризації національної культурної спадщини.

До початку ведення АТО, в Луганській області були зареєстровані статути 4 обласних національно-культурних товариств, діяльність яких спрямовувалась, у тому числі, й на популяризацію та розвиток російської мови, це: громадська організація «Русская община Луганской области», товариство «Русское наследие», Обласний центр російської культури ім. В.І.Даля й Обласний російський центр. На сьогодні ці обласні національно-культурні товариства перебувають на окупованій російськими терористичними збройними формуваннями території області.

Стаття 14 - Транскордонні обміни

Пункт b

У Донецькій області до початку 2014 року виконувалися Угоди про торговельно-економічне, науково-технічне та гуманітарне співробітництво (останнє передбачало концерти творчих колективів, вшанування видатних літераторів обох країн, а також захист прав громадян обох країн, зокрема у мовному аспекті) з: Ростовською областю; Саратовською областю; Свердловською областю; Нижегородською областю; Белгородською областю; Курзькою областю; Московською областю та Урядом м. Москви Російської Федерації.

Новогрецька мова

Стаття 8 - Освіта

Пункт 1, п.п. a (iii)

У Донецькій області у 2014 році залишився 1 дошкільний навчальний заклад, в якому вивчається новогрецька мова, традиції, звичаї та культура еллінів, виховується 60 дітей.

Пункт 1, п.п. с (iv)

На території Донецької області, підконтрольній українській владі, функціонують 3 спеціалізовані школи з поглибленим вивченням новогрецької мови, історії, культури Греції та греків України.

Пункт 1, п.п. е (iii)

На території Донецької області в Маріупольському державному університеті 305 студентів у 35 групах вивчають новогрецьку мову.

Пункт 1, п.п. г

На території Донецької області працює 10 культурно-освітніх центрів з вивчення новогрецької мови, їх відвідують 260 осіб. При 9 грецьких товариствах 144 слухачі з числа дорослого населення вивчають мову.

Пункт 1, п.п. h

На території Донецької області спеціалістів для викладання новогрецької мови готує Маріупольський державний університет (МДУ). Велика увага приділяється підвищенню професійного рівня вчителів новогрецької мови. Щорічно вчителі удосконалюють свої знання у вищих навчальних закладах Греції, Кіпру та України.

Один раз на 2 роки Федерація грецьких товариств України спільно з МДУ та науково-методичним центром управління освіти Маріупольської міськради проводить конкурс серед вчителів з новогрецької мови «Кращий вчитель року». Традиційно у квітні проводиться Всеукраїнська олімпіада школярів та студентів з новогрецької мови, історії, культури Греції і греків України.

Стаття 11 – Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. е

Для грецького населення підконтрольної території Донецької області продовжують видаватися газети «Эллины Украины», «Камбана», «Хронос» загальний тиражем понад 3,0 тис. примірників.

Стаття 12 - Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. а

В Донецькій області, на підконтрольній українській владі, завдяки зусиллям Федерації грецьких товариств України (ФГТУ) та його осередкам мешканці регіону залучаються до роботи з відродження й розвитку культури, літератури та мистецтва греків Приазов'я, історичної батьківщини. Протягом звітних років видано два десятки книжок художнього, документального та навчального спрямування, частина з яких видана румейською та урумською мовами.

Пункт 1, п.п. б

Бібліотечний книжковий фонд ФГТУ складає 3818 прим., в т.ч. на новогрецькій мові – 1000 примірників, румейській, урумській – 100 примірників. Окремі літературні твори, насамперед поетів, видаються грецькою мовою.

Пункт 1, п.п. d

В плануванні й здійсненні культурної діяльності в Донецькій області беруть участь фахівці Федерації та грецьких товариств, керівники художніх колективів разом з представниками місцевих органів влади й закладів культури. Загальними зусиллями на місцях регулярно проходять фестивалі, дні грецької культури, конкурси, виставки, дитячі культурні олімпіади тощо. Представники грецької національності залучаються безпосередньо до участі у заходах всіх рівнів, що проводяться на території області та поза її межами, з метою пропаганди національної культурної спадщини.

Пункт 1, п.п. f

На підконтрольній території української влади в Донецькій області, у місцях компактного проживання греків, ФГТУ заохочує розвиток грецької культури. Представники цих міст та районів беруть участь в обласних та всеукраїнських грецьких культурно-просвітницьких заходах, а також приймають у себе національні творчі колективи та майстрів художньої творчості з Греції та інших країн світу. В області приділяється належна увага пропаганді культурної спадщини греків Приазов'я на території історичної батьківщини, про що свідчать: участь кращих творчих грецьких колективів області у міжнародних фестивалях, які періодично проводяться у містах Греції, Кіпру та Росії; організація та проведення творчих художніх виставок різнопланового характеру; обмін культурними делегаціями з числа діячів культури та мистецтва; презентації творів відомих грецьких поетів, письменників та перекладачів тощо.

В сфері грецької культури діють: 5 театрів, 29 вокальних, 38 танцювальних, 4 музичні ансамблі, 4 народних музеї. У своїй діяльності грецькі художні колективи використовують мову греків Приазов'я (урумську, румейську) та новогрецьку мову. У музеях м. Маріуполя та районах компактного проживання греків діють експозиції, присвячені історичній та духовній спадщини греків Приазов'я.

Пункт 1, п.п. g

В Донецькій області Федерація грецьких товариств України сприяє підготовці, виданню та презентації творів грецьких авторів. Координує цю роботу видавничу комісія ФГТУ.

Стаття 14 – Транскордонні обміни

Пункт b

Здійснюється співробітництво Донецької області з Грецією у сфері освіти, культури, релігії тощо. Ведеться робота щодо сприяння культурному обміну між греками Причорномор'я в рамках програми прикордонного співробітництва «Чорне море».

Білоруська мова

Стаття 11 – Засоби масової інформації

Пункт 1, п.п. e

У Донецькій області в зв'язку з відсутністю коштів припинило своє існування друковане видання «Неман» з 2013 року.

Стаття 12 - Культурна діяльність та засоби її здійснення

Пункт 1, п.п. f

Через бойові дії восени 2014 року зруйновано офіс приміщення Донецької громадської організації «Культурно-просвітницьке товариство білорусів «Неман».

3.1.2. Інформація (з відкритих джерел) стосовно вивчення і навчання кримськотатарською та українською мовами в анексованій Автономній Республіці Крим (станом на вересень 2015 року)

На кінець 2013 року на півострові функціонувало 508 дошкільних навчальних закладів, в яких виховувалось 60098 дітей. З них: 451 – дошкільний навчальний заклад з російською мовою виховання; 3 – з українською мовою; 1 – з кримськотатарською; 53 – з кількома мовами, в тому числі 1 – з двома мовами (українською і кримськотатарською). Всього російською мовою виховувалося 57501 дитина; українською – 1760 дітей, кримськотатарською мовою – 830 дітей.

В 2013/2014 навчальному році на території півострова налічувалося 558 денних загальноосвітніх навчальних закладів (176 419 учнів). Посеред них: 354 – з навчанням російською мовою; 7 – з навчанням українською; 15 – з навчанням кримськотатарською мовою; 27 – з навчанням українською, російською, кримськотатарською мовами; 20 – з навчанням російською і кримськотатарською мовами; 1 – з навчанням українською і кримськотатарською мовами; 135 – з навчанням українською і російською мовами. Загалом навчалися російською мовою 157 907 учнів, українською – 12694 учні, кримськотатарською – 5551 учень.

В місті Севастополі в 2013/2014 навчальному році налічувався 71 загальноосвітній навчальний заклад (33567 учнів); 1 – з навчанням українською мовою; 60 – з навчанням російською мовою; 10 – з навчанням українською і російською мовами. Всього українською мовою навчалося 994 учні, російською – 32573 учні.

За інформацією з неофіційних джерел, станом на вересень 2015 року в Криму функціонує 15 шкіл з навчанням кримськотатарською та російською мовами навчання, де виховується близько 5000 учнів. Однак, 96% учнів отримують знання російською мовою.

Що стосується методичного забезпечення, то в 2014/2015 навчальному році загальноосвітні навчальні заклади з навчанням кримськотатарською мовою півострова не отримали підручників кримськотатарською мовою, які б відповідали новій навчальній програмі, а саме: освітнім нормам Російської Федерації. В той же час, загальноосвітнім навчальним закладам не дозволяється використовувати підручники «створені за українськими навчальними програмами».

Підготовка вчителів кримськотатарської мови та літератури здійснювалась на базі Кримського інженерно-педагогічного університету та філологічного факультету Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Однак, навчання за цим фахом більше не пропонується.

Навчальні заклади зумисно відмовляють батьків дітей щодо навчання кримськотатарською мовою, аргументуючи це відсутністю матеріально-технічної бази, незабезпеченістю підручниками, недостатністю кваліфікованих вчителів, тощо.

Можливості отримувати освіту та вивчати рідну мову як кримських татар, так і українців в Криму теж скоротились. Незважаючи на законні права, число студентів, які здобувають освіту українською мовою різко впало майже на 85 відсотків після анексії півострова Російською Федерацією.

Загалом, лише 20 загальноосвітніх навчальних закладів продовжують пропонувати вивчення української мови. Кількість годин для вивчення української мови як предмету в школах постійно скорочується. У все меншій кількості шкіл українська вивчається як факультатив (без оцінки) одну годину на тиждень.

На кінець 2013/2014 навчального року всі українські школи стали двомовними, у всіх з них було запроваджено навчання російською. В 2014/2015 році середньою освітою українською мовою було охоплено 1990 учнів, що відповідає 1,1% від загальної кількості учнів (184 869 учнів в 2013/2014 навчальному році). До анексії 8,2% дітей вивчали українську. Це означає, що протягом одного року 85% учнів, які навчалися в українських класах, були переведені в російські класи.

Не краще становище із використанням української мови на університетському рівні. У вересні 2014 року Факультет української філології в Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського був закритий і більшість викладацького складу була звільнена. На даний момент українська філологія, культура, теорія та історія української мови об'єднані в один факультет. Взагалі існує імовірність його закриття, якщо на 2015/2016 навчальний рік буде отримано менше 15 заяв бажаючих навчатися.

Враховуючи вищенаведені факти можна стверджувати, що кримські татари та українці анексованого півострова перебувають в особливо складному становищі, а їхні мовні права взагалі не забезпечуються у відповідності до нормативно-правових актів та зобов'язань стосовно Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

3.2. Виконання зобов'язань за статтею 9 стосовно всіх мов визнаних Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин»

Стаття 9

Судова влада

Пункт 1

Сторони зобов'язуються, стосовно тих судових округів, де кількість мешканців, які розмовляють регіональними мовами або мовами меншин,

виправдовує наведені нижче заходи відповідно до положення кожної з цих мов і за умови, що використання можливостей, зазначених у цьому Пункті не розглядається суддею в якості перешкоди для належного здійснення правосуддя:

a. в кримінальному судочинстві:

iii. зазначити, що допити та показання свідків, письмові чи усні, не будуть розглядатися як неприпустимі тільки тому, що вони сформульовані регіональною мовою або мовою меншин;

Згідно з положеннями статті 29 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) (набрав чинності 20 листопада 2012 року) кримінальне провадження здійснюється державною мовою.

Особа повідомляється про підозру у вчиненні кримінального правопорушення державною мовою або будь-якою іншою мовою, якою вона достатньо володіє для розуміння суті підозри у вчиненні кримінального правопорушення.

Слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право давати показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Судові рішення, якими суд закінчує судовий розгляд по суті, надаються сторонам кримінального провадження або особі, стосовно якої вирішено питання щодо застосування примусових заходів виховного або медичного характеру, у перекладі на їхню рідну або іншу мову, якою вони володіють. Переклад інших процесуальних документів кримінального провадження, надання копій яких передбачено цим Кодексом, здійснюється лише за клопотанням зазначених осіб.

Також зазначаємо, що частиною третьою статті 42 КПК передбачено право підозрюваного, обвинуваченого користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави, а частиною першою статті 56 КПК – право потерпілого давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження.

b. в цивільному судочинстві:

iii. дозволяти подання документів і свідчень регіональною мовою або мовою меншин, у разі необхідності вдаючись до допомоги перекладача

Особам, що беруть участь у розгляді справи в суді, забезпечується право вчиняти усні процесуальні дії (робити заяви, давати показання і пояснення, заявляти клопотання і скарги, ставити запитання тощо) рідною мовою або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись послугами

перекладача у встановленому процесуальним законодавством порядку. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, послуги перекладача з регіональної мови або мови меншини (мов), у разі їх необхідності, надаються без додаткових для цих осіб витрат.

Слідчі і судові документи відповідно до встановленого процесуальним законодавством порядку вручаються особам, які беруть участь у справі (обвинуваченому у кримінальній справі), державною мовою, або в перекладі їх рідною мовою або іншою мовою, якою вони володіють.

с. судові розгляди адміністративних правопорушень:

iii. дозволяти подання документів і свідчень регіональною мовою або мовою меншини

Відповідно до положень статті 7 Цивільного процесуального кодексу України, статті 15 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 3 Господарського процесуального кодексу України мова цивільного, адміністративного та господарського судочинства визначається статтею 14 Закону України «Про засади державної мовної політики».

У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 7 цього Закону поширена регіональна мова, держава гарантує можливість здійснювати судове провадження цією регіональною мовою (мовами).

Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи і докази, викладені державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, допускається подача до суду письмових процесуальних документів і доказів, викладених цією регіональною мовою (мовами), з перекладом, у разі необхідності, на державну мову без додаткових витрат для сторін процесу.

Пункт 2

с. не заперечувати дійсність підготовлених між сторонами юридичних документів, складених в межах країни, тільки тому, що вони підготовлені регіональною мовою або мовою меншин.

Згідно зі статтею 14 Закону України «Про засади державної мовної політики» судочинство в Україні у цивільних, господарських, адміністративних і кримінальних справах здійснюється державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, за згодою сторін суди можуть здійснювати провадження цією регіональною мовою (мовами).

Чернівецька область

У Герцаївському районі в кримінальному та цивільному судочинстві використовується регіональна мова (в усній або письмовій формах, надаються безоплатні послуги перекладача).

У Глибоцькому районі під час здійснення цивільного, кримінального та адміністративного судочинства не використовуються регіональні мови національних меншин. Судочинство ведеться на державній мові України.

У Новоселицькому районі у разі необхідності під час розгляду цивільних чи кримінальних справ у районному суді використовується румунська мова, розглядаються усні чи письмові звернення громадян на цій мові. У ході процесуального провадження переклад з румунської на державну мову проводять адвокати або використовуються послуги перекладача на платній основі.

У Сторожинецькому районі в кримінальному та цивільному судочинстві під час складання офіційних документів регіональні мови та мови національних меншин не використовуються. За необхідності є можливість безоплатного залучення послуг перекладачів, оскільки частина адміністративного персоналу володіє тією чи іншою регіональною мовою.

3.3. Виконання зобов'язань за статтею 10 стосовно всіх мов визнаних Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин»

Стаття 10

Адміністративні органи та державні служби

Заходи заохочення для носіїв мов меншин використовувати свою мову при спілкуванні з владою.

Згідно із Законом України «Про засади державної мовної політики» у контексті Європейської хартії регіональних мов або мов меншин до регіональних мов або мов меншин України, до яких застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин, що передбачені у цьому Законі, віднесені мови: російська, білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, ідиш, кримськотатарська, молдавська, німецька, новогрецька, польська, ромська, румунська, словацька, угорська, русинська, караїмська, кримчацька. До кожної з цих мов застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин, що передбачені у цьому Законі, за умови, якщо кількість осіб – носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, становить 10 відсотків і більше чисельності її населення. За рішенням місцевої ради в окремих випадках, з урахуванням конкретної ситуації такі заходи можуть застосовуватися до мови, регіональна мовна група якої становить менше 10 відсотків населення відповідної території. Право ініціювання питання щодо застосування заходів, спрямованих на використання регіональних мов або мов меншин, належить також мешканцям території, на якій поширена ця мова. У разі збору підписів понад 10 відсотків осіб, які мешкають на певній території, місцева рада зобов'язана прийняти відповідне рішення протягом 30 днів з моменту надходження підписних листів. Чисельність регіональної мовної групи на певній території визначається на підставі даних Всеукраїнського перепису населення про

мовний склад населення у розрізі адміністративно-територіальних одиниць (Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст, селищ, сіл). Регіональна мова або мова меншини (мови), що відповідає умовам частини третьої цієї статті, використовується на відповідній території України в роботі місцевих органів державної влади, органів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, застосовується і вивчається в державних і комунальних навчальних закладах, а також використовується в інших сферах суспільного життя в межах і порядку, що визначаються цим Законом. У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини, що відповідає умовам частини третьої цієї статті, здійснення заходів щодо розвитку, використання і захисту регіональної мови або мови меншини, передбачених цим Законом, є обов'язковим для місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, установ, організацій, підприємств, їх посадових і службових осіб, а також громадян – суб'єктів підприємницької діяльності та фізичних осіб (частини друга – четверта, шоста та сьома статті 7 Закону).

Пункт 2

Щодо місцевих та регіональних влад, на території яких чисельність мешканців, які говорять регіональними мовами або мовами меншин, виправдовує наведені нижче заходи, Сторони зобов'язуються дозволяти і/або заохочувати:

а. використання регіональних мов або мов меншин в рамках регіонального або місцевого самоврядування

Стаття 7 Закону України «Про засади державної мовної політики» зазначає, що держава гарантує відвідувачам органів державної влади і органів місцевого самоврядування надання послуг державною мовою, а в межах території, на якій поширена регіональна мова (мови) і цією регіональною мовою (мовами).

Закарпатська область

У райдержадміністраціях районів, де компактного проживають угорці, посадові особи, які працюють з відвідувачами, використовують угорську мову у разі звернення громадян цією мовою. Угорськомовні громадяни мають можливість подавати усні та письмові заяви до райдержадміністрації цією мовою.

Чернівецька область

Обласною державною адміністрацією приділяється належна увага щодо забезпечення прозорості у здійсненні державної політики у сфері міжнаціональних відносин та забезпечення прав національних меншин.

У районах компактного проживання представників національних меншин (Герцаївський, Глибоцький, Новоселицький та Сторожинецький) створені всі умови для використання мов відповідних етносів в усній та письмовій формі для спілкування осіб між собою та з представниками місцевих органів влади.

с. опублікування регіональними владами їх офіційних документів також відповідними регіональними мовами або мовами меншин;

д. опублікування місцевою владою їхніх офіційних документів також відповідними регіональними мовами або мовами меншин

Відповідно до статті 11 Закону України «Про засади державної мовної політики» основною мовою роботи, діловодства і документації органів державної влади та органів місцевого самоврядування є державна мова. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, в роботі, діловодстві і документації місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування може використовуватися регіональна мова (мови). У листуванні цих органів з органами державної влади вищого рівня дозволяється застосовувати цю регіональну мову (мови). Держава гарантує відвідувачам органів державної влади і органів місцевого самоврядування надання послуг державною мовою, а в межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, – і цією регіональною мовою (мовами).

Тексти офіційних оголошень, повідомлень виконуються державною мовою. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 7 цього Закону поширена регіональна мова (мови), за рішенням місцевої ради такі тексти можуть розповсюджуватися у перекладі цією регіональною або російською мовою (мовами). Найменування органів державної влади і органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, написи на їх печатках, штампах, штемпелях, офіційних бланках і табличках виконуються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, за рішенням місцевої ради з урахуванням стану регіональної мови зазначені найменування і написи можуть виконуватися державною і регіональною мовою (мовами).

Закарпатська область

В місцевих двомовних комунальних газетах «Берегово» та «Вісник Березівщини» офіційні документи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та інші матеріали публікуються державною та угорською мовами.

У селищних та сільських радах Тячівського та Рахівського районів, де компактно проживають румуни, поряд з державною мовою, використовують румунську. Адміністративні документи і бланки органів місцевого самоврядування широкого користування цих територіальних одиниць складаються у двомовному варіанті. Написи, вивіски, печатки, штампи, бланки, інші необхідні атрибути та документи, у місцях компактного проживання національних спільнот виконуються також румунською мовою. У межах території, на якій поширена румунська мова, при доборі службових кадрів враховується критерій володіння державною та румунською мовами.

Райдержадміністрації доводять до відома органів місцевого самоврядування створені нею документи, які приймають рішення про переклад документу румунською, рідною мовою.

Одеська область

Інформаційно-довідкові матеріали про адміністративні послуги (бланки та роз'яснення) розроблені та затвердженні обласною державною адміністрацією на державній мові.

Виключення можуть становити лише ті адміністративно-територіальні одиниці, де, поряд з державною, використовуються мови національних меншин. Так, в Ізмаїльській міській раді інформаційно-довідкові матеріали про адміністративні послуги (бланки та роз'яснення) є двомовними (українською та російською мовами). У Болградській міській та районній радах російськомовний переклад здійснюється за потреби. Рішення (акти) Ізмаїльської та Болградської міських рад, Болградської районної ради приймаються та публікуються українською та російською мовами. Тексти оголошень публікуються на сторінках офіційних видань та сайтах обласної та районних державних адміністрацій, обласних, районних, міських та селищних рад українською та російською мовами. Одеська обласна телерадіокомпанія тексти офіційних об'яв транслює державною та російською мовами.

Чернівецька область

У Герцаївському районі мови меншин в органах влади не використовуються, в тому числі шляхом складання офіційних документів. Проводиться розміщення знаків на адміністративних будівлях, а також виготовлення дверних табличок на кабінетах в адміністративних офісах відповідною регіональною мовою. Носії регіональної мови використовують її в спілкуванні з місцевими органами влади. Місцевою владою оприлюднюються її офіційні документи також і відповідною регіональною мовою.

У Новоселицькому районі у районній державній адміністрації ведення документації проводиться на українській мові. Поряд з цим використовується мова більшості населення району – румунська. Листи, письмові чи усні звернення громадян на румунській мові розглядаються на рівні з державною мовою і цією ж мовою надаються відповіді. Під час проведення днів прийому, сходок громадян заявникам надаються відповіді на їх рідній мові. Проводиться відповідна робота щодо розміщення вивісок і табличок на румунській мові в управліннях та відділах районної державної адміністрації, сільських радах, установах освіти, медицини і культури. Зокрема, вони є у сільських радах сіл Магала, Бояни, Припруття, Тарасівці, Костичани, переважній більшості загальноосвітніх шкіл. У сільських бібліотеках-філіях усі роздільники книг, вивіски літературних виставок оформлені на українській і румунській мовах. У районній газеті, яка виходить українською і румунською мовами друкуються офіційні матеріали двома мовами. Половина виконавчого апарату та половина депутатів районної ради володіють румунською мовою. Це дає можливість використовувати

румунську мову під час проведення засідань виконкомів, сесій районної, міської і сільських рад.

У Сторожинецькому районі складання та офіційна публікація актів місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування здійснюється державною мовою, проте існують інформаційно-довідкові матеріали про адміністративні послуги у органах місцевого самоврядування, які висвітлюються регіональними мовами. Офіційні оголошення дублюються обома мовами. Окрім того, у тих населених пунктах, де було прийнято рішення про визнання тієї чи іншої мови регіональною, зібрання, конференції та інші офіційні заходи проводяться саме регіональною мовою.

e. використання регіональними владами регіональних мов або мов меншин під час дебатів на їх сесіях, не виключаючи, однак, використання офіційної мови (мов);

f. використання місцевою владою регіональних мов або мов меншин в ході дебатів на їх сесіях, не виключаючи, однак, використання офіційної мови (мов) держави

Мовою роботи конференцій, зборів та інших офіційних зібрань, які проводяться органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, є державна мова. В їх роботі можуть використовуватися й інші мови. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 7 цього Закону поширена регіональна мова (мови), у роботі конференцій, зборів та інших офіційних зібрань може використовуватися і ця регіональна мова (мови). У разі необхідності забезпечується відповідний переклад.

Закарпатська область

На нарадах-семінарах, зборах, у дискусіях є можливість використовувати румунську мову, не виключаючи використання державної мови. У ході проведення засідань сесій та виконкомів місцевих рад, на території яких проживають румуни дебати при потребі ведуться румунською мовою. Сесії Білоцерківської та Водичанської сільських рад Рахівського району проводяться румунською мовою.

Чернівецька область

У Глибоцькому районі у спілкуванні із місцевими органами влади використовується регіональна мова. Під час проведення сесій сільських рад, де компактно проживають національні меншини, під час дебатів використовується регіональна мова.

g. використання або прийняття, у разі необхідності разом з назвою, вказаною офіційною мовою (ах), традиційних та топонімічно правильних назв місць регіональними мовами або мовами меншин

Топоніми (географічні назви) – назви адміністративно-територіальних одиниць, залізничних станцій, вулиць, майданів тощо – утворюються і подаються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини, що відповідає умовам частини третьої

статті 7 цього Закону, поруч із топонімом державною мовою відтворюється його відповідник цією регіональною мовою (мовами). У разі потреби наводиться латиноалфавітний відповідник (транслітерація) топоніма, поданого державною мовою (частина перша статті 27 Закону України «Про засади державної мовної політики»).

Закарпатська область

У місцях компактного проживання угорців та румунів окремим населених пунктів області повернуто колишні назви (всього 44). Топоніми (назви населених пунктів, вулиць тощо) у населених пунктах, де компактно проживає угорська та румунська національні спільноти, покажчики подаються державною мовою та відповідно румунсько й угорською мовами у транскрипції, виконані рівновеликими літерами згідно з діючими стандартами.

У місцях компактного проживання румунів окремим населеним пунктам області повернуто колишні назви. Топоніми (назви населених пунктів, вулиць тощо) у населених пунктах, де компактно проживає румунська національна спільнота, покажчики подаються державною мовою та румунською мовою у транскрипції, виконані рівновеликими літерами згідно з діючими стандартами. установ, навчальних закладів подаються двома мовами. У місцях компактного проживання румунів державною та румунською мовами подаються вивіски установ, навчальних закладів.

Чернівецька область

У Глибоцькому районі згідно Постанови Президії Верховної Ради України №133/95-ПВ від 02.03.1995 року «Про відновлення окремим населеним пунктам Глибоцького району Чернівецької області колишніх найменувань» селу Дубівка повернуто назву Опришени, селу Підлісне – Йорданешти, селу Порубне – Теремблече, селу Широка Поляна – Сучевени.

У Сторожинецькому районі в разі необхідності забезпечується переклад державною мовою чи навпаки. Назви органів місцевої державної влади та органів місцевого самоврядування, назви населених пунктів і вулиць вказуються державною мовою та частково дублюються регіональними. Селу Межиріччя свого часу було повернуто його історичну назву Чудей, яка використовується наразі як офіційна назва населеного пункту.

Одеська область

Найменування обласної державної адміністрації, обласної ради, районних державних адміністрацій і рад подається державною мовою. Найменування Болградської районної державної адміністрації подано українською та російською мовами, Болградської районної ради – українською, російською, болгарською, гагаузькою, 19 сільських рад – українською мовою. Виключення становлять три населених пункти, де представники болгарської та гагаузької спільноти складають більшість – Виноградівська сільська рада (додатково переклад на гагаузьку мову), Олександрівська сільська рада (додатково переклад на гагаузьку мову), Червоноармійська сільська рада (додатково переклад на гагаузьку та болгарську мови). Найменування Ізмаїльської міської ради та її структурних

підрозділів подано державною та російською мовами. Найменування державних підприємств та організацій, написи на їх печатках, штампах, штемпелях, офіційних бланках виконані державною мовою.

Назви адміністративно-територіальних одиниць, залізничних станцій, вулиць, дорожні покажчики подаються українською мовою. Виключення становить м. Ізмаїл, на території якого російська мова використовується у написанні назв вулиць та дорожніх покажчиків.

Пункт 4

В цілях реалізації положень Пунктів 1, 2 і 3, прийнятих учасниками, Сторони зобов'язуються вжити один чи більше таких заходів:

с. задовольняти, наскільки це можливо, прохання державних службовців, які володіють регіональною мовою або мовою меншин, про призначення на службу на територіях, де використовуються ці мови

Стаття 7 Закону України «Про засади державної мовної політики» зазначає, що держава гарантує відвідувачам органів державної влади і органів місцевого самоврядування надання послуг державною мовою, а в межах території, на якій поширена регіональна мова (мови) і цією регіональною мовою (мовами). Необхідність забезпечення такої гарантії має враховуватися при доборі службових кадрів. Посадові та службові особи зобов'язані володіти державною мовою, спілкуватися нею із відвідувачами, а в межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, з відвідувачами, що вживають регіональну мову (мови), – цією регіональною мовою (мовами). Особам, що вживають регіональну мову (мови), забезпечується право подавати усні чи письмові заяви та отримувати відповіді на них цією регіональною мовою (мовами).

Закарпатська область

У межах території, на якій поширена угорська мова, при доборі службових кадрів враховується критерій володіння державною та угорською мовами. До прикладу, в органах місцевого самоврядування та інших державних структур м. Берегово, де проживає 48,1 % угорців, працює близько 90% посадовців, які володіють угорською мовою.

Закарпатська область

У межах території, на якій поширена румунська мова, при доборі службових кадрів враховується критерій володіння державною та румунською мовами.

3.4. Виконання зобов'язань за статтею 13 стосовно всіх мов визнаних Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин»

Стаття 13

Економічне та соціальне життя

Пункт 1

Щодо економічної та суспільної діяльності учасники зобов'язуються, в межах всієї країни:

с. протидіяти усім спробам створення перешкод для використання регіональних мов або мов меншин в економічній або соціальній діяльності

В економічній та соціальній сферах відсутні випадки, спрямовані на відмову від використання регіональної мови або мови меншин.

Закарпатська область

У внутрішніх правилах компаній, розташованих на території області, у їх документах не застосовуються положення, що виключають або обмежують використання угорської мови. На підприємствах, де основна частина працівників угорськомовна (СП ТОВ «Хох Берег», ТОВ «Бон Тон», ПП «Прополіс» і т.д.) забезпечено використання угорської мови під час здійснення виробничого процесу та проведення інструктажів угорською мовою.

ДОДАТОК 1 ВІДОМОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ

Відомості про кількість дошкільних навчальних закладів та розподілу їх вихованців за мовами виховання станом на 01.01.2015

Мови виховання	Кількість закладів	Кількість дітей, які виховуються цією мовою
українська	13620	1214199
російська	385	70638
угорська	74	4952
румунська	60	3397
молдовська	16	1281
польська	1	125
німецька ¹	-	23
словацька ¹	-	22
іврит ¹	-	51
заклади з кількома мовами виховання	490	

Відомості про мови навчання та вивчення мови як предмета в загальноосвітніх навчальних закладах у 2014/2015 н. р.²

Мови навчання або вивчення	Кількість закладів з навчанням цією мовою	Кількість учнів, які навчаються цією мовою	Кількість учнів, які вивчають цю мову як предмет	Кількість учнів, які вивчають цю мову факультативно або в гуртках
українська	15 696	3 281 644	393 188	-
російська	621	356 262	1 023 797	111 506
румунська	78	16 808	972	294
угорська	68	15 172	698	791
кримськотатарська	-	-	308	20
молдовська	5	2 984	2 373	241
польська	5	1 594	26 301	10 762
англійська	1	400	3 426 916	14 478
словацька ³	-	134	180	646
болгарська ³	-	78	8 103	863
гагаузька	-	-	1 186	-
німецька	-	-	599 662	14 211
новогрецька	-	-	2 415	413
мова іврит	-	-	3 401	67
іспанська	-	-	12 024	1252
латинська	-	-	1 185	1 108
французька	-	-	159 294	5331
японська	-	-	529	56
чеська	-	-	386	72
корейська	-	-	296	-
арабська	-	-	250	-
гінді	-	-	30	-
данська	-	-	82	-

італійська	-	-	638	520
китайська	-	-	1288	565
норвезька	-	-	85	-
перська	-	-	35	-
турецька	-	-	585	415
фінська	-	-	88	-
шведська	-	-	115	-
заклади з кількома мовами навчання	616			
Разом	17 090	3 675 076		

Професійно-технічні навчальні заклади⁴

Мови навчання	Кількість закладів	Кількість учнів, які навчаються цією мовою
українська	784	342803
українська та російська	28	9812

Вищі навчальні заклади⁵

I-II рівнів акредитації

Мови навчання	Кількість студентів, що навчаються цією мовою
Українська	246 921
Російська	4194
Румунська	80
Угорська	76

III-IV рівнів акредитації

Мови навчання	Кількість студентів, що навчаються цією мовою
Українська	1389152
Російська	45530
Угорська	695

¹ окремі групи в дошкільних навчальних закладах;

² заклади державної, комунальної, приватної форм власності;

³ окремі класи в загальноосвітніх навчальних закладах;

⁴ відомості на початок 2014/2015 навчального року;

⁵ відомості на початок 2014/2015 навчального року.

У 2014/2015 навчальному році отримати будь-яку достовірну інформацію від окупаційних російських структур у Криму щодо забезпечення прав дітей на навчання рідною мовою та функціонування шкіл або класів з навчанням українською чи кримськотатарською мовами практично неможливо.

Починаючи з 2010 року на виконання заходів з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин Міністерство освіти і науки України започаткувало створення і видання навчальної літератури для позакласного читання для дітей молодшого шкільного віку, які навчаються або вивчають мови національних меншин. Книжки були розповсюджені до бібліотек загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів, суботніх/недільних шкіл.

Так у 2010 – 2011 роках видруковано навчальний посібник для учнів молодшої школи «Казки великої родини» такими мовами:

румунською – 22000 примірників,
 угорською – 16000 примірників,
 молдовською – 4300 примірників,
 кримськотатарською – 5600 примірників,
 російською – 26 000 примірників,
 болгарською – 5 000 примірників,
 польською – 2 000 примірників,
 гагаузькою – 1 000 примірників.

Упродовж 2012 створено книжкові видання – «Антології» для позакласного читання для учнів 5 та 6 класів, які вивчають мови національних меншин:

румунською мовою – 3 700 примірників,
 угорською мовою – 3 020 примірників,
 кримськотатарською мовою – 3 490 примірників,
 польською мовою – 1 830 примірників, а у 2013 році «Антології» для позакласного читання учнів 7 та 8 класів:

кримськотатарською мовою – 3 860 примірників,
 польською мовою – 4 050 примірників,
 румунською мовою – 4 140 примірників.

За підтримки Ради Європи у 2014 році вперше видано «Букварі» з болгарської, гагаузької мов та мови іврит для учнів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою, «Читанки» українською мовою для початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин (молдовською, польською, румунською, угорською).

Україна підтримує функціонування навчальних закладів, заснованих на приватній формі власності, які здійснюють підготовку фахівців для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин. Продовжують свою діяльність вищі навчальні заклади: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт Хана», Міжнародний Соломонів університет, Слов'янський університет, Міжнародний європейський університет, Київський славістичний університет.

Відповідно до освітнього законодавства рішення про створення загальноосвітнього навчального закладу, заснованого на приватній формі власності, приймається засновником (власником).

Функції організації науково-дослідницької експериментальної роботи щодо удосконалення підготовки кадрів, підготовки до видання навчальних програм, підручників, посібників, словників, іншої довідникової літератури і дидактичних матеріалів для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин України продовжували виконувати Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України та його філії: Дрогобицька, Закарпатська, Одеська, Чернівецька.

ДОДАТОК 2

ВІДОМОСТІ У СФЕРІ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Випуск в Україні книг і брошур мовами народів світу у 2014 році

Мова видання	Кількість друк. од.	Тираж, тис. пр.	Друковані аркуші-відбитки, тис.
Усього	22044	55312,0	850224,3
Українська	14145	30404,7	401240,1
Англійська	328	866,3	13951,6
Білоруська	1	0,5	2,4
Болгарська	1	1,0	60,0
Вірменська	1	0,1	1,1
Грецька	1	0,2	0,2
Іспанська	5	1,5	22,9
Італійська	1	0,3	6,8
Есперанто	1	0,3	1,4
Кримськотатарська	15	13,0	167,5
Литовська	1	0,5	15,6
Молдавська	12	7,3	115,6
Німецька	100	144,8	2362,2
Польська	31	12,1	166,6
Російська	5629	22049,1	394720,0
Румунська	45	101,2	229,6
Русинська	2	0,6	2,1
Старослов'янська (церковнослов'янська)	5	3,3	69,5
Турецька	2	0,8	4,6
Угорська	15	4,8	79,8
Французька	22	38,1	448,5
Чеська	2	1,8	15,6
Японська	1	0,2	1,0
Видання українською і російською мовами	808	424,9	6621,5
Видання декількома мовами народів України	56	23,1	386,2
Видання декількома мовами народів світу	731	1062,6	26155,0
Українсько-російські словники	4	4,3	169,6
Словники мовами народів України	13	9,8	50,7
Словники мовами народів світу	66	134,8	3156,6

Статистичні дані про випуск друкованих ЗМІ за мовами
(дані за I півріччя 2014 р. на основі обов'язкових примірників, що надійшли до Книжкової палати України)

Тематичні розділи	Всього	з них

			Газет		Періодичних і продовжуваних видань (крім газет)	
	Кількість видань	Загальний тираж, тис. пр.	Кількість видань	Загальний тираж, тис. пр.	Кількість видань	Загальний тираж, тис. пр.
Усього:	3893	1082204,8	1867	933481,6	2026	148723,2
Англійська	23	214,0	4	183,3	19	30,7
Грецька	2	6,0	2	6,0	-	-
Німецька	2	4,2	2	4,2	-	-
Польська	3	13,0	2	9,0	1	4,0
Російська	1097	766197,7	683	640100,0	414	126097,7
Румунська	3	234,0	3	234,0	-	-
Угорська	5	641,1	4	634,2	1	6,9
Українська	1718	264139,4	984	246365,6	734	17773,8
Українська та російська	652	49005,1	177	45671,4	475	3333,7
Українська та англійська	39	649,2	1	224,8	38	424,4
Українська та німецька	1	1,0	-	-	1	1,0
Українська та французька	1	1,0	1	1,0	-	-
Українська та польська	5	2,7	-	-	5	2,7
Українська та угорська	2	38,5	2	38,5	-	-
Російська та англійською	13	302,7	-	-	13	302,7
Українська, російська та англійська	300	721,8	1	8,0	299	713,8
Українська, російська та німецька	2	2,8	-	-	2	2,8
Українська, російська та кримськотатарська	1	3,6	-	-	1	3,6
Українська, російська та польська	4	8,4	-	-	4	8,4
Українська, російська та єврейська	1	1,6	1	1,6	-	-
Українська, англійська та польська	2	1,1	-	-	2	1,1
Українська, англійська та словацька	1	0,3	-	-	1	0,3
Українська, англійська та французька	2	3,4	-	-	2	3,4
Українська, російська, англійська та німецька	2	1,3	-	-	2	1,3
Українська, російська, англійська, німецька та французька	1	2,0	-	-	1	2,0
Українська, російська, англійська, польська	7	7,6	-	-	7	7,6
Українська, російська, англійська, польська та німецька	1	0,2	-	-	1	0,2
Українська, російська, англійська та угорська	1	0,3	-	-	1	0,3
Українська, російська, болгарська, польська та сербська	1	0,3	-	-	1	0,3
Українська, російська, білоруська, болгарська, литовська, молдавська, польська та чеська	1	0,5	-	-	1	0,5

Статистичні дані про випуск видань в Україні мовами національних меншин у 2011-2014 рр.
Випуск книг і брошур

ови видання	2011		2012		2013		2014	
	кільк. видань, друк.од.	тир. тис. прим.	кільк. видань, друк.од.	тир. тис. прим.	кільк. видань, друк.од.	тир. тис. прим.	кільк. видань, друк.од.	тир. тис. прим.
Всього видано мовами національних меншин	136	98,7	7211	26761,9	7412	28079,7	5859	22337,9
Арабська	1	0,5	-	-	-	-	-	-
Білоруська	-	-	-	-	1	0,3	1	0,5
Болгарська	1	0,1	-	-	1	0,5	1	1,0
Вірменська	-	-	1	0,2	-	-	1	0,1
Гагаузька	1	1,0	-	-	-	-	-	-
Грузинська	-	-	2	0,8	-	-	-	-
Грецька	1	1,0	-	-	-	-	1	0,2
Іврит	-	-	-	-	-	-	-	-
Іспанська	6	3,0	8	3,1	17	25,3	5	1,5
Казахська	-	--	6	2,3	9	2,7	-	-
Кримськотатарська	20	9,8	20	17,7	38	35,1	15	13,0
Литовська	-	-	-	-	-	-	1	0,5
Молдавська	3	1,6	9	4,8	9	0,9	12	7,3
Німецька	54	32,1	76	127,2	73	308,4	100	144,8
Польська	8	5,1	19	6,8	24	16,7	31	12,1
Російська	2012	6034,2	7034	26544,9	7198	27652	5629	22049,1
Румунська	10	24,3	15	26,7	23	32,9	45	101,2
Русинська	-	-	4	2,3	-	-	-	-
Словацька	-	-	-	-	1	0,5	-	-
Угорська	30	19,7	17	25,1	17	4,3	15	4,8
Чеська	1	0,5	-	-	1	0,1	2	1,8

Випуск періодичних та продовжуваних видань мовами національних меншин у 2011-2014 роках

Мови видання	2011		2012		2013		2014	
	кількість назв	кількість назв	річний тираж, тис. пр.	річний тираж, тис. пр.	кількість назв	річний тираж, тис. пр.	кількість назв	річний тираж, тис. пр.
Випуск видань в Україні	2886	315737,6	2945	368308,6	3259	468332,5	3165	513289,1
Українська	1102	37632,7	1097	42858,7	1183	53122,7	1229	50936,2
Російська	490	263025,0	508	286744,8	638	386560,8	581	439270,7
Мовами національних меншин	1	9,0	3	33,9	-	-	1	6,0

Болгарська	-	-	-	-	-	-	-	-
Казахська	-	-	-	-	-	-	-	-
Кримськотатарська	1	9,0	-	-	-	-	-	-
Німецька	-	-	1	0,3	-	-	-	-
Польська	-	-	1	6,0	-	-	1	6,0
Угорська	-	-	1	27,6	-	-	-	-

Випуск газет у 2011 – 2014 роках

Мови видання	2011		2012		2013		2014 (півріччя)	
	кількість назв	річний тираж, тис. пр.	кількість назв	річний тираж, тис. пр.	кількість назв	річний тираж, тис. пр.	кількість назв	річний тираж, тис. пр.
Випуск видань в Україні	2266	3104697,9	2343	3207304,0	2270	3357303,5	1867	933481,6
Українська	1142	1008347,5	1246	1134717,7	1191	1048023,4	984	246365,6
Російська	867	1974711,4	845	1916107,6	835	2159860,0	683	640100,0
Мовами національних меншин	13	3305,1	13	3309,1	16	4289,8	11	881,4
Вірменська	1	11,0	—	—	—	—	—	—
Німецька	1	39,8	2	18,3	2	15,9	2	4,2
Польська	4	98,5	4	121,0	4	118,0	2	9,0
Румунська	3	699,6	2	467,1	5	1499,0	3	234,0
Угорська	4	2456,2	5	2702,7	5	2656,9	4	634,2

Випуск видань державною та мовами меншин за програмою «Українська книга» у 2011-2014 роках

Мови видання	2011		2012		2013		2014	
	кільк. назв	тираж	кільк. назв	тираж	кільк. назв	тираж	кільк. назв	тираж
Видання державною мовою	133	261,5	217	544,6	252	339,9	36	62,1
Видання мовами меншин (білор., вірм., німец., пол., ром., рос., рум., угор. та ін.)	3	6,0	12	21,0	10	18,00	5	5,5

Випуск видань мовами національних меншин за програмою «Українська книга»

На виконання Указу Президента України від 11.04.2012 № 257/2012 «Про додаткові заходи з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» у 2014 році за програмою «Українська книга» за сприяння Держкомтелерадіо видавництвами та видавничими організаціями випущено низку видань мовами національних меншин, присвячених відзначенню згаданої ювілейної дати, зокрема:

– Білінгвічне (російською та англійською мовами) видання твору-автобіографічної повісті «Тарас Шевченко. Художник. Повесть», доповнене репродукціями художніх робіт автора, його сучасників та попередників, що презентує художній талант Шевченка (ДП ДСВ «Мистецтво»);

– Збірка безсмертних творів Тараса Шевченка «Кобзарь» у перекладі російською мовою (МПП «Букрек»);

– Збірка вибраних поезій Т. Шевченка «Taras Schewtchenko «Kobsar» в перекладах німецькою мовою, випущена у світ Державним спеціалізованим видавництвом художньої літератури «Дніпро».

Окрім зазначеного також забезпечено випуск книжкових видань російською мовою:

– Дослідження життєвого шляху польсько-українсько-російського клану «Династія Тарковських» (ДП ДСВ «Україна»);

– Альбом «История украинской фотографии XIX – XXI века», присвячений мистецтву сучасної фотографії, що вийшов у світ у видавництві «Балтія-Друк».

Разом з цим за пропозиціями видавців Держкомтелерадіо внесено до проекту переліку книжкових видань, передбачених до випуску за програмою «Українська книга» на 2015 рік, 45 видавничих проектів мовами національних меншин.

Зазначений проект переліку видань подано на опрацювання членам експертної ради Держкомтелерадіо з формування переліку книжкових видань, передбачених до випуску за програмою «Українська книга» для вивчення запропонованих видавничих проектів щодо їх актуальності, тематичної спрямованості та змісту.

Додаток 3 Інформація щодо аудіо- та аудіовізуальної продукції мовами нацменшин власного виробництва державних телерадіокомпаній у 2011 – 2014 роках

Назва державних телерадіокомпаній	2011		2012		2013		2014	
	Мова	Обсяг програм власного виробництва, год/рік	Мова	Обсяг програм власного виробництва, год/рік	Мова	Обсяг програм власного виробництва, год/рік, % мовлення від годин загального мовлення на рік	Мова	Обсяг програм власного виробництва, год/рік, % мовлення від годин загального мовлення на рік
Телебачення								
Житомирська ОДТРК	польська	12	польська	46	польська	46 (1%)	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
Запорізька ОДТРК	-	-	-	-	-	-	російська	31,5 (0,4%)
Закарпатська ОДТРК	угорська	114,1	угорська	130	угорська	130 (1,5%)	угорська	89,0 (1%)
	словацька	53	словацька	98,2	словацька	98,2 (1,5%)	словацька	33,8 (0,4%)
	німецька	58,3	німецька	97,2	німецька	97,2 (1,11%)	німецька	35,0 (0,4%)
	ромська	34,7	ромська	45	ромська	45 (0,51%)	ромська	17,0 (0,2%)
	російська	26	російська	53,4	-	-	російська	22,1 (0,3%)
	русинська	26	русинська	45	русинська	45 (0,51%)	русинська	25,5 (0,3%)
	румунська	49,3	румунська	97,4	румунська	97,4 (1,11%)	румунська	60,5 (0,7%)
ДТРК «Крим»	російська	876,67	російська	1214	-	-	-	-
	крим.-татарська	173,08	крим.-татарська	303	крим.-татарська	303 (4,58%)	-	-
	болгарська	13	болгарська	22,5	болгарська	22,5 (0,34%)	-	-
	вірменська	13	вірменська	22,5	вірменська	22,5 (0,34%)	-	-
	грецька	13	грецька	45	грецька	45 (0,68%)	-	-
	німецька	13	німецька	22,5	німецька	22,5 (0,34%)	-	-
Одеська ОДТРК	молдовська	52	молдовська	45,6	молдовська	45,06 (0,78%)	молдовська	26,5 (0,3%)
	болгарська	52	болгарська	45,6	болгарська	45,06 (0,78%)	болгарська	26,0 (0,3%)
	гагаузька	52	гагаузька	22,53	гагаузька	22,53 (0,51%)	гагаузька	26,0 (0,3%)

	-	-	-	-	-	-	-	-
Севастопольська РДТРК	російська	483,16	російська	1002,2	-	-	російська	125,0
	крим.- татарська	95,33	крим.-татарська грецька німецька молдовська білоруська болгарська вірменська естонська мордовська	135,2	-	-	-	-
					крим.- татарська	41,6 (0,47%)	-	-
Харківська ОДТРК	російська	12	-	-	-	-	-	-
Херсонська ОДТРК	російська	11	російська	11	-	-	російська	10,2 (0,1%)
Чернівецька ОДТРК	румунська	268	румунська	122,1	румунська	122,1 (1,39%)	румунська	78,9 (0,9%)
ДТРК «УТР»	англ.	260	англійська	217	-	-	англійська	305,1 (3,5%)
	рос.	229,7	російська	87	-	-	російська	109,8 (1,3%)
	*Всі передачі ДТРК «УТР» супроводжуються інформаційним рухомим рядком англійською мовою							
НТКУ	-	-	-	-	-	-	російська	10,6 (0,1%)
Радіомовлення								
Житомирська ОДТРК	польська	6	польська	6	польська	6 (1%)	польська	3 (0,4%)
	чеська	12	чеська	6	чеська	6 (1%)	чеська	3 (0,4%)
Закарпатська ОДТРК	угорська	133,5	угорська	137,6	угорська	137,6 (11,47%)	угорська	137,3 (1,6%)
	словацька	45,9	словацька	46,8	словацька	46,8 (5,69%)	словацька	47,2 (0,5%)
	німецька	25,1	німецька	25,2	німецька	25,2 (0,29%)	німецька	25,1 (0,3%)
	ромська	25,1	ромська	8,4	ромська	8,4 (0,1%)	ромська	16,6 (0,2%)
	румунська	106,6	румунська	107,2	румунська	107,2 (0,67%)	румунська	95,1 (1,1%)
	-	-	-	-	-	-	російська	16,6 (0,2%)
ДТРК «Крим»	російська	315,12	російська	1744,3	-	-	-	-
	крим.- татарська	186	крим.-татарська	247,15	крим.- татарська	247,15 (19,81%)	-	-
	болгарська	54	болгарська	62,1	болгарська	62,1	-	-

						(3,72%)		
	вірменська	54	вірменська	61,45	вірменська	61,45 (3,65%)	-	-
	грецька	54	грецька	62,1	грецька	62,1 (3,7%)	-	-
	німецька	54	німецька	72,25	німецька	72,25 (3,65%)	-	-
Одеська ОДТРК	молдавська	24	молдавська	48	молдовська	48 (4,4%)	молдавська	23,0 (0,3%)
	болгарська	38	болгарська	24	болгарська	24 (2%)	болгарська	26,0 (0,3%)
	гагаузька	38	гагаузька	48	гагаузька	48 (4%)	гагаузька	32,0 (0,4%)
	інші	6			-	-	російська	13,0 (0,1%)
Севастопольська РДТРК	російська	308,25	російська	343,6	-	-	-	-
	-	-	татарська	12	-	-	-	-
	-	-	вірменська	6	-	-	-	-
	-	-	грецька	6	-	-	-	-
	-	-	польська	6	-	-	-	-
	-	-	білоруська	6	-	-	-	-
	-	-	азербайджанська	6	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
Чернівецька ОДТРК		422,6	румунська	292	румунська	292 (5,2%)	румунська	242,7 (7,8%)
		2162,33	англійська	2928	-	-	англійська	2920 (33,3%)
НРКУ		954,94	німецька	1098	-	-	німецька	1095 (12,5%)
		771,48	румунська	882	-	-	румунська	881 (10,1%)

Аудіо- та аудіовізуальна продукція мовами нацменшин, запланована виробництвом державними телерадіокомпаніями на виконання державного замовлення у 2014 році

№ п/п	Назва ДТРК	Мова	Обсяг виробництва програм, год/рік	% від ліцензійного обсягу мовлення
Телебачення				
1	Запорізька ОДТРК	російська	31,5	0,4
2	Закарпатська ОДТРК	угорська	89,0	1,0
		румунська	60,5	0,7
		словацька	33,8	0,4
		німецька	35,0	0,4
		ромська	17,0	0,2
		русинська	25,5	0,3
		російська	22,1	0,3
3	Одеська ОДТРК	молдавська	26,5	0,3
		болгарська	26,0	0,3
		гагаузька	26,0	0,3
		російська	125,0	1,4
4	Херсонська ОДТРК	російська	10,2	0,1
5	Чернівецька ОДТРК	румунська	78,9	0,9
6	Національна телекомпанія України	російська	10,6	0,1
7	ДТРК "УТР"*	англійська	305,1	3,5
		російська	109,8	1,3
Радіомовлення				
1	Житомирська ОДТРК	польська	3	0,4
		чеська	3	0,4
2	Закарпатська ОДТРК	угорська	137,3	1,6
		румунська	95,1	1,1
		словацька	47,2	0,5
		німецька	25,1	0,3
		ромська	16,6	0,2
		русинська	16,6	0,2
		російська	16,6	0,2
3	Одеська ОДТРК	молдавська	23,0	0,3
		болгарська	26,0	0,3
		гагаузька	32,0	0,4
		російська	13,0	0,1
4	Чернівецька ОДТРК	румунська	242,7	7,8
5	Національна радіокомпанія України	англійська	2920	33,3
		німецька	1095	12,5
		румунська	881	10,1
*Всі передачі ДТРК «УТР» супроводжуються інформаційним рухомим рядком англійською мовою				